Filatelia 1968, XVII, nr. 5 (145).

DESPRE MĂRCILE ADEZIVE SAU FIXE PENTRU ZIARE

În cadrul mare al filateliei, mărcile pentru ziare formează o categorie aparte.

În timp ce în unele țări au fost folosite pentru francarea ziarelor valori mici din emisiunile lor uzuale, alte administrații poștale au emis mărci special destinate pentru ziare și periodice.

Mărcile pentru ziare se deosebesc în general de celelalte mărci uzuale care au circulat concomitent cu ele, fie prin desene cu totul diferite, fie prin anumite inscripții distinctive. Aceste elemente stau la baza clasificării lor în capitole separate în cataloage.

Prima țară care a emis mărci poștale speciale pentru ziare a fost Austria, unde apăruse — încă din 1851 — emisiunea așa-numită „Mercur", din care face parte și vestitul „Mercur roșu", una dintre raritățile cele mai populare ale filateliei mondiale.

Trebuie relevat aci că în Franța, încă din anul 1850 apăruseră timbre fiscal-poștale pentru ziare. Aplicarea acestora era obligatorie la expedierea ziarelor; valoarea facială îngloba însă nu numai taxa poștală ci și o taxă asupra ziarelor. Ca atare, această emisiune a avut un caracter mixt, fiscal-poștal. Acest sistem a fost desființat la 5 septembrie 1870; mărcile de acest tip au continuat însă a fi folosite pînă în 1870 de edituri, servind la perceperea taxei asupra presei străine (ex. Toscana, Parma, Modena etc.) pentru expedierea prin poștă a ziarelor.

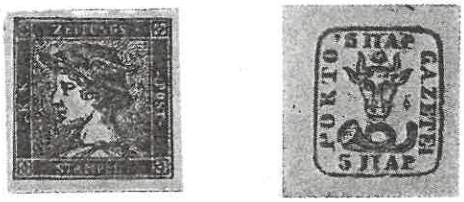

Fig. 2 — Dintre primele emisiuni pentru ziare: „Mercurul" austriac și „Capul de bour — Porto Gazetei".

În alte țări, mărcile pentru ziare aveau exclusiv un caracter fiscal.

Dintre emisiunile destinate francării ziarelor, cea mai spectaculoasă este poate seria din 3 valori emisă în S.U.A. în 1863. Mărcile ei se disting prin formatul lor neobișnuit de mare care se explică prin faptul că ele se aplicau pe pachetele de ziare expediate de edituri. Pentru a fi ușor vizibile în cursul manipulării poștale, dimensiunile lor erau mari, iar coloritul viu. Ele au circulat pînă în 1869. Din 1875, în Statele Unite, mărcile pentru ziare nu au mai fost aplicate direct pe imprimatele expediate prin poștă, ci pe registrul de evidență a expedierii zilnice, pentru a face dovada plății taxelor poștale. Ca atare, în S.U.A., în perioada respectivă, mărcile pentru ziare nu au mai circulat efectiv prin rețeaua poștală.

Deosebit de mărcile poștale adezive pentru ziare sau de mărcile fiscal-poștale pentru ziare, filatelia mai cunoaște și benzile pentru ziare (așa-numitele „bandelete").

Aceste benzi au fost emise — după țări și emisiuni — în dimensiuni diferite, de la fîșii de hîrtie permițînd înfășurarea în jurul ziarului, la mici șraifuri pe care

Fig. 1 *)

putea fi scrisă sau imprimată adresa destinatarului. Pe aceste benzi a fost imprimată direct o marcă poștală de francare, inovație care scutea editurile de munca aplicării zilnice a mii și mii de mărci.

Prin faptul că benzile pentru ziare poartă o marcă fixă, imprimată, ele se situează în categoria întregurilor poștale, în cadrul căreia formează un capitol aparte.

Benzile pentru ziare au fost folosite pentru prima dată în Statele Unite ale Americii, la finele anului 1857. În 1858 ele au fost introduse în Germania de administrația poștală a Germaniei de Nord (Norddeutscher Postbezirk), apoi în Anglia, România fiind a șasea țară din lume în ordinea emiterii benzilor pentru ziare.

În țara noastră, prima marcă cu destinație specială pentru ziare, este cunoscuta „Porto Gazetei", din emisiunea „Cap de Bour". Astfel, mărcile noastre se situează la un loc de frunte și în lista cronologică a mărcilor pentru ziare.

Preocuparea poștei române pentru problemele speciale ale expedierii ziarelor și periodicelor se regăsește și în convenția poștală încheiată de România, în 1869, cu administrațiile poștale ale Austro-Ungariei și ale Germaniei de Nord. Aceasta prevedea că — începînd de la 1.IV.1869 — poșta română prelua efectuarea transporturilor poștale internaționale, stabilind totodată și modalitățile schimbului reciproc de trimiteri poștale, în cadrul cărora un volum important îl reprezentau tocmai ziarele și periodicele.

În aceeași perioadă, Direcția poștelor din țara noastră a pregătit și mai multe proiecte de legi, menite să asigure dezvoltarea serviciului poștal și telegrafic.

Pentru ziare și periodice, taxa prevăzută avea ca unitate de taxare greutatea de 40 gr, taxa fiind de 10 bani de fiecare unitate sau fracțiune din această greutate.

Datorită deselor schimbări politice din acele vremuri, aceste proiecte de legi și convenții poștale nu au fost aprobate de corpurile legiuitoare (Camera și Senatul), în schimb principiile lor au stat la baza îmbunătățirii și organizării administrației poștelor și telegrafului.

Executarea serviciului poștal intern și internațional așezîndu-se pe baze mai bune, Direcția poștelor a alcătuit un nou proiect de lege pentru fixarea taxelor poștale (aprobat de Cameră și Senat la 15.X.1870), în care se prevedea — între altele — ca ziarele, foile periodice și alte imprimate puse sub bandă sau împachetate astfel încît să se poată verifica conținutul lor, să fie taxate pentru expediere numai cu 3 bani de fiecare 40 gr, sau fracțiune de 40 gr. Față de regulamentul legii din 1864, taxele propuse erau simțitor reduse, ziarele și imprimatele beneficiind — în noul tarif de o ridicare a greutății — unitate de taxare — de la 15 gr la 40 gr. Prin regulamentul acestei legi s-a prevăzut apoi ca taxele pentru publicațiile periodice expediate de editori și francate prin benzi de ziare (pe care editorii și le puteau procura de la Direcția poștelor), să fie de numai 1½ bani pen-

*) Un număr din „Foaia de Agricultură Practică", din 1859, francat cu două minunate exemplare din emisiunea a doua „Cap de bour". Piesa a constituit una dintre marile rarități la licitația colecției Caspari, unde a realizat „cel mai mare preț obținut vreodată de un ziar".

tru fiecare număr simplu sau însoțit de un supliment care să nu treacă în total peste greutatea de 40 gr.

Dispozițiile date prin acest regulament prezentau însemnate avantaje pentru circulația ziarelor și periodicelor în sensul că o dată cu reducerea taxei de francare la 1½ bani de fiecare număr expediat de editură, a fost desființată și taxa ce se încasa de la destinatari de factorii poștali pentru distribuirea corespondenței.

Francarea corespondenței, ziarelor și imprimatelor s-a făcut pînă la 1870 prin aplicarea de mărci poștale obișnuite, adezive, emise de administrația poștelor și vîndute la valoarea lor nominală. La 15.X.1870 au fost emise primele benzi speciale pentru expedierea ziarelor. Ele purtau mărci fixe, imprimate pe bandă în negru pe hîrtie verde. Despre numărul acestor benzi într-o coală cît și despre mărimea colii, nu avem date. Singura lucrare pe care întîmplător am putut-o consulta și în care se prevede dimensiunea benzilor de ziare este catalogul de întreguri poștale al dr. Ascher „GROSSER GANZSACHEN KATALOG". Precizăm că marca fixă imprimată pe această banderolă prezintă în cartușul superior deasupra efigiei și anume în colțurile din dreapta și stînga, valoarea de „1½", fără mențiunea „BANI" iar în cartușul de jos, inscripția „DIARE PERIODICE".

Constatîndu-se că pe primele benzi de ziare, pe mărcile poștale imprimate valoarea era înscrisă numai în cifre, în anul 1871 s-a tipărit un alt tip de benzi cu marcă poștală fixă, de astă dată de culoare albastră pe hîrtie galbenă, avînd în cartușul superior, în colțuri, valoarea „1½" și la mijloc mențiunea „BANI". Cartușul inferior păstrează aceeași mențiune „DIARE PERIODICE".

În anul 1893, folosindu-se modelul mărcilor poștale uzuale din emisiunea anului 1890 („Cifra în patru colțuri"), a fost emisă o nouă bandeletă pentru ziare, cu valoarea de „1½ BANI", tipar negru pe hîrtie albă.

Prin punerea în circulație a noilor mărci poștale „Spic de grîu" și mărcile poștale de ziar au adoptat același desen. Astfel în anul 1894 a fost pusă în circulație o nouă bandă pentru ziare, tot cu aceeași valoare de „1½ BANI" în tipar negru pe hîrtie crem.

Scăderea taxei de francare a ziarelor de la 1½ BANI la 1 BAN, a găsit administrația poștală fără această valoare. Cererea fiind mare, poșta a trebuit să tipărească în grabă (1895) o nouă bandeletă pentru ziare, utilizînd în acest scop clișeul din anul 1894 din care a fost scoasă fracțiunea valorică „½".

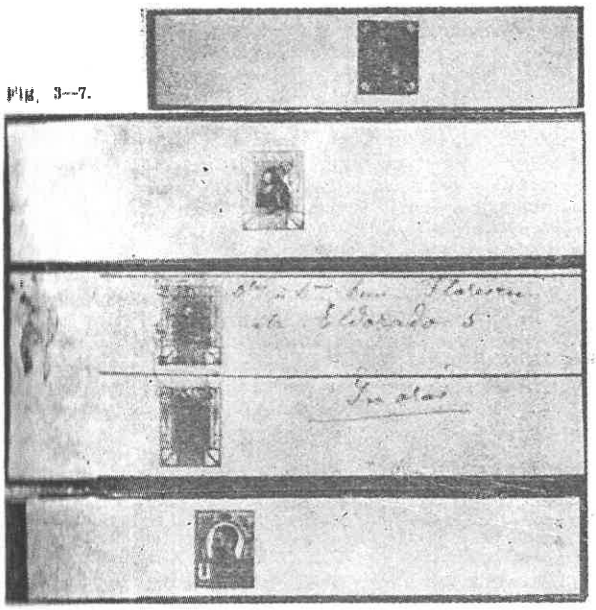

Fig. 3—7.

Fig. 8—9 — Mărci fixe de benzi pentru ziare și periodice, variantele din anii 1870 și 1871 ; Fig. 10 — Marca fixă de 1½ bani din emisiunea „Spic de grîu", cu supratiparul noii valori 1 BAN ; acesta este primul supratipar pe o marcă românească.

Rămînînd în stoc o importantă cantitate din benzile pentru ziare tipărite în anul 1894, tip „Spic de grîu", în valoare de „1½ BANI" negru pe hîrtie crem, și cum inscripția „1 BANI" nu era corectă, s-a dispus în anul 1899 supratipărirea în culoare roșie-carmin a cantității rămase cu textul corect „1 BAN".

O dată cu confecționarea unui nou clișeu corect pentru marca poștală de 1 BAN din emisiunea tip „Spic de grîu", s-a emis în anul 1901, pentru mărcile de ziare, o bandeletă de aceeași valoare, la care marca poștală a fost tipărită de data aceasta corect, în culoare „bistre", atît pe hîrtie crem cît și pe hîrtie albă-gri. Terminîndu-se și acest stoc, modelul a fost reimprimat în 1905 cu aceeași valoare „1 BAN" în culoare negru pe hîrtie albă.

În anul 1909, prin punerea în circulație a noilor mărci uzuale Carol I, tipografiate, și benzile de ziare au fost confecționate cu același model, păstrînd aceeași valoare de „1 BAN" tipar negru pe hîrtie albă.

Nedovedindu-se îndeajuns de practice în manipulare, benzile de ziare cu marca fixă au fost scoase din uz.

Sub formă de tablou, redăm clasificarea mărcilor poștale de ziare, emise de țara noastră cu indicarea după catalog a tipului de marcă folosit.

1870 1½ bani, negru, hîrtie verde, tip Carol I medalion
1871 1½ bani, albastru, h. galbenă, tip Carol I medalion
1871 1½ bani, albastru închis, h. galbenă, tip Carol I medalion
1893 1½ bani, albastru închis, h. albă, Zumstein 83
1894 1½ bani, albastru închis, h. crem, Z 103
1896 1 ban, brun, h. albă, Z 127
1899 1 ban, negru, h. crem, Z 103, supratipar roșu pe 1½ bani din 1894
1901 1 ban, brun pînă la brun roșcat, h. crem, Z 128
1901 1 ban, brun pînă la brun roșcat, h. albă-gri, Z 128
1905 1 ban, negru, h. albă, Z 128
1909 1 ban, negru, h. albă, Z 128

Această expunere foarte sumară a sistemelor de francare a ziarelor și periodicelor, cum și enumerarea de mai sus, nu poate și nu tinde să cuprindă multe dintre aspectele documentare sau tehnice pe care le prezintă acest capitol.

Intenția lor este de a atrage atenția acelor colecționari începători sau chiar avansați asupra acestor piese care pot constitui o interesantă completare a colecțiilor lor. Piese care nu sînt încă prea greu de procurat dar asupra cărora mulți nu se opresc.

Ing. Mihail POPOVICI
(AIJP)

BIBLIOGRAFIE

— *Catalogue descriptif de toutes les enveloppes et bandes postales — par A. MAURY, Paris, 1904.*
— *Lehrbuch der Briefmarken, Leipzig, 1905.*
— *Istoria poștelor române, de C. MINESCU, București, 1916.*
— *Grosser Ganzsachen Katalog, von dr. ASCHER, Leipzig, 1928.*
— *Istoria mărcilor poștale românești, de P. MUREA, Timișoara, 1938.*
— *Manuel du philatéliste, par E. LOCARD, Paris, 1942.*
— *Exploatarea poștală, de L. BOTEZ, București, 1961.*
— *A description of U.S. Postage Stamps — Post Office Department, Washington, 1937.*

Filatelia 1975, XXIV, nr. 1 (225).

EMISIUNILE CLASICE

PRIMA EMISIUNE „CAROL CU BARBĂ PLINĂ" – 1871

Catalogul mărcilor poștale românești, ediția 1964 (C.M.R.) se ocupă, la paginile 12—14, de emisiunile din 1871 și 1872, la un loc. Această notă va încerca să prezinte cititorilor numai valorile emise în 1871. Fac această separare pentru a evita anumite confuzii, care ar putea să domnească în cugetul unora dintre colecționari. Narațiunea noastră filatelică și istorico-poștală va elucida și mai mult distincția pe care — fără îndoială — cataloagele specializate o vor face în viitor.

Față de emisiunile precedente — „Favoriți" — efigia domnitorului apare, de astă dată, cu „barbă plină", ceea ce reflectă „distincția" socială atribuită pe atunci părului capilare, care — după un secol — pare să revină la modă.

Fig. 1. — Marca de 5 bani (exemplar cu retușuri în cadru stînga, sus) și la nas (vezi săgețile indicatoare)

În 1871, Principatele Unite duceau lipsă de mărci poștale. Dezvoltarea mijloacelor de comunicații (căi ferate, servicii de navigație, fluvială și maritimă, noi servicii poștale) și extindemea legăturilor comerciale cu țările străine au atras după sine o masivă intensificare a corespondenței. În acel an, 1871, Principatele Unite așteptau livrarea comenzii din 1869/1870 de 20 milioane mărci poștale, plasată prin agentul lor de la Paris, la Monetăria Statului Francez (în speță, lui Anatole Hulot). Monetăria aceasta imprima pe atunci atît mărcile Franței, cît și ale altor state. Cifra de 20 milioane trebuie reținută, căci ea ne dă o indicație atît asupra tirajelor care trebuie să fi precedat această comandă cît și asupra cerințelor poștei. Dar, după cum se știe, din cauza războiului franco-prusac, confecționarea planșelor și imprimarea mărcilor românești a întîrziat timp de aproape doi ani. Între timp, Administrația poștală a Principatelor Unite nu putea sta cu brațele încrucișate și — ca atare — au fost luate măsuri pentru ca imprimarea însemnelor poștale să se facă la București. Planșele emisiunilor precedente — din 1868 și 1869 — erau în mare parte uzate, tarifele poștale fuseseră și ele schimbate, iar Poșta română avea nevoie de mărci poștale noi. Astfel ajungem la o nouă comandă, plasată lui I. V. Socec din București, care o execută prin singura întreprindere cu suficientă experiență pentru confecționarea mărcilor poștale, atelierul „Litho Sander și Comp." (unde libraru, Socec era coproprietar). Pentru realizarea noilor mărci, litograful Sander a reținut cadrul desenelor emisiunii anterioare, pentru cele trei valori comandate, adică 5 bani roșu, 10 bani galben și 25 bani brun. Iată deci o a doua abatere de la regula inițială a utilizării culorilor naționale (prima fiind manca de 3 bani, violet, din 1870).

Cadrul rămînînd neschimbat, litograful și-a concentrat atenția asupra efigiei. Cînd a fost vorba de confecționarea planșei, sau — mai precis — a pietrei litografice, maestrul litograf Sander a recurs la un bloc de transfer de 10, aranjat în cinci perechi suprapuse. Avem astfel, din nou, un bloc transfer care ne va da aranjamente neregulate în alcătuirea colii de 100 mărci. (Notă : Indicația din C.M.R., ed. 1964, că blocul-report ar fi alcătuit din „2 rînduri orizontale de 5 bucăți" a fost greșită.)

Este important ca fiecare colecționar să cunoască caracteristicile fiecărui tip din blocul-report, pentru, a evita etichetarea ca „varietăți" a unor mărci cu totul normale.

Colile celor trei valori sus-amintite (5, 10 și 25 bani) cuprindeau 14 rînduri verticale de cîte 7 mărci, deci 98, plus un al 15-lea rînd cu două mărci și cinci spații libere, în partea dreaptă a colii. O coală întreagă de 5 bani, aparținînd Conservatorului poștei, a fost expusă în 1958, în cadrul Expoziției Centenarului și din nou la „Socfilex III" în iulie 1973.

Cele două mărci din rîndul vertical al 15-lea pot fi plasate fie la sfîrșitul primelor două rînduri orizontale, fie la sfîrșitul ultimelor două rînduri — deci fie în colțul din dreapta sus, fie în cel din dreapta jos, să numim aceste planșe Tip A, cînd au anexele jos și Tip B, cînd au anexele sus. Iată acum cum ar arăta asemenea colii :

Tip A	Tip B
1—2 1—2 1—2 1—2 1—2 1—2 1—2 X	1— 2 ?
3—4 3—4 3—4 3—4 3—4 3—4 3—4 X	3— 4 ?
5—6 5—6 5—6 5—6 5—6 5—6 5—6 X	5— 6 X
7—8 7—8 7—8 7—8 7—8 7—8 7—8 X	7— 8 X
9—10 9—10 9—10 9—10 9—10 9—10 9—10 X	9—10 X
?? ?? ?? ?? ?? ?? ?? ?	? ? X
?? ?? ?? ?? ?? ?? ?? ?	? ? X

(X reprezentînd spațiile goale, iar ? spațiile ocupate de transferuri neregulate).

Planșa tip A și B a fost folosită la imprimarea valorii de 5 bani, planșa tip B la cea de 10 bani (hîrtie uni și hîrtie vărgată orizontală) ; în ce privește valoarea de 25 bani nedantelată nu am văzut nici o piesă-cheie care să ne confirme tipul de planșă folosită.

În septembrie 1871 a mai apărut un „10 bani", dar albastru. Tipul lui de planșă rămîne de asemenea un mister pentru moment, din lipsă de piese concludente.

Farmecul reconstituirii planșelor rezidă tocmai în faptul descoperirii tipurilor (din blocul report) care au fost plasate în ultimele două rînduri orizontale (6 și 7) și în rîndul al cincisprezecelea, vertical. Se vorbește uneori de „clișeele anexe", deși ar fi mai corect să se spună „transferuri anexe". Un exemplu bun ni-l arată coala de 6 bani de la Conservatorul poștal din București. În ultimele două rînduri, aceasta cuprinde transferurile anexe următoare :

1—2 1—2 5—6 7—6 10—2 5—6 1—2 9
3—4 3—4 7—8 9—8 9—4 7—8 3—4 10

Un tip B de planșă ne este indicat de un bloc de 5 bani, care prezintă următorul aranjament :

2—2
4—1
6—X

Dacă ar fi să alăturăm mai multe blocuri și piese cunoscute din marginea dreaptă ea ar putea fi :

1— 2 2
3— 4 1
5— 6 X
7— 8 X
9—10 X
5— 6 X
7— 8 X

PARTICULARITĂȚI ÎN DESEN

Fig. 2 și 3 — Stînga: Exemplar pe care se observă așa-zisa „Mare întrerupere de cadru", în partea de sus ; Dreapta : exemplar prezentînd, la stînga, sus, așa-zisa „Cometă" (vezi săgeata indicatoare).

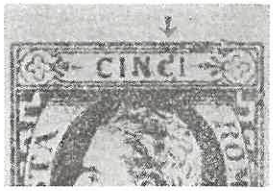

Fig. 4 și 5 — Stînga : A doua literă C din cuvîntul CINCI, deformată ; Dreapta : Cadrul întrerupt sub cifra 5, din stînga.

Această reconstrucție este oferită cu toată rezerva cuvenită, dar credem că aceasta ar putea fi foarte aproape de adevăr.

Iată acum caracteristicile blocului report ale celor trei valori, precum au fost recent revizuite de ing. K. Dragomir, după publicarea lucrării sale „Mărcile poștale clasice românești litografiate, din perioada 1865—1872".

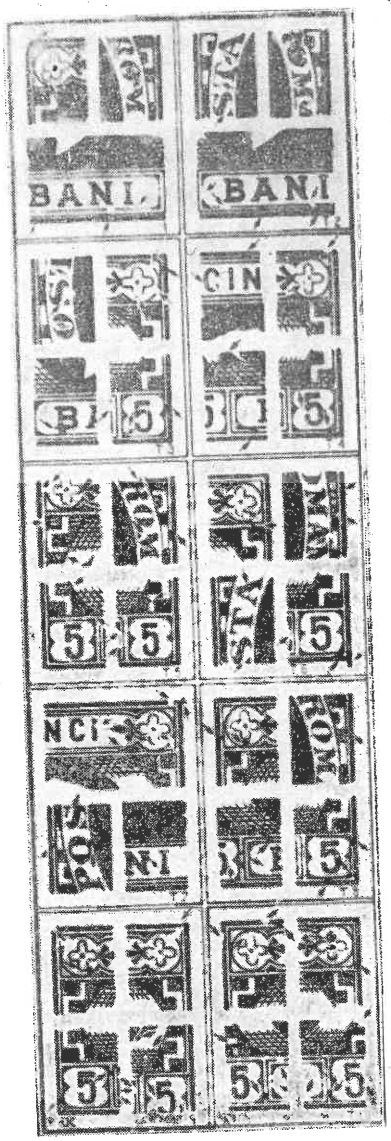

Fig. 6. — Semnele caracteristice ale mărcilor formînd blocul-report.

5 BANI

Culorile indicate pentru valoarea de 5 bani, în C.M.R 1964, sînt : roșu-carmin, cărămiziu-roșu pe hîrtie gălbuie, roșu pe hîrtie roz deschis.

Culorile ne indică, în oarecare măsură, tiraje diferite. Criteriul acesta nu este totuși cert, căci — în cursul unui tiraj — firma Socec pare să fi folosit nuanțe diferite (din lipsa unor mijloace corespunzătoare, amestecul culorilor nu putea fi garantat). Studiind datele ștampilelor de pe mărci oarecari concluzii în ce privește localizarea diferitelor nuanțe de culoare în timp. Așa, de pildă, marca de 5 bani roșu-vermillion (culoare numită de germani „Zinnober") poartă date certe de pe la sfîrșitul lunii ianuarie 1871 și o găsim folosită pînă în aprilie 1872, deci peste un an. Nuanța carmin am găsit-o abia în a doua parte a lunii august 1871 și rămîne în uz pînă în prima jumătate a lunii septembrie 1872. Am reținut cele două nuanțe principale, pentru care am indicat datele cele mai timpurii și mai tîrzii („early și late dates"). Studiul poate fi însă continuat și pentru alte nuanțe, secvența lor fiind extrem de utilă pentru specialiști. Studiul nuanțelor poate fi întreprins și pe localități, orașele cu cea mai mare circulație fiind — în acest caz cele mai interesante.

Aici aș vrea să menționez nuanțele pe care le-am observat în colecția mea și alte cîteva colecții văzute la expoziții : roz, roz-șters, roz-carmin (viu și șters). Hîrtia folosită a avut și ea diferite structuri și nuanțe. Menționez hîrtia albă, aurie, gălbuie și pigmentată. Culoarea roz pe hîrtie gălbuie ne dă aproape un brun. Uneori culoarea s-a absorbit în hîrtia mai poroasă, ceea ce duce la o mai dificilă identificare a tipurilor blocului report. Aș vrea să menționez și o hîrtie „pelure", rară.

★

În continuare, ne vom ocupa de valorile de 10 și 25 bani, precum și de varietățile întîlnite la valorile de 5 și 10 bani din această emisiune.

Dr. Liviu CRISTEA
Londra

DUPĂ „NAȚIONALA" '74

(Urmare din pag. 3)

și de alți tineri colecționari, ne-a bucurat faptul că în zilele expoziției, am putut constata adeseori prezența cîtorva tineri pasionați, atenți cercetători ai materialului expus. Îi așteptăm cît mai curînd să pășească, la rîndul lor, în arena competitivă.

Fără îndoială, ar fi multe de spus cu privire la colecțiile după subiect și tematice prezente la „Națională '74", dar această analiză — după cum am mai arătat — urmează a fi făcută în continuare, atît în coloanele revistei, cît și în ședințe de seminar care vor fi organizate de secția de filatelie tematică atît la sediul A.F.R. cît și în cadrul filialelor A.F.R. Cu aceste ocazii se vor face și cuvenitele referiri nominale la diversele exponate.

„Ultima, dar nu cea de pe urmă", cum spune zicala, a fost secția de maximafilie. Limitată ca număr de cadre tocmai pentru că, puțin timp mai înainte, avusese loc marea competiție „Euromax'74", secția a cuprins un număr mic de exponate de calitate. Dintre acestea amintim aci „Podoburi" (Gh. Popoviciu), „Din secretele blazonului". (Popovici Gh.), „Bucureștiul monumental" (dr. Dragoș Niculescu) și altele, care au adăugat expoziției o notă colorată și spectaculoasă, foarte atractivă pentru mulți dintre vizitatori.

Machetele realizate de un număr dintre creatorii mărcilor poștale românești (din păcate, nu de toți) și lucrările care s-au înscris în bibliografia filatelică a ultimilor ani, au completat expoziția.

Dacă în rîndurile de mai sus am căutat să ne oprim asupra diferitelor compartimente ale expoziției, socotim că nu poate fi încheiată această trecere în revistă, fără a releva impresia generală pe care a oferit-o „Națională'74" vizitatorilor.

Expoziția a reușit să se prezinte ca un ansamblu unitar, de o sobrietate eficientă și armonioasă, datorită în mare parte sălilor încăpătoare și luminoase în care a fost găzduită de „Muzeul de istorie al R. S. România", precum și renunțării la ornamentații greoaie sau de prisos, care cîte o dată dăunează impresiei generale și pun oarecum în umbră exponatele înseși.

Socotim de asemenea, binevenită, măsura de a renunța la o excesivă „înghesuire" a cadrelor de expunere. Poate că în felul acesta va fi fost necesar să se renunțe la un număr de exponate sau să se limiteze suprafața de expunere atribuită unora dintre participanți, dar s-au creat — în schimb — condiții de vizionare raționale. Un rezultat care nu este deloc de neglijat și care trebuie avut în vedere și în viitor la toate expozițiile.

Națională'74" a constituit — după părerea tuturor celor pe care i-am interpelat, un examen și totodată un succes incontestabil al filateliei noastre.

Prin experiența organizatorică prilejuită, prin creșterea și înmulțirea numărului de exponate, dar mai ales prin îndrumările ce s-au putut desprinde pentru continua îmbunătățire a exponatelor, „Națională'74" la constituit o repetiție generală care ne îndreptățește să ne gîndim — de pe acum — la posibilitatea organizării unor manifestări internaționale, de mare ampioare, în țara noastră.

În vederea acestei perspective, se cere acum ca toți filateliștii români să se pregătească în continuare, cu rîvnă, cu entuziasm și — mai ales — cu multă exigență, pentru a face față cu cinste cerințelor mult sporite pe care le-ar comporta.

Din lipsă de spațiu, regretăm a nu putea publica Palmaresul expoziției „Națională'74". Raportul juriului, lista tuturor medaliilor, diplomelor și premiilor acordate, au fost publicate de Comitetul de organizare sub formă de broșură. Aceasta a fost difuzată tuturor filialelor A.F.R., precum și tuturor expozanților și poate fi consultată la Biblioteca A.F.R. și la toate filialele județene ale asociației.

Filatelia 1975, XXIV, nr. 2(226).

EMISIUNILE CLASICE

PRIMA EMISIUNE „CAROL CU BARBĂ PLINĂ“ 1871

În continuarea studiului apărut în numărul precedent al revistei noastre, publicăm, mai jos, partea a doua și ultima, privind restul valorilor acestei emisiuni.

10 BANI

Pentru valoarea de 10 bani C.M.R. ed. '64[1] menționează două culori de bază — portocaliu și albastru ; în continuare semnalează portocaliu-galben și galben pe hîrtie vărgată orizontal ; la albastru ni se indică o nuanță deschisă, ultramarin deschis și două hîrtii (vărgată și gălbuie). Cea gălbuie ne este cunoscută, dar pînă azi nu am putut întîlni nici un exemplar de 10 bani albastru pe hîrtie vărgată.

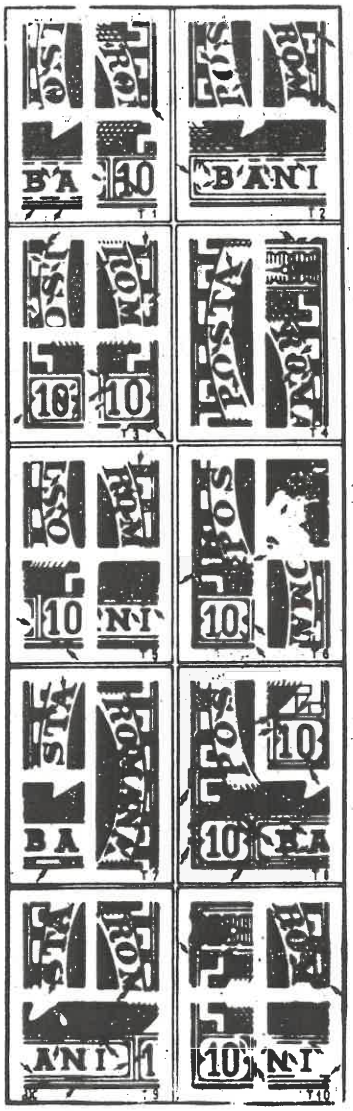

Fig. 1 — Reconstituirea blocului-report la mărcile de 10 bani, emisiunea 1871, nedantelate și 1872, dantelate (după ing. K. Dragomir)

Neavînd documente oficiale cu privire la diversele tiraje ne adresăm — din nou — datelor de pe mărcile și plicurile circulate. Marca de 10 bani portocaliu pare să fi intrat în circulație în prima săptămînă din luna aprilie 1871. Culoarea galbenă urmează scurt timp după, dar nu posed o dată certă. Culoarea galben-ocru este rară și se datorește combinației portocaliu pe hîrtie gălbuie. Valoarea de 10 bani pe hîrtie vărgată nu am întîlnit-o pînă acum obliterată poștal.

După cum am menționat, valoarea de 10 bani și-a schimbat radical culoarea, de la portocaliu-galben la albastru-ultramarin, în decembrie 1871. Ștampilele cu datele cele mai timpurii, pe care le-am găsit, sînt de la începutul lunii. Lucru curios este că marca portocaliu-galben a rămas în circulație pînă în toamna anului următor. Situația s-a complicat și mai mult prin apariția mărcii 10 bani albastru, dantelat, în februarie 1872 (dar asupra acestei valori și asupra mărcii de 10 bani emisiunea defectuoasă vom reveni în cadrul altui articol, căci ele aparțin anului 1872). Revenind la valoarea albastră din decembrie 1871, C.M.R. '64 ne indică albastru, albastru deschis, ultramarin deschis. Hîrtiile menționate de catalog au fost indiciate mai înainte. Din observații personale aș vrea să adaug : albastru-cobalt, albastru-metalic, albastru-închis și albastru deschis sau șters. Datele extreme cunoscute de mine sînt : 9 dec. 1871 și 21 aug. 1872.

Două blocuri celebre din valoarea de 10 bani portocaliu-galben trebuie citate aici, căci ele sînt singurele piese cheie semnalate pînă în momentul de față. Primul bloc, fost în colecția Ed. Cohen, era pe hîrtie vărgată și se compune din tipurile :

4—3—4—10
6—5—6—X
8—7—8—X

Al doilea, din fosta colecție Léon, era pe hîrtie obișnuită și prezenta tipurile :

1—2—7
3—4—8
5—6—X
7—8—X

Acest al doilea bloc ne redă colțul din dreapta sus al colii și o parte din marginea răsăriteană. Primul este incomplet, căci nu ne aduce tipurile ambelor mărci anexe din rîndul 15 al colii. Indicația este că un tip 8, forma — probabil — colțul nord-est al colii pe hîrtie vărgată. Eventual asemenea piesă există undeva, în vreo colecție. Chiar o marcă tip 8, cu marginea sus, este o indicație suficientă. să sperăm că ne va fi semnalată de vreun colecționar care va citi aceste rînduri. Cunoaștem deci cele două anexe din colțul nord-est al celor două goli. / În ce privește ultimele două rînduri orizontale ale colii, adică rîndul 6 și 7, compoziția lor nu ne este cunoscută cu certitudine. Prin diverse colecții există blocuri, perechi și șiraifuri sau piese individuale cu margine de coală jos. Asemenea piese oferă, firește, indicații utile, dar dacă nu se leagă între ele nu putem trage concluzii valabile și certe. Pentru orice eventualitate aș să citez cîteva asemenea piese :

2—1—1—2	3 — 4	8 — 3 — 10 — X — 4 — 8
4—3—3—4	X X	X X X X X X
X X X X		

Sînt sigur că piese marginale există prin multe colecții ; toate cele cu margine la dreapta și jos sînt cele mai interesante pentru acest studiu de reconstrucție a colii.

Mai înainte am citat cele două aranjamente ale transferurilor din partea de nord-est a colii, pe hîrtie obișnuită și vărgată. Acum aș dori să menționez că mai există două piese (foste în colecția Burrus) care dezvăluie existența unei a doua planșe pentru tirajul hîrtiei obișnuite :

4—15	1—3—7
6—X	3—4—5
	5—6—X
	7—8—X

În ce privește marca de 10 bani albastru 1871 piesele marginale și cheie sînt chiar și mai rare. Orice asemenea piesă trebuie semnalată, căci pînă azi nu au fost expuse decît un tip 4 cu marginea jos, trei tipuri 6 tot cu marginea jos și un șiraif 8—3—4, care pare să provină din aceeași margine.

25 BANI

Valoarea de 25 bani-oliv (cum o indică C.M.R. 64) a intrat în uz în primele zile ale lunii martie 1871, personal cunosc data de 6 martie ca fiind dată incontestabilă. S-ar putea însă ca această valoare să fi fost folosită încă de prin ianuarie (vezi lot 1644 — licitația Leon Basell). In versiunea nedantelată, marca a circulat, concomitent cu cea dantelată cel puțin 6 luni de zile. Francaturi cu aceste două versiuni sînt frumoase și destul de rare.

Nuanțele citate de C.M.R. '64 sînt: brun, brun-deschis, brun-oliv pe hîrtie gălbuie. Dar există și alte nuanțe, dintre care

Fig. 3 — Deformarea ultimei litere C din „CINCI"

Fig. 4 — Cifra 2 din cartușul din dreapta ca un semn de întrebare.

cea mai rară pare să fie — la marca nedantelată — un brun cald numit „Van Dyck". Hîrtia de asemenea, diferă de la un alb pînă la un galben-roz neclar, cunoscut drept „chamois".

Valoarea de 25 bani nedantelată a fost trasă în coli de 100, dar planșa ne este cu totul necunoscută. Nu au fost semnalate pînă azi decît cîteva piese marginale disparate, nici măcar blocuri sau șiraifuri și ca atare compoziția colii rămîne un mare semn de întrebare. Unii afirmă că planșele mărcii nedantelate au servit și la cele dantelate, din care cunoaștem opt aranjamente diferite. Afirmația aceasta este, în parte, plauzibilă, dar fără de piese filatelice sau documentație, incontestabilă, rămîne doar o afirmație.

Fig. 5 — Zgîrieturi în banderole

Prin urmare, între sfîrșitul lui ianuarie și începutul lui aprilie 1871, a intrat în circulație emisiunea celor trei valori „Carol cu barbă". Faptul că valorile au apărut, la ghișeele poștale, la date diferite, precum și faptul că din unele valori nu au supraviețuit grupaje mai mari, ne dovedesc că Poșta avea nevoie urgentă de aceste mărci și că — pe măsură ce erau imprimate — erau îndreptate spre punctele de desfacere. Nu trebuie să uităm nici amănuntul că mărci din emisiunile „Favoriți" au continuat să circule, pînă la epuizare, simultan cu mărcile „barbă". Francaturile mixte sînt pitorești și căutate. Unele sînt chiar foarte rare.

Înainte de a trece la concluzii doresc să precizez că blocul-report al valorii de 25 bani este identic pentru marca nedantelată și cea dantelată.

Cele trei valori descrise corespundeau cerințelor noului tarif poștal din 15 octombrie 1870 : 5 bani pentru scrisoare „Locо", 10 bani scrisoare internă, 25 bani, scrisoare în străinătate, 30 bani scrisoare recomandată ; imprimatele, 3 bani, iar ziarele un ban și jumătate. (Această din urmă valoare exista, numai sub formă de banderolă, încă din 15 oct. 1870). La 1 mai 1871, apare întregul poștal cu marca fixă „bleu" pe hîrtie gălbenă, cu valoarea de 1½ bani.

In 1871, nu a fost imprimată nici o marcă cu valorile de 15 sau 50 de bani. Ele aparțin emisiunii „Favoriți" din 1869, sau emisiunii „defectuoase" din 1872. Dantelarea nu a intervenit decît în 1872, pentru o mai ușoară detașare din coală.

Marca de 10 bani, portocalie, a fost uneori fracționată (mai bine-zis, tăiată în două) pentru a fi folosită ca 5 bani, pe recipise poștale sau pe chitanțe poștale. Majoritatea pieselor cunoscute poartă date între mai și septembrie 1871.

VARIETĂȚI

Din cauza grabei cu care au trebuit să lucreze litografii și cei ce trăgeau colile de pe pietrele litografice, emisiunea din 1871 prezintă nenumărate „varietăți constante" și spectaculoase „varietăți incidentale". Varietățile constante interesează din două puncte de vedere : mai întîi ca varietăți în sine și apoi ca indicii cu privire la planșele care au fost utilizate atît pentru mărcile nedantelate, cît și cele dantelate. Varietățile constante ale blocului-report — firește — nu intră în categoria varietăților de care vorbim.

5 BANI

Valoarea de 5 bani ne prezintă o varietate majoră pe marca 16 din coală : un tip 4, la care litera B din „bani" apare ca un F. Pe marca 43, un tip 4, la care litera B din „BANI" apare ca un F. Pe marca 43, un tip 7, din marginea stîngă a colii, o linie subțire taie litera S din POSTA, trece prin mustața efigiei, taie de asemenea gîtul și cifra 5 din colțul drept inferior, trecînd pînă în colțul mărcii învecinate — un tip 8. Litograful a căutat să corecteze imperfecțiunea ivită, efort ce s-a soldat cu 3 perle pe gîtul efigiei, care pot fi observate ușor. Restul liniei secționale poate fi deslușit cu o lupă bună. Un tip 3 are linia chenarului vertical exterior, deformată, iar sub „CINCI" apar pete de culoare, un vădit efort de retuș cu penelul. Tot pe un tip 3 apare varietatea majoră : chenarul stînga jos spart, detașînd colțul desenului de restul mărcii. Lipsește de asemenea parte din bucla cifrei 5. Un tip 8, prezintă o linie prin literele OM din „ROMANA". Există o altă varietate în care cel de-al doilea C din „CINCI" și N-ul care-l precedă sînt deformate. Un tip 5 ne prezintă un prim C din „CINCI" cu o pronunțată sedilă. Un tip 6, are un pătrat solid de culoare în cartușul cuvîntului POSTA extinzînd fondul efigiei spre stînga sus. Din marca de 5 bani există impresii duble, parțiale sau totale (v. fig. 2, 3, 4 și 5 din „Filatelia" nr. 1/1975).

Fig. 6 — Lipsă parțială în litera S din „ȘI".

Am păstrat la urmă o varietate care este comună mărcii nedantelate : primul C din „CINCI", cu o spărtură în bucla superioară. Varietatea este cunoscută în roșu-vermilion și roșu-carmin.

10 BANI

Din cauza culorii este o marcă ingrată la examinare. Am descoperit mici varietăți, ca de pildă, un tip 4, pe care cifra 1 din 10 dreapta jos, este mult scurtată. Pe un tip 2 cifra 1 din stînga jos și-a pierdut vîrful. Retușuri ca atare nu am întîlnit.

25 BANI

Marca aceasta prezintă două retușuri importante : pe un tip 5 al doilea C din „CINCI" apare ca un S inversat (fig. 3). Pe un tip 3 apar unme de zgîrieturi în hașura superioară și inferioară a cartușelor ce adăpostesc cuvintele „POSTA" și „ROMANA". Printre varietăți merită menționată aceea în care, pe un tip 7, trei sferturi din S-ul conjuncției „ȘI" a dispărut și chiar I-ul este spart în mijloc (fig. 6). Pe un tip 10, o dungă albă lată de circa un milimetru deformează greaca și literele ROMA din „ROMANA" (fig. 5). Pe un tip apare un punct alb în hașura inferioară a cartușului cuvîntului POSTA. Un tip 5, ne prezintă cifra 2 din 25 dreapta jos ca un semn de întrebare, cu linia cartușului deformată și spart (fig. 4). O impresionantă varietate apare pe un tip 5 în care primul C din „CINCI" s-a unit cu I-ul cel-1 urmează formînd UNCI în loc de CINCI.

În concluzie deci, emisiunea 1871, din cauza presiunii evenimentelor a dus la tiraje grăbite, cu planșe litografice uzate ce nu mai corespundeau cerințelor urgente. Urmările au fost spectaculoase, din punct de vedere filatelic. Rugăm pe cei ce citesc aceste rînduri să ne comunice, prin intermediul revistei, orice completări doresc să aducă scurtului studiu pe care l-am închinat acestei extrem de interesante emisiuni 1871, „Carol cu barbă plină".

Dr. Liviu CRISTEA
Londra

---

[1] Nota redacției : **Articolul ne-a sosit la redacție înainte de apariția noului C.M.R. (1974).**

Filatelia 1976, XXV, Nr. 1 (237).

STUDII

VARIAŢII ALE DIMENSIUNILOR IMAGINII LA MĂRCILE CLASICE ROMÂNEŞTI

Pasiunea pentru colecţionarea mărcilor clasice româneşti obligă pe colecţionari la ascuţirea continuă a spiritului de observaţie, la acumularea neîntreruptă de noi cunoştinţe, pentru a putea distinge mărcile autentice de falsuri, uneori măestrit executate.

Compararea dimensiunilor desenului mărcii examinate cu cele ale unui exemplar „martor", de autenticitate neîndoielnică, reprezintă unul dintre criteriile utilizate adesea pentru depistarea falsurilor.

Supoziţia că mărcile autentice prezintă — toate — aceleaşi dimensiuni, sugerată de aşa-numitul bun simţ comun, se dovedeşte însă a fi infirmată de realitate.

Plecînd de la aceeaşi supoziţie, am avut surpriza de a constata că două mărci de acelaşi tip de autenticitate neîndoielnică, puse alături, prezentau pe oricare din laturi, abateri ale dimensiunilor de aproximativ un milimetru, clar vizibile cu ochiul liber (fig. 1—3).

Fig. 1. Diferenţe constatate la marca „Carol cu barbă" 25 Bani, brun, nedantelată.

Cercetări ulterioare au arătat că fenomenul nu este izolat: el poate fi constatat practic la toate valorile din emisiunile clasice româneşti litografiate. În fig. 4 este prezentat un alt asemenea exemplu din colecţia autorului — variaţii ale dimensiunilor la marca de 18 bani, roşu, din emisiunea „Carol cu favoriţi". (Astfel de abateri au putut fi constatate şi la emisiuni străine, ca — spre exemplu — la prima serie din Austria).

Îndoielile şi problemele ridicate de aceste constatări, ca şi imboldul şi concursul susţinut acordat de cunoscutul specialist în mărci clasice româneşti, ing. K. Dragomir, au fost determinante în apariţia prezentei lucrări, menită să clarifice cu mijloace ştiinţifice, aspectele legate de variaţiile dimensiunilor mărcilor poştale.

Studiul efectuat a căutat să răspundă mai multor probleme :

— În ce limite pot varia dimensiunile diferitelor mărci şi care sînt dimensiunile extreme ce pot fi întîlnite.

— Care este frecvenţa cu care se întîlnesc diferitele dimensiuni.

— Dacă la aceeaşi marcă există vreo legătură între variaţiile dimensiunilor pe cele două direcţii perpendiculare (lăţime-înălţime).

— Dacă în cadrul unei coli există vreo orientare anumită a variaţiei dimensiunilor.

— Dacă spălarea mărcii poate duce la o variaţie a dimensiunilor.

— Care sînt cele mai probabile cauze ale fenomenului constatat.

— Ce concluzii pot fi trase şi ce recomandări pot fi făcute în legătură cu variaţiile observate ale dimensiunilor.

Pentru efectuarea studiului a fost aleasă marca cunoscută sub denumirea „Carol cu barbă", 25 bani, brun, (numerele 29 şi 33 din Catalogul mărcilor poştale româneşti '74), care există atît în variantă nedantelată, cît şi dantelată. Din această marcă au fost examinate 149 exemplare izolate, precum şi două coli de mărci dantelate. Autenticitatea pieselor examinate a fost verificată şi este neîndoielnică. Examinarea a constat în măsurarea imaginii pe două laturi (sus şi dreapta) cu ajutorul unui instrument ce prezintă erori de ordinul ± 0,1 mm.

Mărcile examinate au fost clasificate, de asemenea, după cele zece tipuri ale blocului de report.

Gruparea numerică a mărcilor examinate este prezentată în următorul tabel.

Cele două coli analizate diferă între ele fiind de tipul planşei a doua (Md. VII a 2) şi a treia (Md. VII a 3)*.

Tabel nr. 1

	Exemplare neştampilate	Exemplare ştampilate	TOTAL
Nedantelate	28	65	93
Dantelate	29	27	56
TOTAL	57	92	149

După efectuarea măsurărilor, rezultatele au fost grupate spre a se determina atît mediile lăţimii şi înălţimii mărcilor, cît şi (în special) împrăştierea (dispersia) diferitelor valori individuale în jurul acestor medii.

Rezultatele obţinute pentru media lăţimii mărcilor sînt prezente în tabelul nr. 2, iar cele pentru media înălţimii, în tabelul nr. 3.

Tabel nr. 2

Lăţimea chenarului mărcilor prevăzute în tabelul 1 „Carol barbă" 25 b. (CMR 29 şi 33).

(Valori în mm)	Neştampilate	Ştampilate	TOTAL
Nedantelate	20.17	20.09	20,11
Dantelate	19.77	19,85	19,81
TOTAL	19,97	20,02	20,00

Tabel nr. 3

Înălţimea chenarului mărcilor prevăzute în tabelul 1 „Carol barbă 25 b (CMR 29 şi 33).

(Valori în mm)	Neştampilate	Ştampilate	TOTAL
Nedantelate	23,91	23,83	23,85
Dantelate	24,02	23 98	24,00
TOTAL	23,97	23,87	23,91

Fig. 2 :Două mărci de 25 Bani, comparate pe înălţime

Trebuie, de asemenea, arătat că abaterile standard (abatere standard — mărime statistică ce evaluează împrăştierea valorilor individuale în jurul mediei lor) reprezintă între 9% (pentru înălţime) şi 13% (pentru lăţimea mărcilor) din mediile respective.

Analiza rezultatelor obţinute a permis următoarele concluzii :

a. La acelaşi tip de marcă din emisiunile clasice româneşti apar variaţii însemnate ale dimensiunilor, uşor sesizabile cu ochiul liber ; între două exemplare diferenţele pot fi de pînă la 1 mm sau 5% din dimensiune.

b. La tipul de marcă studiat („Carol cu barbă", 25 b) exemplarele nedantelate sînt în general mai late și mai scunde ca imagine grafică decît cele dantelate.

c. Între dimensiunile mărcilor ștampilate și dimensiunile mărcilor neștampilate nu s-au constatat diferențe semnificative. Din cele arătate mai sus rezultă că între mărcile nedantelate și cele dantelate studiate, apar **diferențe semnificative,** care ar

Fig. 3 : Două mărci de 25 Bani, comparate pe lățime.

putea fi explicate prin eventuale schimbări ale calității hîrtiei utilizate în cele două tiraje. De asemenea, odată ce nu se constată diferențe între dimensiunile mărcilor neuzate și ale celor circulate poștal, se poate trage concluzia că guma nu are un rol semnificativ în producerea fenomenului de variație a dimensiunilor mărcilor, constatat.

★

În afara analizelor menționate au mai fost efectuate și altele, asupra amănuntelor cărora nu vom insista ; rezultatele obținute atestă că **nu există vreo legătură** între variația lățimii și înălțimii unui același exemplar (mărcile mai scunde să fie mai late și invers).

Cele două coli avute la dispoziție au fost examinate cu scopul de a evidenția eventuala existență a unei orientări în variația dimensiunilor mărcilor din coală, fie de-a lungul, fie de-a latul acesteia. S-a verificat de asemenea dacă nu există o legătură între variația dimensiunilor mărcilor din coli, pe cele două direcții perpendiculare (lățime-înălțime).

Cercetările efectuate asupra celor două coli au condus la următoarele constatări :

a. În medie, mărcile uneia din coli sînt mai mici decît cele ale celeilalte : coala A are cote medii 19,85×23,99 mm, iar coala B — 19,96×24,07 mm. Acest fapt permite să se evidențieze una din cauzele principale ale variației dimensiunilor, care va fi indicată în continuare.

b. Se constată o legătură relativ slabă între dimensiunile mărcilor și poziția acestora în coală. Astfel, la coala A dimensiunile prezintă tendința de scădere de la linia de sus către cea de jos, în timp ce la coala B tendința este de creștere de la linia de sus către cea de jos. (Aceasta a depins probabil de modul în care a intrat coala sub presiunea pietrei de tipar).

★

După cum s-a arătat, se constată variații relativ importante în dimensiunile mărcilor, dar aceste variații nu urmează reguli stricte, ele sînt de natură statistică.

Este probabil că o parte din cauzele variațiilor observate țin de procedeul și modalitatea de imprimare a mărcilor, în timp ce alte cauze rezidă în variațiile pe care hîrtia-suport a mărcilor le-a suferit în timp.

În cele ce urmează evidențiem cîteva fenomene care considerăm că au jucat un rol primordial în variațiile dimensiunilor mărcilor clasice românești.

A. Se știe că tot tirajul unei anumite mărci a fost obținut de pe același bloc de report, care se găsește în colile cunoscute în felurile așezări și combinații. Ca urmare, variața dimensiunilor **nu poate proveni** din diferențe între dimensiunile originale ale mărcilor tipărite cu diferite pietre. În schimb, neuniformitatea presiunii exercitate asupra colii cu ocazia imprimării, a putut produce deformări ale dimensiunilor în anumite zone ale colilor imprimate. Se cunosc în acest sens cîteva exemple : la coala „Carol cu barbă" 50 bani aflată în Conservatorul Direcției Generale P.T.Tc., ing. K Dragomir a arătat că reporturile din colțul sud-vest al colii (stînga jos) sînt mai mari decît în restul colii ; la litografiile policrome (mărcile în două culori) se poate lesne constata că în anumite părți ale colilor apar deplasări ale efigiei față de cadru, explicabile numai prin neegalitatea presiunilor la cele două imprimări consecutive, deoarece piatra de imprimare prezenta o coincidență corespunzătoare între efigie și locul acesteia în cadrul mărcii. Același fenomen a fost constatat și la colile examinate în cadrul studiului de față.

B. Se știe că imprimările litografice aveau loc în tot timpul anului, pietrele de imprimare fiind păstrate fără precauții speciale. Astfel, variațiile de temperatură, inerente trecerii de la iarnă la vară, au putut determina anumite contractări la frig, însoțite de reducerea dimensiunii imprimărilor.

Și acest fenomen este confirmat de constatările făcute în cadrul studiului de față : una din colile studiate care prezintă mărci mai mici decît cealaltă (în medie), a fost probabil imprimată pe timp de iarnă, spre deosebire de cealaltă.

C. Păstrarea îndelungată a hîrtiei determină modificări în structura acesteia. În special, asemenea modificări se constată la hîrtia de tip mai vechi, în compoziția căreia erau incluși lianți organici. Aceste schimbări se traduc, printre altele, în reducerea dimensiunilor hîrtiei, reducere ce depinde de asemenea de grosimea hîrtiei, de modul de obținere a colilor, într-un cuvînt, de tehnologia fabricări hîrtiei.

★

Analizele ce au fost prezentate în rîndurile de mai sus nu pretind că au epuizat problema variației dimensiunilor mărcilor. Ele au căutat numai să aducă în această problemă unele clarificări, ce ar putea fi rezumate astfel :

1. Se poate afirma că între diferitele exemplare ale aceleiași mărci provenite din emisiunile clasice românești litografiate, apar abateri dimensionale relativ însemnate, care pot atinge 4—5% (1 mm la 20—24 mm), ușor vizibile cu ochiul liber.

2. Printre cauzele care au putut determina apariția acestor oscilații dimensionale, cele mai importante pot fi considerate :

— variațiile presiunii exercitate asupra colilor cu ocazia imprimării ;

Fig. 4 : Două mărci de 18 Bani, comparate pe înălțime.

— variațiile de temperatură cărora le-a fost supusă piatra litografică în timpul anilor ;

— contractarea hîrtiei în timp, din cauze legate de compoziția acesteia și tehnologia fabricării sale.

3. Din punct de vedere strict filatelic, concluzia care se impune este aceea că dimensiunile mărcilor nu pot fi considerate drept criteriu ferm de stabilire a autenticității acestora.

Dr. ing. Emil COSTIN

* K. Dragomir — *Mărcile poștale clasice românești litografiate în perioada 1865—1872.* Edit. A.F.R. — Filiala București, 1971

Filatelia 1975, XXIV, nr 11(235)

SEMNALARI

ESEURI NECUNOSCUTE LA PRIMELE CĂRȚI POȘTALE ROMÂNEȘTI

Odată cu sărbătorirea Centenarului primelor cărți poștale românești, interesul pentru întregurile poștale a crescut mult, numărul colecționarilor fiind în continuă creștere. Întocmirea catalogului întregurilor poștale, realizat de un colectiv inimos, includerea în noua ediție a „Catalogului Mărcilor poștale românești" a unui capitol special rezervat întregurilor poștale, reflectă această tendință.

Deși s-au făcut multe progrese în cercetarea acestui capitol al filateliei noastre, mai rămîn încă multe posibilități pentru completarea cunoștințelor noastre în acest domeniu. Pe această linie se situează comunicarea pe care o publicăm în numărul de față.

Prin bunăvoința cunoscutului filatelist de origină română, dr. Liviu Cristea, din Londra, am intrat de curînd în posesia a trei piese deosebit de interesante, prin problemele pe care le ridică. Este vorba de trei piese realizate în preajma datei realizării primelor noastre întregiuri poștale (probabil propuneri pregătite în vederea tipăririi primelor noastre cărți poștale)[1].

Reproducînd în ilustrații cele trei piese, încercăm să le descriem în rîndurile ce urmează :

I) Piesa cu figurina purtînd valoarea de 10 bani (fig. 1).

Această piesă poartă denumirea de BILET POȘTAL și are, pe margini, un chenar alcătuit dintr-un lanț de elemente ornamentale, lat de 9 mm, încadrat pe toate cele 4 laturi cu o linie dreaptă continuă. Între această linie și chenarul ornamental, se observă o linie foarte subțire, întreruptă. În cele patru colțuri, chenarul include cîte un ornament diferit de cele formînd înșiruirea de pe laturi. Dimensiunile dreptunghiului liniar sînt de 114×73,5 mm. În partea de sus, chenarul include — într-un spațiu liber — următoarea indicație : **„Fața biletului este destinată numai pentru adressă, ĕră dosul este reservat pentru corespondență".**

Sub denumirea „Bilet poștal", apare inscripția : „DESTINAT A CIRCULA DESCHIS ÎN ROMÂNIA / de la / UN BIUROU LA ALTUL (Legea de la..... 1873) [2].

Tot în chenar, jos, apare o a doua indicație : **„Dĕcă Biletul este destinat pentru uă urbie, este necessar a sĕ indica cu essactitate strada și numerul casei, ĕr dĕcă este destinat pentru uă commună rurală, a se indica numele biuroului postal de care aparține".**

Fig. 1

În dreapta, sus, într-un cadru dreptunghiular vertical de 20×25 mm., este imprimată o „marcă fixă" de 10 bani, de culoare brun-vișinie (culoarea mustului). Figurina are pe margini un cadru liniar, cu colțuri ornamentale. În mijloc, într-un oval format dintr-o linie subțire și alta mai groasă, este înscrisă cifra 10, pe un fond format din raze, pornind de la centru spre margini. De jur-împrejur, într-un alt cadru format dintr-o linie groasă și alta subțire, sînt înscrise cuvintele POȘTA ROMÂNĂ și — jos — o steluță cu șase colțuri.

Ovalul mare este încununat cu coroana țării ; în partea de jos, apare cuvîntul BANI. La dreapta și la stînga ovalului mare, în două ovale mici, apare din nou cifra 10. Pe laturile exterioare, figurina prezintă o linie mai subțire, cu mici arabescuri în cele patru colțuri. Fondul dintre oval și chenarul exterior este format din linii ondulate subțiri, orizontale. În spre stînga și jos, figurina „mărci fixe" este despărțită de spațiul rezervat adresei, prin linii subțiri, negre.

Chenarul ornamental, linia exterioară de încadrament și toate inscripțiile sînt tipărite în negru. Cartonul folosit este de culoare albă, exemplarul de care dispunem prezentînd o ușoară patină gălbuie, probabil datorită vechimii.

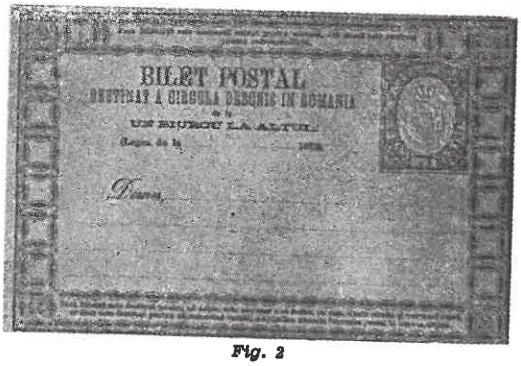

Fig. 2

II) Piesa cu figurina purtînd valoarea de 25 bani.

A doua piesă prezintă același chenar ornamental și aceleași inscripții ca și cea precedentă. Excepție face figurina „mărci fixe". Cu dimensiunile de 20×25 mm., aceasta este — de astă dată — de culoare verde deschis, cu centrul imprimat în relief. În centru, figurina poartă încrustată stema țării, cu „Capul de bour" și „Vulturul" în pătrare alternate în diagonală și avînd, deasupra, coroana. Pe panglică, sub stemă, tot în relief, deviza „NIHIL SINE DEO".

Stema este înconjurată de un oval (format dintr-o linie groasă și una mai subțire), purtînd, sus, cuvintele POȘTA ROMÂNĂ, iar jos, valoarea : 25 BANI 25 BANI 25 (respectiv de trei ori cifrele și de două ori, BANI. Sus, între POȘTA / ROMÂNĂ, apare un minuscul monogram (CC înlănțuit), care se repetă, în poziție verticală, în ambele laturi ale ovalului, deasupra cifrelor 25. Toate aceste inscripții sînt închise într-un cadru liniar subțire și gros, cu cîte un ornament în cele patru colțuri.

Cartonul folosit pentru acest „Bilet poștal" este același ca și la piesa precedentă. Pentru ambele piese au fost folosite aceleași caractere de tipar, lungimea denumirii BILET POȘTAL fiind de 33 mm, iar înălțimea caracterelor de 4,5 mm. Linia punctată marcînd locul adresei destinatarului are lungimea de 9 cm. În schimb, nu sînt localizate prin linii spațiile rezervate pentru adresa expeditorului.

III) Piesa purtînd o figurină fără indicația valorii.

Spre deosebire de denumirea „BILET POȘTAL" întîlnită pe primele două piese, de astă dată apare „BILET DE CORESPONDENȚIA", iar dedesubt, indicația : **DESTINAT A CIRCULA DESCHIS ÎN ROMÂNIA / în interiorul unei urbii / sau în circonscripțiunea biuroului ei (Legea din 1873.**

Lungimea liniei punctate, pentru adresă, este de 9 cm. (ca și la modelele precedente) distanța dintre liniile punctate fiind de 3,8 mm, la toate cele trei piese. Sub ultima linie punctată, la piesa a treia, pe două rînduri, apare următoarea indicație : **„Dacă biletul este destinat pentru interiorul unei urbe este necessariu a sĕ indica cu esactitate strada și numerul casei".**

În stînga „biletului", vertical, pe două rînduri, apare : **„Fața Biletului este destinată pentru adressă, ĕră dosul este reservat pentru correspondență".** Acest text este închis printr-o linie verticală.

În dreapta, sus, într-un cadru dreptunghiular vertical de 21×25,5 mm., apare Stema de pe atunci a Țării, cu „Capul de bour" și „Vulturul" în pătrare alternate în diagonală și coroană ; jos, pe panglică, deviza „NIHIL SINE DEO", toate închise într-un oval subțire și apoi într-altul mai gros (care se întîlnește) cu încadramentul ornamental marginal.

Este de relevat că de astă dată, „marca fixă" nu poartă nici denumirea țării sau indicația „POSTA ROMANA" și nici indicația valorii de francare. De aci s-ar putea deduce că avem de a face cu o propunere ce urma să fie definitivată pe parcurs (în intenția autorului) atît în ceea ce

(Continuare în pag. 5)

Notele redacției

[1] *Nu considerăm*, cel puțin deocamdată, *aceste piese drept „eseuri oficiale", întrucît urmează a se stabili în ce împrejurări au fost realizate și dacă se face dovada existenței unei comenzi sau unei luări oficiale în considerare din partea poștei române. Dacă acestea vor rezulta din cercetări, caracterul de „eseu oficial" va reveni de drept acestor piese rare, poate chiar unicate.*

[2] *Faptul că lipsește data precisă a Legii de referință, lasă să se presupună că machetele au fost întocmite înainte de votarea ei, într-o perioadă în care se sconta introducerea la scurtă scadență a întregurilor poștale și în România.*

ŞTAMPILA FĂRĂ LOCALITATE: O VARIETATE NECUNOSCUTĂ ?

Din cînd în cînd, cercetătorilor ştampilografiei româneşti le este dat să întîlnească piese interesante, uneori, chiar necunoscute, care aduc elemente noi în acest domeniu atît de variat şi de bogat.

Fig. 1 : Cartea poştală de trimitere. Din lipsă de spaţiu, nu a fost reprodusă şi cartea poştală „pereche", pentru răspuns.

Astfel, erau cunoscute unele ştampile (destul de rare) datînd din secolul trecut, în care data a fost completată manual. Pe cît ne este însă cunoscut, au fost semnalate şi obliterări în care ştemplul să poarte data (zi, lună, an) lipsind, în schimb, denumirea localităţii, locul rezervat acestei indicaţii fiind lăsat liber („în alb").

Prin amabilitatea cunoscutului colecţionar Kurt Dunger, din Berlin, care a vizitat de curînd ţara noastră, am primit o interesantă piesă prezentînd această particularitate. Este vorba de o carte poştală românească, „Răspuns plătit" expediată la 16 noiembrie 1886 din Ciamurlia, prin Sulina, la Constantinopol.

Cartea poştală de trimitere poartă o ştampilă rotundă dublu cerc, cu diametrul exterior 26 mm, interior 16 mm. În centru, data, pe trei rînduri : 16 NOV. 86; jos, o stea în cinci colţuri. Ştampila aplicată cu cerneală violet închis, are un spaţiu liber în partea de sus, rezervat, de regulă, pentru indicarea localităţii, cu ortografia TCHAMOURLI. S-ar putea ca să se fi folosit această or-

Fig. 2

tografiere fiind vorba de o trimitere destinată în Levant, la Constantinopol. Aceasta este însă o simplă conjunctură, care se cere confruntată cu alte documente de epocă. Pe verso, a fost aplicată — în tranzit — ştampila rotundă dublu cerc SULINA/16 NOV. 86, avînd în partea de jos un ornament în formă de cruce înflorată (tip..., Racoviceanu).

La sosirea la Constantinopol, a fost aplicată cu cerneală neagră, pe faţa cărţii poştale, o ştampilă a poştei austriece, CONSTANTINOPOL / 22 / 11—86 (Tchilingirian şi Stephen, vol. „Constantinopol", subtipul 96, fig. 395).

Cartea poştală pentru răspuns (nefolosită) a rămas ataşată de cartea poştală de trimitere.

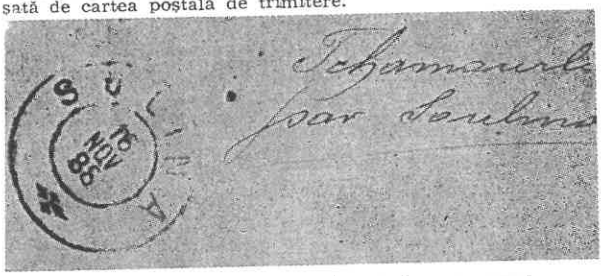

Fig. 3 : Ştampila de tranzit : Sulina, pe verso.

Pe cît ne este cunoscut şi pe cît am putut verifica şi cu mai mulţi cercetători de frunte din ţară şi de peste hotare, ştampile cu localitatea completată manual nu ar mai fi fost întîlnite. Semnalăm de aceea piesa cititorilor noştri, rugînd a ni se comunica eventuale alte informaţii, atît cu privire la astfel de ştampile, în general, cît şi — în special — asupra modului de obliterare a corespondenţelor, la Ciamurlia, în epoca respectivă.

Nicolae TRIPCOVICI

(Urmare din pag. 4)

priveşte detaliile cît şi, poate, sub aspectul concepţiei de ansamblu.

Figurina de pe această piesă este imprimată în culoarea roşu-liliachiu.

Chenarul ornamental al cărţii poştale este deasemeni diferit de cel al celorlalte două, descrise mai sus, fiind delimitat înspre interior printr-o linie subţire, iar spre exterior cu o linie subţire şi una groasă. Dimensiunile exterioare ale chenarului : 114×73,5 mm. În afara de figurină, toate celelalte elemente imprimate sînt de culoare neagră iar cartonul este acelaş ca şi la celelalte două piese.

Faţă de primele două piese, la cea de a treia remarcăm următoarele particularităţi :

— Indicaţia din partea de jos este mai redusă decît la primele două piese şi este amplasată **deasupra** chenarului ornamental.

— Denumirea este schimbată din BILET POŞTAL în BILET DE CORESPONDENŢIA, această din urmă formă fiind cu totul deosebită de denumirile în uz, la epoca respectivă, în alte ţări, pentru întregurile puse în circulaţie pînă atunci : CARTE CORRESPONDANCE (Alsacia-Lorena) ; CARTE DE CORRESPONDANCE (Belgia şi Elveţia) ; CORRESPONDENZ-KARTE (Austria, Baden, Bavaria, Germania, Ungaria, Württemberg, Luxemburg etc.) ; POST CARD (Anglia, Canada, Ceylon etc.), CARTE POŞTALE (Franţa). KORRESPONDENSKORT (Finlanda) ş.a.m.d. Pentru prima dată, o denumire în genul celei întîlnite pe primele două piese formînd obiectul prezentei comunicări — BILHETE POSTAL — apare după cîtva timp în Portugalia şi în alte ţări de expresie portugheză. La noi, denumirea oficială a primelor întreguri a fost CARTA DE POŞTA (modificată, pe parcurs, în CARTA POŞTALA). Acest aspect ar putea să stea în atenţia celor ce vor căuta să clarifice origina şi proveniența celor trei piese de mai sus.

Pentru colecţionarii din România, descoperirea celor trei piese prezintă un interes deosebit. Comunicarea pe care am făcut-o la Cercul de studii clasice al A.F.R. a ridicat numeroase semne de întrebare, care îşi aşteaptă clarificarea şi răspunsul. Fără îndoială, cercetări atente vor fi făcute în fondul arhivistic „Poştă şi Telecomunicaţii", de la Arhivele Statului, pentru a elucida natura acestor „propuneri", împrejurările în care au fost realizate, de cine şi unde anume[3]). Identificarea unui „început de probă scrisă" le va putea conferi — poate — caracterul de încercări, de eseuri oficiale.

Pînă atunci, apelăm la toţi cei care — în ţară sau peste hotare — ar fi în măsură să aducă unele contribuţii pentru a elucida cu un ceas mai devreme enigma acestor piese, să le comunice redacţiei revistei Filatelia.

Dumitru C. BIALA

---

[3]) *In studierea acestor aspecte, socotim că va trebui să se analizeze, între altele, corelarea valorilor propuse cu tarifele poştale în vigoare la epoca respectivă, aspectele lingvistice ale textelor (inclusiv compararea terminologiei administrative specific poştale), analogii şi surse de inspiraţie grafică în desene şi paginarea generală etc. Într-un cuvînt, toate amănuntele din care se poate reconstitui contextul în care au luat naştere aceste piese.*

Filatelia 1968, XVII, nr. 2 (142)

ISTORIE POŞTALĂ

OFICIUL POŞTAL POIANA ŞI ALTE OFICII DIN OLTENIA ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI PENTRU INDEPENDENŢĂ

1877...

Eşecul conferinţei de la Constantinopol şi respingerea, de către guvernul turc, a cererilor formulate prin protocolul din 19/31 martie 1877, determină Rusia să pornească războiul împotriva imperiului otoman. În prealabil se încheie — la 4/16 aprilie 1877, în Bucureşti — convenţia prin care România asigura armatelor ruse libera trecere, pe teritoriul român, spre Turcia (1). La 11/23 aprilie primele trupe ruse încep a intra în România iar la 12/24 aprilie Rusia declară război imperiului otoman.

Spre a putea face faţă oricărui pericol din partea turcilor, se decretează mobilizarea armatei române, mobilizare terminată la 25 aprilie 1877. Armata română activă, compusă din două corpuri de armată, s-a concentrat pe linia Dunării şi anume: corpul I armată, cu diviziile 1 şi a 2-a în sudul Olteniei (în zona Moţăţei. Calafat, Desa, Rast, Băileşti, Negoi, Bistreţ, Bechet) iar corpul II armată, cu diviziile a 3-a şi a 4-a, în sudul Munteniei, în zona Olteniţa-Giurgiu.

Agresiunile turcilor din cea de-a doua jumătate a lunii aprilie şi începutul lunii mai 1877, constînd în bombardarea unor localităţi române situate pe malul stîng al Dunării (ca. de exemplu, Calafatul la 26.IV./2.V; Olteniţa la 28.IV/10.V; Isiaz la 4/16 mai şi la 5/17 mai) cît şi incursiunile de pradă (de ex. asupra Bechetului la 26.IV/7.V.) au determinat statul nostru, prin cele două corpuri legiuitoare — Camera şi Senatul — să constate existenţa stării de război cu Turcia şi să proclame independenţa României. Prin moţiunea votată la 9/21 mai 1877, Camera deputaţilor: „ia act că resbelul între România şi Turcia, că ruperea legăturilor noastre cu Poarta şi independenţa absolută a Românilor au primit consacrarea lor oficială". (2)

Pe măsură ce unităţile armatei ruse se apropiau şi atingeau linia Dunării, trupele corpului II de armată se deplasau, din zona Olteniţa-Giurgiu, înspre apus, spre Oltenia, întărind astfel trupele ce apărau malul stîng al Dunării împotriva pericolului ca numeroasele trupe otomane din zona Vidin-Florentin, să treacă Dunărea, invadînd solul român. Unele documente ale vremii, ca de pildă ordinul din 15 mai al generalului Lupu, comandantul corpului I armată (3), raportul din 20 mai al agentului nostru diplomatic la Viena, Bălăceanu, către Ministerul de Externe (4) etc., considerau iminent un atac al turcilor, de sub comanda lui Osman-Paşa, asupra Calafatului. Mişcarea unităţilor corpului II armată înspre Oltenia s-a făcut treptat în cursul lunii mai şi începutul lunii iunie, astfel încît la mijlocul lui iunie poziţia armatei române era următoarea: comandamentul corpului I armată era în Calafat şi cel al corpului II armată în Băileşti iar comandamentele diviziilor se găseau în Calafat (divizia 1), Cetate (divizia a 2-a), Băileşti (divizia a 3-a) şi Corabia (divizia a 4-a), unităţile militare respective fiind răspîndite în diferite comune din apropierea Dunării, în sudul şi vestul Olteniei.

Această concentrare a întregii armate române active în Oltenia făcea necesară deplasarea în Oltenia şi a comandamentului acestei armate. În acest scop s-a ales comuna Poiana, situată la circa 11 km sud-est de Calafat (5). Documentele arată că unele elemente din marele cartier general al armatei se găseau în Poiana încă de la 19 mai, 21 mai şi 7 iunie 1877 (6) iar dintr-un document inedit, aflat în arhivele statului, Reg. Oltenia (încheierea din 22 iunie a comisiei mixte de rechiziţii) reiese că marele cartier general urma să sosească în Poiana la 24 iunie. În orice caz, este cert că la 27 iunie marele cartier general şi marele stat major erau instalate în Poiana (7). La marele cartier general al armatei în Poiana are loc, în ziua de 17 iulie, ceremonia distribuirii drapelelor regimentelor de dorobanţi şi de artilerie nou înfiinţate (8). În Poiana se dă şi înaltul ordin de zi din 23 iulie, privind noua împărţire a armatei şi formarea corpului de observaţie (9).

Marele cartier general al armatei, inclusiv marele stat major, şi-au avut sediul în Poiana numai circa 6 săptămîni deşi, probabil, iniţial s-a avut în vedere o aşezare mai îndelungată în Poiana. Luîndu-se hotărîrea — în urma rezultatelor primelor lupte de la Griviţa — ca şi armata română să se angajeze în bătălia pentru cucerirea Plevnei, începe, pe la mijlocul lunii iulie o mişcare de deplasare spre răsărit a unora din unităţile militare aflate în Oltenia. După trecerea peste Dunăre, a trupelor diviziei a 4-a şi apoi a unui detaşament din divizia a 3-a, urmează concentrarea în zona Corabia a altor trupe, printre care şi divizia de rezervă. Comandamentul armatei române active urmează şi el mişcarea trupelor ce aveau să atace Plevna şi astfel marele cartier general se găseşte în Corabia în ziua de 5 august 1877. Aci se dă decretul nr. 1772 din 20 august, prin care generalul Cernat este numit comandantul armatei române de operaţiuni pe timpul cît domnitorul va avea comanda armatei româno-ruse din faţa Plevnei. (10) Tot în Corabia se dă, în aceeaşi zi de 20 august, ordinul de zi nr. 49, cu prilejul trecerii Dunării de către divizia de rezervă. Începînd luptele pentru cucerirea Plevnei, marele cartier general se instalează la 28 august, la Vîrbiţa, în imediata apropiere a Plevnei.

Încă din mai 1877, trupele diviziilor 1, a 2-a şi a 3-a se găseau în Oltenia, în localităţile Vrata Gîrla Mare, Salcia, Fîntîna Banului, Cetate, Maglavit, Moţăţei, Goleni, Calafat, Poiana, Ciuperceni, Rast, Desa, Băileşti, Bistreţ, Grighera, Bechet. Tot în Oltenia s-a format şi divizia de rezervă. Existenţa acestor trupe şi comandamentelor lor de regimente, brigăzi, divizii şi corpuri de armată au făcut necesară înfiinţarea şi a altor oficii poştale şi telegrafice pe lîngă cele existente. Astfel au fost create oficiile telegrafo-poştale din Galicea, Moţăţei, Poiana, Cetate şi Băileşti, cum şi oficiile telegrafice din Maglavit, Goleni, Hunia, Fîntîna Banului, Moreni, Calafat, Salcia, Gîrla Mare, Gruia, Desa, Piscu şi Negoi (12).

---

1) În art. II din această convenţie se prevedea că guvernul rus „se obligă a menţine şi a face a se respecta drepturile politice ale statului român, astfel cum rezultă din legile interioare şi tractatele existente, precum şi a menţine şi apăra integritatea actuală a României" v.T.C. Văcărescu: „Luptele românilor în resbelul din 1877—1878", Buc. 1886, vol. I pag. 24.

2) v. Monitorul oficial nr. 118 din 27 mai 1877.

3) v.: DOCUMENTE DIN ISTORIA ROMÂNILOR. RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENŢĂ. Ed. Academiei R.P.R., vol. III, 1955 nr. 240. În cursul prezentului articol vom cita această lucrare sub denumirea „DOCUMENTE".

4 v. DOCUMENTE, vol. IV nr. 422.

5) azi Poiana Mare, raion Calafat, comuna avînd circa 16 mii locuitori.

6) v. DOCUMENTE vol. IV. nr. 395 şi 412.

7) v. DOCUMENTE vol. IV. nr. 451.

8) v. DOCUMENTE, vol. IV, nr. 941 şi vol. V. nr. 53.

9) v. DOCUMENTE vol. V, nr. 248.

10) v. DOCUMENTE vol. V, nr. 1059.

11) v. DOCUMENTE vol. V. nr. 1083.

12) v. C. Minescu, S. Frăsie, Igor Miasnicov şi Teodor Manoliu: „Poştele în România", în „Enciclopedia română", vol. IV, Buc. 1941 pag. 146.

Cel mai important oficiu poștal militar, a fost însă acela din Poiana de pe lîngă marele cartier general al armatei române. Pregătirea serviciului poștal al marelui cartier general începe cu ordinul nr. 9 din 18 mai 1877, dat în Poiana de colonelul Barozzi, subșeful marelui stat major (13).

Poiana nu era situată pe linia de legătură poștală dintre Craiova și Calafat, ci mai spre sud de această linie, deservită de diligența care pornind din Craiova, trecea prin următoarele stații—releuri: Prodila, Podovanu, Cioroiu, Scripetul și ajungea la Calafat, după ce parcursese, în circa 7 ore, o distanță de circa 85 km. Exploatarea acestei linii de diligență, avînd și îndatorirea transportării corespondenței poștale, oficiale și particulare, era concesionată lui BACHSITZI. Pe această cale, urma să se trimită la și de la marele cartier general din

Poiana, corespondența militară din și spre Craiova, București și alte localități. Pentru a se evita întîrzierea rezultînd din transportarea corespondenței din Craiova la Calafat și apoi din Calafat la Poiana, s-au dat dispoziții pentru a se efectua transportul direct din Craiova la Poiana. În ziua de 7 iulie, mareșalul curții, Văcărescu, telegrafiază, din Poiana, primului ministru, la București: „Cursa regulată a diligenței între Craiova și Poiana a început bine a funcționa, **cartierul general devenind și stațiunea telegrafico-poștală centrală a armatei active**". (14).

Începerea funcționării efective, în ziua de 6/18 iulie, a oficiului telegrafo-poștal din Poiana este confirmată și de faptul că telegramele, privind probleme de aprovizionare, expediate de intendentul marelui cartier general, cu sediul în Poiana, poartă mențiunea prezentării lor la oficiul Poiana începînd cu data de 6/18 iulie (de ex. telegramele nr. 1267, 1279 și 1282 către prefectura Dolj) pe cînd în cele anterioare se menționează că au fost prezentate oficiului Calafat (de ex. telegramele nr. 1138 și 1141 din 30 iunie) (15).

Așadar în Poiana, la marele cartier general al armatei, funcționa regulat, cu începere de la 6/18 iulie, oficiul telegrafo poștal militar deservit de diligența cu traseul modificat Craiova-Poiana-Calafat. Numărul mare al corespondențelor poștale și al comunicărilor telegrafice ale acestui oficiu reiese din aceeași telegramă care, în continuare, arată: „mai este o absolută necesitate spre a merge în mod regulat și precis serviciul oficiului Poiana, ținut de doi impiegați poștali și un impiegat telegrafist destul de rece, cu cunoștințe satisfăcătoare de limbile franceză și germană. Apoi mai este necesitate de mobilier" (14)

Importanța acestui oficiu poștal militar și numărul ridicat al corespondențelor — oficiale și particulare ale militarilor — pe de o parte, cum și așezarea pentru un timp mai îndelungat a marelui cartier general Poiana, au determinat confecționarea și folosirea unei stampile poștale militare speciale cu denumirea localității, purtînd inscripția „QUARTIER GEN. POIANA". Deși ar trebui să existe încă multe corespondențe purtînd aplicată această ștampilă, totuși pînă în prezent nu se cunoaște decît o singură piesă de acest fel. Este plicul scrisorii trimisă de „Primăria Calafatu", adresată „Domniei sale Domnului Prefect\ Județului Doljiu" la Craiova. Pe acest plic s-a aplicat, cu tuș albastru verzui, ca ștampilă poștală de plecare, ștampila oficiului poștal militar Poiana, constînd într-un dublu cerc, cu diametrele de 23 și 13,5 mm, purtînd între cele două circumferințe inscripția „QUARTIER GEN. POIANA" iar la mijloc data, pe trei rînduri: 6 Aug. 77. Plicul poartă și ștampila, de sosire, a oficiului poștal Craiova (care poartă indicativul B 40, după clasificarea Gr. Racoviceanu), cu data 7 august, adică în ziua următoare. Reproducem fotocopia ștampilei „QUARTIER GEN. POIANA".

Despre această piesă s-au publicat două interesante articole (16) în care autorul, prof. Ion Pătrascu, arată, printre altele, că data ștampilei — 6 august 1877 — se situează tocmai în perioada în care unitățile armatei române efectuau trecerea peste Dunăre, indicînd că între 12 și 16 august trec Dunărea unitățile diviziei a 3-a. Sînt obligat să fac o rectificare: potrivit calendarului obișnuit, folosit și pentru datarea operațiilor militare, ștampila cartierului general Poiana s-a aplicat, pe acel plic, nu în ziua de 6 august ci în ziua de 25 iulie. In adevăr, prin decretul semnat de domnitorul Al. I. Cuza, promulgat la 29 decembrie 1864, s-a introdus, cu începere de la 1 ianuarie 1865, calendarul gregorian în întregul serviciu telegrafo-poștal (17), în timp ce armata, administrația, justiția, toate celelalte instituții de stat și particularii au continuat să folosească — pînă după primul război mondial — calendarul iulian care — în acel timp — era cu 12 zile în urma celui gregorian (18). Prin urmare data de 6 august 1877 indicată de ștampila „QUARTIER GEN. POIANA" și data de 7 august indicată de ștampila oficiului poștal Craiova, reprezintă în realitate datele de 25 iulie/6 august 1877 și, respectiv, 26 iulie/7 august 1877, în timp ce trecerea Dunării de către unitățile diviziei a 3-a a avut loc între 12/24 și 15/27 august iar trecerea peste Dunăre a diviziei de rezervă și a altor unități începe la 20 august/1 septembrie, dată la care marele cartier general se găsea la Corabia (19). Din punct de vedere al corelării în timp cu unele evenimente sau manifestări consemnate în documente, data corespondenței și aplicării ștampilei prezentate — 25 iulie/6 august 1877 — se plasează cu două zile ulterior ordinului de zi pentru împărțirea armatei active în armată de operațiuni și armată de observație, ordin de zi datat astfel: „Dat la marele cartier general în Poiana la 23 iulie/4 august 1877" (20) și cu două zile anterior scrisorii trimisă din Poiana la 27 iulie/8 august, de domnitorul țării, lui Mihail Kogălniceanu la Viena, prin care îi explica că trecerea trupelor generalului Manu peste Dunăre pentru a ocupa Nicopole, s-a făcut la cererea armatei ruse (21).

(Sfîrșitul în numărul viitor)

DUMITRU PAȘALEGA
Craiova

---

[13] v. DOCUMENTE vol. V, pag. 363.

[14] v. DOCUMENTE vol. IV, nr. 788.

[15] Telegramele originale se găsesc în dosarul Arhivelor Statului Reg. Oltenia, fondul Prefecturii Dolj.

[16] Prof. Ioan Pătrașcu: „Un document din războiul pentru independență", în revista „Filatelia" nr. 5/1966, pag. 4, unde este publicată și fotocopia plicului, cum și articolul: „Sigilografia poștală în sprijinul istoriei" în revista „Ramuri" nr. 4/1967 pag. 18—19.

[17] Decretul are următorul continut: „Spre înlăturarea neînțelegerilor ce se ivesc în corespondințele telegrafo-poștale cu străinătatea, deodată cu expirarea anului corent 1864, se introduce calendarul gregorian în întregul serviciu al telegrafelor și poștelor din România".

[18] v. și: Gr. Racoviceanu „STAMPILELE POȘTALE FOLOSITE ÎN TĂRILE ROMÂNE PÎNĂ ÎN ANUL 1881", Buc. 1963, pag. 114.

[19] Această trecere a Dunării s-a făcut la Siliștioara, lîngă Corabia, pe un pod de vase care ulterior a fost mutat la Tr. Măgurele (v. Academia R.P.R., Istoria României. vol. IV, 1964, pag. 619).

[20] v. T. C. Văcărescu, op. cit., pag. 221.

[21] Documentul citat la nota 14. La 17/29 iulie, un detașament din divizia a IV-a, sub comanda generalului Manu Gheorghe, a trecut Dunărea, de la Tr. Măgurele la Nicopole, pentru a păzi cetatea Nicopole, înlocuind trupele ruse care urmau astfel să întărească armata din fața Plevnei.

Filatelia 1976, XXV, nr. 9 (242).

DIN TIMPUL RĂZBOIULUI PENTRU INDEPENDENȚĂ

CALAFAT—POIANA

Istoria poștală aduce, prin documentele ei, interesante lămuriri cu privire la unele evenimente istorice propriu-zise.

Se cunoaște importanța comunicării cercetătorului Dumitru Pașsalega, din Craiova, care a semnalat în revista „Filatelia" existența unei ștampile „Quartier Gen. Poiana", folosită în 1877 de oficiul poștal de pe lîngă Marele cartier general al armatei române. La începutul războiu-

Fig. 1 — Casa din comuna Poiana Mare, în care a fost cartiruit Marele cartier general al armatei române.

lui pentru independență — în luna august 1877 — Marele cartier se afla în localitatea Poiana Mare, județul Dolj.

Posed în colecția mea patru plicuri, expediate în noiembrie-decembrie 1877, de către Prefectura județului Dolj primarului orașului Calafat, la Poiana.

Fig. 2 — Scrisoare a Prefecturii județului Dolj, către primarul orașului Calafat, adesată la Poiana.

Concluziile istorice sînt clare: administrația civilă urmase în timp de război comandamentul militar, mutîndu-se temporar la Poiana. Mai tîrziu, cînd comandamentul militar a trecut Dunărea, administrația civilă a revenit la Calafat, însă unii funcționari administrativi, din neștiință sau obișnuință au continuat să folosească vechea adresă.

Toate cele patru plicuri menționate mai sus au fost expediate Primăriei Calafat, la Poiana.

Intrucît între timp primăria revenise în oraș, pe prima scrisoare funcționarul poștal a rectificat adresa, îndrumînd-o la Calafat. Din necunoștință sau neglijență, următoarele trei scrisori / toate din perioada noiembrie-decembrie 1877 / au rămas cu adresele nerectificate și au fost îndrumate — greșit — la Poiana, localitate în care **nu** se mai afla, la data respectivă, Primăria Calafat.

Fig. 3 — Scrisoare de asemenea adresată la Poiana, dar pe care indicația acestei localități a fost ștearsă.

Astfel de documente aduc o interesantă contribuție la istoria poștală din timpul războiului pentru independență.

Prof. Silviu ISER
Craiova

LITERATURĂ FILATELICĂ

„Lipsia—Übersee", suplimentul 1/1976 — Ed. Transpress, Berlin

Editura catalogului permanent „Lipsia" a publicat primul supliment pe anul 1976, pentru continentele de peste mări.

Ca de obicei, completările au fost tipărite pe foi separate, a căror numerotare permite intercalarea lor, la locurile cuvenite, în catalog. Ca și în cazul celorlalte cataloage ale editurii, și acesta este foarte lesne de ținut la zi, iar consultarea volumelor întregite cu suplimentele se poate face fără nici o greutate.

„Stanley—Gibbons — „Overseas section. Volumul 1—„A—C" 832 pag. Preț 6,25 l.st.

A doua ediție a volumului întîi al catalogului „Stanley—Gibbons" pentru continentele de peste mări, cuprinde (în ordine alfabetică) țările de la A la C (Afganistan—Cuba).

Mult mărit față de ediția anterioară (832 pag. față de 682), noul catalog se prezintă cu o serie întreagă de capitole temeinic refăcute și adăugite cu detalii suplimentare.

Cotele au fost puse în concordanță cu situația actuală a pieței filatelice și a monedei britanice.

„Stanley — Gibbons — Collect british stampe" — ediția a 18-a. Preț 80 p.

Acest catalog simplificat al mărcilor engleze a ajuns la cea de-a optsprezecea ediție, confirmînd de fiecare dată marea lui popularitate. Reproducînd în culori toate mărcile—tip, catalogul cuprinde și toate varietățile de filigran sau de dantelură fără variantele de nuanță la erorile minore, interesînd numai colecționarii specializați.

Noua ediție include emisiunile pînă la „Centenarul telefonului", din acest an. Cotele sînt revizuite, reflectînd situația actuală.

„Michel — Übersee", 1976/1977, volumul 2 — Ed. Schwaneberger, München. 755 p. Preț 34 DM.

După volumul 1 — America Centrală și de Nord — editura Schwaneberger a publicat și cel de-al doilea volum al catalogului continentelor de peste mări (Übersee"), cuprinzînd statele și teritoriile din America de Sud.

În ciuda economiilor de spațiu, volumul se prezintă cu un număr mărit de pagini față de ediția precedentă, datorită marelui număr de emisiuni noi.

Marile schimbări intervenite în domeniul valutar, în urma inflației în curs în

multe state din America Latină, a făcut necesară recalcularea foarte multor cotări, ponderea celor care au suferit modificări față de ediția precedentă atingînd 70% din totalul mărcilor.

Volumul cuprinde toate emisiunile care au fost recenzate pînă în numărul 2/1976 al „Suplimentului Michel". Emisiunile apărute sau ce vor apărea în continuare vor fi cuprinse în suplimentele următoare.

Catalogul se prezintă în același mod îngrijit ca și cele anterioare, editura continuînd să dea cea mai mare atenție varietăților principale și datelor informative referitoare la fiecare emisiune.

„Michel-Übersee", completări la catalogul 1976 — Ed. Schwaneberger; 200 pag.; preț 12 DM.

Din noua ediție — 1976—1977 — a catalogului „Michel—Übersee" au apărut pînă în prezent primele două volume, cuprinzînd America.

Pentru a permite colecționarilor o ținere la zi a celorlalte continente de peste mări, pînă la apariția volumelor 3—5 din noua ediție, a fost publicat un volum de completări.

Volumul include emisiunile apărute între timp, (pînă la nivelul „Suplimentului Michel" nr. 2/1976) dar și modificările de cote precum și o seamă de rectificări în text, acolo unde au devenit necesare.

În volum sînt prevăzute spații libere pentru a se putea intercala completările ce vor apărea în suplimentele „Michel", pînă la data publicării volumelor 3—5 din noua ediție „Michel—Übersee".

„Catalogo Romania", 1977; edit. Sassone, s.r.l.; Roma, Largo Antonelli 4; preț 3.500 lire italiene.

Editura „Sassone", titulara omonimului catalog bine cunoscut al mărcilor poștale italiene, continuă să publice și cataloagele sale pentru alte țări. Pe lîngă catalogul său „Europa", în două volume („Europa apuseană" și „Europa răsăriteană"), editura publică și 24 de cataloage separate, pentru unele țări, printre care un volum este rezervat și țării noastre.

Redactat cu aceeași grijă ca și ediția anterioară, catalogul include toate emisiunile la zi, cu varietățile majore, constituind astfel un ghid util pentru colecționarii mărcilor poștale românești, cît și o orientare asupra situației lor sub aspectul cotării, pe piața filatelică italiană.

Filatelia 1976, XXV, nr. 8

Actualități filatelice

MADRID

ÎN CURSUL ANILOR 1873—1874 în provinciile controlate de partizanii pretendentului la tronul Spaniei, Don Carlos, au circulat mărci poștale emise de răsculați (Z. nr. 1—6, „Carlistische Post").

Toate mărcile au purtat efigiile lui Don Carlos în cinci variante de desen. Dintre acestea, tipul folosit pentru valorile de 50 c și 1r, din 1875 (Z. nr. 3, 3a, 3b, 4, 4a) prezintă interes pentru

filateliștii români, întrucît aranjamentul grafic este inspirat după cel al emisiunilor franceze tip „Ceres" și „Napoleon al III-lea".

Precum se știe aranjamentul grafic al acestor mărci este reîntîlnit în emisiunile românești „Paris" și „București" din 1871—1879, la cele grecești tip „Hermes-Cap Mare" (1861—1886) și la emisiunea argentineană „Corientes". Mai puțin cunoscute în rîndul colecționarilor sînt însă mărcile carliste menționate mai sus, care formează obiectul unei suite de articole în revista spaniolă.

LONDRA

ÎN CADRUL ARHEOLOGIEI elenistice, insula Cipru se înscrie ca un capitol aparte. Deși strîns legată de marile curente ale artei grecești, arta din Cipru a fost marcată — de-a lungul veacurilor — de elemente caracteristice, care i-au dat o amprentă distinctă.

Pînă pe la jumătatea secolului trecut, „vînătoarea" de obiecte de arheologie se făcea la întîmplare. Țăranii localnici, micii sau marii slujbași ai autorităților otomane, fel și fel de aventurieri în goană după cîștiguri ușoare, căutau să scoată la iveală tot ceea ce ar fi valorificat, fără a se îngriji prea mult dacă „scormonirile" lor distrugeau

mare parte din comorile aflate sub pămînt.

Săpături sistematice, efectuate după criterii raționale, au început a fi efectuate abia după 1865, pe seama Muzeului Metropolitan din New York. Acest muzeu se află — azi — în posesia uneia dintre cele mai bogate colecții din lume în domeniul sculpturii și artei ornamentale din Cipru.

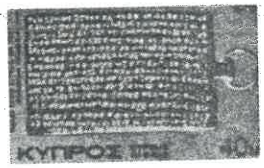

Noua serie de mărci uzuale, emisă recent de poșta republicii Cipru, reproduce o seamă de opere de artă, datînd dinainte de era noastră (cu începere din secolul al XIII-lea). Seria este completată și cu reproducerea unor piese din perioada bizantină (valorile de 20, 100 și 250 m). Dintre obiectele reproduse, cîte unul se află în muzeele din Paris, Viena și Stockholm, două, la Londra și nu mai puțin de șapte la Metropolitan Museum din New York, în vestita colecție de antichități din Cipru.

Machetată de talentatul desenator A. Tassos, seria înscrie în tematica „Arheologie" elemente de prestigiu și de mult efect, care se îmbină cu cele ce au fost redate pe emisiunile anterioare cipriote cu tematică similară.

PARIS

CATALOGUL ilustratelor maxime continuă a fi publicat în revista Federației franceze de filatelie.

Întocmit de M. R. Delbrel, acesta cuprinde — deocamdată — clasificarea în ordinea alfabetică a autorilor. Pentru fiecare piesă sînt redate denumirea picturii reproduse, muzeul sau galeria în care este păstrată, editura ilustratei, felul ilustratei (monocromă sau în policromie), obliterarea (loc, dată etc.) Acestea oferă colecționarilor nu numai o orientare asupra pieselor existente, ci și date pentru identificarea acestora. Catalogarea include și cotele pentru fiecare piesă.

Ajuns la litera „G", catalogul a cuprins, în ultima suită apărută, și enumerarea pieselor reproducînd picturile lui Nicolae Grigorescu.

MÜNCHEN

ACTIVITATEA falsificatorilor nu se limitează numai la marile raritățI din emisiunile clasice, ci se îndreaptă și spre sectoare mai puțin „bătute".

Revista semnalează, astfel, apariția pe piața filatelică vest-germană a unor contrafaceri ale colițelor emisiunilor pentru „Crucea Roșie", puse în circulație după cel de-al doilea război mondial în Zona de ocupație franceză din Germania (Baden, Rheinland-Pfalz și Württemberg) în anul 1949.

Comparate cu piesele originale, colițele false pot fi identificate printr-o diferență destul de mare în nuanța culorii violete.

Pînă în prezent nu au fost semnalate decît falsuri în stare neobliterată. Dat fiind însă că exemplarele ștampilate sînt cotate mai bine decît cele neuzate, nu ar fi exclus să apară și piese cu ștampile contrafăcute.

Se recomandă, deci, atenție la procurarea unor astfel de colițe.

BERLIN

ÎN RUSIA ȚARISTĂ au fost în uz — cu începere de la sfîrșitul secolului trecut — timbre pentru casele de economii cu valori nominale de la 1 kopeică pînă la 100 ruble. Aceste timbre se aplicau pe carnetele de economii, valorile mici fiind folosite de deponenții mai puțin avuți. Timbrele de 1,5 și 10 kopeici erau de format mic, valorile următoare fiind de format mai mare.

Separat existau și alte timbre (de asemenea într-o serie de valori) ce ser-

veau pentru decontările interne în rețeaua caselor de economii.

În primele timpuri după izbucnirea Marii Revoluții Socialiste, în unele regiuni din fostul imperiu stocurile de mărci poștale epuizîndu-se sau descompletîndu-se, s-a îngăduit — printr-o dispoziție din 25.I.1918 (stil nou), utilizarea timbrelor de 1,5 și 10 kop. ale caselor de economii și în scopuri poștale. În luna martie a aceluiași an, măsura a fos extinsă în Ucraina, unde unitățile armatei roșii se aflau în luptă împotriva formațiilor contrarevoluționare, sprijinite de puterile centrale.

Folosirea poștală a timbrelor caselor de economii a luat o amploare mai mare prin luna iulie 1918 și a fost menținută — în continuare — și după măririle tarifului poștal, ca urmare a inflației. De la 10 martie 1920, mărcile vechilor emisiuni prerevoluționare și ale caselor de economii au fost utilizate pentru o valoare însutită față de cea nominală inițială.

Treptat, tarifele au suferit și alte majorări, folosindu-se pe scară tot mai mare valorile nominale mai ridicate. De la 15 august 1921, a fost permisă și utilizarea poștală a timbrelor de control intern ale caselor de economii. Indiferent de valoarea lor facială (de la 25 kop. pînă la 100 ruble) acestea erau considerate la francare și distribuite uniform, la valoarea de 250 ruble.

Scrisorile francate cu astfel de timbre nu sînt prea rare. Timbrele se întîlnesc și cu francaturi mixte (alături de mărci poștale ale emisiunilor noi, curente). După iunie 1922, ele dispar aproape complet din circuitul poștal.

Astfel de piese aduc în colecții un element atractiv, de un deosebit interes sub aspectul studiului istoriei poștale (independent de valoarea lor de catalog).

În sprijinul celor interesați să cunoască istoricul acestor francaturi și condițiile în care au intervenit, revista berlineză publică un documentat articol, semnat de prof. dr. Wolfgang Schirmer. Articolul poate fi consultat la Biblioteca centrală a A.F.R. și la bibliotecile din filiale.

Filatelia 1968, XVII, nr. 1 (141)

O PROBLEMĂ HERALDICĂ ŞI FILATELICĂ

Prin anii 1945/1946, serviciul filatelic al fostei Direcţii Generale P.T.T. expedia mărcile solicitate de abonaţii filatelici pe calea obişnuită a trimiterilor poştale. Privind plicul mult aşteptat, beneficiarul de acum 20 de ani va fi fost impresionat, între altele, de figura apocaliptică încrustată în alb pe bulinele albastre şi roşii, cu care se sigilau pe verso plicu-

rile în cauză. Pe bună dreptate, se va fi întrebat omul, de unde pînă unde a ajuns Serviciul filatelic P.T.T. să scornească un model atît de ciudat pentru confecţionarea bulinelor sale (fig. 1)?

Pentru cel ce ar avea prilejul să cerceteze o mai completă colecţie de eseuri ale vechilor mărci româneşti, enigma se dezleagă cu uşurinţă. Într-adevăr, în perioada pregătirilor pentru emiterea primelor mărci ale Principatelor Unite, ar fi fost prezentată la concurs, între altele, de un oarecare M. Riester din Florenţa, şi macheta alăturată (fig. 2), avînd iniţialele majuscule M. R. F. în colţul din dreapta jos. Desenul proiectului de marcă respectiv este alcătuit din îmbinarea emblemelor celor două principate: vulturul muntenesc — mai mare, ocupînd întregul spaţiu central al machetei — îmbrăţişează cu aripile sale protectoare, se pare, bourul moldovenesc — proporţional mai mic şi plasat pe pieptul vulturului. Deasupra capului vulturului, care ţine în cioc crucea, se află coroana domnească, iar sub efigie, cornul poştal. Potrivit unei opinii a timpului, propunerea lui M. Riester a parvenit prea tîrziu la concurs, ca „urmare a complicaţiilor filierei administrative"; dar „cu toate meritele sale, ne îndoim că aceasta ar fi putut să fie acceptată". După cum s-a spus — pe bună dreptate — „vulturul din desen are o poză prea napoleoniană. Acest fapt reprezintă un defect din punctul de vedere al străinătăţii. Situaţia capului de bour pe pieptul vulturului este cel puţin ciudată, dacă nu chiar contrară — după cum ne temem — faţă de anumite reguli ale artei heraldice. În afară de aceste defecte, uşoare, compoziţia place şi ar fi meritat o soartă mai bună"[1]).

1) Docteur Magnus, Timbres de Moldavie et de Roumanie. Deuxième Edition, Bruxelles.

Realitatea este că tocmai acele uşoare defecte ar fi făcut imposibilă acceptarea machetei propuse. După relatări ale timpului — transmise prin bătrînii filatelişti de acum 30 de ani (C. Minescu, Gh. Mateescu-Sinaia etc.), propunerea respectivă a fost luată în considerare, dar proporţia diferită a emblemelor şi poziţia acestora pe marcă au fost considerate de unii moldoveni drept încă un semn al pretinsei străduinţe a muntenilor de a lua conducerea treburilor publice, în dauna fraţilor de la miazănoapte de Milcov. Pentru împăcarea lucrurilor, s-a adoptat soluţia prezentării celor două steme ale Principatelor, la aceeaşi mărime, aşezate una lîngă alta, frăţeşte, aşa cum apar în emisiunile 1862/1864.

Din lipsă de documente mai certe, nu putem şti felul în care a fost prezentată la concurs macheta lui M. Riester din Florenţa. Sigur este că, ulterior, au circulat printre filateliştii eseuri de mărci (la scara 1/2 din fig. 2) litografiate în culori (negru, verde-deschis, carmin-roz, verde-albastru, albastru deschis, brun, brun-roscat, oliv-verzui) pe hîrtie subţire (albă, ivoar, azurată). Se pare că aceasta era una din căile de consolare financiară a artiştilor-machetatori cum a fost şi cazul cu modelul eşuat al lui Cuza (Duloz, Paris). Într-adevăr, într-un catalog filatelic din 1875, eseurile M.R.F. figurează la loc de cinste, cu preţul de 0,50 frs bucata, faţă de 1,00 frs/5 par. pe hîrtie albă; 2,50 frs/40 par.; 3,50 frs/80 par. pe aceeaşi hîrtie; 0,50 frs/18 bani (roz); 1,00 frs/18 bani roşu; 1,00 frs/ 50 bani favoriţi etc. [2])

Revenind la bulinete aplicate pe plicurile cu material filatelic din 1945/1946, constatăm că figura apocaliptică coincide, în toate elementele sale esenţiale, cu efigia machetei prezentate de M. Riester, în afară de unele mici modificări, impuse de stilizare. Prin reluarea ideii machetei, s-a actualizat o încercare, altfel destul de reuşită din punct de vedere strict grafic. Desenul şi litografiia, realizate de Ries-

ter, sînt, într-adevăr, uimitor de fin realizate, pentru condiţiile timpului aceluia.

Dr. ing. Ilie C. DEMETRESCU

2) Maury A., Timbres-Poste, Album du collectioneur. Catalogue descriptif de tous les timbres-poste...émis de 1870 à 1875. 9-e édition. Corrigée en 1875.

de vorbă cu cititorii

Cititorul nostru A. I. Şweid, şos. Metalurgov 76/10, Celiabinsk 100, U.R.S.S., semnalează că posedă un exemplar din valoarea de 4 lei din seria românească Campionatele de fotbal din 1966 (Z. 2559) în care lipseşte culoarea albastră din desen. Astfel, desenul cuprinde numai culorile roz şi auriu, lipsind complet albastru (lipsă vizibilă mai ales în jurul cupei şi în fondul jumătăţii drepte a desenului).

Exemplarul a fost primit pe o scrisoare expediată din Cluj şi este ştampilat. Cititorul întreabă: „Cu ce valoare se poate cota această marcă? Această eroare constituie o raritate pentru o colecţie specializată?"

R.: În cazul de faţă este vorba de o defecţiune de imprimare, neremarcată de controlul tehnic de calitate din Fabrica de timbre. În aceste condiţii, nu este vorba de o eroare clasică intervenită într-un tiraj întreg sau într-o parte din tiraj.

Ea constituie totuşi o varietate, desigur foarte interesantă pentru o colecţie de specialitate, cu atît mai mult cu cît culoarea lipsă afectează porţiuni importante din desenul mărcii, care apare cu un aspect fundamental deosebit de cel normal.

Ca atare, ea va putea avea un loc de efect, într-o colecţie specializată. Cît priveşte diferenţa de cotare, ea constituie o problemă personală, de amator. Bineînţeles, ea va fi în funcţie şi de frecvenţa în care vor putea fi întîlnite astfel de exemplare, urmînd a se stabili dacă a ajuns în circulaţie o singură coală cu această defecţiune, sau mai multe.

În general, astfel de defecte de imprimare intervin destul de des, în multe ţări, la mărcile imprimate în mai multe culori, comportînd mai multe treceri prin maşina de tipar.

CONTRIBUȚII

IASSY, JASSY, IAȘI

Acum cîtva timp — Gr. Racoviceanu semnala prin „l'Echo de la Timbrologie"* — franțuzismele unor ștampile românești.

Sortînd cîteva mii de mărci poștale românești — emise între anii 1888 și 1906 — am remarcat unele curioase grafii ale ștampilelor poștale — mai ieșite din comun — pentru Iași.

Căutînd să stabilesc originea acestora, am cercetat periodicele timpului, unde am găsit:

— între anii 1829 și 1884 grafia IASSII, IASII sau IASSI (în 1872 Creangă scria: IASSI) care arată forma slavă întrebuințată anterior și pe ștampilele poștei ruse din Principatele Române;

— între 1858 și 1877 periodicele obișnuiau forma austriaco-franceză: IASSY sau JASSY.

Nu mai vorbim de grafiile Eși (1829—1839) sau Iașii (1844—1871), — fără corespondențe pe ștampilele poștale.

Grafia JASSY am găsit-o pe ștampile pînă în anul 1903. Și dacă ar fi fost aceeași veche ștampilă de la „77" — poate că n-am avea ce spune!

Dar din anul 1889 pînă în anul 1903 am identificat zece feluri de ștampile în afară de una corectă — IAȘI — din anul 1898 — deci intercalată între cele „franțuzite".

Iată ștampilele pe care le posed:

Dublu cerc concentric 15/25 pe seriile „Vultur" și „Cifra în patru colțuri"; data pe trei rînduri (17 APR 89);

Idem de 17/27 pe seria „Cifra în patru colțuri"; data pe un singur rînd (2 SEP 91);

Idem 13/23 pe seria „Spic"; data pe trei rînduri (17 NOV 902);

Idem 18/28 pe seria „Spic"; data pe un rînd (30 NOV 95);

Idem 20/30 cu inscripția GARA, în partea inferioară — în două variante — pe seria „Spic"; data pe un singur rînd (6 SEP 902);

Idem 20/30 cu o steluță în partea inferioară în loc de GARA — pe seria „Spic"; data pe un singur rînd (15 SEP 902);

Idem 17/27 cu inscripția SERARIE, în partea inferioară; — pe seria „Cifra în patru colțuri"; data pe un rînd (13 IAN 90). Întrebuințate la gara C.F.R. — de formă lungă orizontală fără cadru, — cu inscripția G. JASSY, caracterele de 3 și respectiv 4 mm înalt pe seria „Spic"; n-am putut determina data.

Bănuiesc, totuși, că ar putea să mai fi fost și alte ștampile cu întrebuințări chiar pentru date mai recente!

Dacă în epoca prefilatelică sau a „amploiaților austrieci" era de admis ca numirile unor localități să fie schimonosite — apoi după anul 1900 aceasta nu poate fi înțeleasă și nici admisă! De ce? N-avem alt răspuns decît: indolență sau înstrăinare!

Semnalăm această situație anormală, la începutul secolului al XX-lea, pentru un stat independent.

Toma G. COMĂNESCU
— Ploiești —

*) „Influences françaises dans la Philatélie roumaine", 1 mai 1965.

În țară.

Ceea ce a caracterizat anul filatelic în țara noastră a fost străduința factorilor răspunzători de a se trece la o nouă etapă — superioară — de activitate. Aceasta s-a manifestat cu prilejul conferin-

Mari manifestări filatelice: „Amphilex", „Aerophila"...

țelor filialelor A.F.R. care și-au analizat activitatea cu mai multă răspundere, cu mai mult spirit critic și autocritic și și-au ales noile comitete după o mai matură chibzuință decît în trecut. A rezultat o înviorare a vieții filatelice aproape în întreaga țară care a putut fi verificată mai ales în ultima perioadă a anului, prin multiplele manifestări organizate cu prilejul cincantenarului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie precum și cu prilejul sărbătoririi a 20 de ani de la proclamarea Republicii. Nu vom intra aci în amănunte, pentru a nu repeta cele relatate în numărul 11/1967 al revistei cu prilejul Zilei mărcii poștale românești.

La ridicarea prestigiului filateliei românești în țară și peste hotare, a adus un aport însemnat și Ministerul Poștelor și Telecomunicațiilor, în primul rînd prin emisiuni de mărci poștale tot mai îngrijite, cu tematici instructive și variate, cu tiraje corespunzătoare și riguros respectate.

O contribuție la renumele și la răspîndirea mărcilor poștale românești peste hotare, o are, fără îndoială, I.S.C.E. Cartimex care printr-o mai largă popularizare a izbutit, în anul care s-a încheiat, să difuzeze mai multe emisiuni românești, în mai multe țări decît în anii precedenți. De asemenea s-a realizat și difuzarea mereu crescîndă a revistei noastre în străinătate, prin abonamente și prin vînzarea în chioșcuri, numărul exemplarelor ce trec granițele țării reprezentînd peste 30% din tirajul total.

I.C.S. Filatelia a făcut eforturi serioase, adesea încununate de succes, pentru a-și lărgi sortimentul de accesorii filatelice. Prin grija ei apar prospecte deosebit de frumoase, la emisiunile românești, plicuri „prima zi" la toate emisiunile, ilustrate pentru maximafiliști.

O notă bună pentru Oficiul pentru distribuirea mărcilor care a editat o largă gamă de întreguri poștale (plicuri și cărți poștale) unele în condiții artistice și tehnice apreciate, ca de ex. seria de reproduceri după „Florile" lui Luchian.

În preajma împlinirii a zece ani de existență, A.F.R. — principala răspunzătoare de bunul mers al activității filatelice românești — își propune ca, folosind și prilejul ce-l va oferi apropiata ei Conferință pe țară, să realizeze un substanțial salt calitativ și cantitativ pentru propășirea și răspîndirea filateliei, pentru formarea „contingentelor" tinere de filateliști, cadrele și speranța filateliei de mîine.

REDACȚIA

Filatelia 1975, nr. 8.

CU PRIVIRE LA ŞTAMPILA „GALAŢZ"

În numărul 3/1975 al revistei, am supus cititorilor noştri o întrebare care ne-a fost pusă din Hamburg de unul dintre animatorii Cercului de studii „România" din Asociaţia Filateliştilor din R. F. Germania, Horst Dieter Scherrer, în legătură cu o ştampilă liniară GALACZ. Această obliterare nefiind semnalată într-o seamă de lucrări de specialitate, scopul întrebării era de a stabili natura acestei ştampile şi căruia dintre oficiile poştale străine din Galaţi i-ar trebui atribuită.

Am avut satisfacţia de a primi — la scurt timp după nota sus-menţionată — două comunicări care duc la deplina clarificare a întrebării.

Prima, care ne-a parvenit de la cunoscutul cercetător al poştelor străine din ţările române, Ludovic Dengel, din Sibiu sună astfel :

„Ştampila cu ortografierea GALACZ (şi nu GALAZ, GALATZ sau GALLATZ) este a oficiului consular austriac şi nu a fost cunoscută nici de ing. Müller, nici de alţi specialişti în acest domeniu. În lucrarea „Austrian offices abroad", apărută în 1966 la Londra, Tchilingirian şi Stephen menţionează o ştampilă liniară GALATZ, prezentată în fig. 740 eronat, cu „T" în loc de „C". De fapt, ştampila liniară GALATZ nu există. Eroarea din ilustraţie a fost posibilă dat fiind că în loc de o reproducere fotografică, a fost redată o schiţă, care de altfel se şi deosebeşte de celelalte ilustraţii ce însoţesc textul. Autorii arată că ştampila semnalată au întîlnit-o pe o scrisoare trimisă în 1845, la Genova, aflată în colecţia R. Blomfield.

Personal posed o scrisoare cu ştampila GALACZ, scrisă în 1841, la Brăila şi expediată la Braşov prin oficiul poştal consular austriac din Galaţi.

Scrisoarea respectivă poartă urme de dezinfectare, aplicate probabil la trecerea prin punctul de carantină de la Timiş (Tömös).

Comunicarea de mai sus defineşte clar proveniența ştampilei pusă în discuţie, prin coroborarea ei cu o a doua piesă a cărei rută poştală este stabilită cert şi nu lasă deschise semnele de întrebare pe care le punea piesa semnalată iniţial, din Hamburg. În ceea ce priveşte observaţiile cu privire la lucrarea lui Tchilingirian şi Stephen, (cunoscută de altfel şi redacţiei încă dinainte de publicarea notei în chestiune) este interesant de relevat că nu numai explicaţia, ci şi textul descriptiv menţionează ortografia GALATZ, arătînd în continuare că se bazează pe o piesă din colecţia Blomfield. Dat fiind că între timp s-a primit de la corespondentul nostru H. D. Scherrer confirmarea că piesa pusă în discuţie de dînsul, provine tocmai din colecţia Blomfield, se poate trage concluzia că într-adevăr în lucrarea citată (în ciuda seriozităţii ei) s-a strecurat o eroare dublă, de text şi ilustraţie.

Nu mai puţin interesantă pentru completa clarificare a întrebării puse, este a doua comunicare, pe care am primit-o din Elveţia, de la un alt colecţionar şi cercetător al acestui sector de istorie poştală, Hugo Künzi. Aceasta începe prin a semnala că în ultima ediţie a lucrării inginerului Ed. Müller, („Handbook of the pre-stamp postmarks of Austria") ştampila GALACZ este menţionată cu indicativul 2010/B, prima dată întîlnită fiind 1837.

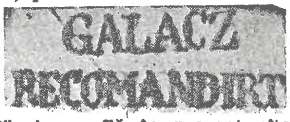

În colecţia Künzi se află în prezent cîteva scrisori expediate din Galaţi, toate provenite din arhiva comercială Ralli, din Triest. Interesant este că una poartă atît ştampila liniară GALACZ cît şi RECOMMANDIRT. Poziţia celor două rînduri — bine centrate între ele însă nu perfect paralele — ne lasă impresia, însă, că nu este vorba de un nou tip, pe două rînduri, ci de două ştempluri liniare, folosite separat dar în aşa fel încît lasă impresia unei ştampile unice.

Comunicarea a doua, anticipînd pînă la data de 1837 existenţa oficiului poştal consular austriac din Galaţi, va pune cercetătorilor noştri o nouă întrebare cu privire la înfiinţarea acestui oficiu, care — pînă deunăzi — era localizat în timp la o dată mai tîrzie.

Red.

„ARPHILA '75"

(Urmare din pag. 6)

tale şi filateliști, discutînd împreună multiplele aspecte legate de procesul de creaţie artistică a mărcilor precum şi tehnicile folosite în realizarea lor.

La „Simpozion" (care a fost o continuare a primului Simpozion organizat anul trecut la Bucureşti cu ocazia „Euromax") au fost susţinute şi dezbătute numeroase referate şi comunicări. Două dintre acestea au fost prezentate de filateliști români :

„Criterii de apreciere a colecţiilor de ilustrate maxime ; barem de cotare şi recompense" (dr. V. Neaga şi Constantin Dumitru) şi „Locul ilustratei maxime într-o colecţie tematică" (av. Paul Angelescu).

Pentru studierea materialelor şi elaborarea unor concluzii, au fost constituite patru comisii de lucru (una sub preşedinţia delegatului român), pe problemele : „Stabilirea categoriilor de participare a colecţiilor de ilustrate maxime în expoziţii" ; „Criterii de apreciere a colecţiilor de I. M., barem de cotare, recompense, comentări şi sfaturi" ; „Stabilirea valorii maximafile a I.M." ; „Redactarea unui glosar maximafil multilingv".

Participanţii la simpozion au avut un larg schimb de păreri, urmînd să supună asociaţiilor filatelice din ţările respective, materialele adoptate, avînd ca toate — un caracter strict tehnic.

Expoziţia „Arphilia '75" a constituit un minunat prilej de întîlnire a artei filatelice cu filatelia artei precum şi a filateliştilor din toate colţurile lumii ; un prilej de desfătare, de a admira tot ceea ce are mai frumos filatelia mondială.

Prin străduinţa, competenţa şi puterea lor de muncă, prin amabilitatea lor, maghiarii au reuşit să ofere vizitatorilor o expoziţie internaţională de mare ampleare, în care plăcutul s-a îmbinat fericit cu noul şi utilul.

Dr. Valeriu NEAGA

„ESPAÑA '75"

EXTRAS DIN PALMARES

Marele premiu de onoare : Joaquin Galvez Naranjo (Spania, clasice) ; **Marele premiu internaţional : Pietro Provera** (Italia) ; **Marele premiu naţional : Antonio Pernina Sebria** (Spania, clasice) ; **Premiul de onoare „Europa" : Adolfo de Arenaza** (Spania, clasice) : **Premiul de onoare „America" : Maurino Araujo Ferreira** (Brazilia, clasice) ; **Premiul de onoare „Restul lumii" : Horst Dietrich** (Afganistan).

Distincţii acordate expozanţilor români:

Medalie de aur : ing. Dragomir Kiriac, Bucureşti (Studiu asupra emisiunilor clasice litografiate româneşti).

Medalie de vermeil, cu premiu special : Ludovic Dengel, Sibiu (Emisiuni clasice româneşti, 1858—1872).

Medalie de vermeil : Petre Iosifescu, Bucureşti (Studiu asupra emisiunilor clasice româneşti).

Medalii de argint : Gheorghe Negulescu, Bucureşti (Obliterări prefilatelice şi mărci clasice româneşti, 1858—1872) ; **Alfred Nicolau, Craiova** (medalie de argint, cu felicitările juriului) : (Studiu asupra emisiunei uzuale „Vulturi", 1885—1889) :

Medalii de bronz-argintat : ing. Alexandru Bartoc, Bucureşti (Obliterări aerofilatelice pe corespondente „din", „pentru" sau „spre" „România" ; **ing. Mihai Popovici,** Bucureşti (colecţia tematica „Jocul de şah") ; **prof. Ion Zaharia, Constanţa :** colecţia tematică „Matematică — Astronomie" ; **Oana Grosu,** Bucureşti (colecţia „de tineret", tematică „Copiii, bucurii şi speranţe").

Medalii de bronz : Emilian Costescu, Bucureşti (colecţia tematică „Mina") ; Idem, în clasa pentru tineret : **Mihai Dan Belcea :** „Oameni ilustri în istoria României" şi **Dana Smirnov :** „Folclor".

În Clasa „Literatură" :

Medalie de argint : Revista „Filatelia", Bucureşti.

RECENZII

Tarik Güner : „Colecţionarea mărcilor poştale, prin toate mijloacele".

ANKARA

Tarik Güner, cunoscut filateliştilor români de la „Balkanfila III", din juriul căreia a făcut parte, a publicat un manual de îndrumare pentru noii colecţionari.

În cele 140 pagini, autorul explică rolul educativ al filateliei insistînd asupra cunoştinţelor multiple pe care aceasta le promovează cît şi asupra mesajului pe care îl poartă mărcile poştale. Personal pasionat colecţionar al temei „Apropiere şi prietenie între popoare", Tarik Güner a ilustrat, de preferinţă, lucrarea, cu piese filatelice care se înscriu pe această direcţie.

Lucrarea este de un real folos, mai ales pentru cei ce se pregătesc să construiască o colecţie sau un exponat tematic, datorită îndrumărilor pe care le dă pentru construirea cît mai judicioasă a unui plan bine compartimentat şi echilibrat : cerinţă de primă importanţă în lumina noilor directive şi orientări în domeniul tematicii.

Andrzej Mysliçki — Katalog Polskich Stempli, vol. 3 — 1956—1959 — Preţ 34 zl.

În editura Federaţiei filateliştilor polonezi a apărut cel de-al treilea volum al catalogului ştampilelor speciale poloneze, cuprinzînd perioada anilor 1956-1959.

Fiecare ştampilă poartă un număr de clasificare. Catalogul precizează, în descrierea fiecăreia, categoria din care face parte, data cînd a fost utilizată şi chiar culoarea cernelurilor cu care a fost aplicată. Un index alfabetic al localităţilor permite şi deoistarea ştampilelor, după locurile în care au fost folosite.

Întocmit cu multă grijă, bine sistematizat, catalogul poate fi considerat ca o lucrare de bază pentru acest sector. Cei interesaţi îl pot consulta la Biblioteca centrală a A.F.R.

Filatelia · 1975, XXIV, m. 8 (232).

PENTRU O ACTIVITATE CÎT MAI RODNICĂ

În scopul îmbunătățirii continue și a impulsionării activității asociației noastre, în toate sectoarele, Comitetul executiv al A.F.R. a inițiat organizarea unor analize, atît ale filialelor cît și a celorlalte compartimente de lucru.

Prima ședință de analiză a avut ca obiect activitatea Filialei A.F.R. din județul Prahova și cea a revistei „Filatelia".

În cadrul acestei acțiuni a avut loc o ședință de analiză a activității Filialei Prahova, prezentată de secretarul comitetului filialei, Aurel Grigorescu, care a scos în evidență sprijinul acordat de Comitetul județean și orășenesc al P.C.R., pentru susținerea activității filialei.

Din darea de seamă a rezultat că, lucrînd planificat și în colectiv, biroul comitetului filialei a reușit să formeze un activ voluntar, alcătuit din filateliști prahoveni, cu ajutorul căruia pot fi aduse la îndeplinire multiplele acțiuni inițiate. Într-o măsură însemnată, au putut fi atrași în activitatea filatelică și expozițională, colecționari cu experiență, care — în scurt timp — se vor putea afirma și în competițiile internaționale.

O acțiune care trebuie scoasă în evidență este cea de propagare, de pătrundere a filateliei în mediul rural, patru cercuri sătești fiind de pe acum înființate. De asemenea, filiala a dus o muncă susținută pentru activizarea cercurilor filatelice existente, pentru ținerea de conferințe de popularizare a filateliei și de simpozioane cu teme filatelice.

Activitatea expozițională a fost intensă, un număr crescînd de colecționari prahoveni luînd parte la expozițiile organizate pe plan local cît și național.

În munca sa și îndeosebi în realizarea sarcinilor de plan, biroul a avut și greutăți, majoritatea membrilor săi fiind în producție, dar determinate și de spriinul insuficient primit atît din partea Comitetului executiv al A.F.R. cît și a Direcției județene P.T.T.R.-Prahova. Greutăți au fost întîmpinate și din partea președintelui cercului filatelic „Feroviarul" (care în același timp este și membru în consiliul A.F.R.).

Comitetul executiv al A.F.R. a apreciat favorabil munca depusă de comitetul filialei, analiza ducînd la un prețios cîștig de experiență. Totodată — prin lămurirea unor probleme, s-au creat condiții pentru ca filiala să ducă în viitor o activitate și mai rodnică.

Deși darea de seamă prezentată nu a fost axată pe rezultatele obținute în întrecerea dintre filialele A.F.R., secretarul comitetului filialei Prahova a arătat că unele dintre angajamentele asumate au și fost îndeplinite între 50% și 200 la sută, fapt care situează filiala printre candidatele la cîștigarea întrecerii. Rezultatele pozitive ale acestei prime analize cu filialele îndreptățesc din plin folosirea în continuare a acestei metode de lucru și pentru analizarea activității celorlalte filiale ale asociației noastre.

Comitetul executiv a analizat, de asemenea, problemele legate de revista FILATELIA, pe baza informării prezentate de redactorul șef N. Tripcovici.

Darea de seamă a subliniat preocuparea situării și menținerii revistei pe linia orientării culturale și educative în slujba sarcinilor ce revin mișcării noastre filatelice în lumina Directivelor Congresului al XI-lea al P.C.R.

Evenimentele majore politice și culturale din patria noastră și-au găsit și își găsesc reflectarea în editorialele, în articolele ce apar în revistă. Pe linie strict filatelică, sumarele caută să acopere o arie cît mai largă de preocupare a cît mai multora dintre cititori.

Firește, în dozarea acestor materiale în limita spațiului grafic de care dispunem, nu toate preferințele, nu toate doleanțele pot fi satisfăcute. Trebuie să stea de aceea în atenția comitetului de redacție și a redacției, preocuparea ca revista să fie un organ al activității filatelice organizate din țară, un mijloc de analiză critică exigentă a acestei activități, de a fi totodată o tribună pentru studii filatelice de nivel cît mai ridicat, pentru dezbaterea multiplelor probleme ale filateliei tematice, pentru informare asupra emisiunilor românești și străine, asupra unor aspecte cît mai multiple ale filateliei din lumea întreagă.

În urma discuțiilor purtate pe marginea dării de seamă, s-a hotărît a se corela cît mai bine articolele și rubricile legate de activitatea asociației noastre, de viața filatelică în filiale, cercuri și cu tineretul, cît și de cea expozițională. În acest scop, se va proceda la reorganizarea rețelei de corespondenți ai revistei în toate filialele județene, toate informările urmînd să parvină redacției numai prin intermediul acestora. Fiecare corespondent al revistei urmează să îndeplinească totodată și funcția de responsabili cu problemele de presă ai filialelor respective. În această calitate, vor asigura și legătura cu organele locale de presă, radiofiicare etc. și vor răspunde de o cît mai eficientă popularizare a tuturor acțiunilor filatelice.

Un accent deosebit va trebui pus pe o informare cît mai promptă, astfel încît revista să poată transmite cît mai eficient și actual aceste informații cititorilor săi, renunțîndu-se pe viitor la publicarea unor informații depășite în timp. Totodată revista va trebui să vădească o atitudine de critică exigentă, constructivă și principială, pentru a contribui la obținerea unor rezultate cît mai bune în toate compartimentele activității filatelice.

În ceea ce privește conținutul de articole și studii, vor fi întocmite planuri tematice pentru durate mai lungi, în care să fie eșalonate subiectele ce pot interesa în măsură cît mai largă pe cititori. Pe lîngă articolele profilate pe istoria poștală mai îndepărtată și pe emisiunile clasice (care vor fi continuate, pentru adîncirea studiului acestor capitole ale patrimoniului cultural național), articolele vor trata tot mai mult și perioadele sau emisiunile mai recente și contemporane, în care mai sînt multe aspecte de studiat.

În domeniul filateliei tematice, se va pune în continuare accentul pe articolele de tematică angajată, reflectînd filatelic problemele contemporaneității și vor fi tratate — în paralel — teme originale sau bucurîndu-se de o largă răspîndire în lumea filatelică.

O preocupare a revistei va fi de a lărgi numărul colaboratorilor săi, atrăgînd articole de un interes larg și tratate la un nivel cît mai ridicat. Se vor depune strădanii și pentru a atrage tineretul să colaboreze — fie chiar cu note și informări mai puțin pretențioase — în paginile „Filateliei pentru tineret".

În încheiere, Comitetul executiv al A.F.R. a apreciat pozitiv rezultatele obținute de revistă, recomandînd elaborarea unui plan de măsuri care să asigure îmbunătățirea ei constantă sub toate aspectele și reflectarea activității filialelor într-un spirit de critică exigentă.

CÎND AU FOST PUSE ÎN CIRCULAȚIE „TAXELE DE PLATĂ" DIN 1885?

În anul 1885 au fost în circulație, în România, primele valori din seria „Vulturi" și — odată cu acestea — și cele două valori din a doua serie „Taxă de plată" — POȘTA ROMÂNĂ", de culoare brun-deschis.

Datele exacte la care au apărut aceste mărci sînt incerte. Astfel, chiar în Catalogul mărcilor poștale românești 1974 (pag. 845) se vorbește despre reconsiderări necesare privind datele timpurii ale unor valori din emisiunea „Vulturi".

Așa cum se întîmplă de obicei, mărcilor PORTO li se acordă o atenție mai scăzută, astfel că pentru emisiunea 1855 se dă ca dată prealabilă a apariției luna noiembrie, fără nici un alt comentariu.

Iată însă că, a intrat în colecția mea plicul prezentat în fotografia alăturată.

Expediat de la Viena la 21 iulie 1885, ajunge la 24 iulie 1885 la Iași, unde — ca urmare a francaturii insuficiente — este taxat cu un timbru de 5 bani brun din prima serie „Taxa de plată" (1881), pe care a fost aplicată o ștampilă caracterizată prin talpa ondulată a cifrei 2 din „24".

Constatîndu-se în prealabil că suprataxa de 5 bani este prea mică, în aceeași zi a mai fost aplicată pe plic o suprataxă de 20 bani, prin două mărci de 10 bani, brun deschis, din emisiunea a doua „Taxă de plată". Anularea a fost făcută cu o altă ștampilă, la care cifra 2 are talpa dreaptă. Aceeași ștampilă a fost aplicată și pe dosul plicului.

Plicul a fost depus spre expertiză comisiei A.F.R. care a stabilit că este original și a aplicat pe el ponsonul de autenticitate (sub litera „e" din POLLINGER).

Cele de mai sus confirmă faptul că (cel puțin valoarea de 10 bani PORTO emisiunea a doua) era în circulație la 25 iulie 1885 și că în orice caz această reconsiderare trebuie efectuată în următoarele ediții ale C.M.P.R.

Dr. ing. Marcel ȘAPIRA

Filatelia 1968; XVII, nr. 7 (167).

STUDII

VECHI ŞTAMPILE POŞTALE ROMÂNEŞTI NECUNOSCUTE SAU NESEMNALATE

Studiul ştampilelor prefilatelice şi al obliterărilor poştale din perioada filatelică constituie un vast cîmp de cercetare. Informaţiile culese şi publicate pînă în prezent sînt departe de a fi epuizate, acest domeniu de studiu şi orice semnalare poate constitui şi punctul de plecare şi obiectul unor interesante discuţii.

Un capitol oferind un cîmp larg de cercetări este — între altele — acela al pornirii sau distribuirii trimiterilor poştale în mediul rural, din sau către alte localităţi decît acelea în care funcţionau eşaloane poştale.

Publicăm, în acest domeniu, unele contribuţii pe care le supunem cititorilor noştri pentru eventuale observaţii, discuţii sau completări.

Pe vechile documente poştale româneşti pot fi întîlnite numeroase ştampile de categorii şi tipuri încă necunoscute, iar dintre cele cunoscute, multe care încă nu au fost semnalate în publicaţiile filatelice. Descriem aci, pe categorii, cîteva dintre acestea, aflate în colecţie proprie. Menţionăm că — pentru continuitatea ştiinţifică — am adoptat clasificarea întocmită de Gr. Racoviceanu în cunoscuta şi valoroasa sa lucrare[1]), în al cărei sistem am încadrat unele ştampile nesemnalate pînă acum. Le descriem aci, răspunzînd propunerii autorului care în introducerea lucrării a cerut concursul colecţionarilor „pentru întregiri şi eventuale rectificări", pe care deci le-a prevăzut ca posibile.

ŞTAMPILE ADMINISTRATIVE RURALE FOLOSITE ÎN CIRCUITUL POŞTAL

I. În Moldova, se întîlnesc pe scrisori unele ştampile de formă rotundă, folosite la sate. Acestea erau desigur ştampile administrative. Întrucît însă — atît în epoca aceea cît şi mult mai tîrziu, cel puţin pînă în 1877 — au fost folosite şi în cadrul traficului poştal respectiv, se poate considera că au dobîndit în această ipostază şi caracterul de ştampile poştale prefilatelice. Aceste ştampile erau aplicate de primăriile satelor pe scrisorile predate acestora, pe care apoi primăriile le trimiteau prin vătăşei la oficiul poştal de la reşedinţa plăşii. Astfel, ştampila respectivă capătă un caracter poştal, ca prima ştampilă pe o trimitere poştală.

Ştampilele de acest fel din 1837 aveau dublu cerc, cu diametrele de 29 şi 26 mm. În partea de sus era înscris numărul ştampilei, jos anul în care au fost confecţionate[2]); în părţi, în litere cirilice, numele „ţănutului" din care făcea parte satul; în fine, numele localităţii era înscris în centrul ştampilei, pe 2—3 rînduri, dintre care pe primul era scris numai cuvîntul „satul".

Fig. 1

Ştampila de acest fel pe care o reproducem (Fig. 1) are scris numărul („N. 227"), apoi în cerc (cirilic), „ŢĂNUTUL NEAMŢULUI", iar la mijloc „SATUL ZAKEŞTII". Ea apare pe o scrisoare oficială din 1873, după cum rezultă din ştampila „BUHUSI" de alături (clasificată de Gr. Racoviceanu cu indicatul „B. 32" şi ca fiind („R. R.").

II. Ştampilele „săteşti" din 1840 întîlnite de mine erau ceva mai mici, avînd diametrele de 26 şi 22 mm, dar cu distanţa între cercuri mai mare deci cu 1 mm decît la precedentele. Din această serie reproducem ştampila „N. 496" (Fig. 2) din „TANUTUL NIAMTUL", „SATUL HARLINEŞTI I KOSTIŞA", tot în caractere cirilice. Pe scrisoarea aflată în posesia mea nu a fost însă aplicat decît în anul 1877, după cum arată ştampila „BACAU-POSTA" pusă de asemenea pe scrisoare; pe aceasta se află şi o ştampilă „FOLTICENI", din timpul anilor 1862—66, avînd agrafa foarte clară (vezi pct. VII) precum şi o ştampilă a poştei rurale de un tip de asemenea nesemnalat încă. Acesta are un singur cerc, cu diametrul de 25 mm, avînd înscris în partea de sus numele plasei, în cea de jos numele districtului, iar la mijloc data, sub forma de fracţie, cu cifrele înalte de peste 3 mm — în cazul de faţă: PLASA BISTRIŢA /. DIST. NEAMTU / 15/3.

În 1871 întîlnim folosită o ştampilă rotundă cu dublu cerc cu diametrele de 25 şi 22 mm, avînd în partea de sus numele plasei, în cea de jos al districtului, iar la mijloc data sub forma unei fracţii, cu cifrele înalte de 4 mm: „PLASA BISTRIŢA", „DIST. NEAMŢU", „20/10", — dar fără linie de fracţie între cifre (Fig. 3). Pe scrisoarea respectivă se află şi două foarte clare ştampile „PEATRA", din tipul clasat „B 32" cu menţiunea („R. R."). De asemenea se mai află pusă şi o ştampilă „FOLTICENI" din „25 OCT. 71" (nr. 19), dintre cele clasificate „B 29", dar nesemnalată pînă acum.

Un tip asemănător celui descris sub nr. 14, dar cu dublu cerc cu diametrele de 25 şi 20 mm, are înscrise cuvintele: „PL. MOLDOVA", „JUD. SUCEAVA" şi data „30/3", cu cifre de asemenea înalte de peste 3 mm (nr. 20).

Menţionăm cu acest prilej — în treacăt — că în anul 1879 erau în serviciu ştampile cu cerc dublu, avînd diametrele de 26 şi 13 mm, purtînd chiar menţiunea că sînt ale poştei rurale, sub forma prescurtată: „POST. RUR", urmată de indicaţiile „PL" (plasa) şi „J" (judeţul). Dintre acestea am găsit aplicată pe o marcă de 5 bani din emisiunea „Bucureşti 1879", pe aceea a unei plăşi indescifrabile din „J. ARGESU", purtînd data de „15 IUL. 82".

[1]) „Ştampilele poştale folosite în ţările române pînă în anul 1881".

[2]) *Nota red.* Respectiv, este vorba de o ştampilă administrativă datînd din perioada prefilatelică, ce poate să fi fost folosită şi în circuit poştal în epoca respectivă. Exemplarul citat de autor apare astfel folosit în perioada după introducerea mărcilor poştale adezive. Cunoaştem exemplare cu anul 1837 şi 1840.

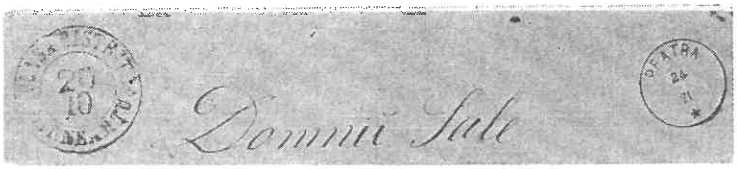

Fig. 3

ALTE ŞTAMPILE PREFILATELICE

III. Tot din epoca prefilatelică datează un plic avînd adnotaţia : „Pornită la şaisprezece iulie 1859". Pe acest plic apare o ştampilă „KALAFATU" (fig. 4), de tipul „A 2", avînd înălţimea literelor de 3,5 mm — necunoscută pînă acum. Era însă normal ca şi poşta din această localitate să fie printre cele ce au fost dotate cu o ştampilă din această primă serie din Muntenia, oraşul fiind port la Dunăre şi punct de trecere a frontierei.

IV. Semnalez şi un alt plic purtînd atît ştampile din Moldova cît şi una

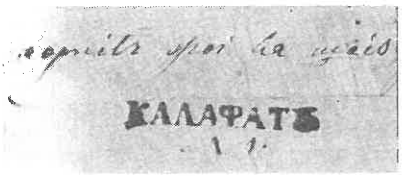

Fig. 4

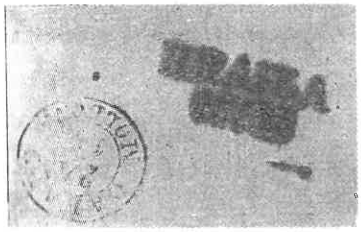

Fig. 5

din Muntenia. Este vorba de o trimitere oficială (fig. 5), cu ştampilele „BAKEU" din 21/10 (cu tuş violet deschis) şi „GALATI" din 24/10 (cu tuş negru-oliv), amîndouă de tipul „B 1", precum şi ştampila dreptunghiulară prefilatelică „BRAILA", „OCT. 25" (cu tuş verde) de tipul „A 5", pusă în serviciu în 1860.

Acest document are însemnătate, deoarece este dintre primele trimiteri poştale din Moldova în Muntenia după unire şi înainte de emisiunea de mărci „Principatele Unite", datînd deci dintr-o perioadă în care Muntenia era încă în epoca prefilatelică. Tot o dată cu această emisiune de mărci comune ambelor principate, erau puse în serviciu în Muntenia şi ştampile noi, rotunde, de tipul „B 8", ceea ce scrisoarea descrisă mai sus datează din perioada prefilatelică a Munteniei, deoarece poartă ştampila „BRAILA" dreptunghiulară din 1860 şi nu pe cea rotundă din 1862.

ŞTAMPILE TIP „MOLDOVA"

V. În afară de tipurile cunoscute de ştampile „JASSY", „MOLDOVA" („B 2 I" şi „B 2 II") din această se-

rie mai există încă un tip datînd din 1858, care se deosebeşte de acestea prin înălţimea mai mică a literelor, care nu au decît 3 mm, faţă de 4 mm la primele, în aceleaşi caractere egiptene. În ceea ce priveşte înălţimea cifrelor datei, nu pare să fie mai mică de 3 mm, dar nu am putut-o determina precis, deoarece la exemplarul ce descriem, cifrele sînt prea puţin vizibile. Ştampila aceasta (nr. 4), ce ar urma să fie clasificată **B 2 III**, a fost aplicată (cu tuş negru-oliv) împreună cu o ştampilă „PIATRA" de tipul „B 1" ; din conţinutul scrisorii rezultă ca dată de expediere : 3/11 din anul 1861.

VI. Privitor la ştampila „BACAU" clasificată „B 27", semnalez că se pare că au existat 2 tipuri, deoarece un exemplar (nr. 5) aflat pe o scrisoare din 1877 (sau 1871) are cifra „7" din milesimă frumos desenată şi mult îngroşată în părţile de sus şi de jos, pe cînd în facsimilul publicat de Gr. Racoviceanu, aceasta este mai neîngrijit desenată şi aproape imperceptibil îngroşată la capete ; ar exista deci şi un tip **B 27 II.**

Semnalăm că ştampila „ROMAN" din seria „B 1" apare cu cercul exterior turtit în partea stîngă aplicată cu tuş verde închis, de unde rezultă că în această formă accidentată ştampila a fost folosită în a doua jumătate a anului 1859.

Mai arătăm că am întîlnit ştampila „WASLUI", tot din seria „B 1", aplicată cu tuş negru la 20/8 din 1859, deci cu două luni înaintea celei din 23/10, semnalată în lucrarea citată.

ŞTAMPILE „PRINCIPATELE UNITE"

VII. Din seria de ştampile puse în serviciu în anii 1862—1866 semnalăm una, necunoscută pînă acum, dintre cele clasificate „B 17" şi anume ştampila „FOLTICENI", în caractere egiptene, avînd cerc dublu cu diametrele de 25 şi 16 mm, împodobită în partea de jos cu o agrafă de cel mai mare desen, bogată, în linii duble (fig. 2).

VIII. În ceea ce priveşte ştampilele clasificate „B 16", semnalăm că dintr-o eroare de tipar — desigur — se arată de Gr. Racoviceanu că aveau „diametrele de 35 şi 14 mm", acestea fiind în fapt de **25 şi 15 mm,** după cum se poate vedea din ştampilele „TÎRGUL FRUMOS" (clasificată „R"), aplicată pe o chitanţă „Retour recipisa" din 1865, francată cu o marcă de 20 parale „Cuza", anulată cu o foarte clară ştampilă de tip „grătar" (B 12).

Pompiliu VOICULEŢ-LEMENY

Fig. 2

Filatelia 1969, XVIII, nr. 10(162)

PREFILATELIE

ŞTAMPILE DIN OLTENIA, PUŢIN CUNOSCUTE

Prin „Condiţiile cu care s-au dat în antrepriză" serviciile de poştă din Ţara Românească (Muntenia şi Oltenia), s-a stabilit nu numai obligaţia de a se înfiinţa şi întreţine birouri de poştă în toate oraşele şi porturile ţării, dotate cu mobilierul şi obiectele necesare, dar şi aceea de a se introduce ştampile cu numele localităţii în care funcţionau ele şi cu data zilei : ştampile ce urmau să fie aplicate atît pe corespondenţele prezentate, cît şi pe cele sosite.

Pe această bază s-au confecţionat şi dat în folosinţă, începînd din anul 1853, ştampilele prefilatelice clasificate azi sub indicativele A.2.—A.5.[1]). În prezentul studiu ne ocupăm de unele din aceste ştampile prefilatelice, mai puţin cunoscute, din vechea Oltenie, înţelegînd prin aceasta teritoriul situat la apus de riul Olt, deci teritoriul cuprins între Olt, Dunăre şi Carpaţi.

Sînt, relativ, destul de cunoscute ştampilele prefilatelice de formă liniară, fără cadru, avînd pe rîndul de sus denumirea localităţii iar pe cel de jos data (luna — indicată prin primele trei litere — şi ziua), cu caractere cirilice şi cifre arabe, ale birourilor poştale din Craiova, Caracal, Calafat şi Tr. Severin. Despre acestea ne mărginim a remarca că au existat mult mai multe feluri de ştampile decît cele descrise de literatura noastră filatelică. Astfel, de pildă, în afară de ştampila cu litere de 4 mm (A.3) arătată de Gr. Racoviceanu în lucrarea sa[2]), biroul poştal „KARAKALU" a mai folosit şi ştampila cu litere de 3,5 mm, cum şi o ştampilă avînd litere înalte de 5 mm. În aceeaşi ordine de idei mai remarcăm că pentru ştampila prefilatelică KRAIOVA, există variante în care cele trei litere indicînd luna au aceeaşi înălţime de 4,4 mm ca şi literele din rîndul de sus, cum şi variante în care literele lunii sînt de numai 3,5 mm, deci mai scunde decît cele din rîndul superior. Vom reveni, poate, altă dată asupra diferitelor varietăţi ale acestor ştampile prefilatelice.

Ştampilele prefilatelice rare şi puţin cunoscute, din Oltenia, sînt cele care au fost folosite de birourile de poştă din Rîmnicu Vîlcea, Tîrgu Jiu şi Bechet, asupra cărora ne vom opri în rîndurile care urmează.

„Râmnicu Vâlcea"

1. În lucrarea „Ştampilele poştale în Ţările Române pînă în anul 1881"[3]) se clasifică ştampila Rm. Vîlcea sub indicativul A.3, ca avînd literele de 4 mm, fără alte amănunte şi fără desen ori fotocopie. Prezentăm, sub fig. 1, fotocopia unui exemplar din această ştampilă, cu data 6 martie (1861). Caracteristica ei constă în aceea că literele, înalte de 3,8 mm, sînt înguste, avînd circa 2—2,3 mm lăţime, în timp ce literele tuturor celorlalte ştampile prefilatelice sînt mai late.

Credem că nu este suficient a lua în considerare, pentru stabilirea caracteristicilor unora din ştampilele prefilatelice liniare, numai înălţimea literelor, fiind necesar a se observa şi lăţimea lor. Din acest punct de vedere credem că raportul dintre lungimea în milimetri a rîndului de sus (numele localităţii) şi numărul literelor, indicînd lăţimea medie, inclusiv intervalul, a unei litere în milimetri, ar putea exprima caracteristica lăţimii literelor. Astfel, ştampila „RÂMNIKU VÂLCEA", măsurînd 33,5 mm şi avînd 13 litere, rezultă că lăţimea medie este de 2,7 mm, pe cînd ştampila „KRAIOVA", lungă de 27 mm, cu 7 litere, prezintă o lăţime medie de 3,8 mm. Plicul a cărui fotocopie o prezentăm sub fig. 2, înfăţişează aceste caracteristici, scoţînd în evidenţă zveltoţea literelor ştampilei „RÂMNICU VÂLCEA".

„Târgujiul"

2. Ştampila prefilatelică a biroului poştal din Tg. Jiu este foarte rară şi prea puţin cunoscută. În tabloul ştampilelor publicat de R. Zoscsak în „Revista filatelică română", nr. 3 din martie 1937, p. 11, ştampila prefilatelică a biroului din Tg. Jiu lipseşte. De asemenea, în lucrarea sa precitată, Gr. Racoviceanu nu clasifică şi nu descrie această ştampilă dar ne dă următoarea informaţie : „Odo G. Boehm Renei menţionează („Briefmarkenbote" nr. 9/1943) şi „Tîrgu-Jiului" (RR). R. Zoscsak („Deutscher Altbriefsammler Verein" nr. 121

oct. 1934) semnalează „Tîrgu-Jiului" (3 mm), „Turnu" (3 mm), „Rîmnicu Sărat" (3 mm) şi „Ştirbei" (3 mm)".

Noi nu cunoaştem ştampila prefilatelică „Tîrgu-Jiului", cu litere de 3 mm şi avem chiar oarecare îndoieli în această privinţă. Cunoaştem însă ştampila prefilatelică cu inscripţia „TARGUJIUL" cu litere înalte de 4 mm, rîndul de sus avînd lungimea de 32 mm, ceea ce, pentru cele 9 litere, dă o lăţime medie de 3,5 mm. Prezentăm, sub fig. 3, fotocopia acestei ştampile, cu data 24 decembrie (1859). Este caracteristică litera A, avînd o mică linie verticală sub linia orizontală care uneşte cele două picioare ale literei A, cum numai la ştampila „KAMPULUNG" se mai întîlneşte.

„Beketu"

3. O ştampilă necunoscută pînă de curînd, este ştampila prefilatelică BEKETU. În literatura filatelică nu s-a vorbit încă despre această ştampilă din care nu sînt cunoscute, după cunoştinţa noastră, decît numai cîteva exemplare.

Încă din primele decenii ale secolului trecut, Bechetul era un port la Dunăre, destul de activ[4]) şi, în acelaşi timp, un punct de carantină de gradul III, ca şi Oltenita[5]), după cum se prevede în „Regulamentul Organic" din 1832, cap. VI întitulat „Regulament pentru carantine". Carantina Bechet este menţionată, mai tîrziu, şi în

[1]) Această clasificare, singura existentă pînă în prezent, a fost făcută de Gr. Racoviceanu, în lucrarea sa „ŞTAMPILELE POŞTALE FOLOSITE ÎN ŢĂRILE ROMÂNE PÎNĂ ÎN ANUL 1881" (apărută în 1963 în Bucureşti) ; v. pag. 28—31.

[2]) Precitata, la nota 1), pag. 28.

[3]) Op. cit., pag. 28.

[4]) În anexele raportului întocmit de Barbu Ştirbei asupra stării Ţării Româneşti, se arată că în anul 1833 s-au importat prin portul Bechet, mărfuri în valoare de 313 856 lei iar prin portul Calafat, mărfuri în valoare de 461 911 lei (v. revista „Arhivele Olteniei", nr. 104—106/1939, pag. 403).

[5]) Din tabelul anexă al acestui regulament reiese că la carantina Bechet personalul era mai numeros decît la carantina Olteniţei, dar mai mic decît la carantinele Calafat, Giurgiu şi Brăila, care constituiau „carantinele mari".

ucrarea francezului Vaillant, fost profesor la colegiul Sf. Sava din București [6]). În „Monitorul" nr. 13/1960 se menționează Bechetul ca punct vamal, cu un număr de sariați egal cu acela al punctelor vamale Călărași, Oltenița, Turnu Măgurele și Zimnicea [7]).

Din punct de vedere poștal, o hartă a vechiului județ Dolj, datînd din anul 1835, indică existența, în acel timp, a unei stații poștale la Bechet [8]).

Bechetul a avut legătură poștală directă cînd cu Slatina, prin Caracal, cînd cu Craiova. Stația de poștă cea mai apropiată de stația Bechet era la Damian, după cum ne-o dovedește documentul publicat în revista „Arhivele Olteniei" nr. 71—73/1934, prin care, la 12 octombrie 1829, ispravnicul județului Dolj poruncește lui Niță sin Mitru din Lăcustenii de Sus, să facă anumite reparații la „Poșta Damian" [9]).

Existența biroului poștal din Bechet în anul 1860 este menționată în raportul publicat în „Monitorul Oficial" nr. 197/1861 [10]).

6) J. A. Vaillant: „La Romanie", Paris, 1844, vol. III, pag. 46.
7) v. „MONITORUL", ziar oficial al Țării Românești, nr. 13 din 18 ianuarie 1860, pag. 51—52.
8) v. Prof. Ioan C. Băcilă: „O hartă din anul 1835 a județului Dolj", în „Buletinul Societății române de geografie", București, anul 1921, pag. 300.
9) v. Gr. Racoviceanu, op. cit., pag. 20.
10) Documentul are următorul conținut: „Niță sin Mitru ot Lăcustenii de sus: primind porunca aceasta, pe loc să mergi la dumnealor zapcii plășii Dumbrăvii de Jos să-ți dea carăle și oamenii cei trebuincioși cu săcuri, barde și sfredele, să mergi la **poșta Damianu** și ceia ce-ți va arăta **logofătul poștii** aceia că este de lipsă, de loc să pui să care lemnele cele trebuincioase și în soroc de șase zile să le isprăvești întocmai după.... să aduci la ispravnicat adeverința logofătului poștii spre încredințare, că neurmînd întocmai, nu numai vei fi certat cu bătaie, dar te vom și da în dajdie. I bordeiu cu despărtituri, mare, bun, și un pătul lipit, în loc de ambar, să se facă la **poșta aceasta** și să se meremetisească acelelalte împrejmuiri ale poștii".

Descoperirea, acum cîțiva ani, a ștampilei poștale prefilatelice BEKETU nu a constituit, deci, o surpriză prea mare.

Ștampila poștală prefilatelică a biroului poștal din Bechet are litere înalte de 5 mm, caracteristica principală constînd în lățimea de 4—5 mm a unora din aceste litere, asemănătoare literelor ronde (în special litera u), la fel ca la ștampila prefilatelică TURNU, ceea ce se poate vedea din fotocopiile acestor două ștampile prezentate sub fig. 4 și 5.

Lungimea ștampilei BEKETU, compusă din 6 litere, fiind de 28 mm, lățimea medie a unei litere este de 4,6 mm. Prin urmare, ca abateri de la lățimea medie normală, obișnuită de 3,5—3,8 a literelor ștampilelor Craiova, Calafat, Severin etc. avem de o parte ștampila RÂMNIKU VÂLCEA, cu grosimea de 2,7 mm iar de altă parte, ștampila BEKETU, cu litere de 4,6 mm. Astfel, se constată o variație mai mare la ștampilele prefilatelice din Oltenia, ceea ce constituie o atracție în plus pentru studierea lor.

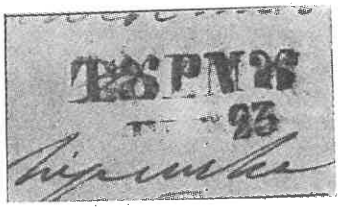

D. PAȘȘALEGA
Craiova

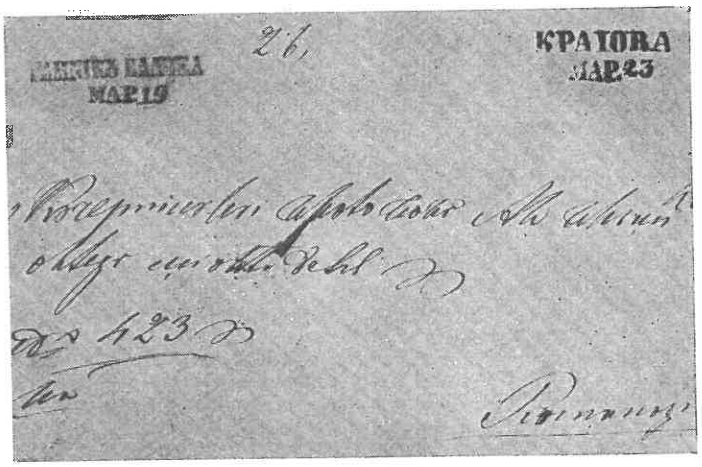

Scrisoare expediată din Rîmnicul Vîlcea (martie, 19), sosită la Craiova (martie 23), purtînd ștampilele poștale liniare de plecare și sosire.

SALUT EXPOZIȚIEI FILATELICE BILATERALE

(urmare din p. 3)

filatelice animată de marile principii ale eticii socialiste precum și dorința fermă de a promova o filatelie în care folosirea timpului liber să aibă o intensă inspirație culturală și educativă, constituie fundamentul pe care se bazează prietenia dintre filateliștii celor două țări.

În numele Comitetului Executiv al Asociației noastre cît și al meu personal, aduc mulțumiri tuturor participanților la această competiție filatelică, distinșilor delegați sovietici care ne vizitează, precum și tuturor acelora care au contribuit la asigurarea succesului acestei manifestări de sinceră prietenie dintre filateliștii moscoviți și cei bucureșteni.

Abonați-vă încă din luna NOIEMBRIE
la revista FILATELIA
pe anul 1970
ca s-o puteți primi
DE LA PRIMUL NUMĂR (ianuarie)

Abonamentele se fac la toate oficiile poștale, urbane și rurale, la factorii poștali, la difuzorii voluntari din întreprinderi, instituții, școli.

Filatelia 1968, XVII, nr. 6 (146).

STUDII

VARIANTE RARE ALE ŞTAMPILELOR „GRĂTAR"

În anul 1865 s-au dat în folosinţă, în toată ţara, ştampilele poştale numite „grătar", formate din 12 romburi alăturate, constituind o figură cu o lungime totală de 31—33 mm şi cu o lăţime de 15—16 mm. Modelul ştampilei „grătar" a fost publicat în „Buletinul telegrafopoştal" ce apărea în Bucureşti, nr. 2 din 29 decembrie 1864/10 ianuarie 1865 şi anume în foaia aflată între filele 12 şi 13, ca anexă la circulara nr. 3939/1864 dată de directorul general al telegrafelor şi poştelor — Librecht — cu privire la tariful poştal şi la noile mărci poştale de 2, 5 şi 20 parale.

Ştampilele „grătar" nu indicau nici numele localităţii, nici data aplicării ştampilei, din care cauză ele se foloseau împreună cu ştampilele rotunde.

Ştampilele „grătar" au fost utilizate în mod obişnuit pentru obliterarea mărcilor poştale „Cuza" şi — destul de frecvent — a celor din primele emisiuni de „Favoriţi". Ele au fost folosite însă şi mult mai tîrziu de unele oficii poştale, în special din localităţi mici. Pentru exemplificare prezentăm o scrisoare francată cu mărci — de 10 bani şi de 5 bani — din emisiunea „Bucureşti 2" (1879), obliterate cu ştampila „grătar". Scrisoarea mai poartă

Fig. 2 — Ştampilă „Grătar simplu", folosită tîrziu după retragerea — în general — din uz, a acestui tip de ştampile.

ştampila rotundă poştală a comunei OBICENI, plasa FUND, cu data 29/12, cum şi ştampila „FRANCO".

Ştampile „grătar" pot fi întîlnite şi în alte variante. Cunoaştem astfel :

1. Ştampila „grătar cu linii duble", mult mai rară, deoarece a fost întrebuinţată numai de oficiul poştal din Iaşi. Are aceeaşi formă ca şi ştampila „grătar" simplu, însă cele 12 romburi sînt conturate prin linii duble. Dimensiunile sînt de 33/14 mm. Trăsătura caracteristică

Fig. 1

este aceea că la întretăierea lor, liniile duble prezintă intermitenţe. Reproducem o scrisoare expediată din Iaşi, la Bucureşti, marelui om de stat Mihail Kogălniceanu, în acel timp ministru de interne. Scrisoarea este francată cu o marcă poştală de 18 bani („Favoriţi"), obliterată cu ştampila „Grătar cu linii duble", purtînd şi ştampila rotundă Jassy „sera", cu data 10/11 (1868), cum şi ştampila P.D. [1])

2. Ştampila „grătar ornamentat", încadrat într-un dreptunghi, denumită obişnuit „Grătar domnesc". Această ştam-

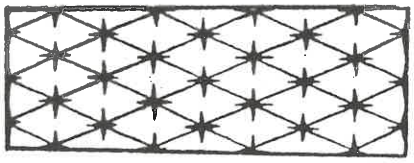

Fig. 3 — Schiţa ştampilei „grătar" curent denumită „Grătar domnesc"

pilă, foarte rară, constă într-un dreptunghi cu dimensiunile de 44 mm lungime şi de 17 mm lăţime, în interiorul căruia diferitele linii formează 18 romburi complete (lungi de circa 11 mm şi late de circa 5 mm), plus încă 10 jumătăţi de romburi şi 4 sferturi de romburi. La întretăierea liniilor, respectiv la colţurile romburilor, se găsesc mici ornamente în formă de cruciuliţe pline, astfel cum se poate vedea în desenul mărit, ce-l prezentăm.

S-a afirmat că această ştampilă ar fi fost folosită de oficiul poştal al domnitorului Alex. I. Cuza sau, după expresia — improprie — din „Catalogul mărcilor poştale româneşti" 1964, *„numai* la obliterarea curţii domneşti", ceea ce explică denumirea curentă de „Grătar domnesc". Această părere nu are însă nici un fundament, fiind bazată doar pe informaţii [2]) care nu s-au putut verifica în fapt.

Prezentăm şi plicul unei scrisori trimisă la 19/31 ianuarie 1865, de Nic. H. Stoika, din Bucureşti, lui Fedul Ivanovici la Piteşti. Scrisoarea este francată cu 2 mărci „Cuza" de cîte 20 parale, obliterate cu ştampila aşa-zisă „Grătar domnesc" ; ea poartă şi o ştampilă rotundă „dublu cerc" — „Bucuresci" — cu data 31/1. Această scrisoare a fost expediată de un particular (comerciant) unui alt particular, după cum reiese nu numai din indicaţiile de pe plic dar şi din conţinutul scrisorii. Ea dovedeşte deci :

a) că „ştampila zisă « grătar domnesc » nu a fost folosită de un oficiu poştal domnesc", ci de oficiul poştal din Bucureşti, singurul existent în acel timp [3]) ;

b) că această ştampilă nu a fost rezervată corespondenţei „curţii domneşti", ci a fost întrebuinţată şi în corespondenţa obişnuită.

1) Ştampilă indicativă de serviciu, cu semnificaţia „Plătit pînă la destinaţie".

2) În lucrarea „Ştampilele poştale folosite în ţările româneşti pînă în 1881", Gr. Racoviceanu afirmă : „O informare primită de la C. Minescu asigură că acest stemplu era folosit de biroul poştal al domnitorului Alexandru I. Cuza (pag. 44—45).

Prezentăm şi fotocopia unei alte scrisori, expediată din Bucureşti de Iordako Atanasiu, la 19/31 ianuarie 1865, unui cetăţean din Brăila, purtînd de asemenea ştampila „Grătar domnesc" şi ştampila rotundă „Bucuresci" cu data 31/1, care confirmă astfel utilizarea acestei ştampile, de către oficiul poştal din Bucureşti, în corespondenţa dintre persoane particulare.

Dacă această ştampilă a fost folosită pentru — sau *şi* pentru — corespondenţa cetăţenilor, de oficiul poştal din Bucureşti, atunci rezultă că denumirea de „Grătar domnesc" nu este justificată şi ar trebui înlocuită printr-o denumire care să exprime caracteristicile ei. Ea s-ar putea denumi: *grătar ornamentat încadrat.*

Este foarte probabil că această ştampilă, de dimensiuni mari, a fost retrasă curînd din folosinţă, ceea ce explică raritatea pieselor obliterate în acest fel. Este, de asemenea, posibil ca ştampila pe care noi am denumi-o „Grătar ornamentat încadrat" să fi fost folosită numai cu titlu experimental, în Bucureşti, în paralel cu ştampila „Grătar simplu", iar după scurt timp să se fi adoptat ca model unic pentru toată ţara această din urmă ştampilă, mai simplă şi mai mică.

Şi acum, în încheiere, o observaţie pe marginea piesei prezentate în fig. 4: scrisoarea poartă pe plic ştampila rotundă cu data 31/1 iar în textul scrisorii menţiunea „Bucureşti 19 ianuarie", făcută de expeditor. Aceasta dovedeşte că decretul din 24 decembrie 1864 al domnitorului Al. I. Cuza, prin care s-a dispus introducerea, de la ianuarie 1865, în serviciul telegrafo-poştal, a calendarului gregorian (cu un avans de 12 zile faţă de calendarul iulian, folosit în continuare de celelalte instituţii şi de cetăţeni) era efectiv pus în aplicare în circuitul poştal la 19/31 ianuarie 1865.

Dumitru PAŞALEGA
— Craiova —

1) Prin ordinul de serviciu nr. 52 din 11 august 1865, al directorului general al poştelor, s-au înfiinţat în Bucureşti încă patru birouri poştale sucursale de primire (nr. 2 pe Calea Craiovei, nr. 3 pe Calea Moşilor, nr. 4 pe Calea Mogoşoaiei şi nr. 5 pe Calea Belvedere), în afara vechiului oficiu telegrafo-poştal, devenit Biroul central nr. 1.

ÎNTREGURI POŞTALE

● În numărul precedent al revistei am anunţat apariţia unei serii de şase plicuri - întreguri poştale dedicate *sportului:* schiul, hocheiul, luptele, fotbalul şi voleiul. Între timp, seria a fost completată cu încă şase plicuri, imprimate în cîte trei culori, consacrate altor sporturi, în special celor practicate de — sau şi de — femei: gimnastică, ciclotourism, caiac-canoe, drumeţie, baschet, patinaj. Plicurile poartă imprimată o marcă de 55 bani (stema Republicii).

● O serie de nouă cărţi poştale felicitări, au fost editate cu prilejul *sărbătorilor de primăvară.* Desenele, policrome, redau sugestive scene cu copii, animale, flori ş.a. Toate au imprimate cîte o marcă poştală de 40 bani, cu un desen care nu a fost folosit pentru mărcile adezive de 40 bani.

● O altă serie, de 16 cărţi poştale felicitări, prezintă, tot în policromie, diferite *flori de primăvară:* de cireş, de măr, caisi, lalele etc., precum şi păpuşi în diferite costume naţionale. Pe mărci este imprimată aceeaşi marcă poştală de 40 bani (ghiocei).

● Pentru *noul sezon turistic,* şase plicuri cu desene (în patru culori) corespunzătoare, trei de la munte, trei de la mare: În drumeţie prin munţi, În excursie cu autocarul, La cabana Caraiman, La orizont litoralul, În excursie de agrement, În Delta Dunării.

● Alte şase plicuri de sezon prezintă fotografii policrome de pe *litoral:* trei de la Mamaia (Plajă, Parc Hotel, Pe lacul Siutghiol), Eforie Nord (lacul), Ruinele Cetăţii Histria, Vasul Transilvania.

Toate cele 12 plicuri arătate mai sus, au imprimată cîte o marcă de 55 bani (stema Republicii).

● Am mai primit 18 cărţi poştale ilustrate policrome, excepţional realizate de I.P. Fabrica de Timbre, cu *aspecte turistice din judeţele: Argeş, Olt, Vîlcea:* Piteşti (schitul Trivale), Curtea de Argeş (Biserica Domnească), Mănăstirea Curtea de Argeş, Barajul de pe Argeş, Cîmpulung Muscel (vedere), Dragoslavele (Valea Dîmboviţei), Camping pe Valea Ursului, Slatina (mănăstirea Brîncoveni), Rîmnicu Vîlcea (Parcul; cabana Capela), Govora (Parcul; Pavilionul nr. 1), Călimăneşti (vedere din parc), Valea Oltului la Cozia, Valea Oltului la Căciulata, mănăstirea Cornetu, Olăneşti (două vederi). Pe toate aceste ilustrate este imprimată o marcă poştală de 40 bani (stema Republicii).

● Şase plicuri policrome au fost dedicate celei de-a *XV-a Adunări generale trienale a Consiliului internaţional de vînătoare* (C.I.C.) — Mamaia 1968. Fiecare plic are ca desen comun emblema C.I.C., încadrînd, succesiv, cîte un animal: cerb, căprioară, căprior, urs, cocoş de munte, pelican. Pe plicuri este imprimată, în roşu şi negru, cîte o marcă poştală de 55 de bani, reprezentînd acelaşi animal ca în desenul de pe plicul respectiv. Aceste întreguri contribuie la realizarea unei frumoase pagini de album (şi de exponat!), în completarea emisiunii poştale respective. Desenele au fost realizate de S. Zarimba.

Filatelia 1968, XVII, nr. 8 (148).

DUNĂRE, DUNĂRE, DRUM FĂRĂ PULBERE...

ŞTAMPILE VECHI FLUVIALE

Studiul ştampilele poştale constituie un capitol deosebit de interesant. El îmbogăţeşte filatelia cu o mare varietate de documente, reflectînd strîns aspecte de multe ori mai puţin cunoscute ale istoriei poştale.

Contribuţia de faţă la capitolul ştampilelor poştale ambulante fluviale româneşti nu este, desigur, o semnalare cu totul nouă, asupra unui domeniu necunoscut. Ea aduce însă în atenţia colecţionarilor un capitol din păcate destul de neglijat al ştampilografiei româneşti.

Readucînd în discuţie acest capitol, redacţia va primi cu interes comunicările sau completările care îi vor fi trimise de către cititorii revistei.

Studiind istoria filatelică, capitolul ştampilelor folosite pentru obliterarea trimiterilor poştale face obiectul unui studiu aparte, tot atît de important şi în orice caz mai complex, decît acela al mărcilor poştale.

Studiul ştampilelor poate fi împărţit în capitole mari, fie după rolul funcţional pe care îl îndeplineau în cadrul organizaţiei poştale organele care foloseau ştampilele respective, fie după caracterul special pe care acestea înţelegeau să-l atribuie ştampilelor respective. Nu ne vom opri aci asupra clasificării ştampilelor — problemă foarte vastă — ci ne vom mulţumi să amintim că în cadrul ei, un capitol aparte îl formează obliterările oficiilor ambulante.

În mare, distingem în cadrul lor obliterările ambulanţelor poştale din trenuri şi cele ale ambulanţelor de pe vase. În ţara noastră, încă din a doua jumătate a secolului trecut au funcţionat ambulanţe poştale feroviare. Obliterările lor sînt destul de bine-cunoscute. Se ştie, de asemenea, că ambulanţe poştale au funcţionat şi pe bordul vaselor fluviale[1]).

La început, transportul de corespondenţă pe Dunăre se efectua de vasele Companiei austriace de navigaţie pe Dunăre — D.D.S.G. (Donau Dampschiffahrtsgesellschaft), de la agenţiile căreia — aflate în porturile române şi bulgare — ne-au rămas o serie întreagă de ştampile foarte interesante. Pe baza unei convenţii intervenite la 18 martie 1875, această Companie a transportat, după această dată, pe vasele sale, şi curierul poştei române de stat, pe parcursul Orşova-Galaţi.

O dată cu crearea serviciilor de navigaţie fluvială române, vasele româneşti au preluat sarcina de a transporta pe reţeaua rutelor lor şi curierul poştal[2]).

Prin aceste vase fluviale româneşti se asigurau transporturile poştale între localităţile situate pe Dunărea inferioară, pînă la revărsarea ei în Marea Neagră[3]).

În ceea ce priveşte obliterările care se aplicau pe trimiterile poştale transportate pe cale fluvială, bibliografia este destul de laconică. În lucrarea sa „Ştampile poştale folosite în ţările române pînă în anul 1881", Gr. Racoviceanu citează (ca singură ştampilă pe care a cunoscut-o pînă la data apariţiei lucrării) o ştampilă rotundă pe care o clasifică sub indicativul D. 23. Este vorba de o ştampilă dublu cerc (81 × 18mm)

Fig. 1. Plic francat cu o marcă din emisiunea „Spic de grîu" cu ştampila oficiului ambulant fluvial „Tulcea—Galaţi" din 18 mai 1899. Pe plic apare şi ştampila de sosire „Bucureşci", precum, şi ştampila de control a distribuţiei, tip „Goarnă".

cu textul — sus BRAILA-GALATZ, în caractere anticva; jos, CURSA II iar în centru, data: ziua, luna (prescurtat) şi ultimele două cifre ale anului. Ştampila citată de autor datează din 1875 şi este aplicată pe două mărci din emisiune[4]).

De dată mai recentă (ulterioară perioadei formînd obiectul lucrării menţionate) este însă un alt tip de ştampilă foarte interesantă, folosită de ambulanţele poştale fluviale româneşti. Este vorba de un tip de ştampile figurative, în sensul că ele reprezintă desenul unui vapor fluvial, navigînd spre stînga. Vasului i se disting catargele, coşul fumegînd şi, la pupă, pavilionul tricolor desfăşurat (indicînd şi naţionalitatea vasului). Sub ştampilă este înscris numele porturilor cursei poştale respective, iar pe chilă, data poştei (ziua, luna şi anul).

Desenul ştampilei (înscris într-un dreptunghi închipuit cu dimensiunile 35 × 55 mm) este destul de naiv, însă el constituie — în ansamblu — un aspect grafic neobişnuit şi spectaculos.

[1]) Ştampilele unor curse cu poştalionul — din perioada mai veche — sau acelea ale unor curse poştale cu automobilul, mai recente (ex. ale poştei cu automobilul din Elveţia) nu se încadrează în categoria ambulanţelor poştale întrucît ele nu au fost aplicate de un oficiu poştal aflat la bordul mijlocului de transport, ci la punctele poştale terminus sau la punctele aflate pe parcursul curselor respective.

[2]) *Nota red.* C. Minescu, în temeinica sa lucrare „Istoria Poştelor Române" menţionează la pag. 341, că în 1875, poşta efectua şi curse cu vaporul. Acestea aveau loc: de trei ori pe săptămînă pe ruta Giurgiu-Rusciuc; de două ori pe săptămînă, Calafat—Vidin şi de trei ori pe săptămînă pe traseul Galaţi—Tulcea.

[3]) La pag. 374, Minescu arată că — cu începere din 1879 — cursele cu vapoarele au rămas aceleaşi ca şi anterior, dar că pe ruta Galaţi—Isaccea—Tulcea şi Tulcea—Sulina; ele aveau loc de cinci ori pe săptămînă.

[4]) *Nota red.* Indicaţia „Cursa II" lasă deschisă problema dacă — după cum ar părea probabil, nu a fost în uz şi o ştampilă „Cursa I".

Această ștampilă poate fi întîlnită — relativ destul de des — pe mărci din emisiunile „Spic de grîu", din anii 1903 ai secolului trecut. Datorită formatului mare, ea apare de cele mai multe ori numai fracționată. În figura 2 reproducem reconstituirea unei astfel de ștampile pentru ruta Sulina-Tulcea, obținută alăturînd sau suprapunînd diferite mărci purtînd părți din această ștampilă, din acest „mozaic", rezultînd imaginea ștampilei complete.

Mult mai puțin comună este această ștampilă atunci cînd apare pe mărci ale altor emisiuni. (Cunoaștem un fragment din ștampila Tulcea-Galați pe un exemplar de 3 bani din emisiunea „Căișori").

Cursele poștale fluviale românești au funcționat pe traseul Galați-Tulcea-Sulina, pînă în preajma primului război mondial. Nefiindu-ne cunoscute documente certe despre funcționării acestor oficii ambulante poștale, vom reda aci — pe baza pieselor ce cunoaștem trei ștampile diferite de acest tip și anume: Sulina-Tulcea, Tulcea-Galați și Tulcea (probabil)-Sulina.

Din notele personale manuscrise ale regretatului cercetător Odo Boehm-Reney am putut desprinde că el bănuia ca acest tip de ștampilă ar mai fi existat și pentru cursele:

Galați-Tulcea, Sulina-Galați și Galați-Sulina.

Deși nu am întîlnit personal piese cu aceste ultime patru ștampile, ne mărginim a ne referi aci la însemnările lui Odo Boehm-Reney, cu rugămintea ca cei care posedă eventual astfel de exemplare — fie fragmentare, fie întregi — să le comunice redacției noastre.

Ștampilele tip „Vas fluvial" au fost de obicei aplicate cu tuș negru. Mai rar se cunosc și ștampile aplicate cu tuș albastru.

Exemplarele păstrate întregi, pe scrisori sau pe fragmente de scrisori, sînt rare. Reproducem o scrisoare aflată într-o colecție particulară, purtînd o frumoasă ștampilă „Tulcea-Galați" (datată 18 mai 1900), ștampila de sosire „București", din 19 mai precum și o ștampilă de distribuire a cursei poștale din București, tip „Goarnă".

Fără îndoială, în anii care au urmat după primul război mondial, ambulanțele poștale fluviale românești vor mai fi folosit alte ștampile speciale. Pînă în prezent ele nu-mi sînt însă cunoscute personal.

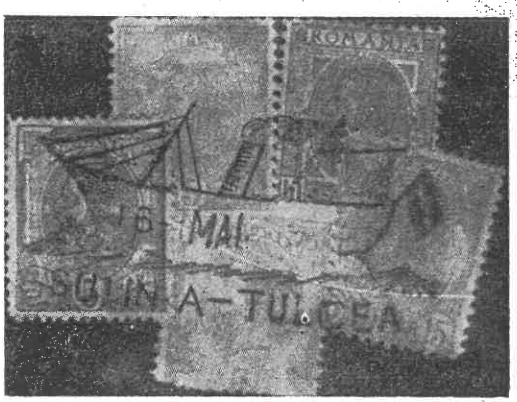

Fig. 2. Ștampila „Sulina—Tulcea" reconstituită din fragmentele de pe diferite mărci, grupate laolaltă.

Mă mulțumesc să semnalez aci ștampila „Vapor/ Galați-Tulcea" menționată și reprodusă în volumul de „Instrucțiuni pentru executarea serviciilor poștale interne" editat de Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor în anul 1964 (pag. 22).

Scopul acestei scurte semnalări cu privire la unele ștampile poștale fluviale românești este de a atrage atenția asupra acestui sector destul de puțin studiat. Departe de a epuiza acest capitol care cuprinde desigur multe alte lucruri interesante, îmi exprim speranța că ea va aduce din partea colecționarilor și cititorilor revistei, noi și interesante semnalări și contribuții.

ARMAND VRÂNCEANU

(urmare din pag. 5)

...ția clasicelă, ale Iranului, ale Colo... ale Noii Zeelande, ale ... coloanii germane, ale unui șir ... de colonii britanice, ale Mexicu... al Republicii Chile etc.,

... au alcătuit-o colecțiile ... în secția așa-ziselor „Co... speciale".

... cuprindea în primul rînd co... din perioada prefilatelică, în mă... ... se limitau la piese ... de o singură țară. Cu alte ... o colecție a unei țări ... de la primele emisiuni de ... ea, el include și precursori ... prefilatelice, ea își găsește ... în clasa de competiție, alături de ... ce „după catalog".

... această colecția este formată din ... prefilatelice din diferite țări ... unui singur stat), ... de colecție spe... ... pot fi amintite ... de scrisori transportate pe ... pe „Lettres par bateau", „Pacquebots", „Lettere da Mare" etc.) cu... ... din țări diferite, apoi ... de scrisori de carantină cu ... obliterări din mai multe ... de scrisori din lagărele de prizo... ... din mai multe țări. ... de scrisori salvate din cata... ... cu aeriene etc.

... secției „Colecții speciale" au ... și exponatele avînd un ca... ... ca ar fi — spre exem... ... transmise prin ... colecții de scrisori cen... ... de scrisori provenite din la-

„CLASICELE" LA PRAGA 1968

gărele de concentrare, cutremurătoare documente ale cruzimii naziste. Ca un exemplu interesant de preocupare de istorie poștală, amintim aci o colecție formată din scrisori legate de unitățile militare elvețiene care au slujit, în secolele XVIII și XIX, în diferite armate europene.

Printre exponatele acestei secții a fost expusă și colecția D. Pașalega—Craiova, prezentînd un serios studiu

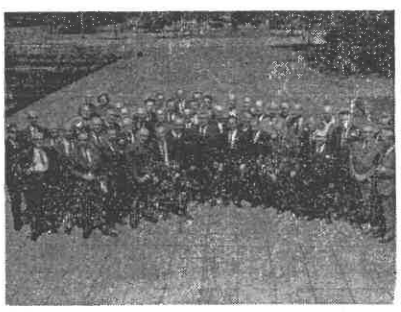

Juriul internațional al expoziției „Praga 68"

asupra obliterărilor românești „franco" (colecție măgulitor apreciată de juriu), colecție Kurt Adler—New York, mergînd de la poșta rusă din secolul trecut în Principatele Române și în alte țări, pînă la interesante piese mai recente, legate de poșta rusă și sovietică.

O colecție bogat documentată prezenta toate varietățile faimoșilor „Cavallini", precursori ai Sardiniei, inclusiv decretele originale de aprobare a acestor emisiuni și eseurile lor, iar alta, o suită aproape necrezut de mare de scrisori venețiene din sec. XVI—XIX, transportate pe mare. Colecții de obliterări ale unităților iugoslave de partizani, ale unităților voluntare cehoslovace din primul război mondial și pînă la „mărcile" proprii ale echipajelor vaselor de comerț blocate în Canalul Suez, puteau fi și ele întîlnite în această originală și pasionantă secțiune a colecțiilor speciale.

Marele număr de exponate de acest fel prezentate de colecționari din toată lumea, bogăția și varietatea, interesul lor vădit istoric și documentar, lasă lesne să se întrevadă că Federația Internațională de Filatelie nu va întîrzia să reglementeze acest sector.

Din secția colecțiilor specializate, vizitatorul expoziției „Praga 68" trecea în cele trei pavilioane care adăposteau colecțiile tematice. Asupra lor vom reveni în numărul nostru următor, căutînd să desprindem cîteva concluzii despre noile orientări care se profilează în acest sector de colecționare atît de interesant.

N. TRIPCOVICI

Filatelia 1976, XXV, nr. 12(248).

CONTRIBUȚII

CU PRIVIRE LA ȘTAMPILELE DE BORD FLUVIALE ROMÂNEȘTI TIP „VAPOR"

O comunicare ținută de cercetătorul dr. L. N. Cristea (Londra) la cercul de studii și documentare filatelică A.F.R. din 23 martie 1976, cu subiectul „Pagini din colecția personală a poștelor fluviale și maritime românești", a readus în discuție — cu date și elemente noi — ștampilele de bord fluviale românești, având în desen un vapor, deschizînd noi orizonturi pentru cei ce studiază și cercetează această temă deosebit de interesantă.

Rîndurile de față au drept scop să scoată în evidență unele elemente noi la acest tip de ștampile fluviale românești, pe diferitele rute ale marelui fluviu.

În revista „Filatelia", diverse articole publicate în nr. 6/1969 ; 8/1969 ; 4/1972 ; 3/1973 și 4/1973, cercetători filateliști ai acestui domeniu — între care Gr. Cuculis (Tulcea), L. Dengel (Sibiu), M. Popovici (București), P. Voiculeț-Lemeny (București) și alții — precum și articolul publicat în broșura „Îndrumătorul filatelistului", București 1970/1971, de Mihai Bauer, au fost prezentate diverse materiale legate de această ștampilă obiectivă de bord. Tipul de ștampilă a fost descris și de S. D. Tchilinghirian și W.S.E. Stephen în lucrarea „Austrian post offices abroad" vol. III cap. „D.D.S.G. and other Austrian navigation companies".

Ștampila de bord fluvială românească avînd ca desen un vapor, este cunoscută în diferite colecții, aplicată fiind pe corespondențe circulate pe următoarele rute :

Sulina — Tulcea ; Tulcea Sulina ; Galați — Tulcea ; Tulcea — Galați ; Galați — Sulina ; Sulina — Galați ; Galați — Cerna Vodă ; Cerna Vodă — Galați.

S-ar putea să mai existe și alte rute cu ștampilă asemănătoare, ca de ex. Galați — Brăila sau Brăila — Cerna Vodă, însă încă necunoscute nouă.

Ca urmare a observațiilor făcute pe materiale ce mi-au stat la dispoziție din diferite colecții, desprindem următoarele :

— Desenul vaporului pentru toate rutele dus și întors, cu toate că este asemănător, nu este același, el prezentînd deosebiri de amănunt, de la ștampilă la ștampilă ;

— Data ștampilei (anul, luna, ziua) se schimbă zilnic, prin „tipe" mobile ;

— Pentru un același vas, pe aceeași rută se foloseau două ștampile metalice ; una pentru dus și alta pentru întors.

În ipoteza că pentru același vas și pe aceeași rută ar fi existat o singură ștampilă de bord de dus—întors, cu elemente mobile de comportare — atît pentru dată cît și pentru rută — ștampilă la ducerea vasului ar fi trebuit să existe o „tipă" pentru rută, care la înapoiere să fi putut fi schimbată (ex. : pe ruta SULINA — TULCEA, la înapoiere să se fi putut schimba în TULCEA — SULINA). Această ipoteză — însă — cade, întrucît, după cum am arătat, desenul vaporului în cele două variante cu toate că este asemănător, nu este același, diferind prin unele amănunte de la ștampilă la ștampilă. Aceasta duce implicit la concluzia că există — pe rută — două ștampile de bord, din care una pentru dus și alta pentru întors, fiecare din aceste ștampile avînd ruta bine precizată.

Cele de mai sus ne demonstrează și faptul că pe fiecare rută existau vase diferite.

În sprijinul acestei afirmații, prezentăm în completare o piesă filatelică deosebit de interesantă, și anume o scrisoare expediată din Sulina la Londra, prezentînd două ștampile de bord și anume : SULINA — TULCEA din 20 oct. 1898 și apoi TULCEA — GALAȚI, cu aceeași dată 20 oct. 1898. Scrisoarea reprodusă aici, face parte dintr-o colecție specializată engleză, care ne-a fost pusă la dispoziție prin amabilitatea cercetătorului filatelist G. Sassower, din Anglia.

Pentru o mai bună orientare în ceea ce ne privește, ordinea principalelor escale ale navigației române dunărene, era următoarea din amonte în aval : Cerna Vodă, Brăila, Galați, Tulcea, Sulina.

Faptul că pe această piesă filatelică se află — alăturate — două ștampile de bord fluviale diferite, avînd ca desen un vapor, ne face să tragem concluzia că ar fi existat un vas care făcea cursa Sulina — Tulcea, a cărui corespondență în portul Tulcea era preluată de un alt vas care mergea pe ruta Tulcea — Galați, de unde apoi corespondența era îndrumată mai departe, pe calea terestră, la destinație.

Cu alte cuvinte, pe ruta poștală Galați — Tulcea — Sulina și retur ar fi circulat trei vase de pasageri, după cum ne indică și ștampilele : Galați — Tulcea, Galați — Sulina și Tulcea — Sulina, fiecare înzestrat și cu ștampile de întoarcere : Tulcea — Galați, Sulina — Galați și Sulina — Tulcea.

Aceasta ne face să apelăm la filateliștii din aceste porturi dunărene ca prin cercetările lor la muzeele, oficiile poștale sau căpităniile porturilor respective, să vină cu noi date și elemente din care să se poată trage concluziile necesare.

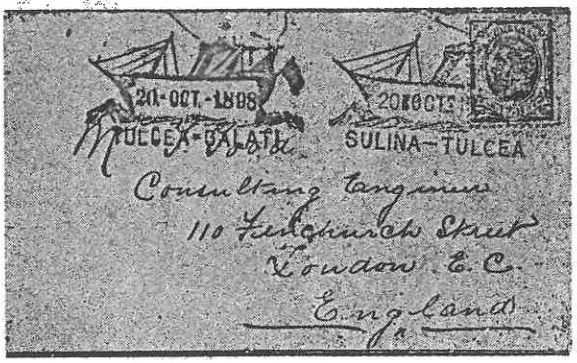

Ing. Mihail POPOVICI
A.I.J.P.

LA A CINCEA CONFERINȚĂ A A.F.R.

(Urmare din pag. 3)

Încheiem aceste rînduri relevînd contribuția adusă de filatelia românească pe tărîmul unei mai bune cunoașteri între popoare, a stabilirii de legături de prietenie în lumea largă. Participînd activ la lucrările Federației Internaționale de Filatelie și întreținînd legături strînse cu asociațiile filatelice dintr-un mare număr de țări, A.F.R. își aduce contribuția — pe tărîmul său de activitate — pentru asigurarea unei poziții de prestigiu pentru filatelia românească.

Prin toate acțiunile sale, prin tot ce se inițiază și realizează, Asociația Filateliștilor din R. S. România s-a străduit și fără îndoială va continua să se străduiască pentru amplificarea activității membrilor săi, pentru ca această activitate să depășească stadiul de simplă colecționare a mărcilor poștale, transformîndu-se într-o vie și susținută activitate cu conținut politic, cultural și educativ, concretizîndu-și prezența la toate evenimentele politice, educativ-culturale, interne sau internaționale.

Nu întîmplător activitatea filialelor A.F.R., a cercurilor și grupelor filatelice se desfășoară în casele de cultură locale, în sălile caselor pionierilor, în cluburile U.T.C. sau studențești, pentru că este cert că aceasta a devenit o componentă a culturii și educației socialiste : țel către care a tins permanent asociația noastră, contribuind prin mijloacele specifice filateliei — la realizarea sarcinilor care decurg din programul trasat de Congresul al XI-lea al P.C.R., dezvoltate — pe tărîmul cultural și educativ — prin îndrumările date de Congresul educației politice și al culturii socialiste.

Continuarea și adîncirea acestei activități, pentru obținerea unor rezultate tot mai frumoase, va trebui să stea în atenția și în grija permanentă a conducerilor care au fost alese la toate filialele A.F.R. și a conducerii asociației, pe care Conferința a cincea pe țară a Asociației noastre este chemată s-o aleagă.

Filatelia 1976, XXV, nr. 12 (248)

CONTRIBUȚII

O AMBULANȚĂ FLUVIALĂ NECUNOSCUTĂ PÎNĂ ÎN PREZENT: CĂLĂRAȘI — SILISTRA — OSTROV

Despre ambulanțele poștale fluviale care au funcționat în sectorul Dunării de Jos (între Cernavodă și Sulina) au fost publicate numeroase studii în paginile revistei noastre.

În schimb, despre ambulanțele poștale fluviale românești, care au funcționat între Porțile de Fier și Cernavodă cunoaștem încă puține date. [2]

Am avut prilejul să descopăr și să studiez (în colecția N. Popp — București), o interesantă piesă filatelică: o scrisoare expediată din Călărași către Tulcea, care poartă ștampila unei ambulanțe poștale fluviale necunoscută pînă în prezent: „CĂLĂRAȘI — SILISTRA — OSTROV" (fig. 1).

Scrisoarea a fost expediată din Călărași la **15 martie 1916** prin ambulanța poștală fluvială care funcționează pe nava ce deservea linia Călărași — Silistra — Ostrov. Din păcate, francatura de pe verso fiind depreciată, nu se poate identifica data sosirii corespondenței respective la Tulcea, dar este certă primirea ei la destinație. Stemplul aplicat are următoarele caracteristici: Ø 28 mm (textul), denumirea ambulanței în litere capitale (înalte de 3 mm și de lățime variabilă — 1,5—2 mm), în partea de jos un motiv ornamental (floare cu 4 petale), desparte textul; data în mijloc, pe un rînd cu cifre și litere înalte de 3 mm cu lățimea variabilă (între 1,5 mm—1 mm). Data este despărțită de textul care acoperă toată circumferința prin două semi-sectoare cu grilă.

Se naște întrebarea: cînd a luat ființă respectiva ambulanță?

Inițial, această legătură poștală pe relația Călărași — Ostrov s-a făcut „cu barca", începînd din anul 1880. C. Minescu, istoriograful poștelor române, semnalînd „cursa poștală cu barca" (de 3 ori pe săptămînă).

Nu mult după aceea, la 13 martie 1885, a fost încheiată o convenție poștală cu Bulgaria (sub directoratul Pastia), convenție care a fost votată apoi de Corpurile legiuitoare și sancționată prin decretul nr. 50 din 13 martie 1886. După cum arată C. Minescu în „Istoria poștelor române" (pag. 416): „prin această convenție se stabileau, ca principii generale, următoarele: un schimb de corespondență și mesagerii originare din țările contractante sau provenite din alte țări. Schimbul trimiterilor s-a fixat a se face între Calafat

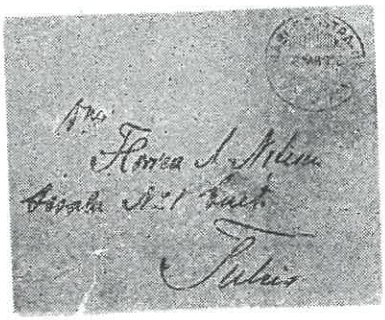

— Vidin, Giurgiu — Russe și Ostrov — Silistra".

Ca urmare a acestei convenții, „cursa cu barca" amintită mai sus, dintre Călărași și Ostrov, pe malul drept al Dunării, atinge în tranzit și Silistra, în Bulgaria, (probabil cu începere din anul 1886).

Odată cu inaugurarea liniei regulate Călărași — Silistra Ostrov, vechea legătură poștală cu barca a fost înlocuită prin transmiterea curierului poștal cu vasul de pasageri care asigură această linie. Opinăm deci că ambulanța poștală fluvială în discuție a luat ființă la intrarea în serviciu a vasului cu pasageri cu elice „Cernavodă" a cărui prezență pe această linie ne-a fost documentată de Căpitănia portului Călărași.[2])

Mai tîrziu, după intrarea în serviciu a vasului „Borcea" legătura era asigurată, alternativ, de vasele „Cernavodă" și „Borcea", pînă în preziua intrării României în primul război mondial.

După cum se știe, legătura poștală dintre Giurgiu și Russe era asigurată de vasul local „Giurgiu"[3]. Prin contribuția de față, a fost documentată legătura Călărași — Silistra — Ostrov.

Din cele trei legături prevăzute prin convenția din 1885, rămîne de identificat, în continuare, felul cum era asigurată cea între Calafat și Vidin, atît sub aspectul funcțional cît și sub acela al ștemplurilor eventuale de ambulanță poștală, pentru a completa golul din cunoștințele noastre cu privire la vechile ambulanțe poștale dunărene.

Grigore CUCULIS
Tulcea

---

[1]) C. Minescu, „Istoria poștelor române", pag. 374.

[2]) Investigînd la Căpitănia portului Călărași, prin amabilitatea tov. căpitan șef de post V. Badea am fost informat că ruta Călărași — Ostrov (prin Silistra), înainte de declanșarea primului război mondial era asigurată de nava „Cernavodă" (an de construcție: 1898) alternativ — mai apoi — cu nava „Borcea", construită la Turnu Severin, în 1914.

[3]) Ref. ambulanța poștală Giurgiu — Russe, vezi „Ștampile de bord"; o contribuție: Vaporul local „Giurgiu", de Mihai Bauer, în revista „Filatelia" nr. 12 (164), decembrie 1969.

ZUMSTEIN 1977

Punctual ca de obicei și în forme sa editorială obișnuită, la începutul lunii septembrie catalogul „Zumstein 1977" s-a prezentat la întîlnirea cu cititorii.

Desigur, catalogul se vrea a fi acela arbitru în evaluarea mărcilor europene și se pare că în mare măsură aceasta i-a reușit. Spunem în mare măsură pentru că o consultare sumară ne-a prilejuit totuși unele constatări care ridică semne de întrebare.

În ceeace privește marca românească trebuie să semnalăm cu satisfacție că tot ceeace a fost recunoscut pînă în prezent ca fiind cu adevărat serios și valoros din punct de vedere filatelic, urmează și în noul catalog o linie valorică ascendentă.

Primele emisiuni „Moldova" ștampilate sau neștampilate, marchează creșteri de cca. 20%; așa spre exemplu, marca 27 p* crește de la 27.500 la 33.000 F cea de 54 p* de la 5.500 la 6.750 F cea de 81 p* de la 24 000 la 30.000 F., rămînînd neschimbată în cotă numai cea de 108 parale.

Perechea întoarsă la marca de 27 p, evaluată la 60.000 Fr. în catalogul 1976, este trecută în noul catalog în rîndul pieselor pentru care practic nu se mai poate vorbi de o cotă stabilită, prețul de amator sau de licitație fiind singurul care îi mai poate stabili valoarea.

La emisiunea II-a Moldova cu valorile de 5 și 80 p, pe hîrtie albastră și 5 p pe hîrtie albă, creșterea de cotă este de asemenea de circa 20%.

Clasicele românești „Principatele Unite", „Favoriți", „Bărbile" ca și emisiunile post-clasice („Paris", „Bucureștí", „Cifra în 4 colțuri", „Vulturi",

„Spic de grîu", „Căișori" și „Efigii") aproape în totalitate urmează un curs ascendent variind între 10 și 20%.

Începînd cu emisiunile de binefacere (1905) cotele au rămas la nivelul catalogului 1976 cu excepția seriei „Expoziția 1906" (creștere 20%) și a colițelor „Efiro", „Agir" (1945) și a celor din perioada de inflație, toate cu o creștere de cca. 10%.

La mărcile Republicii intervin creșteri la supratipăririle din 1952. Colița „Vlad Țepeș" trece la 175 fr de la 100 fr, „Ranger 9" la 50 de la 40 fr, colița „Luchian" (20 de la 16) iar colițele nedantelate prezintă o creștere de cîte 10 F.

Evoluția cotelor pentru mărcile străine nu este mult diferită față de anul precedent.

Mărcile rusești și sovietice, clasice sau moderne aproape în totalitate se mențin la cote neschimbate.

„Clasicele" elvețiene („cantonale" și „federale") fără excepție au cote staționare (și tocmai prin această prismă trebuie apreciate la justa lor valoare creșterile de la primele emisiuni românești").

Mai importantă este urcarea de 20% a cotei emisiunii PAX care se dovedește a fi una din cele mai bune serii elvețiene moderne.

Concluzionînd — putem afirma că și ediția 1977 a catalogului Zumstein se dovedește a fi un prețios mijloc de studiu, documentare și evaluare al mărcilor europene, așa cum ne-a obișnuit de-a lungul celor 60 de ani ai existenței sale. **(D. PISOSCHI).**

Filatelia 1975, XXIV, nr. 10 (234)

ISTORIE POŞTALĂ*)

PRIMELE „BIROURI SUCURSALE" DIN ROMÂNIA

În anul 1865, pentru prima oară în istoria poştei române, iau fiinţă într-un acelaşi oraş — în speţă în Bucureşti — pe lîngă biroul central — şi alte birouri poştale [1]). Necesitatea înfiinţării în capitala ţării a încă patru birouri telegrafo-poştale pe „arondismente", pe lîngă scopul firesc de a servi publicul, era determinată şi de acela al contracarării politicii de frondă a „monstruoasei coaliţii", ştiut fiind că poşta şi în special telegraful, se aflau în acel timp sub autoritatea Ministerului de Interne, ca un preţios instrument informativ, de securitate.

Înfiinţarea (20 iulie/1 august 1865) celor patru birouri poştale sucursale din Bucureşti este atestată mai întîi prin ordinul Direcţiei Generale a Telegrafelor şi Poştelor nr. 4681, din 2 august 1865 (stil nou), dat Biroului poştal central : „Domnule Şefu, Dupe anesata în copie instrucţie sunt înfiinţate în Bucureşti patru biurouri de Poşte sucursale pentru priimire de scrisori recomandate şi pachete fără valoare. Aceste biurouri urmînd a funcţiona de la 1 august a.c. (...). Director General, Librech" [2]).

Din Ordinul de serviciu nr. 52 din 11 august (primul document care prevede măsuri organizatorice) [3]) desprindem :

„Spre înlesnirea publicului se înfiinţează în Bucureşti patru birouri de poştă „sucursale" şi anume : Nr. 2 Calea Craiovei (n.a. azi Calea Rahovei) ; Nr. 3 Calea Moşilor ; Nr. 4 Calea Mogoşoaiei (n.a. azi Calea Victoriei) şi Nr. 5, Calea Belvedere. Aceste birouri vor sta în relaţii directe cu Biroul central [4]) ; ele vor fi deschise publicului în toate zilele săptămînii, fără deosebire de duminici sau sărbători.

Atribuţiile acestor birouri sînt : a vinde mărci şi a primi spre expediere scrisori recomandate şi pachete fără valoare. Gropurile cu bani sau alte valori se vor preda şi primi de către Biroul central ;

Recomandarea scrisorilor, cu aplicarea tarifelor existente, se poate face pentru orice loc din interiorul ţării, cît şi pentru capitală (loco-transport) ;

Fiecare „birou sucursal" va avea cîte un număr suficient de mărci poştale, care le va cere şi primi de la Biroul central, căruia va justifica la finele fiecărei luni întrebuinţarea lor.

În fiecare zi, la ora 12 ½, „birourile sucursale" vor închide condicile lor. După închiderea condicilor se vor forma în dublu **factura scrisorilor, lista de recomandate şi factura pachetelor,** care vor fi împachetate şi sigilate [5]) împreună cu scrisorile şi pachetele şi vor fi trimise biroului central negreşit pînă la ora unu, spre a servi ca acte justificative pe lîngă conturile sale speciale.

Fiecare „birou sucursal" va avea cîte o ştampilă cu data zilei (fig. 1) care se va pune îndată pe faţa fiecărei scrisori primite, pe adeverinţele eliberate şi pe facturile de trimiteri (art. 12).

Fiecare „birou sucursal" va avea şi cîte o ştampilă cu inscripţia „RECOMANDAT", care va fi aplicată pe orice scrisoare recomandată.

Biroul central va pune ştampilele sale pe dosul scrisorilor ce i se vor trimite de către birourile sucursale (art. 14)".

Înfiinţarea staţiilor telegrafice. Odată cu înfiinţarea birourilor poştale sucursale se instalează la sediul lor şi staţii telegrafice. Documentul informativ este ordinul de serviciu nr. 79/1865 semnat de Cezar Librecht [6]) : „Pe bază deciziei Consiliului de Miniştri am ordonat dommului Intendent şi Şef tehnic a lega imediat toate birourile sucursale prin fire electrice şi a aşeza la fiecare birou aparatele necesare spre a putea transmite prin acele fire corespondenţe, atît în interiorul capitalei, cît şi la toate localităţile din ţară şi străinătate".

Reorganizare (1/13 noiembrie 1865). Activitatea susţinută a birourilor sucursale impune curînd o extindere a atribuţiilor. Astfel, după trei luni de înfiinţare, apare Ordinul de serviciu nr. 106, care prevede „Noi îndatoriri ale birourilor sucursale din Bucureşti" [7]) şi anume :

„De la 1/13 noiembrie 1865 birourile sucursale din Bucureşti, pe lîngă îndatoririle prevăzute prin ordinile de serviciu nr. 52 şi Nr. 79, vor avea şi următoarele sarcini : a) a împărţi scrisorile sosite, fiecare în arondismentul său, după cum vor fi trimise de Biroul central ; b) a preleva taxa pentru acele încărcate cu porto ; c) a primi spre expediere grupuri şi pachete, după regulile şi tarifele existente şi d) a primi şi expedia în cuprinsul arondismentului lor, telegrame ce li se vor trimite de Staţia telegrafică centrală.

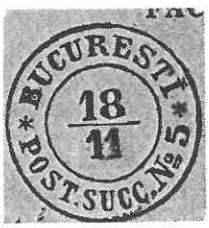

Fig. 1 — Ştampilele folosite de „Birourile sucursale". Caracteristici : cerc mare, diametrul 25,5 mm ; cerc mic, 15 mm. Caractere latine, 2,5 mm. Data în cifre arabe ; linia fracţiei 9 mm. Stea cu şase raze, formată din trei linii încrucişate. Tuş albastru-verzui.

SITUAŢIA MĂRCILOR POŞTALE ŞI FRECVENŢA SCRISORILOR

După documentele de arhivă [8]) se constată că primele mărci poştale au fost distribuite Biroului sucursalei Nr. 3, la 1/13 august 1865, deci, două săptămîni de la înfiinţare, iar ultima livrare din 7/19 august se face Biroului sucursalei Nr. 4. În intervalul celorcirca şase luni de existenţe, birourile sucursale au primit de la Biroul poştal central următoarele mărci poştale :

	2 Par.	5 Par.	20 Par.
Bir. nr. 2 (4 livrări)	384	384	3168
Bir. nr. 3 (2 livrări)	960	960	1960
Bir. nr. 4 (6 livrări)	384	192	2352
Bir. nr. 5 (o singură livrare) . . .		192	192
TOTAL:	1728	1728	7672

**) Toate documentele citate, necunoscute pînă astăzi de filatelişti, se găsesc în Arhivele Statului din Bucureşti (ASB). Ele vor fi publicate în Monografia mărcilor poştale româneşti.*

1) După cum am demonstrat la o şedinţă a Cercului de studii şi documentare al A.F.R. supoziţia că în perioada 1858—1864 ar fi existat cîte două birouri poştale în acelaşi oraş, la Iaşi şi Galaţi, nu corespunde realităţii

2) ASB, fond DGTP, dos. 283/1865 cu expeditorii sucursali", fila 1.

3) BTP, nr. 18 din 11 august 1865, pag. 141 şi ASB, fond DGTP, dos. 283/1865 fila 3.

4) Idem, nr. 24 din 19 noiembrie 1865 pag. 197—200 publică „Nomenclatorul străzilor capitalei, cu arătarea culorilşi suburbiei în care cad şi a birourilor telegrafo-poştale de care depind". Din acest document se constată că în anul 1865, cele cinci birouri telegrafo-poştale existente în Bucureşti (inclusiv Biroul poştal central), îşi aveau fiecare sediul în cîte unul din arondismentele administrative ; dar activitatea lor poştală cuprindea însă — de la caz la caz — şi parte din străzile mai apropiate din arondismentele limitrofe.

Biroul poştal central nr. 1 (Roşu, cu sediul în str. Biserica Enei) cuprindea 128 străzi. De biroul succ. Nr. 2 (Albastru cu sediul în calea Craiovei, azi Calea Rahovei) depindeau 157 străzi ; de biroul suc. Nr. 3 („Negru", cu sediul în Calea Moşilor), 135 străzi ; biroul suc. Nr. 4 („Galben", cu sediul în Calea Mogoşoaiei, azi Calea Victoriei) avea 72 străzi iar biroul suc. nr. 5 („Verde", cu sediul în Calea Belvedere, azi Domniţa Anastasia), 29 străzi.

5) Fiecare birou sucursal era dotat şi cu cîte un sigiliu pentru ceară, cu legenda, de exemplu, sus Bucureşti şi jos POST. SUCC NR. 5, la mijloc stema Principatelor Unite, vulturul şi bourul.

De reținut că începînd abia din 7 noiembrie, valoarea de 20 parale a fost distribuită în coli din noua planșă de 200 mărci, cu spații mici, la Biroul sucursal Nr. 2 și tot aici se înregistrează ultima livrare de mărci, la 9 februarie 1866.

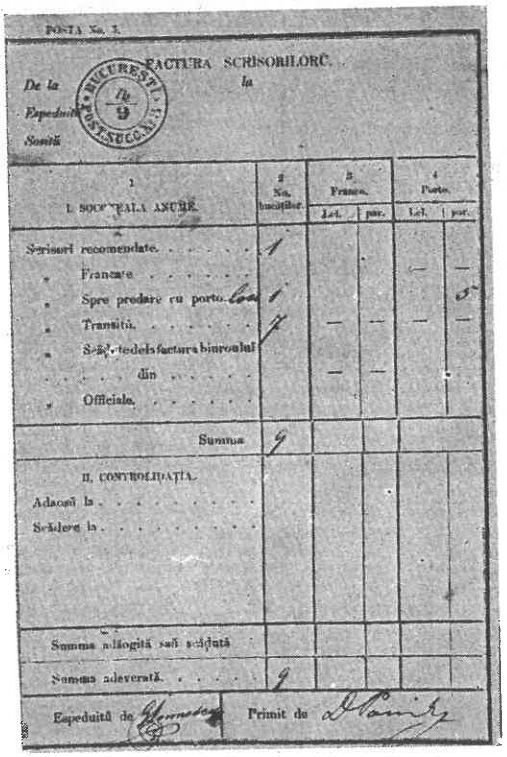
POSTA No. 3.

FACTURA SCRISORILOR.

De la ... la ...

Expedată ... Sosită ...

1 I. SOCOTEALA ANUME	2 Nr. bucăților	3 Franco. Lei.	bani.	4 Porto. Lei.	bani.
Scrisori recomendate.	1			—	—
„ Francate					
„ Spre predare cu porto . . .	1				5
„ Transitu.	7	—	—	—	—
„ Sold-ul-de-la-factura-biroului . . . . . din		—	—		
„ Officiale.					
Summa	9				
II. CONTROLIDAȚIA. Adaosŭ la . . . . . Scădere la					
Summa adăugită saŭ scăzută					
Summa adeverată.	9				

Expediată de ... Primit de ...

Fig. 2 — „Factura scrisorilor", din 4 septembrie 1865, a biroului nr. 3 (1 recomandată, 1 scrisoare porto-loco și 7 tranzit).

În ceea ce privește **vînzarea mărcilor** pe capitală în perioada 1 august—31 decembrie 1865 am putut încheia următoarea situație numerică și valorică :

BIROUL POȘTAL	2 Par.	5 Par.	20 Par.	Valoarea lei
Biroul central nr. 1	57093	1622	47796	26483,30
Biroul sucursal No. 2	—	6	1404	703,30
Biroul sucursal No. 3	—	4	731	366,00
Biroul sucursal No. 4	—	2	1003	501,30
Biroul sucursal No. 5	—	—	328	164,00
TOTAL BIROURI SUCURSALE	—	12	3466	1735,20

În registrele din 1865/66, valoarea este dată în lei la „cursul visteriei", 40 parale corespunzînd cu 1 leu.

Subliniem că „Situația lunară a vînzării mărcilor" nu poate corespunde cu aceea a „circulației mărcilor pe arondismente", deoarece o bună parte din scrisorile simple erau francate cu mărci procurate de bucureșteni de la Biroul central sau chiar de la vînzătorii remizieri (I. V. Socec, N. Ioanid ș.a.). În consecință considerăm că **frecvența scrisorilor** expediate de către birourile sucursale constituie pentru filateliști un mult mai mare interes. Această situație a putut fi stabilită, concret, grație centralizării datelor cuprinse în Facturile scrisorilor și foile de corespondență.

FACTURA SCRISORILOR (fig. 2) era întocmită zilnic de către șeful sucursalei, care aplica pe aceasta ștampila cu data zilei. Facturile se întocmeau și în cazul cînd în ziua respectivă nu exista corespondență, ele înaintîndu-se în alb Biroului central cu mențiunea „N-au urmat". Facturile scrisorilor cuprind cifre globale după care se pot încheia statistici ale expedițiilor pe categorii de trimiteri. Avem astfel, pentru cele 30 zile ale lunii septembrie 1865 (activitate de vîrf), centralizînd datele cuprinse în cele 120 facturi, respectiv a celor patru birouri sucursale :

BIROUL SUCURSAL	Recomandate	Scrisori Loco Francate	Scrisori Loco Porto	Scrisori Tranzit	Total Francate
Biroul sucursal No. 2	52	—	24	221	273
Biroul sucursal No. 3	8	—	27	148	156
Biroul sucursal No. 4	41	8	18	176	225
Biroul sucursal No. 5	4	—	9	111	115
TOTAL	105	8	78	656	769

De asemenea, (și numai în zilele cînd se expediau scrisori recomandate) se mai întocmea și FOAIA DE CORESPONDENȚĂ, în speță un borderou cu detalii : nr. curent (din ziua respectivă) ; nr. de ordine al recomandatei (din luna respectivă) ; numele și prenumele destinatarului ; localitatea de destinație și felul recomandatei (S = simplă sau RR = cu „Retur-recipisă"). Astfel, foile de corespondență ne oferă informații complementare, necuprinse în alte formulare. Din acestea s-a putut constata, de exemplu, că la Biroul sucursal Nr. 4, din totalul de 41 recomandate, numai 24 au fost însoțite de retur-recipise, restul fiind simple La rîndul lor retur-recipisele pot reprezenta maximum 8% din totalul scrisorilor francate.

Scrisoarea și „Retur-recipisa" purtau ștampila cu data zilei de depunere, pe cînd foaia de corespondență purta data expedierii la Biroul central (care de regulă era a doua zi). Tot din acestea se poate constata prima zi de circulație a recomandatei. Astfel, Biroul sucursalei Nr. 4 expediază prima sa recomandată Corneliei Măldărăscu din Turnu Severin, cu RECEPISE DE ÎNAPOERI Nr. 1. (plic prima zi — „First day cover"), ștampila purtînd data 1/9 (dată timpurie — „Early date").

Interesant de reținut este că destinatarii făceau parte — de acum — din toate categoriile sociale, de la sate și orașe : agricultori (com. Piersica — Ialomița, com. Pucheni — Prahova), viticultori (com. Tohani — Mizil), prefecți, învățători, călugări, comercianți etc. Nu am constatat să se fi expediat recomandate loco-transport.

Dar colecționarul avizat trebuie să mai rețină și alte elemente : scrisorile urmau a fi francate, cele loco-transport, cu mărci „Cuza" de 5 parale (albastre), iar cele pentru alte localități cu „mărci Cuza" 20 parale (roșii). „Pentru afară scrisorile se taxau : o scrisoare simplă cu 20 parale (o marcă), o recomandată simplă cu 40 parale (două mărci) din care una aplicată pe dosul scrisorii), iar recomandatele cu retur-recipise implica tariful de 60 parale (două mărci pe scrisoare și o marcă pe recipisă).

Posta No. 11.

No. ...

RECEPISE DE ÎNAPOERI.

Subscrisul adeverez că am primit o scrisoare recomendată, predată stației telegrafo-poștale de ... în 186 sub adresa D-lui ... de la Stația telegrafo-poștală ... în 186

Această adeverință să se înapoieză cu cea dintîi expediție de poștă.

Fig. 3 — RECEPISE DE ÎNAPOERI No. 37, francată cu 20 parale, emis. Cuza Ștampile : grătar negru pe marcă și BUCUREȘTI POST. SUCC. NO. 4 cu data 27/9, tuș albastru-verzui, pe document.

Pentru **utilizarea ștampilelor**, birourile sucursale aveau de respectat normele prevăzute în circulara nr. 370 din 28 ianuarie 1865 [10] : „Mărcile să se oblitereze cu „ștampila grătar" : (în tuș negru, folosindu-se o tușieră aparte), iar scrisoarea să se dateze cu „ștampila de zi", prin aplicarea acesteia în stînga-jos (cu tuș albastru-verzui, folosindu-se de asemenea, o altă tușieră). Astfel pregătite, scrisorile puteau fi expediate, tranzit, prin biroul poștal central destinatarilor din toate localitățile țării. Același procedeu fiind aplicat și la RECEPISE DE ÎNAPOERI marca obliterată cu ștampila grătar se va găsi în dreapta-sus (tuș negru) și ștampila de zi a biroului sucursal în stînga-jos (tuș albastru-verzui)". În concluzie, nu ar trebui să găsim mărci obliterate cu ștampila de zi a birourilor sucursale (tuș albastru-verzui),

(Continuare în pag. 8)

6) BTP Nr. 20 din 18 septembrie 1865, pag. 161 și ASB, fond DGTP, dos. 283/1865, fila 9.

7) BTP Nr. 24 din 14 noiembrie 1865, pag. 196.

8) ASB, fond DHTP, dos. 277/1865 vol. II dos. 295/1865, dos. 165/1866 dos. 159/1866 ș.a.m.d.

ÎN ȚĂRI PRIETENE

ANIVERSAREA ASOCIAȚIEI FILATELIȘTILOR POLONEZI (PZF)

Asociația filateliștilor polonezi (P.Z.F.) se pregătește actualmente pentru sărbătorirea jubileului de 25 de ani de la înființarea acestei organizații.

În cursul anului 1950 s-a procedat la întrunirea diferitor grupuri filatelice disparate existente pe teritoriul Poloniei, într-o organizație națională unică și puternică. La 21.6.1950 a fost înregistrat oficial statutul de funcționare al acestei organizații, care constituie în prezent una dintre organizațiile fruntașe de acest tip, din Europa.

P.Z.F. continuă frumoasele tradiții ale grupărilor filatelice, care au funcționat pe ținuturile poloneze, între anii 1893—1950.

Șimitoare înviorări ale vieții filatelice s-au produs odată cu constituirea statutului polonez independent, în anul 1918 și în al doilea rînd, în Republica Populară Polonă, după terminarea celui de-al doilea război mondial. În trecut participarea filateliștilor în grupările filatelice vechi era limitată și accesibilă numai anumitor cercuri din păturile de înaltă intelectualitate și burghezie. Prin înființarea P.Z.F. au fost puse însă bazele unei largi dezvoltări a filateliei în Polonia.

Grupările filatelice locale, existente pînă în anul 1950, în Polonia, însumau circa 3 000 de membri.

În anul 1960 numărul filateliștilor organizați crescuse la 33 585.

Anul 1974 s-a încheiat cu un număr de 117 201 membri adulți grupați în 2 014 cercuri (din care 1 527 grupe la locuri de muncă și întreprinderi), în afară de 35 569 membri tineri, grupați în 1398 cercuri școlare.

Cam din acest timp se poate observa o oarecare scădere formală determinată și de atracția exercitată de creșterea celorlalte posibilități de petrecere a timpului liber.

În activitatea P.Z.F. un loc de frunte îl ocupă expozițiile și prezentările filatelice. În decursul celor 25 de ani, au fost organizate în Polonia un număr de cîteva mii de astfel de manifestări.

În rîndul celor mai importante menționăm cele două expoziții filatelice internaționale de sub patronajul F.I.P., „Polska-60" la Varșovia și „Polska-73", la Poznan. Mai amintim prima expoziție tematică internațională de sub patronajul Comisiei tematice F.I.P. — „Tematica '68" din orașul Poznan, „Socfilex IV", la Katowice, în anul 1974, cele două expoziții „Leniniana" din anii 1962 și 1970, precum și cele 6 expoziții filatelice naționale („numerotate" de la VI pînă la XI). Următoarea expoziție națională (ediția a XII-a) se va desfășura, în curînd, în orașul Lodz, în cadrul manifestărilor prilejuite de jubileul de 25 ani ai P.Z.F.

Succese personale au repurtat de asemenea filateliștii — membri P.Z.F., la diferitele expoziții filatelice din străinătate, cucerind numeroase trofee și medalii valoroase, inclusiv de aur și „Mari premii".

O altă activitate importantă a P.Z.F. constă în îndrumarea tineretului. Diferitele manifestări, sub lozinca „Filatelia ne învață, ne distrează și ne instruiește" au avut influență asupra atragerii tinerilor colecționari filateliști.

P.Z.F. s-a manifestat în ultimii ani și ca inițiatoare și organizatoare a diferitelor competiții de tineret. În „Maratoanele filatelice au luat parte, de fiecare dată, un număr de între 20—30 de mii de fete și băieți.

Fazele internaționale ale acestor competiții au adus contribuții valoroase strîngerii legăturilor de prietenie între popoare.

Un rol dintre cele mai importante l-a jucat organizarea de cluburi filatelice pe tematici (independent de apartenența teritorială a membrilor), ca de exemplu Mișcarea muncitorească, Ziua mărcii poștale, Olimpiadele „Milităria", „Marina", „Polonia", „Crucea Roșie", „Copernicana". Acestea au atras în activitatea lor atît filateliști fruntași cît și alți tematicieni.

P.Z.F. figurează chiar de la înființarea sa, ca membră al F.I.P. și activează în cadrul comisiilor regionale în colaborare cu organizațiile țărilor socialiste frățești, participînd la manifestări multilaterale cît și la cele bilaterale.

Printre manifestările centrale de sărbătorire a jubileului de 25 ani P.Z.F. care vor avea loc anul acesta în orașul polonez Lodz în cursul lunii noiembrie, se înscrie — după cum am arătat mai sus — și cea de-a XII-a Expoziție națională filatelică poloneză „LODZ-75". De pe acum se prevede o largă participare la expoziție a delegaților organizațiilor filatelice din țările socialiste frățești precum și a reprezentanților tuturor filialelor P.Z.F.

În sala marelui teatru din orașul Lodz, va avea loc cu acest prilej o festivitate academică ocazională.

Orașul muncitoresc Lodz, locul unde a fost inițiată mișcarea filatelică în urmă cu 60 ani, va deveni în cursul lunii noiembrie curent, capitala filateliei polone.

Acest eveniment va prilejui o emisiune postală a poștei R. P. Polone, emisiune care va consemna — în clasoare și albume — acest moment festiv din istoria filateliei poloneze.

Cezar RUDZINSKI
— Varșovia —

PRIMELE BIROURI SUCURSALE

(Urmare din pag. 5)

ștampilele respective putîndu-se întîlni numai aplicate pe piese întregi (scrisori sau „Retur-recipise") sau pe acte oficiale. De altfel, CMR. '74 precizează că ștampilele birourilor sucursale sînt cotate cu coeficientul 100 aplicat cotei mărcii de bază, aflate numai pe piese întregi.

Vicisitudinile vremii, ignoranța, mania oarbă a distrugerii corespondenței prin detașarea mărcilor de pe ele, comerțul dezmățat și alte păcate au concurat la situația de a fi rămas astăzi numai cu inventarul unui infim număr de „piese întregi". La Cercul de studii și documentare al A.F.R. cercetătorul Onig Tulbendjan a prezentat în 1974 (pentru prima dată la noi în țară) o scrisoare expediată prin Biroul sucursal Nr. 2, francată cu o marcă de 20 parale, obliterată cu ștampile grătar, în tuș negru, purtînd și o ștampilă de zi „BUCUREȘTI, POST. SUCC. NO. 2" cu data 17/11, aplicată în stînga-jos, în tuș albastru-verzui. Recent, dr. L. N. Cristea ne-a comunicat că în Anglia există o colecție de scrisori și întreguri poștale românești. Potrivit indicațiilor preliminarii — aceasta cuprinde și cîteva recipise poștale cu mărci „Cuza" dintre care două cu ștampila „Sucursal" (fig. 3) De asemenea, în colecția Dr. Paul Hirsch — Anglia, se află o a doua scrisoare cunoscută (în fotocopie la redacția revistei noastre), purtînd aceeași ștampilă, BUCUREȘTI-POST. SUCC. No. 2 cu data 7/11 (1965).

Coroborînd datele de mai sus conchidem că piesele filatelice și în mod expres recipisele, francate și circulate cu ștampila de zi a acestor birouri poștale sînt extrem de rare, importante și valoroase piese filatelice.

Desființarea : (11/23 februarie 1866). Temeinic organizate, înfruntînd eroic greutățile crizei financiare de pe atunci, primele birouri sucursale telegrafo-poștale din România au avut realmente o laborioasă dar — din păcate — efemeră activitate !

După numai șase luni de la înființarea lor, — în chiar ziua abdicării domnitorului Alexandru Ioan Cuza — ele au fost brutal și definitiv lichidate de complotiști, ca una din primele lor măsuri forte. Firele electrice au fost tăiate, aparatura telegrafică ridicată, birourile sigilate și puse sub severă pază, iar salariații — devotați lui Cuza Vodă — aruncați pe drumuri [11]), după expresia blîndă, de circumstanță : „liberați din serviciu de la 15 a corentei, stil vechiu"...

Ing. K. DRAGOMIR

10) Idem, dos. 278/1865 fila 9.

11 Ord. DGTP nr. 1153 din 12/24 februarie 1865 și Ord. nr. 76 din 13/25 februarie 1865 al Biroului poștal central, către „DD. Dirigenți ai Birourilor Sucursale din Capitală". ASB, fond DGTP, dos. 150/1866, fila 67—78.

CELE TREI ELEMENTE

(Urmare din pag. 7)

— raritatea și calitatea cărții poștale ilustrate) fiind mai apreciate cărțile poștale vechi) ;

— dacă pe cartea poștală apar elemente care întregesc imaginea mărcii (ex. : cînd marca prezintă numai un detaliu sau un fragment dintr-un subiect) ;

— caracterul ștampilei poștale : cu cît obliterarea este mai veche și prezintă o bună concordanță ;

— ștampilele ilustrate sau avînd un text în legătură cu subiectul mărcii ;

— ștampilele provenind din localități îndepărtate sau greu accesibile (în raport cu subiectul mărcii).

Avînd la îndemînă un „Statut al maximafiliei" armonizat cu o definiție a ilustratei maxime, unanim acceptate, cunoscînd bine semnificația celor trei elemente constitutive și respectînd cu strictețe concordanțele de subiect, de timp și de loc, se vor putea colecționa și realiza ilustrate maxime perfect reușite și, deci, de un cert interes.

Se va putea conferi astfel maximafiliei un caracter indiscutabil de sobrietate și originalitate, asigurîndu-i locul pe care-l merită în marea familie a filateliei.

** Prezentele „Comentarii" au fost discutate și completate la „Primul Simpozion internațional de maximafilie", care a avut loc la București, în luna octombrie 1974.*

Materialul de bază a fost întocmit de un colectiv din cadrul Secției de maximafilie A.F.R., sub coordonarea dr. Dragoș Nicolescu.

Filatelia 1975, nr. 10

„PSEUDO-GOARNELE" DE LA IAȘI

Problemele ștampilelor de control cu „goarna poștală" ce au fost folosite un timp de factorii distribuitori din

București, a format obiectul de studiu a cercetătorilor Ioan Popescu (Filatelia nr. 5/1952) ; Ing. M. Popovici (Filatelia nr. 3/1966). Întrebarea se pune, dacă ștampile similare nu au existat și pentru distribuitorii din alte orașe.

Întîmplarea a făcut să găsesc două plicuri circulate în aceeași lună a anului 1923, de la Galați la Iași și avînd aceeași destinatară. Pe aceste trimiteri am găsit aplicate și unele ștampile — în afară de obișnuitele obliterări de loc și dată — indicînd numai simple cifre, respectiv 33 și 39 (10 mm).

Ceea ce mă îndreptățește să cred că aceste ștampile au avut la Iași un rol asemănător cu cel al „goarnelor poștale" ale factorilor distribuitori din București este că ele au fost aplicate cu tuș de aceeași culoare cu cel al ștampilelor de sosire la Iași, ce se găsesc pe partea posterioară a plicului și au exact aceeași culoare negru-cenușie.

Solicităm pe cei ce dețin piese similare să ni le semnaleze.

Gr. RACOVIȚEANU

CATALOAGE NOI

STANLEY GIBBONS — Catalogul pentru Commonwealthul britanic, 1976 — Londra.

Noua ediție a catalogului se remarcă îndeosebi prin substanțiale modificări de cote, rezultat — în mare parte — a inflației monetare din Anglia. Toate emisiunile clasice și postclasice ale Marii Britanii se prezintă cu masive majorări. Astfel, spre pildă, primele emisiuni gravate „Victoriene" marchează creșteri de circa 38% la exemplarele neobliterate și de 56% pentru cele uzate. Și mai mari sînt creșterile la emisiunile Victoriene mai tîrzii (73% pentru neobliterate și 49% pentru uzate). La emisiunile din timpul domniei lui Eduard al VII-lea, creșterile sînt mai mari la neobliterate. Majorări substanțiale intervin și la mărcile de serviciu.

Prima marcă din lume, „Penny black" crește de la 175 la 225 lire sterline, neuzată și de la 14 la 16 lire, obliterată.

Creșteri spectaculoase intervin și la mai toate piesele clasice din Commonwealth. Unicatul cel mai valoros din lume — vestitul 1 cent, Guyana britanică — trece de la 130 000 la 150 000 lire sterline,

Stanley Gibbons, Overseas section, vol. 4 : P—Z ; Londra ; 800 pag., Preț: 6 lire sterline.

Cel de-al patrulea volum al catalogului pentru țările de peste mări, cuprinde capitolele filatelice de la literele P la Z (în ordinea alfabetică engleză). Volumul completează astfel catalogul englez, care include mărcile tuturor sectoarelor filatelice, altele decît cele ale Marii Britanii și țărilor Commouwealthului.

Volumul IV cuprinde și emisiunile O.N.U., cele ale Yemenului și Republicii Zair. Numeroase note istorice au fost adăugate, pentru a pune la dispoziția colecționarilor date informative cît mai cuprinzătoare.

O seamă de capitole au fost integral revăzute. În ceea ce privește cotările, ele apar corelate cu situația actuală monetară și cu tendințele pieței filatelice. Multe dintre majorări au avut de scop menținerea valorii pieselor respective, la nivelul puterii de cumpărare a monedei la apariția ediției anterioare. Intervin, totuși și majorări e-

fective la multe dintre piesele rare, mai ales din perioada clasică și postclasică.

„Collect British stamps", ediția XV Ed. Stanley Gibbons, Ltd Londra ; 48 pag ; preț 60 p.

Succesul extraordinar obținut de edițiile precedente ale acestui catalog-ghid simplificat al mărcilor engleze (peste 1 250 000 exemplare vîndute în total a determinat apariția noii ediții.

Formula ingenioasă a acestui volum (enumerarea simplificată cuprinzînd numai parietățile cu adevărat majore, reproducerea în culori a tuturor mărcilor, consultare și folosirea lesnicioasă a justificat din plin succesul ediților care s-au succedat la intervale de cîte șase luni.

Volumul include emisiunile pînă la „Reproducerile de picturi de Turner" din acest an. Prețul destul de modest și prezentarea grafică excepțional de reușită, justifică prezența acestei lucrări chiar și în biblioteca filateliștilor pretențioși.

La închiderea ediției

„BALKANFILA V"

La Sofia s-a desfășurat de curînd cea de- cincea ediție a de acum tradiționalei expoziții filatelice „BALKANFILA".

Competiție amicală a colecționarilor din această zonă a continentului nostru, „Balkanfia V" a marcat o nouă etapă pe drumul unei mai bune cunoașteri reciproce și al promovării filateliei.

Mulțumită străduințiilor depuse de Uniunea filateliștilor bulgari — organizatoarea acestei ediții — cît și concursului dat de organizațiile filatelice din țările participante, expoziția de la Sofia a constituit un frumos succes, prin numărul și calitatea colecțiilor prezentate, prin varietatea temelor expuse.

Pentru informarea cititorilor noștri, vom publica în numărul viitor o amplă dare de seamă și palmaresul. Menționăm deocamdată că Marele premiu interbalcanic a fost atribuit unui exponat românesc (Dengel Ludovic, Sibiu — „Obliterări poștale din Transilvania, în secolul al XIX-lea").

Subliniem și acordarea a două medalii de aur, pentru participări românești și anume colecției P. Iosifescu, „Emisiuni clasice din Moldova și România" (substanțial îmbunătățită în conținut și prezentare față de competițiile anterioare la care a luat parte) și — în clasa de Literatură — „Catalogului mărcior poștale românești", ediția 1974.

În cadrul manifestărilor filatelice care au însoțit expoziția, a avut loc și „Ziua României". Ca și zilele dedicate celorlalte țări participante, și Ziua României a prilejuit editarea unui plic festiv, care a fost obliterat cu o ștampilă specială.

În tot timpul expoziției un public numeros a vizitat exponatele, precum și standurile la care fuseseră puse în vînzare și la care erau obliterate mărcile și plicurile speciale puse în circulație de poșta R. P. Bulgaria.

RECTIFICARE

În articolul „Contribuții cu privire la ștampilele din timpul ocupației germane, 1916—1918", de György Kovács, publicat în numărul nostru din luna iunie, 1975, s-a strecurat, la tipar, o inversare a cîtorva rînduri, care ar putea duce la o greșită localizare a două din ilustrațiile ce însoțesc textul.

Facem cuvenita rectificare : începînd cu rîndul trei de sub figura 7, după cuvintele „...în timp ce Comandamentul din Calafat ștampila corespondența cu o ștampilă rotundă cu un singur cerc, cu textul...", urmează a se citi, în continuare : „Bayerische Etappenkommandantur 131, la mijloc „Verwaltungs Offizier", aranjat pe două rînduri, iar în partea de jos, Calafat (fig. 7).

Administrația militară germană din București, folosea în corespondența sa cu populația civilă o ștampilă dreptunghiulară, în chenar, fără dată, cu textul : „Militärverwaltung in Rumänien — Verwaltungsstab — Brief Stempel, Deutsche Feldpost 308" (Administrația militară din România — Statul major administrativ — Ștampilă pentru scrisori — Poșta militară de campanie 308" (fig. 8).

Filatelia 1976, XXV, nr. 4 (240).

MARCOFILIE

ŞTAMPILELE MATRICOLE ALE FACTORILOR POŞTALI DIN IAŞI

În numărul 10/1975 al revistei noastre, o notă semnată de cercetătorul Gr. Racoviceanu a semnalat existenţa unor ştampile „de control" folosite prin anul 1923, la Iaşi. Pe de altă parte la Cercul de studii al A.F.R. a fost prezentată o interesantă comunicare de către ing. Silviu Dragomir, căreia îi urmează articolul pe care îl publicăm mai jos.

Identificarea cauzelor şi în mod special a angajaţilor care au pricinuit întîrzieri sau distribuţii greşite în manipularea trimiterilor poştale, a fost din totdeauna greoaie, punînd probleme dificile administraţiilor poştale.

Un remediu al acestei stări de lucruri l-a constituit introducerea unor ştampile matricole ale factorilor poştali, măsură care a fost aplicată destul de sporadic atît în timp, cît şi în spaţiu şi care a constituit o destul de controversată problemă de ştampilografie.

Fig. 1—2 Ştampilele „Goarna poştală" şi „Goarna nouă" din Bucureşti.

Deci, rolul principal a fost acela că prin aplicarea ştampilelor matricole personale, se putea permite controlul factorilor poştali, prin eventuale sondaje asupra rapidităţii, operativităţii şi regularităţii distribuţiei.

Pentru atingerea scopului propus, fiecare factor poştal a fost dotat cu o ştampilă purtînd numărul său matricol, ştampilă pe care era obligat să o aplice pe întreaga corespondenţă distribuită în sectorul său de activitate.

Cu timpul au mai apărut şi alte funcţiuni ale acestor ştampile matricole, printre care :

— anularea mărcilor rămase neobliterate, pentru ca astfel să se evite predarea la destinaţie a unor trimiteri poştale cu francatură posibil de refolosit ;

— anularea mărcilor aplicate pe ziare şi alte tipărituri ; acestea nemaifiind obliterate de către oficiant cu „ştampila de zi", operaţia era lăsată pe seama factorilor distribuitori, prin aplicarea ştampilei matricole respective (ziarele avînd data apariţiei şi trebuind oricum să fie distribuit în aceeaşi zi, nu se mai considera obligatorie aplicarea ştampilei cu dată) ;

— marcarea, pentru o eventuală indentificare a materialelor poştale pe care factorii distribuitori le aveau asupra lor spre vînzare.

Primele două procedee, devenite aproape o regulă prin aplicarea lor frecventă, sînt dovedite prin marele număr de mărci poştale avînd valori mici şi care au ajuns la noi anulate cu astfel de ştampile matricole. Al treilea procedeu ne apare astăzi prin găsirea unor efecte poştale, care (deşi necirculate) purtau pe ele astfel de ştampile matricole.

Carte poştală expediată de un militar sub arme, cu scutire de taxă poştală ; ştampilă matricolă timpurie din Iaşi (nr. 23).

În Europa, după cîte ştim, se întîlnesc ştampile matricole ale factorilor poştali din Paris, Bruxelles şi — probabil — Sofia. Dintre ştampilele matricole ale factorilor poştali din România, unde acest sistem a fost mai larg utilizat, au fost cunoscute pînă în prezent următoarele :

1. **Goarna poştală**, o ştampilă matricolă folosită de factorii poştali din Bucureşti între anii 1895—1915, prin care cei aproape 220 de factori distribuitori erau înmatriculaţi succesiv de la 1 la circa 220.

2. **Goarna nouă**, o ştampilă matricolă folosită tot de factorii poştali din Bucureşti între anii 1928—1937, prin care cei aproape 350 de factori distribuitori erau înmatriculaţi tot succesiv, dar numai în cadrul fiecăruia din cele şase sectoare poştale, numerotate de la I la VI. Problemele ridicate de aceste două serii de ştampile matricole ale factorilor poştali din Bucureşti au fost destul de bine lămurite în presa de specialitate [1].

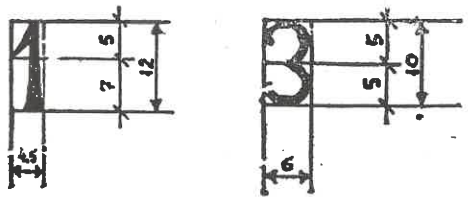

Fig. 3 Ştampile matricole ale factorilor poştali din Iaşi.

De asemenea este de remarcat că ştampilele matricole au fost abordate şi ca studiu-exponat la unele expoziţii filatelice, subiectul respectiv trezind interes şi fiind bine apreciat atît de vizitatori cît şi de juriu [2].

Iată însă că ştampilele „Goarna poştală" şi „Goarna nouă" nu rămîn, aşa cum s-a presupus, singurele ştampile matricole din România deoarece cam în aceeaşi perioadă cu ştampilele „goarna nouă" din Bucureşti, apare o necunoscută pînă acum ştampila matricolă a factorilor poştali din Iaşi.

De o factură simplă, strict funcţională, această ştampilă matricolă poartă numai cifra care reprezintă numărul matricol al factorului poştal respectiv. Estetica şi uniformitatea au fost complet neglijate, lăsînd mult de dorit. Cifrele nu se aseamănă aproape deloc între ele şi chiar aceeaşi cifră poate diferi de multe ori de la un număr la altul. Confecţionarea a fost făcută din cauciuc, lucru ce se poate uşor constata din deformările specifice modului de aplicare. La rîndul lor, şi dimensiunile variază mult de la un număr la altul.

De altfel, tocmai aceste caracteristici generale au contribuit la nesesizarea caracterului poştal al acestor ştampile şi — respectiv — la ignorarea lor de către filatelişti.

Din cele ce am putut observa prin studierea unui bogat material filatelic (numărînd peste 10 000 de piese) se desprind următoarele constatări :

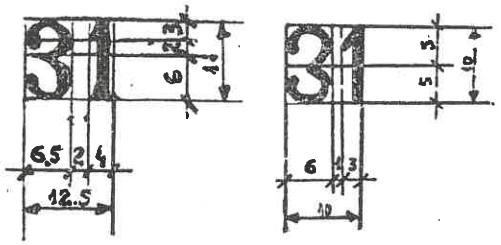

Fig. 4 Caracteristicile unora din ştampilele matricole din Iaşi.

Funcţia ştampilelor matricole ale factorilor poştali din Iaşi a fost, după cît se pare, aceeaşi cu a celorlalte ştampile matricole cunoscute. Ele au fost aplicate pe corespondenţă **alături** de ştampilele de plecare şi de sosire. Nu am întîlnit încă aceste ştampile cu funcţie de anularea francaturii.

Raritatea ştampilelor este mare, personal nereuşind să aflu deocamdată — decît 15 bucăţi. Această situaţie poate fi, în parte datorită şi faptului că Iaşul avînd foarte mult de suferit în cursul ultimului război, mare parte din eventualele piese filatelice s-au pierdut.

Tuşul utilizat a fost negru la toate exemplarele, întîlnite pînă acum şi pare a fi utilizat la Iaşi pentru aplicarea ştampilelor de sosire.

---

1. I. Popescu. Despre ştampilele „Goarna poştală", rev. „Filatelia" nr. 5/1962.
Ing. Mihai Popovici, Contribuţii la cunoaşterea ştampilelor „Goarna poştală" rev. „Filatelia" nr. 3 din anul 1965 ;
Pompiliu Voiculeţ — Lemeny. Cu privire la ştampilele „Goarna poştală", revista „Filatelia" nr. 3 din anul 1966.

2. Ing. Viorel Buzoianu (expozanţia bilaterală România — Cehoslovacia, Bucureşti 1975) şi Mihail Bauer din Bucureşti.

Numerele ştampilelor se înscriu între 1 şi 41. Am depistat pînă acum următoarele numere : 1; 3, 21, 23, 26, 30, 31, 35, 37 39 şi 41. În revista „Filatelia" au mai fost semnalate anterior şi numerele 33 şi 39. Unele din aceste numere sînt, aşa cum se va arăta mai departe, duble ori de tipuri diferite. Se pare că numărul lor nu poate depăşi cu mult pe cel cunoscut pînă acum, numărul maxim al factorilor poştali din Iaşi în perioada respectivă încadrîndu-se între 45—50 distribuitori [3].

Perioada utilizării (determinată după datele obliterărilor făcute cu ştampilele de plecare şi de sosire ale corespondenţelor aplicate pe trimiterile poştale respective) începe la 13.11. 1916 — ca „dată timpurie" — şi ajunge la 03.03.1940, ca „dată tîrzie". Pînă la proba contrarie, s-ar părea, deci, că perioada de utilizare continuă ar cuprinde circa 24 de ani, distribuită astfel :

03.11.1916 ;	07.10.1931 ;
06.10.1921 ;	08.02.1935 ;
01.10.1922 ;	21.10.1936 ;
11.06.1924 ;	05.08.1937 ;
31.05.1928 ;	30.09.1939 ;
04.07.1928 ;	18.01.1940 ;
27.09.1929 ;	03.03.1940.
05.09.1930 ;	

Tipuri diferite de astfel de ştampile matricole era şi normal să apară, mai ales ţinînd seama de perioada foarte îndelungată de utilizare care a dus, probabil, şi la pierderea şi respectiv — la înlocuirea unor ştampile (aşa cum a fost cazul cu ştampila matricolă avînd numărul 31, care — aşa cum se vede în figura alăturată — a putut fi întîlnită în două variante).

Dimensiunile cifrelor variază şi ele foarte mult. De exemplu, numerele formate din cîte două cifre pline, variază între 12 şi 18 mm lăţime şi între 10 şi 16 mm în înălţime. Datorită confecţionării lor din cauciuc aceste ştampile prezintă şi multe deformări, în funcţie de puterea cu care au fost aplicate.

Inconsecvenţă în aplicare : aceasta rezultă din găsirea multor corespondenţe circulate, pe care nu a fost — însă — aplicată ştampila matricolă respectivă.

În încheiere trebuie menţionat că, deşi aceste ştampile matricole nu sînt prea atractive din punct de vedere estetic, ele oferă totuşi un interesant cîmp de investigaţie ştampilografică, investigaţie pe de o parte plină de evntuale surprize plăcute, iar pe de altă parte posibil de efectuat fără a necesita eforturi băneşti prea mari.

În lumina celor arătate, rezultă ca necesară o reclasificare a ştampilelor matricole ale factorilor poştali din România, în următoarele trei grupe :

a) ştampile „Goarnă poştală" din Bucureşti (1893—1915) ;
b) ştampile „Goarnă nouă" din Bucureşti (1923—1937) ;
c) ştampile matricole „cifrice" ale factorilor poştali din Iaşi, păstrînd astfel, pentru primele două categorii de ştampile denumirile intrate în uzul curent.

Carte poştală cu ştampilă matricolă (nr. 30).

Rămîne deschisă problema dacă nu cumva — la un moment dat — poşta nu a folosit o metodă de lucru asemănătoare utilizînd unele ştampile matricole. Întrebarea se pune astfel pentru oraşul Sibiu, unde se pare că ar fi fost folosite, cîndva, asemenea ştampile matricole ale factorilor poştali. Tocmai de aceea este bine să se dea, în continuare, atenţie tuturor materialelor filatelice ce pot fi întîlnite, evitîndu-se detaşarea pripită a mărcilor de pe corespondenţele care s-au păstrat, întrucît acestea pot prezenta un interes deosebit atît pentru studiu, cît şi pentru colecţionare, atunci cînd prezintă caracteristici poştale aparte.

Ing. Silviu DRAGOMIR

3. NOTA REDACŢIEI. *Tot în această problemă, în urma apariţiei notei din nr. 10/1975, cititorul nostru Petre Moraru, actor la Teatrul Naţional din Cluj-Napoca, ne informează că posedă o serie de cărţi poştale ilustrate, expediate din Iaşi, purtînd ştampile matricole din Iaşi şi anume : cifra 2 (obliterări din anii 1934/1935) ; cifra 8 (din 1935), cifra 32 (din 1924—1925) cifra 44 (din anul 1930) ; aceeaşi cifră dar cu trăsături schimbate, între anii 1931—1933. O notă aparte o constituie semnalarea unei ştampile cu cifra 32, într-un chenar circular, aplicată pe două ilustrate purtînd ştampile de loc şi dată din anul 1933.*

ION DUMITRANA ÎN GRAFICA NOASTRĂ FILATELICĂ

Un scurt necrolog, apărut în numărul din ianuarie al revistei noastre, a adus la cunoştinţa cititorilor încetarea din viaţă a lui Ion Dumitrana, unul dintre creatorii cei mai talentaţi şi mai prolifici de machete, pentru emisiunile poştale româneşti. Tocmai această calitate ne îndeamnă să aruncăm o privire asupra vieţii şi operei acestui grafician al cărui nume rămîne înscris la un loc de cinste în grafica filatelică românească.

Ion Dumitrana s-a născut la 25 ianuarie 1923, la Bucureşti.

La Şcoala de arte frumoase, Ion Dumitrana a avut ca profesor pe pictorul A. Ciucurencu, iar gravura artistică a învăţat-o de la profesorul Simion Luca. Urmează apoi cîteva cursuri de specializare în R.P. Polonă şi în Franţa (unde a fost elevul decanului gravorilor francezi, Jules Piel, care a împlinit anul trecut frumoasa vîrstă de 90 de ani).

Creaţia artistică a lui Ion Dumitrana reclamă influenţa profesorilor săi, Alexandru Ciucurencu şi Alexandru Dărăscu, şi se remarcă prin desenul sigur, prin compoziţii luminoase, străbătute de o intensă vitalitate dar vădind totodată, şi o înclinaţie pentru decorativ.

Prima machetă realizată de Ion Dumitrana a fost ocazionată de cea de-a 75-a aniversare de la întemeierea Fabricii de timbre (1948). Din multele mărci pe care le-a creat în continuare (364, pînă în anul 1975, plus 70 machete pentru emisiuni din alte ţări), amintim — în ordinea cronologică a apariţiei lor, doar cîteva : 75 ani U.P.U. (valoarea de 30 lei), Filimon Sîrbu, Casa Scînteii, Centenarul lui Nicolae Bălcescu, A cincea aniversare a Republicii, Centenarul lui Ciprian Porumbescu, Vînătoarea, Flori de cîmp, 40 ani de la bătălia de la Mărăşeşti, A 40-a aniversare a Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie, Fauna din Deltă, Căţelusa Laika, Centenarul Unirii Principatelor, Anul geofizic internaţional, Prima navă cosmică, Ziua aviaţiei 1960, 40 ani de la greva generală din 1920, Primul om în Cosmos, Al cincilea Congres sindical mondial, 40 ani P.C.R., Eclipsa totală de Soare, Al doilea om în Cosmos, A XV-a aniversare a Republicii, Cosmonautica în slujba păcii, Păsări de rasă, „Vostok" 5 şi 6, Jocurile Olimpice de la Innsbruck, Hipism, Al doilea festival „G. Enescu", Pisici, Cîini de vînătoare, Centenarul Academiei R.S.R., 500 ani — mănăstirea Putna, 90 ani Independenţă, Răscoala din 1907 ; 50 ani Mărăşti-Mărăşeşti-Oituz, 450 ani Mănăstirea Curtea de Argeş, Mircea cel Bătrîn, Revoluţia de la 1848, Emil Racoviţă, Semicentenarul Unirii Transilvaniei cu România, Monumente istorice, Fresce 1969, Campionatul mondial de hochei pe gheaţă, 50 ani aviaţia civilă, Alexandru Ioan Cuza, Centenarul naşterii lui V. I. Lenin, Expoziţia de maximafilie Franţa — România, Tudor Vladimirescu, „Balkanfila" — III, Neagoe Basarab, „Belgica" '72, Cupa Davis, Medalii olimpice, Copernic, Dimitrie Cantemir, Centenarul Fabricii de timbre, Pictorul Ion Andreescu, Ion Vodă cel Viteaz, Avram Iancu, Arphila '75 etc.

O parte din aceste mărci, au fost transpuse în gravură tot de Ion Dumitrana, unul dintre puţinii artişti gravori pe care i-a avut ţara noastră în domeniul graficii filatelice. În această ipostază, Dumitrana a gravat şi 18 mărci desenate de alţi artişti („Th. Aman", de L. Nazarov), Muzeul satului, Monumente istorice şi Centenarul Telecomunicaţiilor (de Aida Tasgian-Constantinescu) etc.

Dintre ultimele creaţii ale lui Dumitrana, se numără coliţa „Themabelga '76:" şi marca de 1 lei „Stema R. S. România".

Ca şi cîţiva alţi artişti, nu o dată Ion Dumitrana a fost solicitat să realizeze în termen foarte scurt, machete pentru emisiuni destinate a apare fără zăbavă. De fiecare dată, Dumitrana a ştiut să rezolve cu conştiinciozitate, pricepere şi talent şi aceste sarcini, fără a prejudicia cu nimic calitatea machetelor.

Simpla parcurgere a lungii liste de emisiuni datorate lui Ion Dumitrana, evocă şi dovedeşte cît de strîns legat este şi va rămîne numele său de o întreagă perioadă a graficii filatelice româneşti, neexistînd aproape nici un domeniu în care semnătura sa să nu fie prezentă.

Azi, Ion Dumitrana nu mai este între noi. Dar lucrări concepute şi realizate de dînsul vor continua să mai iasă din presele Fabricii de timbre căreia i-a închinat întreaga sa activitate de muncă şi creaţie. În anul care a început şi chiar în cei care va urma, alte emisiuni realizate de Dumitrana se vor înscrie alături de cele apărute pînă în prezent.

Şi de fiecare dată, ele vor aminti iubitorilor mărcilor poştale româneşti, de un artist harnic, cuminte, talentat, dar şi blajin, şi modest, care a răspuns întotdeauna „prezent" la toate chemările şi care mai răspunde „prezent" şi după ce a plecat dintre noi, prin opera sa.

Dr. T. CUTLIC

Filatelia 1968, XVII, nr. 1(141)

CONTRIBUŢII

IASSY, JASSY, IAŞI

Acum cîtva timp — Gr. Racoviceanu semnala prin „l'Echo de la Timbrologie"* — franţuzismele unor ştampile româneşti.

Sortînd cîteva mii de mărci poştale româneşti — emise între anii 1888 şi 1906 — am remarcat unele curioase grafii ale ştampilelor poştale — mai ieşite din comun — pentru Iaşi.

Căutînd să stabilesc originea acestora, am cercetat periodicele timpului, unde am găsit:

— între anii 1829 şi 1884 grafia IASSII, IASII sau IASSI (în 1872 Creangă scria: IASSI) care arată forma slavă întrebuinţată anterior şi pe ştampilele poştei ruse din Principatele Române;

— între 1858 şi 1877 periodicele obişnuiau forma austriaco-franceză: IASSY sau JASSY.

Nu mai vorbim de grafiile Eşi (1829—1839) sau Iaşii (1844—1871), — fără corespondenţe pe ştampilele poştale.

Grafia JASSY am găsit-o pe ştampile pînă în anul 1903. Şi dacă ar fi fost aceeaşi veche ştampilă de la „77" — poate că n-am avea ce spune!

Dar din anul 1889 pînă în anul 1903 am identificat zece feluri de ştampile în afară de una corectă — IAŞI — din anul 1898 — deci intercalată între cele „franţuzite".

Iată ştampilele pe care le posed:

Dublu cerc concentric 15/25 pe seriile „Vultur" şi „Cifra în patru colţuri"; data pe trei rînduri (17 APR 89);

Idem de 17/27 pe seria „Cifra în patru colţuri"; data pe un singur rînd (2 SEP 91);

Idem 13/23 pe seria „Spic"; data pe trei rînduri (17 NOV 902);

Idem 18/28 pe seria „Spic"; data pe un rînd (30 NOV 95);

Idem 20/30 cu inscripţia GARA, în partea inferioară — în două variante — pe seria „Spic"; data pe un singur rînd (6 SEP 902);

Idem 20/30 cu o steluţă în partea inferioară în loc de GARA — pe seria „Spic"; data pe un singur rînd (15 SEP 902);

Idem 17/27 cu inscripţia SERARIE, în partea inferioară; — pe seria „Cifra în patru colţuri"; data pe un rînd (13 IAN 90). Întrebuinţate la gara C.F.R. — de formă lungă orizontală fără cadru, — cu inscripţia G. JASSY, caracterele de 3 şi respectiv 4 mm înalt pe seria „Spic"; n-am putut determina data.

Bănuiesc, totuşi, că ar putea să mai fi fost şi alte ştampile cu întrebuinţări chiar pentru date mai recente!

Dacă în epoca prefilatelică sau a „amploiaţilor austrieci" era de admis ca numirile unor localităţi să fie schimonosite — apoi după anul 1900 aceasta nu poate fi înţeleasă şi nici admisă! De ce? N-avem alt răspuns decît: indolenţă sau înstrăinare!

Semnalăm această situaţie anormală, la începutul secolului al XX-lea, pentru un stat independent.

Toma G. COMĂNESCU
— Ploieşti —

*) „Influences françaises dans la Philatélie roumaine", 1 mai 1965.

În ţară.

Ceea ce a caracterizat anul filatelic în ţara noastră a fost străduinţa factorilor răspunzători de a se trece la o nouă etapă — superioară — de activitate. Aceasta s-a manifestat cu prilejul conferinţelor filialelor A.F.R. care şi-au analizat activitatea cu mai multă răspundere, cu mai mult spirit critic şi autocritic şi şi-au ales noile comitete după o mai matură, chibzuinţă decît în trecut. A rezultat o înviorare a vieţii filatelice aproape în întreaga ţară care a putut fi verificată mai ales în ultima perioadă a anului, prin multiplele manifestări organizate cu prilejul cincantenarului Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie precum şi cu prilejul sărbătoririi a 20 de ani de la proclamarea Republicii. Nu vom intra aci în amănunte, pentru a nu repeta cele relatate în numărul 11/1967 al revistei cu prilejul Zilei mărcii poştale româneşti.

Mari manifestări filatelice: „Amphilex", „Aerophila"...

La ridicarea prestigiului filateliei româneşti în ţară şi peste hotare, a adus un aport însemnat şi Ministerul Poştelor şi Telecomunicaţiilor, în primul rînd prin emisiuni de mărci poştale tot mai îngrijite, cu tematici instructive şi variate, cu tiraje corespunzătoare şi riguros respectate.

O contribuţie la renumele şi la răspîndirea mărcilor poştale româneşti peste hotare, o are, fără îndoială, I.S.C.E. Cartimex care printr-o mai largă popularizare a izbutit, în anul care s-a încheiat, să difuzeze mai multe emisiuni româneşti, în mai multe ţări decît în anii precedenţi. De asemenea s-a realizat şi difuzarea mereu crescîndă a revistei noastre în străinătate, prin abonamente şi prin vînzarea în chioşcuri, numărul exemplarelor ce trec graniţele ţării reprezentînd peste 30% din tirajul total.

I.C.S. Filatelia a făcut eforturi serioase, adesea încununate de succes, pentru a-şi lărgi sortimentul de accesorii filatelice. Prin grija ei apar prospecte deosebit de frumoase, la emisiunile româneşti, plicuri „prima zi" la toate emisiunile, ilustrate pentru maximafilişti.

O notă bună pentru Oficiul pentru distribuirea mărcilor care a editat o largă gamă de întreguri poştale (plicuri şi cărţi poştale) unele în condiţii artistice şi tehnice apreciate, ca de ex. seria de reproduceri după „Florile" lui Luchian.

În preajma împlinirii a zece ani de existenţă, A.F.R. — principala răspunzătoare de bunul mers al activităţii filatelice româneşti — îşi propune ca, folosind şi prilejul ce-l va oferi apropiata ei Conferinţă pe ţară, să realizeze un substanţial salt calitativ şi cantitativ pentru propăşirea şi răspîndirea filateliei, pentru formarea „contingentelor" tinere de filateliştî, cadrele şi speranţa filateliei de mîine.

REDACŢIA

O PROBLEMĂ HERALDICĂ ŞI FILATELICĂ

Prin anii 1945/1946, serviciul filatelic al fostei Direcții Generale P.T.T. expedia mărcile solicitate de abonații fiatelici pe calea obișnuită a trimiterilor poștale. Privind plicul mult așteptat, beneficiarul de acum 20 de ani va fi fost impresionat, între altele, de figura apocaliptică înorustată în alb pe bulinele albastre și roșii, cu care se sigilau pe verso plicu-

rile în cauză. Pe bună dreptate, se va fi întrebat omul, de unde pînă unde a ajuns Serviciul filatelic P.T.T. să scornească un model atît de ciudat pentru confecționarea bulinelor sale (fig. 1)?

Pentru cel ce ar avea prilejul să cerceteze o mai completă colecție de eseuri ale vechilor mărci românești, enigma se dezleagă cu ușurință. Într-adevăr, în perioada pregătirilor pentru emiterea primelor mărci ale Principatelor Unite, ar fi fost prezentată la concurs, între altele, de un oarecare M. Riester din Florența, și macheta alăturată (fig. 2), avînd inițialele majuscule M. R. F. în colțul din dreapta jos. Desenul proiectului de marcă respectiv este alcătuit din îmbinarea emblemelor celor două principate: vulturul muntenesc — mai mare, ocupînd întregul spațiu central al machetei — îmbrățișează cu aripile sale protectoare, se pare, bourul moldovenesc — proporțional mai mic și plasat pe pieptul vulturului. Deasupra capului vulturului, care ține în cioc crucea, se află coroana domnească, iar sub efigie, cornul poștal. Potrivit unei opinii a timpului, propunerea lui M. Riester a parvenit prea tîrziu la concurs, ca „urmare a complicațiilor filierei administrative"; dar „cu toate meritele sale, ne îndoim că aceasta ar fi putut să fie acceptată". După cum s-a spus — pe bună dreptate — „vulturul din desen are o poză prea napoleoniană. Acest fapt reprezintă un defect din punctul de vedere al străinătății. Situația capului de bour pe pieptul vulturului este cel puțin ciudată, dacă nu chiar contrară — după cum ne temem — față de anumite reguli ale artei heraldice. În afară de aceste defecte, ușoare, compoziția place și ar fi meritat o soartă mai bună"[1]).

1) Docteur Magnus, Timbres de Moldavie et de Roumanie. Deuxième Edition, Bruxelles.

Realitatea este că tocmai aceste ușoare defecte ar fi făcut imposibilă acceptarea machetei propuse. După relatări ale timpului — transmise prin bătrînii filateliști de acum 30 de ani (C. Minescu, Gh. Mateescu-Sinaia etc.), propunerea respectivă a fost luată în considerare, dar proporția diferită a emblemelor și poziția acestora pe marcă au fost considerate de unii moldoveni drept încă un semn al pretinsei străduințe a muntenilor de a lua conducerea treburilor publice, în dauna fraților de la miazănoapte de Milcov. Pentru împăcarea lucrurilor, s-a adoptat soluția prezentării celor două steme ale Principatelor, la aceeași mărime, așezate una lîngă alta, frățește, așa cum apar în emisiunile 1862/1864.

Din lipsă de documente mai certe, nu putem ști felul în care a fost prezentată la concurs macheta lui M. Riester din Florența. Sigur este că, ulterior, au circulat printre filateliști eseuri de mărci (la scara 1/2 din fig. 2) litografiate în culori (negru, verde-deschis, carmin-roz, verde-albastru, albastru deschis, brun, brun-roscat, olivverzui) pe hîrtie subțire (albă, ivoar, azurată). Se pare că aceasta era una din căile de consolare financiară a artiștilor-machetatori, cum a fost și cazul cu modelul eșuat al lui Cuza (Duloz, Paris). Într-adevăr, într-un catalog filatelic din 1875, eseurile M.R.F. figurează la loc de cinste, cu prețul de 0,50 frs bucata, față de 1,00 frs/5 par. pe hîrtie albă; 2.50 frs/40 par.; 3,50 frs/80 par. pe aceeași hîrtie; 0,50 frs/18 bani (roz); 1,00 [illegible] bani roșu; 1,00 frs/ 50 bani [illegible] etc. [2])

Revenind la bulinete aplicate pe plicurile cu material filatelic din 1945/1946, constatăm că figura apocaliptică coincide, în toate elementele sale esențiale, cu efigia machetei prezentate de M. Riester, în afară de unele mici modificări, impuse de stilizare. Prin reluarea ideii machetei, s-a actualizat o încercare, altfel destul de reușită din punct de vedere strict grafic. Desenul și litografia, realizate de Ries-

ter, sînt, într-adevăr, uimitor de fin realizate, pentru condițiile timpului aceluia.

Dr. ing. Ilie C. DEMETRESCU

2) Maury A., Timbres-Poste, Album du collectioneur. Catalogue descriptif de tous les timbres-poste...émis de 1870 à 1875. 9-e édition. Corrigée en 1875.

de vorbă cu cititorii

Cititorul nostru A. I. Șweid, șos. Metalurgov 76/10, Celiabinsk 100, U.R.S.S., semnalează că posedă un exemplar din valoarea de 4 lei din seria românească Campionatele de fotbal din 1966 (Z. 2559) în care lipsește culoarea albastră din desen. Astfel, desenul cuprinde numai culorile roz și auriu, lipsind complet albastru (lipsă vizibilă mai ales în jurul cupei și în fondul jumătății drepte a desenului).

Exemplarul a fost primit pe o scrisoare expediată din Cluj și este ștampilat. Cititorul întreabă: „Cu ce valoare se poate cota această marcă? Această eroare constituie o raritate pentru o colecție specializată?"

R.: În cazul de față este vorba de o defecțiune de imprimare, neremarcată de controlul tehnic de calitate din Fabrica de timbre. În aceste condiții, nu este vorba de o eroare clasică intervenită într-un tiraj întreg sau într-o parte din tiraj.

Ea constituie totuși o varietate, desigur foarte interesantă pentru o colecție de specialitate, cu atît mai mult cu cît culoarea lipsă afectează porțiuni importante din desenul mărcii, care apare cu un aspect fundamental deosebit de cel normal.

Ca atare, ea va putea avea un loc de efect, într-o colecție specializată. Cît privește diferența de cotare, ea constituie o problemă personală, de amator. Bineînțeles, ea va fi în funcție și de frecvența în care vor putea fi întîlnite astfel de exemplare, urmînd a se stabili dacă a ajuns în circulație o singură coală cu această defecțiune, sau mai multe.

În general, astfel de defecte de imprimare intervin destul de des, în multe țări, la mărcile imprimate în mai multe culori, comportînd mai multe treceri prin mașina de tipar.

Filatelia 1969, XVIII, nr. 11 (168)

STUDII

MĂRCILE UZUALE DIN 1890 — 1894 „CIFRA ÎN PATRU COLȚURI"

În decursul anilor, revista noastră a publicat articole de prezentare a emisiunilor clasice românești, pînă la emisiunea din 1871—72 „Barbă" precum și a mai multor emisiuni din perioada succesivă, pînă în 1893.

Din această suită de articole au lipsit cele privind emisiunea litografiată „Barbă", emisiunile „Cifra în pentru colțuri" și „25 ani de domnie", din anii 1890—1894.

Toate articolele noastre s-au menținut, voit, la nivelul de prezentare generală ; ele au descris principalele caracteristici, în materie de variante menționîndu-se la cele mai importante.

În numărul de față începem publicarea prezentării emisiunilor „Cifra în patru colțuri", în care autorul formulează și o serie de observații și concluzii personale, îndeosebi cu privire la clasificarea și data apariției lor.

Atît autorul cît și coloanele noastre stau la dispoziție pentru observații, completări sau eventuale rectificări mai importante.

În anul 1890, mărcile „Vultur" fiind pe cale de epuizare, poșta pune în circulație un nou tip de mărci, cunoscute curent sub denumirea „Cifra în patru colțuri". În prima perioadă după apariția lor, aceste mărci au circulat în paralel cu „Vulturii". În anul 1893,

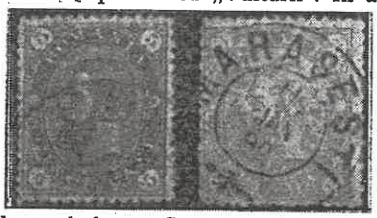

Fig. 1

poșta trece la noul desen „Spic de grîu". Pînă la epuizarea stocurilor, mărcile emisiunii „Cifra în patru colțuri" continuau să circule o vreme în paralel cu valorile seriei „Spic de grîu".

Desenul

Desenul „Cifrelor în patru colțuri" înfățișează chipul lui Carol I, spre stînga, cu barbă. Părul și barba sînt mai puțin ondulate, ca la modelul precedent, iar desenul este tratat tot în linii fine orizontale. Chipul este înscris într-un oval al cărui fond nu mai este plin de culoarea mărcii ci este alcătuit tot în linii fine orizontale.

Ovalul este mărginit de o linie groasă de culoare, trasată între două linii fine albe. O excepție intervine numai la marca de 25 bani la care există o variantă (tipul I) în care ovalul este mărginit de o linie albă groasă, apoi o linie de culoare, groasă și apoi o linie fină albă.

În jurul ovalului este o panglică de culoare, lată de 11/2 mm, mărginită, la rîndul ei, de o linie fină de culoare, între două linii fine albe. Pe panglică, cu litere

Fig. 2

albe, în partea de sus : ROMANIA ; în partea de jos valoarea mărcii, în litere ; în cele două laturi sînt așezate 2 rozete, formate din cîte 8 puncte în jurul unui mic cerc.

În cele patru colțuri ale desenului, în interiorul cîte unui ornament oval alb, este înscrisă valoarea mărcii, în cifre de culoare (de unde și denumirea de „Cifra în patru colțuri" dată emisiunilor de acest tip).

În spațiile rămase între ovalul mare, cele patru ovaluri din colțuri și cadru, sînt înscrise ornamente.

Cadrul este format din două linii de culoare: una, subțire, care se întîlnește cu linia subțire a ovalului și una groasă, în exterior, care și mărginește întregul desen.

Dimensiunile exterioare ale desenului sînt în medie de 18 1/2 × 22 1/2 mm, cu variații între 18 1/3 — 18 2/3 și 22 1/3 — 22 2/3.

Emisiunile

Din Catalogul mărcilor românești (C.M.R.) ediția 1964 ca și din principalele cataloage străine, se disting trei emisiuni în desenul „Cifra în patru colțuri" și anume :

1) 1890, aprilie 1 : emisiune de 7 valori, pe hîrtie transparentă cu „filigran" I „Stemă mică" (de fapt pseudofiligran încrustat); 2) 1891 : emisiune fără filigran, pe două feluri de hîrtie :

a. subțire transparentă (x) cu 7 valori

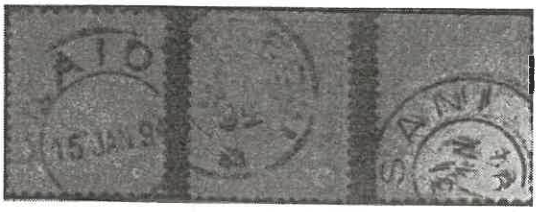

Fig. 3

b. albă, moale, mai groasă (y) cu 8 mărci (valoarea de 3 bani intervenind în două culori distincte : violet deschis și violet-albastru.

3) 1894, mai 10 : emisiune de 4 valori, pe hîrtie subțire, albă, cu filigran II (RP, de 11 1/2 mm).

Confruntînd aceste indicații cu observațiile făcute prin cercetarea atentă a unui mare număr de mărci din aceste emisiuni, am ajuns la concluzia că o parte din ele nu corespund în totul realității, întrucît se pot releva o seamă de nepotriviri atît în ceea ce privește numărul emisiunilor și data punerii lor în circulație, cît și în clasificarea sorturilor de hîrtie pe care au fost imprimate.

În sprijinul acestor observații, reproducem ca punct de pornire în fig. nr. 1 și 2, mărci purtînd, toate, ștampile clare din 1890. Toate aceste mărci sînt pe hîrtie fără filigran (care nu apare nici la lumina zilei, nici la lampă, nici în benzină). De asemenea, toate sînt imprimate pe hîrtie transparentă de grosime sensibil egală. N-am întîlnit nici o marcă pe hîrtie albă, moale, cu ștampilă din anul 1890; iar cele cu ștampile din anul 1891, sînt foarte rare.

Aceste observații duc la concluzia că mărcile fără filigran nu fac parte dintr-o singură emisiune a anului 1891 pe două feluri de hîrtie, cum arată aceste cataloage, ci provin de fapt din două emisiuni distincte, fără filigran : una din anul 1890, pe hîrtie transparentă și alta din anul 1891, pe hîrtie albă, moale.

Așadar, în anul 1890 au fost puse în circulație atît mărci cu filigranul I, pe hîrtie transparentă, cît și mărci, tot pe hîrtie transparentă, însă fără filigran. Cum măsurătoarea cu micrometrul ne arată că aceste hîrtii transparente, de o structură foarte apropiată sînt și de aceeași

Fig. 4 şi 5

grosime, putem afirma că ambele emisiuni din anul 1890, au fost imprimate pe acelaşi fel de hîrtie.

O altă observaţie: C.M.R. 1964 indică, cu semn de întrebare, ziua de 1 aprilie 1890, ca dată de apariţie pentru emisiunea *cu* filigran I şi atrage atenţia că face rezerve asupra acestei date. Murea situează data în luna martie, pentru această emisiune. Personal nu am găsit nici o marcă din această emisiune, cu ştampila mai veche ca luna aprilie 1890. S-ar părea că data din C.M.R. 1964 este bună!

Mărcile din fig. nr. 1 fiind imprimate pe hîrtie subţire transparentă, fără filigran, s-ar părea că situează data emisiunii fără filigran, pe hîrtie subţire, transparentă, în ianuarie 1890.

Credem însă că aceste date, care „par" juste, nu ar putea fi acceptate din următoarele considerente:

— ambele emisiuni fiind imprimate pe aceeaşi calitate de hîrtie, este posibil ca mărcile din fig. 1 să facă parte din emisiunea cu filigran I, dar să fi scăpat fără filigran;

Fig. 6

— faptul că după cele două ştampile din luna ianuarie 1890, de pe mărcile din fig. 1, nu mai întîlnim alte ştampile din anul 1890, decît abia în luna septembrie, ar denota că aceste mărci fac parte di ntiraje distincte;

— este neverosimil ca la trei luni după apariţia emisiunii „Vulturi" cu filigran I, în luna octombrie 1889, să apară o emisiune „Cifra" fără filigran şi după alte 2 sau 3 luni să apară o nouă emisiune „Cifra", de data aceasta cu filigran I.

Concluzia la care se ajunge pe baza datelor de mai sus, ar fi că emisiunea *cu* filigran I a apărut în luna ianuarie 1890, iar cele două mărci din figura 1 cu date corespunzătoare, fac parte din această emisiune, dar au scăpat fără filigran, fie în coli întregi, fie că sînt margini de coală rămase fără filigran din cauza aşezării incorecte a hîrtiei, fie la încrustare, fie la imprimare. [1])

[1]) **Nota redacţiei:** Kohl's Briefmarken Handbuch, ediţia 1912, care tratează aceste emisiuni cu obişnuita lui amănuntime, menţionează şi el, într-o notă marginală la seria din 1891 pe hîrtie albă, fără filigran, existenţa unei variante de hîrtie transparentă, fără filigran. Nota adaugă însă că aceste mărci „provin din primul tiraj (1890), în cadrul căruia au fost tipărite pe hîrtie transparentă, de tipul celei folosite la emisiunea „Vulturi" din 1889—1890." În continuare manualul Kohl arată că astfel de exemplare fiind rare, comportă cote preferenţiale, de amator.

Mărcile fără filigran puse în circulaţie tot în anul 1890 ar putea proveni dintr-un nou tiraj, efectuat în condiţii asemănătoare pe hîrtie fără filigran. O altă ipoteză ar fi că ele ar fi fost tipărite tot în cadrul primului tiraj, au fost reţinute iniţial, observîndu-se lipsa filigranului I, dar ar fi fost ulterior puse în circulaţie, în septembrie al aceluiaşi an.

În ipoteza unui tiraj distinct, realizat intenţionat pe hîrtie transparentă, fără filigran, ar trebui luată în considerare o revizuire a clasificării, prin includerea emisiunii distincte (a doua în ordinea apariţiei).

Data de apariţie a emisiunii fără filigran din anul 1891, pe hîrtie albă, moale, ar putea fi situată — pînă la proba contrarie — în luna iunie, aceasta fiind cea mai veche ştampilă întîlnită pînă acum.

Nici la emisiunile cu filigran II (PR), din anul 1894, data de 10 mai, indicată de C. M. R. 1964, nu corespunde, ea situîndu-se în realitate în luna ianuarie 1894, după cum se constată din ştampilele de pe cele trei mărci din fig. nr. 3. De altfel pe aceste mărci se găsesc curent ştampile din lunile februarie, martie şi aprilie 1894.

În concluzie, pe baza materialului de mai sus (cules dintr-o cantitate apreciabilă de mărci examinate) şi pînă la găsirea unor mărci cu ştampile mai vechi decît acestea, succesiunea punerii în circulaţie a emisiunii „cifra în patru colţuri" ar fi următoarea:

1. *1890, ianuarie* (11 ?)
Emisiune de 7 valori, pe hîrtie subţire, transparentă, cu „filigran" (pseudofiligran „Stema mică", încrustat).

2. *1890, septembrie*
Şapte valori, pe hîrtie subţire, transparentă, fără filigran.

Aci rămîne de stabilit, în lumina unor cercetări complementare, dacă avem de-a face cu o restanţă de tiraj, dintr-o cantitate „scăpată" la imprimare în ianuarie, pe hîrtie fără filigran, sau de un tiraj succesiv, executat cu bună ştire pe hîrtie fără filigran. În acest din urmă caz, el ar trebui considerat ca o emisiune de sine stătătoare şi clasificat ca atare.

În articolul de faţă, pentru uşurinţa expunerii, o vom indica provizoriu ca „emisiunea 2".

3. *1891, iunie* (28)
Emisiunea de 8 mărci pe hîrtie subţire, albă, moale, fără filigran. (Numărul lor a crescut, pe parcurs, la opt, valoarea de 3 bani apărînd în două culori net deosebite.)

4. *1894, ianuarie 15*
Emisiune de 4 valori, pe hîrtie obişnuită albă, cu filigran II (P R de 11½ mm).

Hîrtia

Emisiunile din anul 1890, atît cea cu filigran cît şi cea fără filigran, au fost imprimate pe acelaşi fel de hîrtie transparentă. Grosimea acestei hîrtii este de 0,055—0,07 mm, deci o hîrtie subţire. Mici diferenţe de

(continuarea în p. 9)

Fig. 7

PALMARESUL EXPOZIŢIEI BUCUREŞTI — MOSCOVA

I. COLECŢII GENERALE ŞI DE ISTORIE POŞTALĂ

Diplomă în rang de medalie de vermeil:

O. V. Farafontov, Moscova — „Întreguri poştale din Rusia, 1849—1917" (cu felicitările juriului şi premiu special al A.R.L.U.S.).

Diplome în rang de medalie de argint :

Traian Predoiescu, Bucureşti, „Emisiunile Republicii Socialiste România" (cu premiu special al Filialei Moscova a Asociaţiei Filatelice Unionale — V.O.F.) ; **N. S. Robter,** Moscova, „Obliterări sovietice speciale"; **Vasile Surcel,** Bucureşti, „România veche, emisiunea II, Moldova şi emisiunile Principatelor Unite" (cu felicitările juriului) ; **A. I. Voţeanitzki,** Moscova, „Zece ani de dezvoltare a Republicii Socialiste România" (cu premiu special al Filialei Bucureşti a A.F.R.).

Diplomă în rang de medalie de bronz argintat:

Mihai Bauer, Bucureşti, „Ştampile de ambulanţe poştale feroviare".

Diplome în rang de medalie de bronz:

Mihai Popovici, Bucureşti, „Emisiunea de doliu pentru V. I. Lenin" ; **Traian Predoiescu,** Bucureşti, „U.R.S.S.".

II. AEROFILATELIE

Diplomă în rang de medalie de aur :

V. V. Pritula, Moscova, „Istoria aviaţiei sovietice" (cu premiu special al A.R.L.U.S.).

III. COLECŢII TEMATICE

Diplome în rang de medalie de vermeil :

M. M. Bataşova, Moscova, „Mîna omului: una dintre minunile evoluţiei mondiale" (cu premiu special al Filialei Bucureşti a A.F.R.) ; **Dumitru Constantin,** Bucureşti, „Selecţiuni din mărcile Republicii Socialiste România, organizate pe tema istoriei patriei" (cu felicitările juriului) ; **I. A. Morosanov,** Moscova, „Comsomolul în marele război pentru apărarea patriei" (cu premiu special al A.R.L.U.S.) ; **Constantin Smirnov,** Bucureşti, „Din istoria descoperirilor geografice : navigatori şi exploratori", selecţiuni (cu felicitările juriului).

Diplome în rang de medalie de argint :

S. I. Alexeev, Moscova, „50 ani cu Partidul" (cu felicitările juriului şi premiu special al A.R.L.U.S.) ; **I. L. Bazilevski,** Moscova, „Sportul în România" (cu premiu special al A.F.R.) ; **Dumitru C. Constantin,** Bucureşti, „Antichitatea în artă" ; **Teodor Melnic,** Bucureşti, „Africa îşi scutură jugul colonial" ; **L. I. Kurahtova,** Moscova, „Femeia în ţările socialiste" ; **Mihai Popovici,** Bucureşti, „Şahul"; **T. M. Zuiko,** Moscova, „Ilici al nostru" (cu felicitările juriului).

Diplome în rang de medalie de bronz argintat:

N. E. Bughelskaia, Moscova, „Arta aparţine poporului"; **I. Esra,** Bucureşti, „Corespondenţe din războiul din Spania" ; **N. I. Kolobaşkin,** Moscova, „Scriitorii patriei mele"; **Mihai Raşeev,** Bucureşti, „Centenarul mărcii poştale româneşti"; **M. I. Stempel,** Moscova, „U.R.S.S. — pionieră în cucerirea Cosmosului"; **B. A. Sumov,** Moscova, „Porumbelul păcii" ; **L. V. Zaiakina,** Moscova, „Arhitectura Moscovei" (cu premiu special al A.R.L.U.S.).

Diplomă în rang de medalie de bronz :

Igor Opaschi, Bucureşti, „Selecţiuni dintr-o colecţie Cosmos".

IV. COLECŢII DE TINERET

Diplome şi premii ale Comitetului de organizare:

Iosif Micu-junior, Bucureşti, „Cuceriri cosmice sovietice, oglindite în filatelia română"; **Dan Laurenţiu Tripcovici,** Bucureşti, „Revoluţia din 1848".

Diplome în rang de medalie de bronz argintat :

Oana Grosu, Bucureşti, „Copiii, bucurii şi speranţe"; **Michaela Predoiescu,** Bucureşti, „Secvenţe din istoria României".

Diplomă în rang de medalie de bronz :

Gheorghe Doru, Bucureşti, „Viaţa unui pionier".

V. COLECŢII ÎN AFARA CONCURSULUI

Colecţii generale şi de istorie poştală :

Iosif Micu, Bucureşti, „Studiu asupra emisiunii Aviaţie — 1960" ; **Dumitru Raşeev,** Bucureşti, „U.R.S.S." ; **Nicolae Tripcovici,** Bucureşti, „Scrisori de carantină din spaţiul carpato-dunărean din sec. XIX".

„CIFRA IN PATRU COLŢURI"

(urmare din p. 5)

structură, precum şi uşoara îngălbenire, datorită timpului şi agenţilor, se găsesc la hîrtia ambelor emisiuni. Nici una din cele două emisiuni neavînd o hîrtie cu un specific aparte, se poate afirma că aceste două emisiuni au fost imprimate pe aceeaşi hîrtie.

Emisiunea din anul 1891 a fost imprimată pe o hîrtie albă, moale (dar nu mai groasă, cum arată C.M.R., 1964) tot de 0,055—0,07 mm grosime, deci tot subţire. La unele mărci, această hîrtie s-a îngălbenit pînă la brun, devenind pulverulentă, datorită acţiunii diverşilor agenţi.

Emisiunea din anul 1894, cu filigran II, este imprimată pe o hîrtie albă, nu subţire, cum arată C.M.R., 1964, ci de 0,07—0,085 mm grosime, deci hîrtie obişnuită.

Diferenţe de desen

Mărcile de 1½ bani există în două tipuri care diferă între ele, prin distanţa dintre literele M şi A din cuvîntul JUMATATE. La tipul I distanţa este de 1 mm, iar la tipul II de 0,7 mm. Ambele tipuri se găsesc atît la emisiunea cu filigran I, cît şi la mărcile fără filigran pe ambele sorturi de hîrtie. Ambele tipuri apărînd pe aceeaşi planşă de tipar, se găsesc şi în perechi orizontale sau verticale.

Mărcile de 25 bani există de asemenea în două tipuri. La tipul I ovalul din jurul capului este mărginit de o linie groasă albă, apoi o linie groasă albastră şi o linie fină albă. Tipul II are ovalul mărginit de o linie groasă albastră între două linii albe fine, la fel ca la toate celelalte mărci din serie.

La tipul I, linia verticală a literei R din ROMANIA cade exact pe mijlocul ornamentului oval din colţ, pe cînd la tipul II, această linie cade în dreptul cifrei 2. La tipul I cifrele din cele patru colţuri sînt mai subţiri ca la tipul II. Aceste două tipuri se întîlnesc numai la mărcile din 1891, fără filigran, pe hîrtie albă, moale şi din 1894, cu filigran II P R. Mărcile din anul 1890 cu filigran I, şi din 1890 fără filigran, pe hîrtie subţire, transparentă, există numai în tipul I.

De observat că barba efigiei nu este identică la toate mărcile, existînd în trei forme diferite. Forma normală (fig. nr. 4) este rotundă, cu vîrful puţin retezat. Mai rar, barba are o formă perfect rotundă (ca în fig. nr. 5), fără să mai aibă vîrful retezat. Această formă se întîlneşte la valorile de 1½ bani, 3 bani (ambele culori) şi 15 bani. Excepţional de rar şi numai la valoarea de 15 bani, se întîlneşte şi o barbă cu contur pătrat (fig. nr. 6).

De asemenea, porţiunea albă dintre ureche şi favorit nu este identică la toate mărcile. Forma ei normală este cea din marca din dreapta, din fig. nr. 7 : ascuţită în partea de sus. La unele mărci, de 1½ bani şi 15 bani, forma este puţin diferită, nemaifiind ascuţită în partea de sus (aşa cum se vede la marca din stînga din aceeaşi figură).

Cifre de grosimi diferite se întîlnesc la mărcile de 5 bani şi 15 bani, după cum se vede în fig. nr. 8 şi 9 [2]). La cele de 5 bani, diferenţe intervin numai în colţul din stînga jos şi sînt foarte rare ; la cele de 15 bani aceste diferenţe se observă în toate cele patru colţuri şi sînt mai puţin rare.

(Urmarea, în numărul viitor)

Alfred NICOLAU
— Craiova —

2) Aceste două ilustraţii vor fi publicate în numărul viitor.

Filatelia 1969, XVIII, nr. 12 (164).

STUDII

EMISIUNILE „CIFRA ÎN PATRU COLŢURI"

Pentru simplificare, în cele ce urmează vom indica emisiunile cu nr. 1, 2, 3, 4 după apariţia lor, şi cu rezervele formulate în ce priveşte „emisiunea" 2.

Perechi orizontale şi verticale, nedantelate la mijloc, arătate în C.M.R. 1964, nu am întîlnit la nici o valoare şi la nici o emisiune. Am fi recunoscători celor ce ne-ar putea comunica astfel de perechi, pentru a le putea verifica existenţa. [1])

Marca de 1½ bani se găseşte în emisiunile 1, 2 şi 3 şi lipseşte din emisiunea 4. Culoarea ei este un roşu-violet şi se găsesc nuanţe de la foarte intens la foarte slab, chiar spălăcit. La mărcile din emisiunea 3, culoarea are un aspect mai lăptos, datorită hîrtiei. Culoarea „roşu-sînge" menţionată de Murea la emisiunea 1, este o chestiune de interpretare sau de nomenclatură.

Varianta roz-violet, indicată în „Kohl", pare a fi în realitate o nuanţă mai deschisă a culorii de bază. Nu am întîlnit pînă acum varianta roşu-brun menţionată în „Kohl" la emisiunea 1 şi aş face rezerve asupra ei, considerînd mai curînd că ar putea să fi fost marcă din emisiunea 3, a cărei hîrtie s-a îngălbenit, ducînd la nuanţa semnalată, caz care se întîlneşte frecvent. [2])

Marca de 1½ b se găseşte dantelată A, B, C şi D, la toate emisiunile. Se citează existenţa unor exemplare izolate nedantelate orizontal sau vertical, sau cu lipsa dantelurii numai pe o latură. Astfel de piese izolate (existente, de altfel, la toate valorile) nu sînt concludente şi trebuie oricum privite cu multă prudenţă, întrucît ar fi putut fi tăiate din mărci greşit centrate.

Kohl mai semnalează şi existenţa de exemplare imprimate recto-verso.

Mărcile de culoare neagră, sînt tăieturi din benzi de ziare.

Marca de 3 bani violet se găseşte în toate emisiunile. Culoarea ei este violet, cu nuanţe mergînd de la tare pînă la lila pal. Indicaţia „violet-albastru" dată de Kohl la emisiunea 1, ca culoare de bază, nu dă o nomenclatură corespunzătoare, fiind de fapt un violet intens.

Dantelurile A, B şi C se găsesc la toate emisiunile; dantelura D se găseşte numai la emisiunile 1, 2 şi 3. Kohl semnalează existenţa unor exemplare din emisiunea 3 imprimate recto-verso şi anume cu valoarea de 5 bani verde pe verso. Aceste exemplare erau cotate ca foarte rare.

Marca de 3 bani violet-albastru intervine numai la emisiunea 3, pe hîrtie albă, moale, de asemenea în nuanţe de la foarte tare la slab. Nuanţele spre brun, precum şi gri, sînt datorate degradării hîrtiei sau unor agenţi exteriori. Se găseşte cu toate cele 4 danteluri A, B, C şi D, dantelura D fiind excepţională.

Marca de 5 bani, verde, există la toate emisiunile. Culoarea verde apare însă diferită, după hîrtia pe care a fost imprimată marca. Astfel, la tirajele 1 şi 2 verdele este ferm, iarbă; la 3 şi 4, şi în special la 3, verdele apare mai lăptos, mai dulce. Nuanţe se găsesc de la tare la foarte slab. Dantelurile A, B şi C se găsesc la toate emisiunile; dantelura D se găseşte numai la 1, 2 şi 3. Kohl semnalează existenţa unor exemplare imprimate recto-verso, precum şi mărci imprimate şi cu 3 bani violet pe verso.

Mărcile de culoare roşie, chiar pe plicuri cu ştampile autentice, sînt eseuri puse în circulaţie de complezenţă în soopuri filatelice şi nu erori.

Marca de 10 bani roşie, se găseşte numai la emisiunile 1, 2 şi 3, de asemenea în nuanţe de la tare la slab. La emisiunea 1, cu filigran 1, se întîlneşte şi nuanţa carmin care este rară; dar am găsit şi o marcă, fără filigran, pe hîrtie subţire transparentă, de culoare carmin. Face această marcă parte din emisiunea 1 şi este fără filigran, sau avem mărci carmin şi în emisiunea 2? Cu o singură marcă nu se poate stabili nimic! Numai pe măsură ce se vor mai găsi asemenea exemplare, se va putea opina din ce emisiune face parte.

Marca de 15 bani se găseşte tot numai la emisiunile 1, 2 şi 3 şi este de culoare brun-oliv, cu nuanţe mai puţin diferite ca la celelalte mărci. La emisiunea 1, cu filigran I, se găseşte rar şi o nuanţă închisă de brun, mai puţin oliv decît la celelalte.

La toate emisiunile se găsesc toate cele patru danteluri A, B, C şi D. Se găsesc exemplare nedantelate orizontal şi vertical, precum şi cu dantelura lipsă pe o singură latură, dar cum am mai arătat nu le socotesc îndeajuns de concludente.

Marca de 25 bani — albastră — face parte din toate emisiunile. Nuanţele ei sînt mai puţin variate; de semnalat un albastru mai lăptos pe emisiunea 3, datorită hîrtiei. Nuanţa ultramarin citată de Kohl la emisiunea din 1891 (cum este notată în cataloage), am întîlnit-o pînă acum numai la emisiunea 1, cu filigran I. Tot astfel, nuanţa albastru lăptos nu este de fapt o nuanţă propriu-zisă ci este datorită hîrtiei.

Dantelurile A, B şi C se găsesc la toate cele 4 emisiuni iar dantelura D numai la emisiunile 1, 2 şi 3.

1) Nota red.: Manualul Kohl menţionează existenţa unor astfel de perechi la emisiunea 1 şi 4. Pentru 2 şi 3 arată că asemenea perechi „ar trebui să existe", fără a-şi însuşi ferm această susţinere.

2) În manualul Kohl, această nuanţă intervine numai la emisiunea 1 şi anume numai la una dintre cele patru variante de dantelură (13½).

Redăm mai sus figurile 8 şi 9 care ilustrează textul apărut în numărul 11 al revistei noastre. Cu acest prilej rugăm a se rectifica numerotarea ilustraţiilor apărute în numărul 11, precum urmează: în loc de fig. 4 se va citi fig. 6; în loc de 5 se va citi 4; în loc de 6 se va citi 5.

Fig. 10 — Varietate de desen la valoarea de 15 bani: „ciocul" ornamentului care încadrează cifra din colțul din dreapta, jos, este prelungit și atinge cifra 5.

Marca de 50 de bani există la toate emisiunile în culoarea portocalie, cu nuanțe destul de diferite. Foarte rar se găsesc și mărci de culoare galben curat.

Dantelurile A, C și D se găsesc la toate emisiunile, dantelura B însă numai la 2, 3 și 4.

Erori și defecte de desen și dantelură

O varietate tipică de tipar apare la marca de 15 bani, la care ciocul ornamentului din colțul din dreapta jos, în loc de a fi scurt, cum este normal la toate mărcile, este prelungit și atinge cifra 5 (fig. 10).

Tot astfel, atît cele două tipuri ale mărcilor de $1^1/_2$ și 25 bani, cît și diferențele de desen, arătate în figurile 4—9 din numărul precedent al revistei, constituie varietăți tipice, deoarece normal ar fi ca desenele tuturor mărcilor să fie identice.

Erori accidentale de imprimare, fie izolate fie intervenind la un număr mic de mărci, se găsesc curent. Ele constau din :

— cifre și litere defecte, prezentînd unele lipsuri în desenul lor ;

— cadrul întrerupt sau chiar porțiuni întregi din cadru, neapărute la imprimare ;

— linii albe și linii de culoare, apărînd în desen în diferite locuri sau direcții ;

— linii marginale și pete pe margini ;

— pete albe și pete de culoare, apărînd în diferite locuri, pe desen ;

— puncte multe de culoare, mici și dese, pe toată suprafața mărcii.

Sînt de semnalat de asemenea și centrările defectuoase determinate de perforarea dinților, cu abateri față de jumătatea distanței dintre mărcile vecine. Acestea duc pînă acolo ca o marcă să prindă și 2—3 mm din desenul mărcii vecine, pe două sau chiar trei laturi. Asemenea exemplare defectuoase se găsesc la toate mărcile din toate emisiunile. De fapt, aci este vorba de rebuturi de fabricație, scăpate la controlul de calitate de imprimeria de mărci.

Filigran

Emisiunea 1 este imprimată pe o hîrtie cu filigranul „Stemă mică". Precum se știe, acesta nu este de fapt un filigran propriu-zis, nu este rezultat din procesul tehnologic, de fabricarea hîrtiei, stema fiind încrustată mecanic, prin presiune, pe hîrtie gata fabricată. În expunerea noastră vom denumi totuși, pentru ușurință, acest pseudofiligran ca „Filigranul I".

Filigranul I reprezintă vechea stemă mică a țării, fără sprijinul celor doi lei laterali și fără „pavilionul" de hermină. Filigranul, cu dimensiunile de 20 × 15 mm, trebuia să apară întreg pe fiecare marcă și la mijloc. Uneori, din cauza așezării greșite a hîrtiei, la imprimare, filigranul este deplasat față de desenul mărcii ; astfel, pe unele mărci, apar chiar două jumătăți de filigran.

Emisiunea 4 a fost imprimată pe o hîrtie cu filigranul II, este compus din literele P și R (Poșta Română.) Literele sînt înalte de $11^1/_2$ mm și late de 6 mm, cu distanța de 3 mm între ele. Și acest filigran trebuia să apară normal cu ambele litere pe fiecare marcă, la mijloc ; din aceleași cauze, pe unele mărci apar numai fragmente de litere formînd uneori R P în loc de P R.

Normal, filigranele I și II trebuie să apară în poziția 1, în care — privind marca din față — deviza NIHIL SINE DEO sau inițialele P R se citesc normal. Cînd hîrtia cu filigran a fost introdusă pe dos la tipar, privind marca din față, ele se citesc de la dreapta spre stînga ; aceasta este poziția 2 a filigranului. Cînd hîrtia a fost introdusă întors, cu scrisul întors, pe recto sau pe verso, filigranele au apărut în pozițiile 3 și 4.

Nu se cunosc cazuri de mărci „Cifre", în care filigranul să apară 5, 6, 7 și 8. Acestea ar fi putut proveni numai dacă colița de hîrtie ar fi fost introdusă la tipar nu vertical ci pe lat, în ambele sensuri, recto sau verso.

Falsuri

Nici un catalog nu a semnalat existența de falsuri la aceste mărci destul de comune, după cum cunoscătorii mărcilor semi-clasice știu că aceste mărci nu s-au falsificat.

Marca din stînga, din fig. 11, are însă o înfățișare neobișnuită. Cercetată amănunțit, se constată că este un fals, nu prea reușit, cu următoarele caracteristici :

— este imprimată pe o hîrtie cu structură ca de sită, ca la emisiunea Moldova 1918, hîrtie ce nu a fost întrebuințată la nici una din emisiunile „Cifra" ;

— deși ovalul și grosimea cifrelor apar ca la tipul I, poziția literei R din ROMANIA este ca la tipul II ;

— literele sînt mai groase ca la original ;

— ovalul mare și linia din jurul lui, sînt neregulate, lucru ce nu se întîmplă la original ;

Fig. 11 : În stînga, marcă falsă ; în dreapta, exemplar autentic.

— distanțele dintre rozete și valoarea în litere, sînt mult mai mici ca la original ;

— lipsește linia de delimitare a cefei ;

— pe obraz apare o linie orizontală de culoare, care la original nu există ;

— dantelura de 13—$14^1/_4$ nu se întîlnește la mărcile originale.

Un alt fals este marca din stînga, din fig. 12. Fiind mai reușit și fără un aspect neobișnuit, el nu ar fi atras atenția dacă nu s-ar fi stabilit că și mărcile „Cifra" au fost falsificate. Iată caracteristicile acestui fals :

— ovalul mare și linia din jurul lui sînt neregulate, lucru ce nu se întîmplă la original ;

— distanța dintre rozeta din stînga și litera C, este mai mică decît la original ;

— lipsește linia de delimitare a cefei ;

— dantelura $13^1/_4$—14 nu se întîlnește la mărcile originale ;

— pseudofiligranul nu este încrustat, ci impregnat cu o materie gnasă, tocmai pentru a se da impresia de autenticitate, întrucît se știe că această marcă este mai bine cotată fără filigran.

(Continuare în pag. 18)

BĂILE HERCULANE

Cercul filatelic din Băile Herculane a organizat o reușită expoziție filatelică.

Dintre membrii cercului care au prezentat exponate variate au fost : Grigore Lungu, dr. Andrei Stoienescu, dr. Ladislau Sighearto, Andrei Tauber, Ecaterina Răzvan și alții.

Încă din primele zile, exponatele s-au bucurat de frumoase aprecieri. Filateliști din diferite părți ale țării au fost plăcut impresionați și au felicitat cercul nostru care, deși tînăr, dovedește o intensă preocupare pentru această minunată sursă de culturalizare individuală și a maselor.

Eufrosina Bărulescu

TÎRNĂVENI

La Casa de cultură a orașului Tîrnăveni, jud. Mureș, Cercul filatelic a organizat o expoziție cu emisiuni românești. Au expus : A.N. Ivăncescu, Incze Ștefan, Worro Attila, Gyalai Irma, Marcel Ciobotaru, dr. Mircea Popa, dr. Cazimir Schissl, Ion Susca.

Pentru reușita expoziției și-au dat concursul : prof. Ion Ritiu, director și salariații Casei de cultură și ai Oficiului P.T.T.R. local.

Expoziția a fost vizitată de un mare număr de cetățeni din localitate și din alte localități ; iar după deschiderea cursurilor a fost vizitată de elevii școlilor din localitate, veniți în grup împreună cu profesorii.

A. N. Ivăncescu

CULEGERE DE COMUNICĂRI PENTRU CERCURI

Printre criticile cel mai des aduse unor cercuri filatelice este și aceea că ele se limitează la activitatea de schimb, dînd prea puțină atenție organizării de scurte comunicări sau prelegeri, pe diferite teme filatelice de actualitate.

Pentru a veni în sprijinul cercurilor filatelice, filiala București a A.F.R. a editat recent o culegere de trei comunicări ; temele lor sînt :

— Cum să ne pregătim exponatele ? (Nicolae Tripcovici)

— Educația patriotică prin filatelie (I. Micu)

— Cum se poate alcătui un studiu filatelic ? (ing. M. Popovici).

Prin conținut și extindere — fiecare dintre ele este potrivită pentru a fi citită în cadrul ședințelor obișnuite ale cercurilor filatelice.

Cele trei comunicări au fost difuzate de filiala A.F.R. București cercurilor filatelice din Capitală. Filialele A.F.R. județene pot cere Filialei A.F.R. București (str. Biserica Enei 16), trimiterea unui exemplar al acestei culegeri.

PROGRAMUL ȘEDINȚELOR DE SCHIMB ÎN CAPITALĂ

Reamintim cititorilor noștri zilele de schimb la Cercurile filatelice din Capitală :

SECTORUL I — (Medici și personal sanitar), Spitalul Brîncovenesc, sala Amfiteatrului	joi	18—20
SECTORUL II — Ministerul Industriei Lemnului, str. Bibliotecii 2, sector IV	sîmbătă	18—20
SECTORUL III — (23 August), str. Traian 185	duminică	9—14
SECTORUL IV — (T. V.), str. Mircea Vodă 5	luni	18—20
SECTORUL V — (30 Decembrie), str. 11 Iunie 51, în curte	duminică	9—14
SECTORUL VI (Poșta Centrală), str. Lipscani 21, în curte	miercuri	18—20
SECTORUL VII — (Academia), str. Gutenberg 3 bis, et. II	vineri	18—20

Cu ocazia ședințelor de schimb ale acestor cercuri, funcționează — la orele indicate — și un stand filatelic aprovizionat cu serille filatelice nedirijate, F.D.C., ilustrate maxime și accesorii de filatelie.

„CIFRA ÎN PATRU COLȚURI"

(urmare din pagina 5)

Cotări

Este știut că mărcile sînt cotate după raritatea lor cît și după cerere.

Tocmai de aceste criterii nu a ținut îndeajuns seama C.M.R. 1964, cînd a fixat cotele mărcilor „Cifra". Și

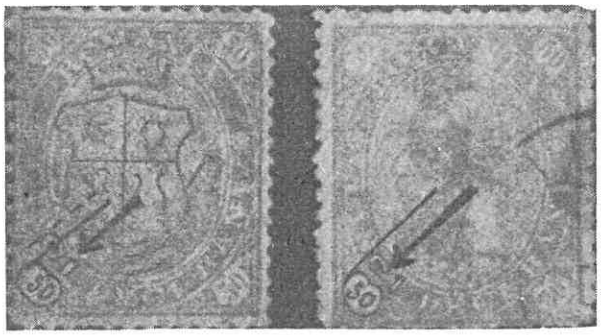

Fig. 12 : În stînga, marcă falsă. Se observă amprenta grasă a presudofiligranului, contrafăcut și el.

nu mă refer la aceste cote comparativ cu cotele altor mărci, ci numai la cotele din cadrul emisiunilor „Cifra".

Astfel, marca de 15 bani, fără filigran, este cotată la fel cu cea de 10 bani, fără filigran și ceva mai puțin decît marca de 25 bani, fără filigran. Totuși marca de 15 bani se găsește peste tot, în cantități masive și mult mai ușor decît celelalte două (cam de 20 de ori mai puțin frecvente).

Mărcile de 1½, 3, 5 și 25 bani, fără filigran, cu dantelura D, citate în catalog ca „existente", dar fără cote, deci excepțional de rare, se găsesc mai ușor ca cele de 10, 15 și 50 bani, care sînt cotate, deci a căror raritate este cunoscută.

Mărcile de 3 și 5 bani, cu filigran II P R, cotate cam dublul celor fără filigran, se găsesc cel puțin de zece ori mai rar ca acestea, iar marca de 50 bani, din aceeași serie, cotată cam de 10 ori cît cea fără filigran, nu se găsește decît excepțional.

Tot astfel, mărcile de 1½ bani tip II, pe hîrtie transparentă, sînt mai rare decît cele de tip I, iar cele de tip II pe hîrtie albă moale, sînt mult mai rare decît cele de tip II.

În sfîrșit, mărcile de 25 bani tip I, pe hîrtie subțire, moale și albă, obișnuită, sînt mult mai rare ca cele tip II.

Cotarea acestor tipuri cam la fel, nu mi se pare deci conform cu raritatea efectivă a mărcilor.

Acestea au fost numai cîteva exemple care arată că este nevoie și de o revizuire a cotelor mărcilor „Cifra", în noua ediție a catalogului.

Întreguri

Cu aceleași mărci, de același desen, și în aceleași culori au fost emise și următoarele imprimate :

1891 — carte poștală închisă, cu marcă de 5 bani
1893 — carte poștală închisă, cu marcă de 15 bani
1890 — mandat poștal intern, cu marcă de 50 bani
1893 — mandat poștal intern, cu marcă de 25 bani,
1892 — mandat poștal internațional, cu marcă de 25 bani
1893 — bandă pentru ziare cu marcă de 1½ bani

Eseuri

Se cunosc : un singur eseu de desen al cărui model diferă foarte puțin de modelul definitiv și 42 probe de culoare, în desenul definitiv, pe mai multe feluri de hîrtie nedantelate.

Alfred NICOLAU — Craiova

Filatelia 1976, XXV, nr 6 (242).

SCUTIREA DE TAXE POȘTALE A CORESPONDENȚEI OSTAȘILOR

În timpul războiului din 1877—1878, purtat de armatele ruse și române împotriva imperiului otoman, război care a adus României recunoașterea independenței sale naționale, a fost mobilizată întreaga armată română, compusă din 4 divizii formînd două corpuri de armată, plus divizia de rezervă și regimentele de dorobanți și de artilerie, nou înființate.

Armata activă, milițiile, serviciul de ordine și paza granițelor, însumau circa 100 000 de oameni[1]), care se aflau sub arme, departe de familiile lor.

Pentru prima dată în istoria poștei române, s-a pus problema scutirii de taxe poștale a corespondenței celor aflați sub arme. Problema a fost soluționată în sensul că s-a dispus scutirea de taxe poștale numai a corespondenței militarilor GRADE INFERIOARE (deci nu corespondența subofițerilor și ofițerilor). Această scutire se aplica întregii lor corespondențe, adică atît scrisorilor trimise de militarii grade inferioare familiilor lor, cît și scrisorilor trimise de membrii familiilor militarilor grade inferioare, aflați sub arme.

Fig. 1 — Scrisoare purtînd pe față semnul de scutire (două linii încrucișate). Slab vizibilă în reproducere, ștampila poștală de tranzit.

Printr-un ordin, din 2 iunie 1877, ministrul de război făcea cunoscut comandantului corpului II armată, următoarele : „Direcția generală a poștelor și telegrafelor prin adresa nr. 7640 a comunicat ministerului de război că s-a decis ca pe timpul concentrărilor toate scrisorile adresate gradelor inferioare din armată, precum și acelea ce ei vor adresa să fie scutite de taxele poștale. In acest scop Direcția Poștelor și Telegrafelor a dat ordin ca toate oficiile poștale din țară să expedieze gratis toate scrisorile ce li se vor prezenta de către sau pentru gradele inferioare“[2]).

În acel timp nu existau încă cărți poștale militare și, de multe ori, birourile poștale, neștiind dacă trimițătorii scrisorilor erau militari **grade inferioare** pentru a putea beneficia de scutirea poștală, încărcau cu „porto“ scrisori care ar fi trebuit să circule gratuit, ceea ce a produs nemulțumiri și a generat reclamații.[3]) De aceea, Direcția generală a telegrafelor și poștelor a propus și ministerul de război a încuviințat, ca scrisorile gradelor inferioare să poarte fie ștampila unității militare respective, fie certificarea vagmistrului (sergentului major), spre a putea beneficia de scutirea poștală. Astfel, în ordinul din 26 iulie 1877, ministrul de război dispunea :

„Spre a se preîntîmpina acest inconvenient, direcția poștelor și telegrafelor propune ca de viitor scrisorile ce se expediază de către gradele de jos să poarte pe dosul copertei ștampila oficială a corpului sau certificarea vagmistrului fără care scrisoarea nu se poate considera ca emanată de la un grad inferior. Comunicîndu-vă această dispoziție vă invit, domnule comandant, a da ordine în consecință.“[4])

Pentru a ușura circulația gratuită a acestor scrisori, direcția generală a telegrafelor și poștelor a mai luat și măsura însemnării cu două linii încrucișate, trase cu creionul colorat, a scrisorilor beneficiind de gratuitate, după cum rezultă din circulara nr. 8730/1877 adresată de direcția generală, tuturor oficiilor poștale, avînd următorul cuprins :

„Domnule Diriginte, primesc reclamațiuni că scrisorile de la și pentru militarii grade inferioare, contra ordinelor date, tot se mai încarcă cu porto. Vă mai repet circulările nr. 7434 și 7987, și vă invit să vă conformați lor, și să fiți cu atenție **a se nota cu creion roșu sau albastru în cruci** scrisorile militarilor fără să le mai încărcați cu porto cînd au adrese de militari inferiori, sau vor fi certificate de sergentul major că emanează de la militari inferiori ori vor purta pe dos ștampila oficială a corpului din care fac parte. Repetați din nou birourilor rurale aceste dispoziții, ca să se conforme și fiți cu atenție a se urma întocmai spre a nu se mai primi asemenea juste reclamațiuni“.[5])

Măsura certificării vagmistrului ori aplicării ștampilei corpului, ordonate de ministerul de război în scopul asigurării eficienței dispozițiilor de scutire poștală, au fost transmise, pe cale ierarhică, tuturor unităților militare. Se cunoaște, astfel, ordinul, din 29 iulie 1877, trimis din Calafat, de generalul Lupu, comandantul corpului de observație, colonelului Pencovici, comandantul diviziei I-a, cu conținutul următor : „In conformitate cu ordinul D-lui Ministru de război n. 10.589 veți face ca în viitor scrisorile ce se expediază prin poștă de către gradele de jos, să poarte pe dosul copertei ștampila oficială a corpului său, sau certificarea vagmistrului, fără care scrisoarea nu se va considera ca emanată de la un grad inferior și cu modul acesta familiile și rudele militarilor gradelor inferioare nu sînt supuse să plătească taxele poștale“.[6])

★

Desigur că certificarea vagmistrului și aplicarea ștampilei nu se concepeau și pentru corespondența adresată militarilor gnade inferioare de către familiile lor, fiind suficientă indicarea numelui, pronumelui, gradului și unitatea militară din care făcea parte. Deoarece s-au găsit scrisori purtînd adrese incomplete ori ilizibile, Direcția generală a telegrafelor și poștelor, pentru a veni în sprijinul familiilor mobilizaților, a trimis oficiilor poștale ordinul circular nr. 12,952 din 29 august 1877, în care, printre altele, se prevedea : „Nu veți primi nici o depeșe sau scrisoare dacă adresa, pe lîngă nume și pronume, nu conține și nr. regimentului din care face parte militarul ; cînd însă s-ar afla adresa ilizibilă sau incompletă le veți completa **ajutînd în aceasta mai ales pe sătenii ce nu știu carte**. Toate scrisorile pentru acellaș regiment le veți pune sub o bandă cu numărul regimentului, ca astfel adunîndu-se în biroul de schimb să se poată trimite imediat la corpurile respective. De asemenea la facerea grupurilor veți da sătenilor care le trimit, **ajutorul necesar** în limitele timpului de care veți dispune“.[7])

Regimul poștal militar, căruia îi erau supuse scrisorile militarilor grade inferioare, s-a dovedit a fi formalist. Certificarea vagmistrului sau aplicarea ștampilei unității militare, forme presupuse a fi ușor de îndeplinit, s-au dovedit în practică foarte greoaie în condițiile deplasării trupelor. Îndeplinirea formalităților cerute a devenit aproape imposibilă în timpul luptelor grele de la Plevna și Rahova și — mai ales — în condițiile războiului de mișcare, de la Rahova spre Vidin. Aceasta a determinat Direcția generală a telegrafelor și poștelor și Ministerul de război (care, în tot timpul, au colaborat strîns pentru stabilirea și menținerea legăturilor telegrafo-poștale) să renunțe la cerința certificării vagmistrului ori a aplicării ștampilei unității militare. Prin circulara nr. 15.297 din 10 decembrie 1877, către „toate oficiurile poștale din țară“, Direcția generală a poștelor ordona :

„Prin ordinile circulare date în privința scrisorilor militarilor de grade inferioare pentru familiile lor, s-a prevăzut că asemenea scrisori, spre a fi scutite de taxe, să aibă certificarea sergentului major sau sigiliul regimentului. Aceste formalități, lesne de îndeplinit mai înainte cînd armata nu întrase în acțiune, astăzi însă cînd mai pe fiecare zi ea este

---

1) *Academia Republicii Socialiste România, „ISTORIA ROMÂNIEI“, vol. IV, 1964, p. 609.*

2) *Academia Republicii Populare Române, „Documente privind istoria României. Războiul pentru independență“, vol. III. nr. 933.*

3) *Astfel, prin nota nr. 11352/1877, Direcția generală a telegrafelor și poștelor încunoștiința Ministerul de război că „scrisorile ce se trimit de către gradele inferioare la familiile și rudele lor de multe ori sînt supuse la plata taxelor poștale deoarece nu se cunoaște dacă într-adevăr scrisorile emană de la gradele inferioare“. (V. „Documente“. Vol. V. nr. 334).*

4) *Ibidem.*

5) *V. „Buletinul telegrafo-poștal“ nr. 5—8/1877, pag. 19.*

6) *V. „Documente“ volumul V, nr. 404, pag. 192.*

7) *V. „Buletinul telegrafo-poștal“ nr. 8/1877.*

→ p. 8!

Filatelia 1976, XXV, nr-6 (242).

CONTRIBUȚII

TAXELE DE PLATĂ 1911—1930

Mărcile românești „Taxa de plată" din perioada 1911—1930 au format obiect de studiu în cadrul revistei „Filatelia" prin articolele publicate în numerele 6, 7, 8—1958 sub semnătura Octav Luchidy și N. Tripcovici și continuate apoi în numerele 7 și 8 din 1965 sub semnătura lui O. Boehm-Renei, Vatra Dornei.

Studiile întreprinse au scos în evidență o serie de varietăți, cu deosebire de tipar, în mare parte defecțiuni sau omisiuni de imprimare. Cele mai însemnate au fost inventariate și prezentate în extenso în ediția 1974 a „Catalogului mărcilor poștale românești" (C.M.R.).

Reluarea și completarea studiului acestor emisiuni se datorește unei întîmplări — împrejurare neașteptată și fericită, care în cele mai multe cazuri determină un nou impuls în cercetare. Astfel „întîmplarea face să remarc la una din mărcile emisiunii 1926 că în loc de TAXA de PLATĂ a fost imprimat TAXA de PIATA, varietate de tipar neînregistrată pînă la acea dată. * Îndreptîndu-mi atenția și asupra celorlalte mărci din colecție din emisiunile TAXA de PLATA, constat cu surprindere noi varietăți de tipar, de asemenea necunoscute, unele de importanță majoră. A fost suficient ca să mă hotărăsc să studiez cu atenție această problemă, să-mi procur pe cît posibil materialul filatelic necesar și să extind aria de cercetare asupra întregii perioade.

Înainte însă de a comunica rezultatele acestui studiu consider necesar să subliniez ca și predecesorii mei în studierea mărcilor poștale — dificultățile mari de care ne lovim mai cu seamă în finalizarea cercetărilor, datorită lipsei unui muzeu al mărcilor poștale românești. În mod concret, lipsa muzeului poștal s-a făcut resimțită mai ales la determinarea locului ocupat în coală a varietății de tipar semnalată. În condițiile ființării unui muzeu poștal această lipsă ar fi fost înlăturată, presupunînd că muzeul ar fi în posesia colilor emisiunilor respective Cu această scurtă introducere să luăm cunoștință de rezultatele cercetării în acest domeniu.

Figurile 0, 1, 2a, și 2b.

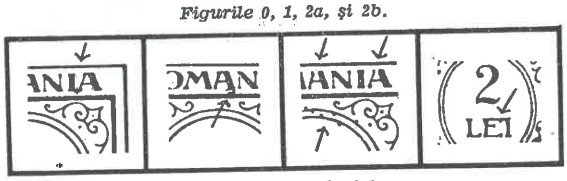

Figurile 3, 4, 5 ab și 5 c.

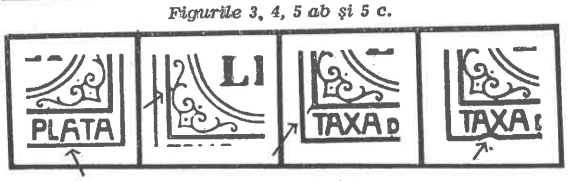

Fig. 6 a ,6 b, 7 și 8 a.

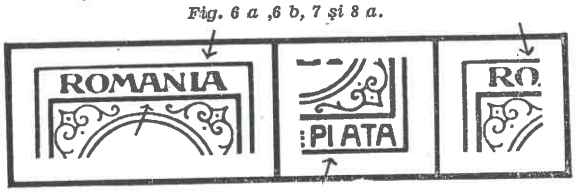

Fig. 8 b, 9a și 9 b.

Emisiunea 1911 filigran VIII (PR-monogram)

P 47 a**	5 bani	albastru pe verzui	— Agrafa din stînga sus, fără punct exterior (fig. 0)
P 49 a	15 „	„	— Agrafa din stînga sus, legată printr-o liniuță de cadrul interior stînga (fig. 1)
P 50 a	20 „	„	— Cifra 2 ruptă mai jos de mijloc, asemănătoare unui semn de întrebare (fig. 2a) — Agrafa din stînga sus, întreruptă în partea de jos (fig. 2b)

Emisiunea 1922 — fără filigran

P 68 wb	10 bani	negru pe hîrtie gălbuie	— Literele I și A din ROMANIA, legată la bază printr-o cruciuliță (fig. 3)
P 71wa	50 bani	„	— Primul A din Romania, subliniat sub piciorul drept cu o linie curbă tangentă la cadrul interior (fig. 4)
P 74 w	2 lei	„	— Puncte amplasate pe cele două ovale concentrice (fig. 5ab)

* 1974
** Indicative din C.M.R—Ed. 1974.

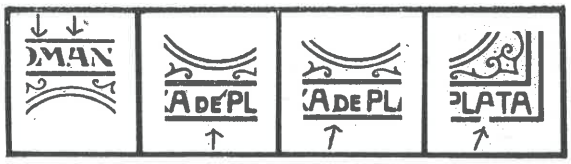

Fig. 9 b (al doilea detaliu), 10, 11 și 12

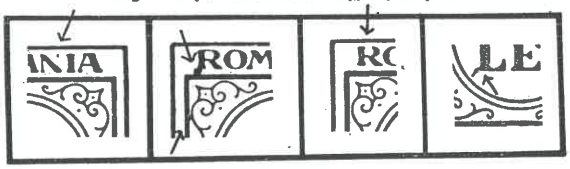

Fig. 13, 14, 15 și 16

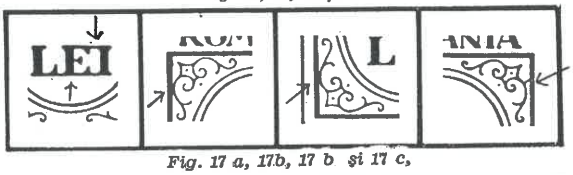

Fig. 17 a, 17b, 17 b și 17 c,

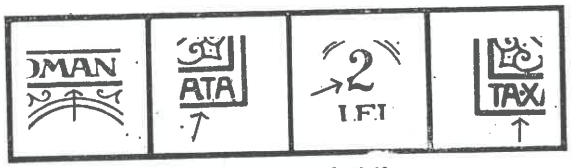

Fig. 17d. 18a. 18b și 19

			— Literele A din ROMANIA — rupte sus — Litele L și I din LEI legate în partea de sus. (fig. 5c)
P 74 W	2 lei	„	— Primul A din PLATA rupt în dreapta deasupra liniei orizontale, iar piciorul stîng mai lung (fig. 6a) — Agrafa din stînga jos, legată de cadru interior stînga printr-o liniuță (fig. 6 b)
P 74 W	2 lei	„	— Cadrul interior prelungit în colțul din stînga jos (fig. 7)

Emisiunea 1926 — fără filigran

P 79 a	1 leu	negru pe hîrtie albă	— Literele M, A, N și I, A legate la bază — cadrul exterior deformat sub TAXA (fig. 8a și 8b)
P 80 a	2 lei	„	— PIATA în loc de PLATA (tig. 9a și 9b și foto)
P 80 a	2 lei	„	— Litera E din DE cu adaus prelungit ca o săgeată în direcția NE (tig. 10)
	2 lei	„	— Litera D din DE, deformată și cu prelungire în jos spre stînga (fig. 11)
	2 lei	„	— Cadrul exterior rupt sub primul A din PLATA iar — Primul A din PLATA cu piciorul drept mai scurt (fig. 12)
	2 lei	negru pe hîrtie albă	— Litera N fără al doilea picior (fig. 13)
	2 lei	„	— Pată de culoare sub piciorul literei R, unind litera cu linia cadrului interior — Agrafa din stînga sus, unită printr-o liniuță de cadrul interior stînga (fig.14)
	2 lei	„	— Litera R din ROMANIA întreruptă sus (fig. 15)
	2 lei	„	— Prelungire în stînga jos a literei L din LEI (fig. 16)
	2 lei	„	— Literele LEI legate între ele la bază. Literele E și I legate și sus (fig. 17a) — Agrafele din stînga sus și jos, tangente la cadrul interior stînga (fig. 17b) — Agrafa din dreapta sus, legată printr-o liniuță de cadrul interior dreapta (fig . 17c) — Literele M A N din ROMANIA legate între ele la bază (fig. 17d)
	2 lei	„	— Primul A din PLATA îngroșat și deformat spre dreapta — Punct sub al doilea A din PLATA, piciorul drept (fig. 18a) — Cifra 2 cu excrescență în stînga jos spre bază (fig. 18b)
	2 lei	„	— Punct de culoare între A și X (fig. 19) — **Filigran X vertical**
	2 lei	„	— Agrafa din stînga jos, prinsă de ovalul exterior printr-un punct de legătură — Piciorul literei M rupt în stînga (20a și 20b)

		– Litera D din DE mai îngroșată în dreapta (fig. 20c)
2 lei	„	– Cele două ovale concentrice cu întreruperi pe partea dreaptă. Idem agrafa din dreapta jos (fig. 21)

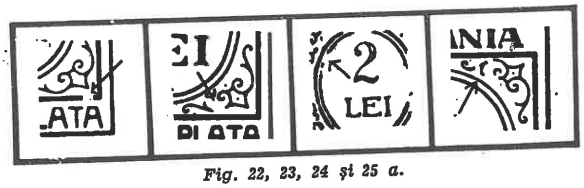

Fig. 22, 23, 24 și 25 a.

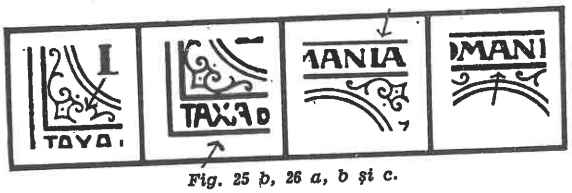

Fig. 25 b, 26 a, b și c.

Fig. 27.

2 lei	„	– Cadrul interior rupt ,deasupra ultimului A din PLATA (fig. 22)
2 lei	„	– Agrafa din dreapta jos, ruptă (fig. 23)
2 lei	„	– Ovalul interior întrerupt la ora 10 (fig. 24)

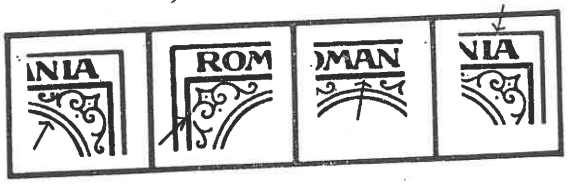

Fig. 29, 30 a, 31 a și 31 b.

2 lei	negru pe hîrtie albă	– Agrafele din dreapta sus și stînga jos cu întreruperi (fig. 25a și b)
2 „	„	– Punctul interior din agrafa din stînga jos lipsă
2 „	„	– Punctul exterior din agrafa din stînga sus și cel interior din agrafa din dreapta sus, lipsă
2 „	„	– Literele O și M din ROMANIA cu imprimare stearsă, defectuoasă
2 „	„	– Literele R O M A N cu imprimare slabă, detectuoasă, incompletă

Fig. 9 a *Fig. 9 b*

P 82 a	6 „	„ – Literele X și A, sparte (fig. 26a)
P 81 a	3 „	„ – Literele M A N și I A legate la bază
	6 „	„ – Literele M A N și I A legate la bază

Emisiunea 1930 cu ST negru – 8 iunie 1930 – fără filigran

P 83	1 leu	negru pe hîrtie albă	– Litera D din DE supradimensionată
			– Litera X îngroșată spre dreapta (27)
			– Literele M A N și I A legate la bază
P 83	1 leu	„	– Literele T A X A și L A legate la bază
			– Literele M A N și I A legate la bază
P 84	2 lei	„	– PIATA în loc de PLATA
			– Litera O deschisă la bază și R M A N fragmentate (fig. 9b + detaliu)
	2 lei	„	– Literele LEI legate la bază
	2 lei	„	– Litera M ruptă la piciorul din dreapta și N îngroșat în partea de sus
	2 lei	„	– Litera O legată de cadrul superior printr-o liniuță, iar cifra 2 îngroșată cu deosebire la bază (fig. 28 a).
	2 lei	„	– Literele R, O și M A N legate la bază (fig. 28 b)

Fig. 28 a și b.

P 85	3 lei	negru pe hîrtie albă	– Literele M A N și I A legate la bază
			– Agrafa din dreapta sus cu un semicerc
			– adăugat (fig. 29)
	3 lei	„	– Agrafa din stînga sus ruptă (fig. 30)
			– Hîrtie gălbuie în loc de albă
P 86	6 lei	„	– Literele M A N și I A legate la bază
			– Punct de culoare deasupra ultimului A din PLATA (fig. 31c)

Întrucît caracteristicile de bază ale emisiunilor TAXA de PLATA din perioada 1911–1930 s-au păstrat și la emisiunile din 1931–ST roșu Timbrul Aviației și din 1942, am considerat util să evidențiez și unele varietăți mai însemnate ale acestor emisiuni ca de ex:

Emisiunea 1931 – ST roșu – Timbrul Aviației – cu filigran XII (PTT)

PF 25	1 leu	negru pe hîrtie albă	– Litera D din DE supradimensionată
			– Litera X îngroșată spre dreapta (fig. 27)
			– Literele M A N și I A legate la bază
	1 leu	„	– Literele T A X A și L A legate la bază (fig. 32c și d)
			– Literele M A N și I A legate la bază (fig. 32 a și b)
PF 26	2 lei	„	– Literele N I legate la bază (fig. 33a)
			– Primul A din PLATA îngroșat la dreapta (fig. 33b)
	2 lei	„	– Punct de culoare între A și X (fig. 34)
	2 lei	„	– Litera O legată de cadrul superior prin liniuță (fig. 35)
			– Cifra 2 mai îngroșată decît normal.
			– Primul I din ST–AVIATIEI, fragmentat în trei
	2 lei	„	– Linia mediană din primul A din PLATA se prelungește în stînga traversînd prin mijlocul literei L (fig. 36)

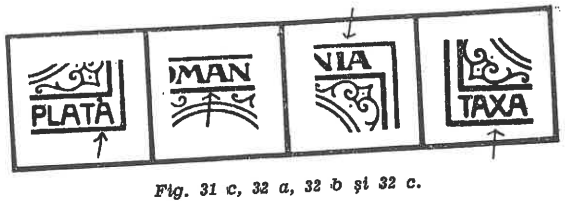

Fig. 31 c, 32 a, 32 b și 32 c.

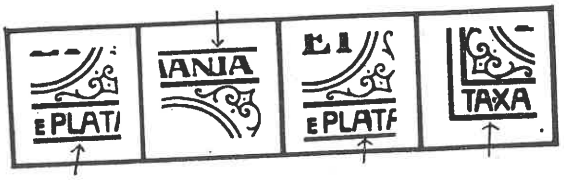

Fig. 32 d, 33 a, 33 b și 34.

(Continuare în pag. 8)

(Urmare din pag. 7)

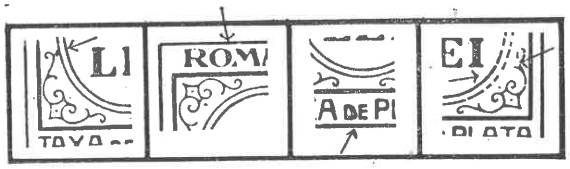

Fig. 20 a, 20 b, 20 c și 21

Emisiunea 1942 Filigran XIII (CC)

P 88	50 lei	negru pe hîrtie albă	— Agrafele din dreapta sus și stînga jos fără punct exterior
P 88	50 lei	„	— Agrafele din dreapta și stînga sus fără punct exterior (fig. 37)
P 89	100 lei	„	— Agrafa din dreapta sus, fără punct exterior (fig. 37)
P 89	100 lei	„	— Agrafele din dreapta și stînga sus fără punct exterior

Ca urmare a marelui număr de exemplare studiate, la încheierea acestui studiu, consider că pot fi trase cîteva concluzii cu caracter general ca de ex.:

— Valorile de 1, 3 și 6 lei din emisiunea 1926 prezintă ca o caracteristică generală : literele M A N și I A din ROMANIA legate la baza, abaterile de la această caracteristică putînd fi considerate în aceste cazuri ca varietăți de tipar

Fig. 35, 36, și 37.

— Repetarea de-alungul mai multor emisiuni a acelorași varietăți — defecte de cliseu, lipsa punctului în agrafă, etc. — uneori de-alungul tuturor celor zece emisiuni ale perioadei 1911—1942 (așa cum se evidențiază la emisiunea X 1942 — P 88 și P 89 cu lipsa punctelor în agrafe, semnalate încă de la prima emisiune din 1911 sub indicativele P 48.4 și P 48.6) conduce în mod logic la presupunerea că la toate aceste emisiuni au fost utilizate — în multe cazuri — aceleași plăci tipografice.

— Marea diversitate a varietăților de tipar ale acestor emisiuni care se cunosc ca și a celor care încă mai apar datorate în cea mai mare parte uzurii plăcilor tipografice pun problema reclasificării acestora după criterii mai judicioase, reconsiderarea și eventual limitarea coeficienților pentru cotele variantelor numai pentru acele varietăți de tipar de importanță majoră.

— Așa cum a rezultat din prezentul articol-problema varietăților de tipar, hîrtie, filigran etc, fiind încă departe de a fi încheiată, este necesară continuarea studiului mărcilor din emisiunile TAXA de PLATA — orice contribuție în acest sens fiind binevenită.

O. SOREANU

UN CONCURS CU LARGI REZONANȚE

Redacția revistei „Filatelia“ a primit din partea redacției revistei „Filatelia U.R.S.S.“, organul publicistic frățesc, care apare în Uniunea Sovietică, propunerea de a populariza și contribui la organizarea unui concurs dedicat aniversării a 60 de ani de la Marea revoluție socialistă din octombrie, cu participare internațională. Propunerea respectivă a fost considerată ca o posibilitate de strîngere a relațiilor de prietenie dintre filateliștii din cele două țări, ca o metodă bună de propagandă pentru pasiunea comună a zeci de mii de tineri și vîrstnici : colecționarea mărcilor poștale. Tinem să precizăm că Comitetul executiv al Asociației Filateliștilor din România, care a luat cunoștință de propunerea revistei „Filatelia U.R.S.S.“, a apreciat elogios inițiativa respectivă și a considerat că desfășurarea concursului filatelic internațional va avea bune rezultate pentru popularizarea unor momente istorice importante, pentru dezvoltarea filateliei.

Conform regulamentului de desfășurare a concursului, propus de revista „Filatelia U.R.S.S.“, acesta urmează să aibă două etape distincte de desfășurare : **prima etapă — pînă la 1 iunie 1977. Apoi, cele mai bune răspunsuri vor fi trimise redacției revistei „Filatelia U.R.S.S.“ pentru a fi luate în considerație la a II-a etapă, la care se vor acorda premii de către revista sovietică.** La prima etapă premiile vor fi acordate de revista noastră, de un juriu constituit în mod special, cu avizul Comitetului executiv al Asociației.

În conformitate cu proiectul desfășurării concursului, ce ne-a fost trimis, informăm — în dorința de a se începe pregătirile încă de pe acum, că organizatorii au în vedere următoarele întrebări, la care vor trebui să răspundă cei ce doresc să participe la concurs :

1. Cînd a apărut prima marcă, din lume în cinstea Marii revoluții socialiste din octombrie, cine este autorul acesteia și ce cunoaște concurentul cu privire la creația mărcii respective.
2. Care mărci sovietice și care mărci ale altor țări socialiste sînt considerate de autor ca fiind cele mai reușite, dintre cele dedicate evenimentului aniversat ?
3. Cînd a fost emisă prima marcă din lume cu chipul fondatorului statului sovietic, V.I. Lenin ?
4. Indicați mărcile poștale pe care au fost prezentate pentru prima oară crucișătorul legendar „Aurora“ și o scenă din „Asaltul Palatului de iarnă“.
5. Cînd a apărut emisiunea poștală cu reprezentarea ordinului „Revoluția din octombrie“ ?

După cîte se poate vedea, inițiativa revistei filatelice sovietice are în vedere atragerea unui număr cît mai mare de participanți la concurs, fapt deosebit de pozitiv. Aceasta rezultă din însăși întrebările propuse de redactie, întrebări la care mulți tineri filateliști români vor fi, desigur, în măsură să răspundă, mai ales că revista noastră își propune să publice unele materiale care să îi ajute în acest sens.

Scrisorile cuprinzînd răspunsurile la întrebările de mai sus urmează a fi trimise redacției revistei „Filatelia“ str. Boteanu 6 — București, **dar numai după ce vom publica un nou articol cu detalii și date bine definite, stabilite de organizatori. Deocamdată — începeți pregătirile ! Vom reveni cu amănunte.**

SCUTIREA DE TAXE

(Continuare din pagina 6)

în luptă, devin cu totul imposibil de îndeplinit, astfel că scopul de a veni în ajutorul soldaților și a familiilor lor, ce s-a avut în vedere cînd s-a decretat scutirea scrisorilor de taxe, ar deveni iluzoriu dacă s-ar mai pretinde și acum asemeni formalități. Pentru aceste motive, de la primirea ordinului de față, toate scrisorile militarilor de grade inferioare pentru familiile lor veți regula a se preda gratis la adresă ne mai încărcîndu-le cu porto **chiar dacă nu vor avea viza sergentului major sau sigiliul regimentului.**

Birourile de cîmp din Bulgaria și România pe unde este armată concentrată precum și oficiul Măgurele sînt invitate a nota **cu cruce, cu creion roșu sau albastru** toate scrisorile militarilor inferiori, **fără a le mai pretinde acele formalități“.**[8])

Așadar, începînd cam de la mijlocul lunii decembrie 1877 se pot găsi scrisori ale militarilor grade inferioare, fie purtînd certificarea vlagmistrului ori ștampila unității, fie lipsite de aceste semne, dar avînd pe ele cele două linii încrucișate.

Din războiul de independență ni s-a păstrat prea puțină corespondență. Se cunosc un număr destul de mic de scrisori, trimise de militari, dar francate cu mărcile pe atunci în circulație și depuse la birourile poștale civile. (Calafat, Bechet etc.)[9]). Se mai cunosc și cîteva cărți poștale obișnuite, expediate prin biroul poștal din Calafat, de către ostași aparținînd unităților concentrate în sud-vestul Olteniei (ca de ex. cartea poștală scrisă în ziua de 12 iunie 1877 de George Kivu)[10]) sau aceea, datată 23 august 1877, prin care trimițătorul, același ostaș George Kivu, adresîndu-se fratelui său la Focșani, scria, printre altele, și următoarele : „...Astăzi pe la ora 3 începu o bombardiare între Vidin și Calafat și durează încă la ora 4¼ cînd îți scriu aceste rînduri...“ Dar dintre scrisorile militarilor grade inferioare, **care au beneficiat de scutirea de taxe poștale,** pînă acum se cunoaște numai plicul expediat din Bechet și adresat la Tg. Jiu. Pe verso, plicul poartă mențiunea „Serviciul militar. Expediată de la Bechet, Serg. Schiller“ cum și ștampilele poștale ale oficiilor CARACAL (ca birou de tranzit) și TÎRGU JIU (ca birou de sosire). Pe partea adresei, plicul prezintă o ștampilă poștală, care pare a fi a biroului poștal Bechet. **Plicul nu poartă mărci poștale și nici vreo mențiune de francare, ci, dimpotrivă cele două linii încrucișate, semnul poștal al dreptului trimițătorului la scutirea de taxă poștală.** Ștampila

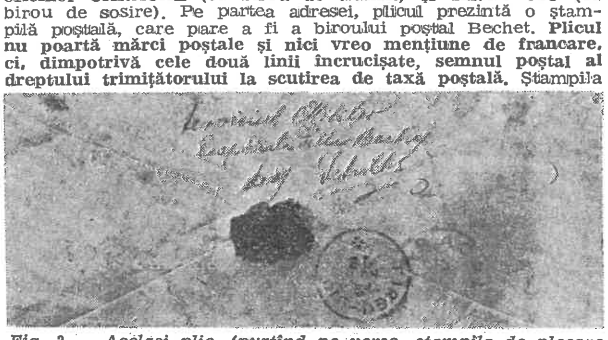

Fig. 2 — Același plic, (purtînd pe verso, ștampila de plecare Calafat) și de sosire (Tîrgu Jiu).

din Caracal indică data 15 MAR 78, cea din Tg. Jiu indică citeț „MAR 78“, ziua părînd a fi 19, iar ștampila presupusă Bechet, are data ilizibilă. Întrucît trebuie să se găsească multe alte scrisori trimise de militari grade inferioare va fi bine să se cerceteze corespondențele de familie și rugăm a se comunica redacției — spre publicare, piesele ce vor fi descoperite.

Dumitru PAȘȘALEGA

8) *V. „Buletinul telegrafo-poștal“ nr. 9—11/1877, pag. 7.*
9) *V. articolul „Corespondența de război a maiorului Dimitrie Giurescu“ de dr. ing. Ilie C. Demetrescu, în revista „FILATELIA“ nr. 10/1968.*
10) *V. revista „FILATELIA“ nr. 1/1976, pag. 8.*

Filatelia 1969, XVIII, nr. 9 (161).

STUDII

DINTRE PROBLEMELE EMISIUNILOR „SPIC DE GRÎU"

Doi autori din România au popularizat în străinătate mărcile emisiunilor uzuale „Spic de grîu". Primul, regretatul Odo Gh. Boehm, a publicat studiul său sub titlul „Die rumänische Freimarken der Ausgaben 1893—1899", în revista lunară austriacă „Der Sammlerfreund" (nr. 11 din 1933). Al doilea, Francisc Konrad, a publicat lucrarea sa, scrisă în limba franceză, „Les variétés de filigrane et de papier des timbres roumains des émissions 1893—1918 (dits Épi de blé)" — în revista elveţiană „Berner Briefmarkenzeitung — Journal Philatélique de Berne" (nr. 2 din 1958).

Concluziile la care au ajuns aceste două studii au fost prelucrate în ambele ediţii ale Catalogului de mărci poştale româneşti (1959 şi 1964).

Scopul acestor studii a fost, printre altele, de a atrage şi atenţia editorilor de cataloage mondiale asupra diverselor tipuri ale filigranelor P. R. şi de a determina să le evidenţieze în ediţiile următoare ale cataloagelor lor.

Din păcate, pînă în prezent, aceste interesante semnalări nu au avut ecou, majoritatea cataloagelor perseverînd a se limita la numai două tipuri de filigran: II şi V (Yvert, Michel, Gibbons şi Scott). Ceva mai mult, catalogul Zumstein se mulţumeşte a-l menţiona numai pe cel dintîi. Se pare că marele număr de emisiuni ale tuturor administraţiilor poştale sileşte pe editori să limiteze din ce în ce textele privind emisiunile mai vechi. Acest fapt pregnant îl putem constata dacă comparăm, de exemplu, textul privitor la emisiunile „Principatele Unite" 1862—64 din catalogul Michel, ediţia 1957, cu cel din ediţia 1969: în acesta din urmă nu se mai face menţiune despre marca de 30 par., albastru, tipografiată, pe hîrtie vărgată, varietate care — deşi lipseşte şi în C.M.R. — totuşi există.

Revenind la filigranele P. R. ale emisiunilor „Spic de grîu", trebuie arătat că „Billig's Philatelic Handbook", volumul XIII din 1950, menţionează existenţa a numai două tipuri de filigran P.R.

Trebuie astfel să-mi mărturisesc impresia penibilă pe care o resimt, constatînd atît felul cum tratează cataloagele Zumstein şi Michel cele 8 poziţii ale filigranului „Foi de tei" ale emisiunilor cehoslovace mai tinere cu 33 ani, cît şi vitregia lor faţă de filigranul P. R.

S-a crezut o vreme că — o dată cu descoperirea tipurilor la valori de 1 ban, 5 şi 15 bani ale emisiunilor „Spic de grîu" (C.M.R. nr. 102, 104, 134 şi 136) — s-a închis cercul acestor varietăţi. De aceea am fost foarte surprins cînd, achiziţionînd cantităţi mai mari de valori de 10 bani din toate emisiunile „Spic de grîu", am constatat că şi aceasta există nu numai în două, dar chiar în trei tipuri diferite.

Tipurile I şi II se întîlnesc de la începutul primei emisiuni, în culoarea verde. Clişeele lor au fost amestecate laolaltă în proporţii care nu ar putea fi determinate decît de posesorii unor coli întregi. Personal, această posibilitate îmi lipseşte.

Principalul semn distinctiv al tipurilor este diferenţa de mărime între ele. Astfel, dimensiunile tipului I sînt de $19^1/_2 \times 24^1/_2$ mm, iar ale tipului II cu $^1/_4$ de mm mai mici, adică $19^1/_4 \times 24^1/_4$ mm (fig. 1). Cu aceste planşe originare au fost tipărite toate emisiunile şi tirajele pînă în anul 1902.

Dimensiunile tipului III sînt de $19^1/_2 \times 24^3/_4$ mm. Data cea mai veche cu care am putut-o întîlni este aceea de 4 martie 1902. Clişeele acestui tip sînt aşezate în planşe mai îndesat, spaţiul dintre ele fiind, în amîndouă direcţiile, cu 1 mm mai îngust, respectîndu-se numai 2 mm, pe cînd la planşele originare au fost de 3 mm (fig. 2 şi 3).

Pentru a se putea stabili criterii juste de evaluare diferenţiată a celor două tipuri I şi II fără filigran, trebuie avut în vedere în primul rînd că acestea au avut o perioadă scurtă de circulaţie, de la 20 decembrie 1900 pînă la martie 1902, respectiv numai un an şi două luni, în timp ce mărcile din tipul III au fost în uz pînă la 1908. Va trebui deci făcută o diferenţiere de estimare în noua ediţie a catalogului românesc, în curs de pregătire.

Sus-citatul manual al lui Billig evaluează sub nr. 192 (la pag. 139) toate tipurile acestei valori, fără filigran, făcînd numai distincţii în ceea ce priveşte nuanţele („rose red" şi „rosene") şi dantelura. Cea mai frapantă este însă aprecierea identică pentru ambele culori ale pieselor dantelate $D/13^1/_2 : 11^1/_2$ neuzate şi uzate, la 10 dolari exemplarul. Aceasta este cea mai ridicată apreciere pentru o marcă normală, ştampilată, din toate emisiunile „Spic de grîu".

Evaluarea din 1950 a fost întrecută de recentul catalog Scott, stabilind preţul ei la 25 dolari. Nici nu-mi pot imagina la cît ar trebui evaluată o pereche compusă din amîndouă tipurile.

Numai cu titlu de comparaţie este de arătat că menţionatul catalog Billig apreciază marca de 40 parale ştampilată din emisiunea II Cap de Bour (C.M.R. nr. 5) cu acelaşi preţ.

Clarificarea acestor probleme va trebui să stea în atenţia comisiei care se ocupă cu întocmirea ediţiei noi a catalogului românesc, stabilind o situaţie adecvată pentru mărcile C.M.R. nr. 272 + 272 I etc. Desigur că nu se poate scăpa din vedere nici problema hîrtiei cu filigran marginal „Johannot et Cie Annonay", de care Billig n-a ţinut seama.

Fig. 1 — Pereche tip I + tip II, neobliterată

În privința hîrtiei costată orizontal, este curios de ce în C.M.R. a fost omisă valoarea de 10 bani verde nr. 103, ca și cum s-ar contesta existența ei. Aceasta deși în catalogul lui Konrad din 1947 ea figurează, pe drept, sub nr. 103. Omisiunea ei ar putea

Fig. 2 — Pereche tip I + tip II, obliterată

găsi, poate, o explicație prin faptul că este relativ destul de rară și fiind tipărită aproape exclusiv pe verso-ul hîrtiei costate (în loc de-a fi pe fața ei netedă) ea se confundă lesne cu mărcile tipărite pe hîrtie normală.

O problemă nelămurită o prezintă hîrtia vărgată orizontal. Structura ei este identică cu aceea a hîrtiei fără vergi, pe care C.M.R. nu o menționează. O altă nedumerire o provoacă faptul că pe cînd mărcile de 10 bani pe hîrtie costată (C.M.R. nr. 111 y) le-am întîlnit numai cu dantelură A (/13½ și C/11½ : 13½) iar cele pe hîrtie numai parțial vărgată (111 z), cu dantelură B (11½) și D (13½ : 11½), cele pe hîrtie normală există toate cu patru feluri de dantelură.

Hîrtia mărcilor cu filigran P.R. de fabricație indigenă prezintă și o raritate care a fost descrisă în studiul meu din iulie 1963, adică un filigran neintenționat, sub forma unei linii orizontale. În notele la emisiunile din 1920—1926, C.M.R. îl menționează cu indicativul „X". O raritate „non plus ultra" în această privință o reprezintă prezența acestei linii pe marca pe hîrtie costată din marginea colii *(lipsită de filigran P.R.* Nu mai puțin interesantă este și linia pe care am întîlnit-o numai la un exemplar, prezentînd în partea superioară, alipită, o semilună cu diametrul de 8 mm (fig. 4). Bănuiesc că aceasta a fost determinată de capul unui șurub sau nit de la mașina de hîrtie. Relevez că nu am întîlnit astfel de devieri pe hîrtia importată din Franța, pe care au fost tipărite emisiunile ulterioare.

Printre emisiunile „Spic de grîu" tipărite pe sus-menționata hîrtie franțuzească, se înscrie în primul rînd aceea cu filigranul VI (stema mare pe 25 mărci) pusă în circulație — după cataloage — la 5 iulie 1900. De fapt, personal, presupun că aceasta a început a circula abia în ianuarie 1901, întrucît nu am putut întîlni nici o piesă cu obliterare cu dată anterioară [1].

În orice caz, dacă există exemplare cu ștampile cu data 5 iulie 1900 sau posterioară pînă către sfîrșitul anului 1900, ele pot fi considerate rarități.

Valoarea 10 bani, tipărită cu planșele originale, există în două nuanțe de culori : roșu și roz, ca și mărcile precedente. Variază numai intensitatea lor. Celelalte nuanțe de culori la

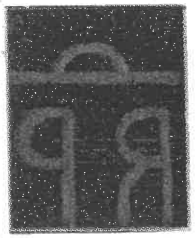

Fig. 4 — Varietate la filigranul P. R.: linie orizontală în partea de sus, cu o semilună alipită

această valoare (menționate în C.M.R. la nr. 127 și 138) privesc tipul III. Avertizez că marca nr. 138 a, carmin, există și ea cu dantelurile A și D, dar amîndouă sînt foarte rare.

La tipurile I și II am găsit și curiozități de dantelură. Acele mașinii de perforare au avut două grosimi : foarte subțiri și normale la dentelura 13½, foarte subțiri, normale și foarte groase la dantelura 11½. Curiozitatea constă în combinațiile acestor ace care dau naștere la întrebarea de ce la dantelura 11½ mărcile au fost perforate orizontal, cu acele foarte subțiri, iar vertical, nor-

Fig. 3. — Pereche tip III, obliterată

mal sau viceversa, cînd perforarea ar fi putut fi executată pe aceeași mașină.

Dantelura convențională de 13½ am întîlnit-o la un exemplar al valorii de 10 bani fără filigran P.R. (nr. 127) executată numai orizontal jos și sus și vertical la stînga. La latura dreaptă, ea a fost executată 11½. Această marcă avînd filigranul VII, mi-am explicat devierea prin neatenția lucrătorului care — uitînd să perforeze marginea dreaptă a colii — a corijat greșeala completînd perforarea, însă cu 11½. Această piesă poartă ștampila „CRAIOVA 2 IULIE 901", și „goarna poștală". Căutați celelalte 9 piese. Norocul are adeseori căi de nepătruns, cum spune un proverb ceh !

Sfîrșesc prima parte de enumerare a contribuțiilor la studiul acestor emisiuni, contribuții care nu consider că au epuizat materia atît de interesantă. Celor care au avut răbdare de a le urmări — dînd astfel dovadă de dorința de a cunoaște amănunțit istoria și realitatea acestor emisiuni atît de simpatice, le doresc mult noroc în căutarea și în identificarea unor noi elemente și particularități.

Într-o contribuție viitoare îmi propun a descrie metoda de lucru pe care am folosit-o pentru identificarea planșelor pe baza diferitelor defecte ale clișeelor. Pînă atunci, la „recitire"!

Dr. FRANTISEK NOVAK — Praga
Membru corespondent al Academiei de Filatelie din Paris

1) În presa filatelică contemporană în legătură cu modul punerii în circulație — au apărut unele informări — că oficiile poștale obținuseră aceste mărci cu dispoziția că distribuția lor o puteau face numai în blocuri complete de 25 mărci, cuprinzînd întreaga stemă. Lumea filateliștilor de atunci a fost consternată și iritată de această măsură neîntîlnită și a refuzat să le cumpere. Cînd ne amintim că un leu avea pe-atunci cursul egal cu francul francez aur și majoritatea colecționarilor prefera mărcile obliterate, pe care le păstrau în albume alcătuite numai pentru cîte o piesă, nu ne vom mira. Administrația poștală a revocat deci ordinul și a dat încuviințare pentru vînzarea liberă.

A apărut :

LISTA DE PREȚURI
A
MĂRCILOR POȘTALE
ROMÂNEȘTI

cu completările
la zi
pe anul 1969

Filatelia 1976, XXV, nr. 2 (238).

ŞTUDII

ESEURILE MĂRCILOR UZUALE 1920—1926

Este ştiut că eseurile filatelice pot constitui, în anumite împrejurări, mijloace deosebit de eficace în studiile diverselor emisiuni de mărci poştale. Între altele, ele reprezintă elemente materiale dintre cele mai palpabile ale actului de geneză a mărcilor respective. Această afirmaţie este valabilă mai cu seamă în cazul unor emisiuni „neregulate" de mărci, nesprijinite pe alte documente şi dovezi, cum sînt îndeosebi aşa-zisele mărci uzuale „Ferdinand". Într-adevăr, acestea constau din numeroase emisiuni şi tiraje, apărute neregulat, „după nevoie", într-o perioadă tulbure, cînd totul era de făcut în ţara cea nouă, după unirea ţinuturilor româneşti, ca urmare a primului război mondial.

Din păcate, şi acest mijloc de documentare — eseurile — prezintă o serie de lacune în cazul mărcilor respective. Astfel, P. Murea, oficiant P.T.T., în lucrarea sa despre „Istoricul timbrelor poştale româneşti, 1858—1938" [1], reproduce — cu privire la „emisiunile comune din 1920" — cîteva „minunate modele"... „care au rămas neaprobate". Deşi alcătuită cu colaborarea şi concursul unor colecţionari şi experţi de mîna întîi din acea vreme (Gh. Mateescu-Sinaia, R. Zoscsak şi Iancu Ionescu, inspector P.T.T.), datele prezentate în lucrare sînt cu totul nesigure şi chiar eronate, după cum se va arăta mai departe.

Alte publicaţii în specialitate, cum sînt şi cataloagele filatelice din anii 1946, 1947 şi 1948, ale lui F. Konrad (Oradea), cel puţin, nu fac nici un fel de menţiune despre existenţa unor eseuri la emisiunile respective. O atitudine similară are şi „Catalogul mărcilor poştale româneşti", publicat de „I.C.S. Filatelia" în 1959. În ediţia următoare,

Fig. 2. Eseu de clişee. Clişeul 2 prezintă microsemnul 1.2.

apărută după cinci ani, se menţiona la finele textului despre emisiunile pe baza modelului II (indicativul dh) : „Eseuri sînt cunoscute din toate valorile, precum şi cu cartuş fără valoare înscrisă ; de asemenea, cîteva valori care nu au mai apărut (20 Bani, 30 Lei etc.) în diferite culori, pe hîrtie cretată. Valoarea eseurilor circa 8, — bucata" (pag. 52).

Atitudinea cataloagelor menţionate este oarecum regretabilă, deoarece anterior fuseseră publicate unele date sigure în materie, în lucrarea de specialitate a lui Edouardo Cohen [2]). Într-adevăr, aceasta arată că, în ziarele româneşti din 25 ianuarie 1915, fusese publicată ştirea despre o comandă dată pictorului Bassarab, de a executa macheta unei noi emisiuni de mărci poştale cu efigia noului rege Ferdinand. Realizarea acestei idei nu a putut avea loc decît în ianuarie 1920, datorită războiului. În legătură cu aceasta, se dau ca sigur cunoscute numai trei eseuri ale plăcilor de 5 şi 10 bani modelului I

Fig. 1. Negativ mărit (2 ×).

(indicativul CO din CMR 1974) şi anume : 5 Bani negru ; 10 Bani negru şi 10 Bani carmin. Alte foarte numeroase eseuri ale modelului II (indicativul CW din CMR 1974), în diferite valori (pînă la 120 lei) şi fără valoare, imprimate într-o „infinită gamă de culori, pe diferite sorturi de hîrtie, chiar şi pe hîrtie cu filigran linii ondulate orizontal sau vertical", sînt socotite nesigure, întrucît autorul n-a avut posibilitatea — pînă la publicarea lucrării sale — de a înlătura anumite îndoieli cu privire la autenticitatea eseurilor respective.

După toate semnele, broşura Cohen, tipărită în Portugalia — cu care ţara noastră nu avea, pe timpul acela, nici măcar legături poştale directe — n-a putut ajunge la îndemîna autorilor de cataloage mai sus-menţionate. Aşa se explică ignorarea de către aceştia a puţinelor, dar oricum singurelor date mai precise despre eseurile în cauză.

Faţă de această situaţie, ne-am îndreptat — cu stăruinţă — atenţia spre alte surse de informare care ne-au stat la dispoziţie : diversele colecţii filatelice din ţară, expoziţiile filatelice naţionale, cataloagele unor licitaţii de material filatelic din străinătate etc. După peste 25 de ani de străduinţe, socotim potrivit să aducem la cunoştinţa publică noi date, sigure, asupra temei de faţă, cu speranţa că în felul acesta vom lărgi, în oarecare măsură, sfera cunoştinţelor despre una dintre cele mai obscure perioade a emisiunilor de mărci poştale româneşti.

În ceea ce priveşte **modelul I** (indicativul CO din CMR 1974) am descoperit — prin anul 1944, în colecţia regretatului colecţionar N. Teodorescu din Piatra Neamţ — un negativ în tuş negru, pe hîrtie albă groasă, al valorii de 40 Bani, cu dimensiunile cadrului de 38×50 mm ; deci, exact dublate, faţă de acelea ale mărcii normale (fig. 1). Negativul era în dublu exemplar, dintre care unul prezenta o mică particularitate la litera A din cuvîntul BANI. Pe spatele celor două exemplare era aplicat poansonul NT în cerc mic. De atunci, n-am mai întîlnit sau auzit despre vreun exemplar similar.

În rest, am mai întîlnit, în bloc de patru bucăţi, nedantelate şi negumate, următoarele valori şi culori :

A. Pe hîrtie groasă, alb-crem, mată :

5 Bani, în tuş negru ; 10 Bani, în tuş negru ; 10 Bani, în carmin ;

B. Pe hîrtie albă, mijlociu groasă :

— 40 Bani, în verde închis (nuanţa de la 1 Leu verde) ; 1 Leu roz (nuanţa obişnuită a mărcilor emise) ; 2 Lei, în albastru (nuanţa mijlocie a mărcilor emise).

Menţionăm şi următoarele particularităţi :

— Blocul de 10 Bani, în tuş negru, l-am întîlnit şi pe hîrtie albă-crem cretată ;

— Între cele patru exemplare ale blocului de 40 Bani, verde, unul se deosebeşte prin microsemnul descris într-unul din articolele noastre anterioare [3]), la punctul 1.2. (fig. 2) ;

— Idem, unul dintre cele patru exemplare ale blocului de 1 Leu roz se deosebeşte prin microsemnul descris în acelaşi articol la punctul 1.3. a (fig. 3) ;

— Eseurile de sub punctele A sînt, probabil, eseuri de placă, întrucît le-am întîlnit de două ori ;

— Eseurile de sub punctele B le-am întîlnit o singură dată ; provin, probabil, din blocul de 8 exemplare, acceptat în tratativele dintre Direcţia P.T.T. şi Fabrica de Timbre, şi care se înjumătăţea, drept garanţie, între cele două instituţii. Într-adevăr, blocurile de 40 Bani şi de 2 Lei au una din margini ruptă prin îndoire (cea îngustă), iar celelalte trei (toate late) tăiate cu foarfecele ; şi blocul de 1 Leu are una din margini îngustă, provenită, probabil, din „potrivirea" cu foarfecele a ruptură.

Cele patru valori nedantelate ale modelului I (1 Ban, 5 Bani, 10 Bani şi 15 Bani, pe hîrtie „gri"), nu sînt eseuri, ci „nedantelate" — aşa cum sînt menţionate, de altfel, şi în CMR-uri — deşi unii colecţionari sînt înclinaţi să le considere ca eseuri. Într-adevăr, aceste nedantelate au comune cu primele tiraje ale emisiunii : hîrtia zisă gri, cu scame (sau de război) şi guma. Am întîlnit şi o pereche nedantelată

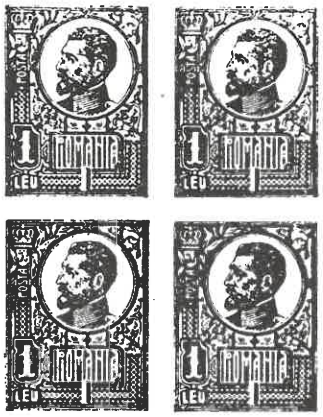

Fig. 3. Eseu de clişeu culoare roz. Clişeul 4 prezintă microsemnul 1.3.a.

circulată, cu ştampila nu destul de clară : GALAŢI — Cursa III ; data 25 FEB (?) 920.

Cît priveşte **modelul II** (indicativul cp din CMR 1974), chestiunea eseurilor este mai complicată. Într-adevăr, potrivit stadiului actual al documentaţiei, îşi cer drepturile la recunoaştere două grupe (A şi B) de aşa-zise eseuri ale modelului II.

---

[1]) *Tipărită la Timişoara, în 1938.*

[2]) *Contributions à l'étude des essais des timbres-poste de Roumanie. Lisabonne, 1945.*

[3]) *Demetrescu, Ilie C. : Microsemne relevante la mărcile uzuale 1920—1926. In : Filatelia XIX, nr. 4 (204), apr. 1973, p. 6-8.*

[4]) *Microsemne relevante...*

Privitor la eseurile din prima grupă (A) aflate în circulație filatelică în perioada 1930—1948, există o oarecare controversă. La această controversă participă, de o parte, Murea și CMR 1964, care admit — în mod tacit — autenticitatea eseurilor respective și de altă parte, Cohen, care face unele rezerve în această privință, așa cum s-a arătat mai sus. Este vorba, într-adevăr, de o multitudine de atari eseuri nedantelate, dintre care unele fără indicarea valorii (cu scutul plin), trase în diverse valori și combinații de culori ale spectrului solar, pe hîrtie albă groasă și pe hîrtie cretată. Aproape toate exemplarele pe care le-am întîlnit constau din unicate izolate ; o singură dată am văzut, prin anul 1957, unele exemplare în blocuri de patru. Stocul de 18 bucăți, cu scutul plin, pe care întîmplător îl avem la îndemînă, a fost tras cu un clișeu de 19,2×25,1 mm și avînd chenarul scutului pentru valoare format din două linii paralele. Exemplarele **cu valoarea în BANI și LEI** sînt trase cu clișee avînd chenarul scutului alcătuit din două linii paralele (pentru valorile : 10 B, 25 B, 50 B, 60 B, 1 L, 2 L tipul I, 2 L tipul II, 3 L tip I, 3 L tip III, 5 L tip I, 5 L tip II și 6?) și cu clișee avînd scutul dintr-o singură linie (pentru valorile : 7,50 L, 10 L, 15 L, 20 L, 25 L, 30 L, 50 L, 60 L, 75 L, 90 L etc.), pe hîrtie cretată. După mărime, au fost folosite două clișee : cel mic, de 19,0×24,5 mm (valorile 10 B, 25 B, 3 L tip I, 3 L tip II, 5 L tip I, 5 L tip II, 6 L și 7,50 L) și cel mare de 19,2×25,1 mm (restul valorilor). Alături de acestea, menționăm și eseurile în negru (valorile de care dispunem : 15 ; 25 ; 30 ; 50 ; 60 ; 75 și 90 Lei) trase cu clișeul mare (19,24×25,1 mm), pe hîrtie albă simplă (mijlociu groasă și subțire), ca și pe hîrtie cu filigranul linii ondulate (nr. XI, după CMR 1964, zis și „bavarez", introdus la noi în țară pentru prima dată cu emisiunea „Albalulia" din 15 octombrie 1922; apoi cu eseurile emisiunii „aniversarea de 60 ani vîrstă" din 1926 și alte emisiuni din anii 1928—1930).

Și acum, trecînd la a doua grupă (B) de eseuri ale mărcilor emise pe baza modelului II, menționăm că atari piese am întîlnit — pentru prima și ultima dată — prin anul 1946, în colecția unui negustor de mărci filatelice bucureștean ; și anume, sub formă numai de blocuri de patru, pe hîrtie albă-crem sau albă tulbure (cu puncte gri în pasta hîrtiei), nedantelate și nenumerotate. Spre deosebire de pretinsele eseuri ale mărcilor model II, din grupa A despre care s-a vorbit mai sus, cele de față sînt identice cu mărcile emise, cel puțin în ceea ce privește elementele clișeelor ; ceva mai mult, unele blocuri conțin și clișee cu microsemne relevante, transmise și la unele tiraje — așa cum s-a arătat și în articolul nostru anterior [4]). Tipic sub acest raport este eseul pentru valoarea de 60 Bani, ale cărui clișee poartă — absolut toate — semnul descris în articolul anterior, la punctul 2.3. În ceea ce privește culorile acestor eseuri — întrucît a fost vorba de eseuri de culoare — ele reprezintă culorile de bază, cele inițiale, față de care s-au produs — între timp — abateri, sub forma nuanțelor de culoare. Acest fapt trebuie accentuat în mod deosebit, deoarece eseurile acestea de culoare constituie unul din puținele puncte de reper în multimea nuanțelor de culoare respective ale diverselor valori.

Unele din aceste eseuri — și anume cele pentru valorile : 5 B, 25 B, 30 B, 50 B tip I, 60 B, 1 L tip I, 3 L tip I și 3 L tip II — nu poartă mențiuni sigure pe verso ; acestea pot fi considerate ca eseuri de placă și de culoare din stadiul final al încercărilor. Excepție fac eseurile corespunzătoare valorilor de 60 B și 3 L tip I, care — fiind trase în culoarea brun-roșcat, respectiv oliv — ar face parte din stadii mai timpurii ale încercărilor.

Restul eseurilor — cele mai numeroase — poartă pe verso mențiuni scrise cu cerneală referitor la bunul de imprimat. Din acest punct de vedere, eseurile respective se grupează astfel :

— Cinci blocuri de cîte patru bucăți, cu clișeele valorii de 5 Bani, trase în culorile corespunzătoare valorilor emise de : 25 Bani brun (nr. cat. 371), 50 Bani portocaliu (nr. cat. 373), 60 Bani verde (nr. cat. 374), 1 Leu liliachiu (nr. cat. 369) și 3 Lei tip I albastru (nr. cat. 376). Acestea sînt eseuri tipice de culoare. Faptul respectiv reiese din coincidența culorilor diferite ale unuia și aceluiași bloc de patru clișee de 5 Bani și textul de pe spatele fiecărui eseu, avînd, de pildă, forma :

„Bun pentru [timbrele...] / de 25 bani / p. D. General" (ss) Indescifrabil.

Din păcate, textul acesta nu cuprinde data notării.

— Unsprezece blocuri de cîte patru bucăți, cu clișeele valorii de 1 Leu tipul II, trase în culorile corespunzătoare valorilor de : 10 Bani oliv (nr. cat. 377 b), 25 Bani roz-cărămiziu (nr. cat. 368), 2 Lei verde (nr. cat. 377 b) (2 exemplare), 3 Lei brun (nr. cat. 382), 5 Lei brun (nr. cat. 388), 6 Lei roz-cărămiziu (nr. cat. 384), 7,50 Lei albastru deschis (nr. cat. 380 (2 exemplare) și 10 Lei albastru (nr. cat. 381 (2 exemplare). Și acestea, ca și cele din grupa precedentă, sînt, de asemenea, eseuri tipice de culoare. Coincidența dintre culorile diferite ale unuia și aceluiași bloc de patru clișee ale mărcii de 1 Leu tipul II și valorile mai sus-indicate este confirmată de textul incomplet notat cu cerneală pe spatele fiecărui eseu, avînd, pentru cazul mărcii de 5 lei brun, de pildă, forma reîntregită următoare :

19/11.9 [24]
Bun de im[primat pentru timbrele de 5 lei, —].
[p. Directo]r General (ss) Marinescu

[19/11] 924
[Bun de] imprimat pentru
[timbrele de] 5 lei —
[p. Directo]r General (ss) Marinescu

Se remarcă faptul deosebit de important al datării notei de pe spatele blocurilor-eseuri, care reprezintă un punct de reper sigur cu privire la data emisiunii valorilor respective. Exemplul ales reprezintă singurul caz fericit cînd s-a dispus concomitent de partea primă și de partea finală a blocului de opt clișee, secționat în două blocuri de cîte patru clișee.

— Trei blocuri de cîte patru bucăți, cu clișeele și culorile corespunzătoare valorilor de : 10 Bani verde deschis (nr. cat. 377), 25 Bani roz-cărămiziu (nr. cat. 386) și 3 Lei tip III roșu carmin (nr. cat. 387). De astă dată, nota de pe spatele blocurilor-eseu avea o formă întreagă și una mai simplă, sunînd toate la fel :

„Bun de imprimat / p. Director G-1 / (ss) Marinescu / 3/8.925".

Ne aflăm, așadar, în fața unor eseuri definitive ale unui bloc de cîte patru clișee și de culoare. Se remarcă faptul că anul datei de pe spatele eseurilor este același cu cel prevăzut și de „Catalogul mărcilor poștale românești" din 1964 pentru valorile respective.

Un bloc de patru bucăți cu clișeele valorii de 6 Lei, tras în culoarea albastră, corespunzătoare mărcilor emise. Potrivit notei de pe spatele blocului, ne aflăm în aceeași situație ca și în cazul celor trei blocuri precedente, cu deosebirea că data notei este diferită : 18.7.923, iar semnătura este indescifrabilă. Și în acest caz, anul datei este același cu cel prevăzut de CMR

Dr. ing. Ilie DEMETRESCU

(Continuare și sfîrșit în numărul viitor)

CATALOAGE NOI

Catalogul „Michel Europa — 1975" ; 2 volume Ed. Schwaneberger Verlag", München, vol. I. ; vol. II.

Ediția 1976 a Catalogului „Michel" se prezintă în două volume dintre care unul grupează țările din Europa de Răsărit și unul, cele din Europa de Vest. Față de edițiile anterioare, noul catalog prezintă numeroase îmbunătățiri, mai ales în ceea ce privește indicarea și sistematizarea varietăților. De relevat în special tabelele sinoptice ale varietăților de danteluri. Ilustrațiile — deși în format redus față de cel al mărcilor — sînt foarte clare și permit o identificare lesnicioasă a materialului filatelic.

La capitolul „România" emisiunile tipărite în grupaj (ex. patru mărci și patru viniete) sînt catalogate ca blocuri. Cele cu tiraj restrîns, numerotat, nedantelate, sînt catalogate separat, în continuarea emisiunilor respective. Ultimele emisiuni românești cuprinse în această ediție sînt „Expo '75" și „Introducerea codului poștal".

„Michel"-ul continuă să se situeze printre cataloagele cele mai exigent redactate sub aspectul datelor tehnice asupra emisiunilor, iar prin explicațiile — succinte dar foarte precise — cu privire la subiectele mărcilor, oferă un sprijin efectiv tematicienilor în alcătuirea colecțiilor lor.

Noua ediție include toate emisiunile care au fost anunțate pînă în supliментul „Michel" nr. 10—1975 inclusiv,

Stanley Gibbons — Catalogul mărcilor Elisabetane ; 1056 pag., preț 6.50 lire sterline.

Precum se știe, mulți filateliști englezi limitează aria colecțiilor lor în funcție de domniile suveranilor britanici. Perioada de la urcarea pe tron a reginei Elisabeta a doua formează astfel un capitol în cadrul mare al filateliei Regatului Unit.

Volumul cuprinde atît mărcile Marii Britanii cît și cele din Commonwealth, precum și emisiunile apărute după dobîndirea independenței, în Irlanda, Pakistan, Cipru etc.

Influențate și de situația monetară actuală, cotele prezintă numeroase majorări, mai ales la emisiunile clasice, la emisiunile comemorative mai vechi dar și la multe dintre emisiunile uzuale retrase din circulație.

Catalogul poate fi consultat la Biblioteca A.F.R.

Catalogul „Michel-Übersee", 1976—1977, vol. 1 — America Centrală și de Nord. Ed. Schwaneberger-Verlag, G.m.b.H., München ; 1100 pag., 50 000 ilustrații ; preț 34 DM.

După ce ediția anterioară a catalogului „Michel" pentru continentele de peste mări s-a încheiat, anul trecut, prin apariția volumului „Asia", editura a început punerea în circulație a noii ediții — 1976—1977 — prin volumul I, rezervat Americii Centrale și Americii de Nord.

În cele 1 000 pagini, catalogul cuprinde peste 50 000 de cote, incluzînd emisiunile apărute în cei trei ani care s-au scurs de la apariția ediției precedente.

În ceea ce privește cotările, trebuie ținut seama de faptul că în acești trei ani, paritatea dintre dolar și marca germană a suferit schimbări, care se reflectă în cote, mai ales atunci cînd este vorba de mărcile zonei geografice americane.

De relevat îmbunătățirea explicațiilor care însoțesc ilustrațiile ; prin cuprinsul lor lărgit, acestea vin în ajutorul colecționarilor tematicieni.

O hartă politică reflectînd ultimele schimbări din această zonă (creare de noi state independente etc.) completează în mod util volumul.

Filatelia 1976, XXV, nr. 3 (293).

STUDII

ESEURILE MĂRCILOR UZUALE 1920—1926*)

Un bloc de patru bucăți, cu clișeele valorii de 6 Lei, tras în culoare oliv, corespunzătoare mărcilor emise. Spre deosebire de blocul precedent, nota de pe spatele blocului este însă incompletă și are altă semnătură :

„[Bun de i]mprimat
[Director] General delegat P.T.T.
(ss) Marinescu".

De asemenea nu se știe dacă nota a fost datată. În felul acesta, nu avem siguranță deplină asupra poziției acestui eseu, față de cele precedente. Ținînd seama de semnătura notei, este probabil că avem de-a face cu un eseu definitiv al unui bloc de opt clișee și de culoare, din perioada finală a emisiunilor uzuale „Ferdinand" modelul II.

Felul fragmentar cum se prezintă textul bunului de imprimat și de alegere a culorilor, scris cu cerneală pe spatele unora din eseurile descrise mai sus denotă că s-a folosit un procedeu asemănător cu acela al ștampilelor din lemn, uzitat pe vremuri între boiangii și cetățeni la recunoașterea limurilor date la vopsit. Și anume, eseurile se trăgeau în diferite culori de pe un bloc format din opt clișee, așezate în două rînduri verticale de cîte patru bucăți. Pe spatele dreptunghiurilor imprimate astfel se scria, cu mîna, textul aprobării, în sensul dimensiunii mari. Prin despărțirea în două a fiecărui dreptunghi — prin tăiere sau rupere după îndoire perpendicular pe rîndurile textului — rezultau cîte două blocuri de patru clișee, dintre care unul rămînea la partea care da comanda (respectiv Direcția Generală P.T.T.), iar celălalt se preda părții executante (respectiv Fabricii de Timbre). La recepție părțile prezentau, spre confruntare, cele două jumătăți ale blocului de opt, drept încredințare că execuția comenzii s-a făcut potrivit cu modelul ales prin aprobare.

Grupînd eseurile modelului II, (din ambele grupe) întîlnite de noi în acești ultimi 23 de ani, după valorile prevăzute în CMR 1964, la care se referă, obținem următoarea situație (în care Cl = eseu de clișee, Cu =. eseu de culoare, respectiv, 5 Cl Cu 25 B înseamnă cinci blocuri de patru clișee din 5 B, în culorile corespunzătoare valorilor de 25 B etc; N = notare verso ; No = fără notare verso ; N ? = fragment notare fără dată : N 1924=fragment notare, cu dată certă (19.11.924) etc...[5]) :

— 3 Bani, negru (CMR 1974 nr. 367 anul 1920)[5]	— Nu se cunosc eseuri ;
— 5 Bani, negru (cat nr. 372/1922)	— 1 bl. Cl + Cu + No; — 5 bl. Cl/Cu 25 B... 3LI + N? ;
— 10 Bani, verde deschis (cat. nr. 377/1925)	— 1 bl. Cl + Cu + N 1925 ;
— 10 Bani, oliv (neemis) (nr. 377 b)	— 1 cl. Cu Cl III 1 L. + N 1924 ;
— 25 Bani, brun (nr. 371/1922)	— 1 bl. Cl + Cu + No ; — 1 bl. Cu/Cl 5 B + N? ;
— 25 Bani, roz-cărămiziu (nr. 336/1925)	— 1 bl. Cu Cl.II 1 L. + N 1924 ; — 1 bl. Cl + Cu + N 1925 ;
— 30 Bani, violet (nr. 368/1920)	— 1 bl. Cl + Cu + No ;
— 50 Bani, galben (nr. 373/1922)	— 2 bl. Cl. I + Cu + No. — 1 bl. Cu Cl. 5 B + N?, — Nu se cunosc eseuri pt. Cl II + Cl. III ;
— 60 Bani, verde-închis (nr. 374/1922)	— 2 bl. Cl/ (brun-roșcat) / + No+N în creion : „Verde" (toate Cl cu microsemnul caracteristic), — 1 bl. Cu Cl. 5 B. + N? ;
— 1 Leu, Iliachiu nr. 369/1922, tipurile I, II și III)	— 1 bl. Cl. (albastru/ + No. (un Cl. (nr. 4) cu microsemn), — 1 bl. Cu Cl 5 B. + N?, — 11 bl. Cl II cu 10 B... 10 L+N 1924, — Nu se cunosc eseuri p-t Cl.III ;
— 2 Lei, roz (nr. 375/1922)	— Nu se cunosc eseuri ;
— 2 Lei, verde (nr. 378/1924)	— 2 bl. Cu Cl.II 1 L + N 1924, — Nu se cunosc eseuri Cl II + Cl III;
— 3 Lei, albastru (nr. 376/1922)	— 1 bl. Cl I /oliv/ + N în creion : „Albastru", — 1 bl. Cu Cl 5 B + N? ;
— 3 Lei, brun (nr. 382/1924)	— Nu se cunosc eseuri p-t Cl I, — 1 bl. Cl, II /+ Cu + N în cerneală : „/923" — 1 bl. Cu Cl II 1 L. + N 1924 ;
— 3 Lei, roz-portocaliu (nr. 383/1924)	— Nu se cunosc eseuri p-t Cl I + Cl II + Cl III ;
— 3 Lei, carmin-roșu (nr. 387/1925)	— 1 bl. Cl III + Cu + N 1925 ;
— 5 Lei, verde smarald (nr. 370/1920)	— Nu se cunosc eseuri p-t Cl I ; — Nu se cunosc eseuri p-t Cl. II ;
— 5 Lei, brun (nr. 388/1925)	— Nu se cunosc eseuri p-t Cl. II ; — 1 bl. Cu Cl. III I L + N 1924 ;
— 6 Lei, albastru (nr. 379/1923)	— 1 bl. Cl + Cu + N 1923 ;
— 6 Lei, roz-carmin (nr. 384/1924)	— 1 bl. Cu Cl III 1 L + N 1924 ;
— 6 Lei, oliv nr. 385/1926)	— 1 bl. Cl + Cu + N ? ;
— 7,50 Lei, albastru deschis (nr. 380/1925)	— 2 bl. Cu Cl III L + N 1924 ;
— 10 Lei, albastru (nr. 381/1925)	— 2 bl. Cu Cl III 1 L + N 1924

★

În ceea ce privește **autorul modelelor** pentru emisiunile de mărci uzuale 1920... 1926, Cohen ne arată textual (în traducere românească) : „După moartea regelui Carol I, survenită la 10 octombrie 1914 și urcarea pe tron a regelui Ferdinand I, s-a pus problema emiterii unor mărci poștale cu efigia noului rege. Ziarele românești din 25 ianuarie 1915 publicau știrea că pictorul Bassarab a primit comanda de a executa modelul pentru această nouă emisiune. Cu toate acestea, ea n-a apărut decît în ianuarie 1920, execuția sa fiind întîrziată din cauza războiului".[6]) Din aceste știri, destul de sibilice, nu putem trage o concluzie certă asupra paternității modelelor adoptate sau neadoptate cu prilejul respectiv.

Tot atît de puțin lămuritoare sînt și știrile pe care ni le oferă, în această privință, catalogul Murea : „Modelul I... este compus la Fabrica de Timbre din București, unde s-au și imprimat (mărcile) prin tipografie"... iar mai departe : „Tot în anul 1920, în luna octombrie, s-a început o altă emisiune de mărci poștale cu un alt model, care, de asemenea, este unic pentru întreaga emisiune"...[7])

Singurul document cert de care dispunem este fotografia alăturată (fig. 4) a unei machete în tuș negru, avînd dimen-

Figura 4

siunile chenarului de 67 × 90 mm și pe care am întîlnit-o, pentru prima oară, în colecția regretatului N. Teodorescu din Piatra Neamț, prin anul 1943. Macheta constă din două piese decupate și lipite după suprapunere, fără să poarte vreo mențiune asupra autorului sau de garanție, în afară de poansonul N T în cerc, aplicat pe verso[8]). După unele

[5]) *În această situație, numerele corespund ediției 1974 a „Catalogului mărcilor poștale românești" (C.M.R.) iar indicația „bl." este folosită pentru „bloc de patru".*
[6]) *Cohen, loc. cit. pag. 52.*
[7]) *Murea, loc. cit. pag. 129 și 131.*
[8]) *Aceeași machetă, puțin simplificată în sensul înlăturării liniaturii orizontale din cercul efigiei, o mai întîlnim în amintita broșură a lui E. Cohen : machetă reprodusă sub nr. 79, după o fotografie.*
[9]) *Op. cit. : „Microsemne relevante...".*
*) Vezi și partea întîi, publicată în numărul precedent.

(Urmare din pag. 4)

informații se pare că N. Teodorescu avea anumite legături sau înțelegere pentru pasiunea sa de filatelist la Fabrica de Timbre din București.

Din comparația acestei machete cu mărcile emise pe baza modelelor I și II, ar reieși că singurul element reținut pentru clișee a fost numai capul efigiei (la modelul I) și inclusiv umbra acesteia (la modelul II).

O altă cale de depistare a autorului desenelor s-ar mai putea referi la eventuale semne, strecurate cu discreție printre elementele clișeelor, așa cum este cazul cu unele emisiuni de mărci. Încercînd și acest mijloc, n-am descifrat nimic la modelul I ; în schimb, la modelul II sînt evidente — la lupă — unele litere majuscule în triunghiul din colțul stînga/jos al mărcilor, sub scutul valorii. Și anume, aduce cu un fel de PT (la valorile 3 B, 30 B și 5 L) și de MF (la restul valorilor). S-ar putea însă, ca aceste semne să fie strecurate de gravor pe contul său personal, încît rămîne pe seama viitorului să rezolve și această enigmă. Aceste microsemne, constatate la mărcile emise, sînt identice cu cele de la eseurile din grupa a doua, corespunzătoare valorilor emise. Nu mai corespund însă cu acele de la eseurile din **grupa I**, în sensul că la aceasta din urmă microsemnele respective constau la toate valorile (deci inclusiv la 30 B și 5 L) numai din MF ; apoi, semnul respectiv este mult mai clar la eseurile din **grupa I**. Deci, încă o dovadă că aceste eseuri n-au nimic comun cu mărcile emise.

Comparînd eseurile din **grupa I** cu cele din **grupa II**, ca și cu mărcile emise pe baza modelului II, constatăm o serie de deosebiri, și anume :

— Cu privire la mărimea clișeelor, se remarcă faptul că în cazul clișeelor din **grupa II**, ca și în acela al mărcilor emise, aceasta este mai mică decît aceea a eseurilor din **grupa I** și anume, de 18,8 × 24,7 mm, față de 19,0 × 24,5 mm, respectiv, 19,2 × 25,1 mm — așa cum s-a arătat mai sus.

— Desenele celor două grupe de eseuri sînt surprinzător de asemănătoare ca aspect general ; cele din **grupa I** părînd chiar mai clare ca liniaturi. Cercetate însă cu amănunțime, la lupă, se constată o serie de deosebiri. Astfel, microsemnul „gravorului" din colțul stînga/jos (MF) diferă la cele două grupe, așa cum s-a arătat mai sus. Alte microsemne constatate atît la mărcile emise cît și la unele din eseurile **grupei a II-a** nu se mai întîlnesc la eseurile din grupa I. Între altele, microsemnul caracteristic atît al tuturor mărcilor de 60 bani de culoare verde și verde-închis, cît și al celor două blocuri de cîte patru eseuri ale acestei valori în culoarea brun-roșcat — despre care tratează punctul 2,3. din articolul nostru precedent [9]) lipsește la eseurile din seria I, ceea ce reprezintă unul dintre cele mai tari argumente împotriva acestor așa-zise eseuri.

— La acestea, se mai adaugă : execuția relativ grosolană a cifrelor și cuvintelor Bani respectiv Lei din scutul valorii ; caracterul fantezist al unora din valorile ridicate și nereale în Lei ; culorile deosebite și de calitate inferioară, țipătoare, față de acelea folosite de Fabrica de Timbre ; în sfîrșit, să mai relevăm și hîrtia neobișnuită în acea vreme la Fabrica de Timbre, în timp ce hîrtia **seriei a II-a** de eseuri este aceeași cu cea folosită normal la confecționarea mărcilor curente atunci. Mai sînt și alte argumente defavorabile pentru **seria I**, asupra cărora socotim inutil să mai stăruim.

Dr. Ing. Ilie C. DEMETRESCU

MARCOFILIE

CU PRIVIRE LA ȘTAMPILELE CĂSUȚELOR POȘTALE

În cadrul mare al obliterărilor poștale curente, de loc și dată, pot fi întîlnite și ștampilele căsuțelor poștale.

Consider că aceste ștampile poștale urmează a fi cuprinse în grupa celor ale serviciilor speciale, cu indicativul C, spre diferențiere de cele curente cărora le-am dat indicativul B[1]).

Dintre acestea, am putut identifica pînă în prezent :

★ C 120 a cc, cu diametrele 30/20 BUCUREȘTI, jos ; CĂSUȚE POȘTALE ; folosită în 1915 (vezi fig. 1)

1)

2)

★ C 120 a cc, cu diametrele 34/28 ; bandă int., cu grile ; CĂSUȚELE POȘTALE, jos BUCUREȘTI ; folosită în 1931 (fig. 2)

★ C 120 b cs diam. 30 ; bandă BUCUREȘTI I, jos CĂSUȚELE POȘTALE folosită în 1933 (fig. 3).

3)

4)

★ C 120 c cc, diam. 26/21 ; Fl. lat. BUCUREȘTI I, jos CĂSUȚE POȘTALE ; inscripțiile 2,5 mm) ; folosită în 1935.

★ C 120 d cs, diam. 30 ; bandă, sus BUCUREȘTI 1, jos CĂSUȚE POȘTALE ; folosită în 1937 (fig. 4).

★ C 120 e cc diam. 28/22 ; bandă BUCUREȘTI I, jos CĂSUȚE POȘTALE (inscripția 2,5 mm) ; folosită în 1939.

La toate aceste ștampile, data este indicată liniar (an, lună, zi și — uneori — ora).

Dacă pentru ștampilele C 120 c) și C 120 e) nu am reprodus imaginile respective, aceasta se datorează faptului că le-am întîlnit numai fragmentar și neclare.

Nu am putut întîlni ștampile de această categorie pentru alte localități decît Capitală. Menționez că ștamplurile purtînd asemenea mențiuni sînt azi desființate, folosindu-se cele curente, spre regretul colecționarilor.

GR. RACOVICEANU

[1]) *Nota Redacției : Indicativele sînt date după criteriile stabilite prin lucrarea „Ștampilele poștale folosite în Țara Românească".*

[2]) *CC — Cerc concentric ; CS — cerc simplu*

LITERATURĂ FILATELICĂ

Ussoiuznoe obscestvo filateliste sovetskiy kolezioner, izdat sviazi Moskva 1975, 175 p.

Recent a văzut lumina tiparului cel de-al XIII-lea număr al publicației anuale „Sovetskij Kollekcioner", editată de Asociația Unională a Filateliștilor. Ca și edițiile precedente, și noul volum se remarcă prin varietatea materială și prin ținuta atentă a temelor.

Întrucît volumul a apărut în anul în care popoarele lumii au marcat cea de-a 30-a aniversare a Victoriei asupra fascismului german un prim articol este consacrat descrierii amănunțite a întregurilor poștale sovietice evocînd aspecte din timpul Războiului pentru apărarea P.M.M.

Al doilea articol consemnează — în 30 de pagini — mărcile și piesele filatelice poștale înfățișînd oameni de artă, știință, cultură, litere, distinși cu titlul de Laureat al Premiului Lenin.

„Cărțile poștale uzuale ale U.R.S.S." și „Medaliatele de obliterare a mărcilor Pamîntelor" constituie titlurile următoarelor două articole consistente.

Piesele poștale din timpuri străvechi în Siberia sînt expuse în cadrul unui interesant articol scris de cercetătorul A. Vighilev.

Lucrarea se încheie cu o bibliografie despre emisiunile poștale sovietice emise în perioada 1918—1945.

Bogat ilustrată, scrisă la un nivel științific corespunzător „Sovetskij Kollekcioner" se integrează organic și completează în mod fericit colecția acestei publicații cu un interesant și variat material documentar și informativ.

Maria Groer — Filatelistyka Praktycna — Editura Ruch, Varșovia, 1975 ; 150 pag.

Maria Groer, tematiciană poloneză cunoscută prin frumoase exponate (unele prezentate și la noi în țară) cît și prin participarea în juriul multor expoziții filatelice internaționale, a publicat — în editura filatelică „Ruch" — un manual de îndrumări practice filatelice.

Capitolele volumului amintesc mai întîi desfășurarea istoriei poștale, precursorii și pionierii mărcilor poștale, trec apoi la o expunere a metodelor de imprimare, de așezare în coală, de la perioadele de început, pînă la distribuirea în role sau carnete din zilele noastre. Treptat, cititorul este familiarizat cu toate aspectele tehnice ale mărcii, cu sectoarele speciale ale filateliei apoi cu problemele legate de felul de a colecționa. Specializarea, studiul, tematica, aerofilatelia, ilustratele maxime sînt expuse pe înțelesul tuturor. În partea a doua, autoarea se ocupă de modul de organizare a vieții și activității filatelice, de expozițiile filatelice, de modul de întocmire a exponatelor tradiționale sau tematice etc.

Lucrarea se încheie cu o scurtă enumerare a principalelor rarități filatelice mondiale, dintre care nu lipsesc „Capetele de bour" ale Moldovei.

Volumul, care reflectă experiența îndelungată filatelică a autoarei, se înscrie printre manualele bine concepute și scrise, pentru îndrumarea colecționarilor în sectoarele atît de variate ale filateliei.

N. T.

Filatelia 1969, XVIII, nr. 2 (154).

STUDII

FALSURILE CUNOSCUTE LA EMISIUNILE UZUALE DIN 1919—1926

În trecut — înainte de proclamarea Republicii noastre — falsificarea mărcilor poştale româneşti s-a făcut pe o scară întinsă. Este cunoscut că aproape toate mărcile clasice, cît şi alte emisiuni au fost falsificate fie în serii complete, fie numai anumite valori din serii. Imprimarea mărcilor efectuîndu-se pe vremuri — în general — prin tipărire pe hîrtie obişnuită, fără filigran, a uşurat mult operaţia de contrafacere, rezultatele fiind cu atît mai periculoase cu cît desenatorul a fost mai iscusit.

Au fost falsificate astfel, în dauna poştei, valorile mari şi cele mai solicitate de trafic, iar în dauna colecţionarilor, mărcile clasice, jubiliarele şi uzualele care prezentau un interes filatelic deosebit.

Întrucît dispoziţiunile legale nu urmăreau decît pe falsificatorii mărcilor în circulaţie, imprimarea şi vînzarea mărcilor scoase din uz au putut fi făcute fără riscuri pentru falsificatori.

GENERALITĂŢI

Emisiunile de mărci uzuale 1919—1926, cu o lungă perioadă de circulaţie, imprimate prin tipar înalt pe hîrtie ordinară de toate calităţile, cu tipuri, nuanţe şi dinţături interesante, s-au prestat la numeroase falsuri în dauna poştei şi a colecţionarilor.

Desenul unora din falsuri — îndeosebi la modelul „ci“ [1] — este atît de bine executat, încît numai o examinare amănunţită îl poate diferenţia de original. În general, falsul este trădat de trăsăturile nesigure în scris şi ornamentaţie, expresia uneori diferită a efigiei, hîrtia, dinţătura, coloritul şi gumajul, în parte sau combinat studiate.

Tipărirea falsurilor s-a făcut întrebuinţînd adesea acelaşi oliseu, schimbînd după caz cifra şi cuvîntul care indică valoarea: uneori desenul este mai mic cu 1—1,5 mm.

Falsurile cunoscute în blocuri de patru prezintă atît o dinţătură scămoşată prin detaşare cît şi unele detalii grafice. Acestea, regăsindu-se alternativ cînd la rîndul de sus, cînd la cel de jos, cînd la cele din şirul din stînga, cînd la cel din dreapta, rezultă că ele au fost desprinse dintr-un fragment mai mare, alcătuit cel puţin din benzi de trei rînduri de mărci. Unele au fost descoperite la Tg. Jiu, Satu Mare şi Braşov; ce anume s-a tipărit în fiecare din aceste localităţi, nu se cunoaşte decît în anumită măsură.

Fig. 1

Perechile de tipuri au fost de asemenea greşit combinate la falsuri.

Amestecul dinţăturilor neuzitate şi aplicarea lor neconformă şi variată de la marcă la marcă, indică tatonări pentru obţinerea dinţăturilor catalogate.

Falsificatorii, care cunoşteau desigur importanţa unei asemenea realizări, s-au străduit, fără a reuşi însă, să dea falsurilor dinţăturile originalelor respective.

Acesta este motivul pentru care, în studiul de faţă, nu am intrat în detalii greu de urmărit; am insistat însă, arătînd cît sînt de multiple, nepotrivite, variate şi greşit plasate dinţăturile la falsuri, indicînd prin aceasta un criteriu sigur şi o modalitate uşoară de examinare.

Cu toate că la emisiunea de mărci uzuale studiată coloritul şi modul de aplicare al gumei este foarte variat, gumarea falsurilor este în general neconformă şi constituie prin aceasta un indiciu ajutător în recunoaşterea acestora.

Fig. 2 →

În studiul de faţă s-a păstrat numărătoarea curentă prevăzută în Catalogul Mărcilor Româneşti, ediţia 1959.

Falsuri în dauna poştei

La aceste emisiuni pot fi deosebite falsuri în dauna poştei (ale căror plăsmuitori au urmărit realizarea de cîştiguri prin vînzarea mărcilor) şi falsuri fabricate pentru a fi plasate colecţionarilor.

În dauna poştei se cunosc falsuri la următoarele valori:

a) *tip „cg“:* 1 leu, verde (CMR 254); 2 lei galben-portocaliu (255); 1 leu roz (257); 2 lei albastru (258); 2 lei roz (259).

b) *tip „ci“:* 6 lei albastru (277); 6 lei oliv (279); 6 lei carmin-roz (278) şi 10 lei albastru (280), la care se cunosc două tipuri de falsuri.

Asupra acestor falsuri în dauna poştei vom reveni într-unul din numerele viitoare ale revistei noastre.

Ne vom opri deocamdată, în articolul de faţă, asupra constatărilor noastre cu privire la falsurile fabricate şi puse în circulaţie în dauna colecţionarilor.

Falsuri în dauna colecţionarilor

Emisiunea de mărci uzuale 1919—1926 prezintă asemenea falsuri numai la modelul „ci“ („efigia mică“).

Nuanţele rare şi tipurile interesante ale acestui model — foarte mult apreciate de colecţionari şi foarte bine cotate în toate cataloagele — au tentat cu drept cuvînt pe falsificatori.

Se cunosc din acest model următoarele falsuri:

— *1 leu violet negricios* (268 d) fals, se găseşte în bloc de patru mărci, neobliterat, tipărit pe hîrtie gălbuie (rar întîlnită la original); prezintă un desen nesigur; cifra 1 are un steag mai mic şi în partea dreaptă; la una din mărci, pe mediana literei R din ROMANIA, se află un punct negru. Culoarea nu este destul de bine redată (fig. 1 şi 2).

Dinţătura variază pe fiecare margine şi prezintă unele valori neuzitate la emisiunea de uzuale 1919—1926, astfel: sus 13½, jos 12¾, stînga 13¼, dreapta 14.

[1]) Vezi indicaţiile din Catalogul Mărcilor Poştale Româneşti.

Guma este gălbuie și aplicarea ei necorespunzătoare.

— *2 lei carmin-violet* (269 b) „lie-de-vin" fals există în blocuri de patru mărci și în unicate, toate neobliterate (se știe că această marcă nu a circulat: un colecționar, atras de reala lor frumusețe, a ridicat de la poștă cele 2—3 coale tipărite în această nuanță).

Fig. 3

Tiparul este clar, foarte reușit, uneori mai mic cu 1—1½ mm; hîrtia albă sau gălbuie diferită de cea a originalului și nuanța nu destul de reușită.

Deși marca aparține tipului I (2 lei roz), nu prezintă întreruperea liniei exterioare a cartușului la vîrful acestuia, ca tipul original (fig. 3).

Cuvîntul LEI apare — sub lupă — desenat tremurat, ceea ce arată că clișeul a fost copiat după alt clișeu decît al mărcii de 2 lei roz, în cartușul căruia s-a soris valoarea în trăsături nesigure.

Fiecare din blocurile cunoscute are alte dințături apropiate de original, însă necorespunzătoare acestuia, astfel:

blocul pe hîrtie albă: sus și jos 13½, stînga 13¼, dreapta 14;

blocul pe hîrtie galbenă: sus 13½, jos 14, stînga 13½, dreapta 14.

Acest fals periculos contează drept original în multe colecții valoroase.

— *3 lei brun TI* (272 I) „cu cioc" se găsește falsificat în blocuri de patru mărci neobliterate sau în perechi verticale, în care în mod greșit tipul I este combinat cu tipul III, în loc de tipul II „cu furcă" (fig. 4 și 5).

Această combinație greșită indică în mod categoric falsul. (Valoarea de 3 lei brun tip III prevăzut în catalogul Zumstein — nr. 402 III — nu există decît în perechea verticală falsă, în combinația cu 3 lei brun T I.)

Nu se cunosc falsuri în perechi dispuse orizontal; această situație este întîlnită numai la mărcile originale.

Tiparul este clar, nuanța de brun este oarecum diferită de aceea a mărcii originale iar hîrtia întrebuințată este albă.

Fig. 4

Linia exterioară care mărginește cadrul cartușului prezintă o întrerupere, însă la stînga vîrfului acestuia și numai la marca de tip III din pereche. O astfel de întrerupere deplasată nu se observă la nici una din valorile originale ale emisiunii.

Dințătura variază, ca valoare și situație, la cele două blocuri, astfel:

la primul, sus și jos 13½, stînga 13, dreapta 12¾;

la al doilea bloc, sus, jos și la dreapta 14½, la stînga 15½;

— *3 lei roz mat TI* (273 I) „cu cioc", se găsește fals în bloc de patru mărci, neobliterate.

Clișeul este clar; nuanța delicată roz mat, a originalului, n-a putut fi realizată.

Dințătura este sus și jos 13¼, stînga 13½, dreapta 13¾.

Este inexplicabil faptul că din acest fals nu s-au găsit pînă în prezent perechi combinate vertical, ca la marca de 3 lei brun TI fals; asemenea perechi sînt de asemenea foarte bine cotate în catalog și s-ar fi putut tipări cu clișeul cu care s-a tipărit falsul în culoarea brună (fig. 6).

Tipul I + + Tipul III

Fig. 5 — Tipul I și tipul III; falsurile respective sînt cuplate — în mod eronat — unul deasupra celuilalt, respectiv tipul I sus și marca de tipul III, dedesubt.

Blocurile de patru mărci tipărite pe hîrtie groasă albă sau gălbuie, mată sau lucioasă, negumate și nedantelate, în care tipul I și tipul III sînt tipărite exclusiv sau combinate în perechi verticale, în diferite culori și nuanțe, pot fi considerate drept eseuri de culoare ale falsificatorilor, echipa de la Tg. Jiu.

CONCLUZII

Numeroasele falsuri la mărcile clasice și jubiliare românești, cum și supratiparurile false[2]) au dăunat poștei și colecționarilor. Ceea ce este mai grav, ele au determinat neîncredere față de multe dintre mărcile noastre, neîncredere oglindită în catalcagele străine și românești, prin adnotări repetate: „Atenție la falsuri", „Există falsuri periculoase" etc.

Tipul I + Tipul III

Fig. 6

Colecționarii caută mărcile false pentru studii comparative sau numai pentru plăcerea de a avea în copii — mai mult sau mai puțin reușite — mărcile rare, așa cum unii colecționari de tablouri se mulțumesc uneori cu copii după operele cunoscute.

Atunci însă cînd buna-credință sau nepriceperea au fost surprinse de dibăcia sau îndrăzneala unor falsificatori sau plasatori, falsurile s-au strecurat drept originale, scump plătite, în multe din colecțiile alcătuite cu seriozitate.

Mărcile ce provin din asemenea colecții sînt mai puțin bănuite; uneori însă creditul ce li se acordă se dovedește nemeritat.

De aceea, reexaminarea mărcilor colecționate și expertizarea acelora asupra cărora există un dubiu — mărcile dubioase provin mai ales de la persoane dubioase — apare ca o necesitate și totodată ca o datorie față de filatelie.

În anumite cazuri este bine să se ceară sprijinul A.F.R. care, după cum am văzut, poate la nevoie solicita și ajutorul tehnic al F.I.P.

Obligația de a aplica ștampila „FALS" pe mărcile dovedite la expertizare ca atare, ar scoate din circulație multe din falsurile periculoase.

Constantin CELARIANU

---

[2]) Emisiunile Cluj — Oradea (a se consulta studiul dr. Szalay).

Filatelia 1968, XVII, nr. 12 (152).

SEMICENTENARUL UNIRII

ASPECTE DE ISTORIE POŞTALĂ DIN PERIOADA UNIRII

Transilvania, ţară prin excelenţă a strămoşilor noştri, „ţara românilor", cum o denumesc documentele medievale, pămînt tipic românesc, la 1 decembrie 1918, ca urmare a luptelor îndelungate, a sacrificiilor şi voinţei întregului popor român, s-a alipit cu ţara.

Deşi desprinsă multe secole de trupul ţării, Transilvania stîrneşte mirarea cercetătorilor străini prin felul cum şi-a păstrat fiinţa naţională şi legătura cu celelalte provincii româneşti. „Ar fi mai uşor a smulge ghioaga din mîna lui Hercule decît a abate lesne şi degrabă pe români de la vechile lor datini". George Barit explică astfel, în 1844, această vitalitate a românilor: „voinţa tare de a fi şi a rămîne un singur popor, fraţi vorbitori ai unei limbi păstrate de străbuni şi veacuri, toţi fii ai unui popor păzitor de legile morale, înflăcărat de libertatea patriei" [1]).

Încă în 1915, Nicolae Titulescu declara: „Ardealul nu e numai inima României politice; priviţi harta: Ardealul e inima României geografice. Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e şcoala care i-a făcut neamul, e farmecul care i-a susţinut copilăria" [2]).

În vara anului 1918, Puterile Centrale primind puternice lovituri pe cîmpul de luptă din partea Antantei, începe procesul de demoralizare şi dezagregare mai ales a monarhiei austro-maghiare.

Populaţia română din Transilvania îşi înteţeşte lupta împotriva autorităţilor austro-maghiare, acţionînd în vederea unirii cu România. În octombrie 1918 s-a înfiinţat Consiliul Naţional Român Central. În acelaşi timp, în lunile octombrie şi noiembrie s-au constituit consilii naţionale române în judeţe, oraşe şi comune. La 1 decembrie 1918, adunarea naţională a tuturor românilor din Ardeal, Crişana, Banat şi Maramureş, într-o atmosferă de puternic entuziasm, decretează unirea cu România [3]).

Unirea Transilvaniei cu România a constituit un act just, progresist şi a înfăptuit unitatea statului, creînd condiţii favorabile întregii capacităţi creatoare a statului român.

Ca urmare a unirii Transilvaniei s-a pus problema instalării administraţiei române în provincia de peste Carpaţi. În articolul de faţă ne vom limita la problemele legate de poştă. În cadrul monarhiei austro-maghiare poşta funcţiona în general după aceleaşi criterii ca în majoritatea statelor din Europa, inclusiv România. Numai în localităţile mai mici, rurale, unde drumul de acces era mai greu, poşta era concesionată unor particulari, aşa-numiţii „magisteri" poştali. Într-o altă formă, potrivit unor dispoziţii din 1899, delegaţii comunei — vătăşeii — ridicau poşta de la centru de 3 ori pe săptămînă. Comunele mici sau satele ori cătunele, ridicau corespondenţa prin curieri ocazionali, care o predau învăţătorului (dacă în localitatea respectivă era şcoală), scrisorile fiind apoi distribuite prin elevi.

În vederea operativităţii, Consiliul dirigent a lansat în primele zile ale lunii decembrie 1918 un apel către toţi funcţionarii P.T.T. de a intra în serviciul statului român. Iniţial, toate serviciile poştale au fost deservite cu ajutorul armatei şi a specialiştilor mobilizaţi în acest sens.

Deoarece personalul ardelean era restrîns, din cauza fluctuaţiilor survenite în timpul războiului, 150 de funcţionari în frunte cu inspectorul Aurel Marini au fost trimişi din provinciile de dincoace de Carpaţi, în Transilvania. De asemenea, românii care se aflau în serviciul P.T.T. pe teritoriul fostei monarhii austro-maghiare, la Budapesta, la Bratislava, la Zagreb etc. şi-au oferit statului român serviciile lor care au fost acceptate cu multă plăcere. Cunoaştem acest lucru din scrisoarea doctorului Ioan Chişiu, care a oferit aceste servicii în numele funcţionarilor români din P.T.T. stabiliţi în alte teritorii.

Este de asemenea de amintit faptul că la 14 decembrie 1918, personalul feminin al P.T.T. din Sibiu înaintează Consiliului dirigent o petiţie, oferindu-şi serviciile în vederea normalizării cît mai grabnice a poştei, sub noua jurisdicţie a statului român. Normalizarea se face repede, întrucît la 25 ianuarie 1919, prin ordinul nr. 16 semnat de generalul Moşoiu, comandantul trupelor din Transilvania, se stabileşte: „Cu începere de azi, toate serviciile de poştă sînt puse sub autoritatea „Direcţiei generale a poştelor şi telegrafiei române" [4]).

Practic, la 15 februarie 1919 inspectorul Aurel Marini, împreună cu 63 de funcţionari de specialitate, ia în primire administraţia poştelor din Transilvania. Documentele arată că şi după această dată administraţia civilă română a mai recurs cîtva timp la cooperarea serviciului armatei, pentru anumite nevoi.

De la 18 iulie 1919 se reînfiinţează şi serviciile de noapte din cadrul P.T.T., iar din august 1919, situaţia postbelică normalizîndu-se, se reia corespondenţa poştală cu străinătatea (de la 20 august 1919 cu Cehoslovacia, de la 11 septembrie 1919 cu Polonia, de la 11 octombrie 1919 cu Iugoslavia etc.).

La 19 septembrie 1919, Direcţia centrală P.T.T. din Transilvania, care avea sediul la Sibiu, se mută la Cluj, iar în martie 1920 procesul de unificare a P.T.T. pe întreg teritoriul României era deja terminat, în urma activităţii intense a unei comisii sub preşedinţia inspectorului Lazăr Antonescu. La 8 septembrie 1920 se ridică orice fel de cenzură pentru corespondenţa externă (pentru trimiterile interne, aceasta fusese ridicată de la 15 iulie 1920).

Astfel, în urma efortului depus, în scurt timp serviciul poştei a fost normalizat în străvechea provincie românească Transilvania, unită cu patria mamă.

Conf. univ. dr. Nicolae CIACHIR

[1]) Gazeta de Transilvania, 23.III.1844.
[2]) V. Haneş, Antologia oratorilor români, Buc. p. 173.
[3]) Monitorul Oficial din 13 decembrie 1918.
[4]) Revista P.T.T., mai 1919, p. 96.

Filatelia 1969, XVIII, nr. 2, p. 16.

FILATELIJA

ZAGREB

NU DEMULT, la una dintre licitaţiile filatelice de la „Dorotheum" din Viena a fost vîndut un lot destul de important de mărci româneşti neobliterate, din perioada 1918: uzuale (CMR 233, 234, 235), Timbre de ajutor (CMR 5—6) precum şi „Taxa de

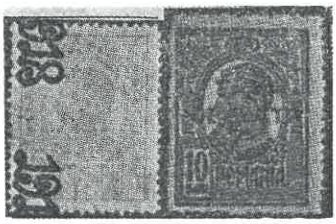

plată" (CMR 44—45). Lotul era în cea mai mare parte alcătuit din supratipare defectuoase („1918" răsturnat, „1918" vertical); supratiparuri duble „25 bani" sau „Taxa de plată" şi multe altele.

Precum se ştie, condiţiile grele în care au fost imprimate aceste supratiparuri în anii de război, precum şi nevoia de a asigura consumul de mărci,

fie chiar şi cu mărci imperfect tipărite, explică în mare măsură ajungerea pe piaţă a unor cantităţi mari de mărci cu defecte.

Catalogul mărcilor poştale româneşti menţionează un mare număr de varietăţi tipice, dintre care marea majoritate au circulat efectiv prin poştă.

Lotul licitat la Viena cuprindea însă şi erori netipice, de fapt rebuturi de fabricaţie, cum ar fi supratiparurile aplicate pe verso (pe partea gumată), perechi de mărci dintre care una cu supratipar şi alta fără, sau supratiparuri verticale încălecate pe cîte două mărci în pereche. Astfel de exemplare — de fapt, deşeuri de fabricaţie — nu au putut fi scoase din fabrică decît prin sustragere de la control, pentru a fi vîndute — pe sub mînă — filateliştilor.

Ceva mai mult, unele dintre aceste „curiozităţi" nu-şi găsesc explicaţia nici chiar prin astfel de „scăpări". În această situaţie se află mărcile „Taxa de plată" (CMR tip Pb) şi Timbre Porto Fiscale Poştale (nr. 3 şi 4) cu supratiparul 1918. Astfel de „combinaţii neobişnuite", situate în afara circuitului normal al emisiunilor aprobate şi efectuate de poştă, nu pot fi decît fabricate nepermise create de vreun făptaş abuziv, dornic de a realiza cîştiguri de pe urma acestor aşa-zise raritaţi lipsite de orice justificare legală.

În colecţiile serioase ele nu-şi pot afla locul nici barem ca simple curiozităţi. De altfel, însuşi faptul că „ridicările de cote" scontate nu au fost nici pe departe concretizate, a pecetluit în timp falimentul intenţiilor unor indivizi care — în clipe grele pentru ţară — găseau timp ca să zămislească fel de fel de speculaţii necurate.

Die Briefmarke

VIENA

DECANUL DE VÎRSTĂ al filateliei austriace, Anton Kumpf Mikuli, a încetat din viaţă, puţin înainte de a împlini 90 de ani.

Neobosit cercetător al istoriei poştale, ca atare şi al documentelor din perioada anterioară introducerii mărcilor poştale adezive, Kumpf Mikuli poate fi considerat ca unul dintre aceia care a făcut ca prefilatelia să devină atît de apreciată.

Cercetările sale perseverente şi activitatea neobosită de popularizare a descoperirilor şi concluziilor sale în materie de prefilatelie, s-au axat în jurul ideii centrale de a se considera scrisoarea ca un obiect de studiu de istorie a culturii cît şi ca un obiect de colecţie de cel mai mare interes.

Membru al celor mai selecte asociaţii şi academii de filatelie, el lasă un gol însemnat în rîndul cercetătorilor de mare autoritate şi competenţă ai istoriei poştale.

ФИЛАТЕЛИЯ СССР

MOSCOVA

SUB FORMA unei rubrici lunare, revista publică în continuare **„Îndreptarul mărcilor poştale sovietice, 1917—1941"**. Alcătuit pe baza documentelor oficiale ale Ministerului Comunicaţiilor al U.R.S.S., îndreptarul ţine seama şi de datele care au fost publicate în precedenţă în literatura filatelică, completate cu contribuţii rezultate din cercetările efectuate de autor (V. Karlinski). Îndreptarul, întocmit în ordinea cronologică a emisiunilor, expune particularităţile circulaţiei emisiunilor, tipurile de mărci, supratiparuri, varietăţi, aducîndu-se rectificări la greşelile sau inexactităţile din cataloage şi discutîndu-se diferite probleme încă neelucidate.

Cu titlu de exemplificare, spicuim doar cîteva elemente mai puţin cunoscute, din cel mai recent număr primit la redacţie.

— În perioada iulie-august 1931, unele oficii poştale (ca acelea din districtul poştal Odesa, din Sretensk etc.) din cauza lipsei de mărci cu nominal mic, au utilizat mărcile de 10 kop din seria „25 ani de la prima revoluţie rusă" (Zu. 389), tăindu-le în două.

— La 15 mai 1932 a fost introdusă în U.R.S.S. distribuirea corespondenţelor „Expres". Acestea înlocuiau trimiterile poştale interne cu avionul sau prin poştă urgentă („speşnaia pocita"). Toate scrisorile purtînd menţiunea „Expres" erau transportate recomandat prin avion. Ca atare, scrisorile „Expres" sînt implicit scrisori de poştă aeriană.

De altfel, o dată cu introducerea trimiterilor „Expres", în U.R.S.S. nu s-au mai publicat tarife pentru poşta aeriană internă. Aceasta constituie o dovadă în plus a funcţiei aeriene a mărcilor pentru poşta „Expres" (vezi Zu. 401—403).

— O raritate a filateliei sovietice este marca de 50 kop cu dantelura „Pieptene", 10 ½ : 12 din seria „Cel de-al doilea An Polar Internaţional" (nr. 404—405) purtînd obliterarea „Pămîntul Franz Iosif" (unde acest tip de marcă a fost folosit pentru expedierea corespondenţei aeriene la Arhanghelsk, iar de aici la Moscova, Leningrad şi alte oraşe). Deşi din această marcă trebuie să fi fost folosită cel puţin o coală de 75 de exemplare, totuşi pînă în prezent nu se cunoaşte decît un singur exemplar, purtînd această obliterare.

Materialele de la această rubrică (care pot fi uşor detaşate şi strînse laolaltă, sub forma unui manual), oferă multe informaţii pentru studiul şi colecţio-

răsfoind presa

Filatelia 1975, XXIV, nr. 6 (230).

ISTORIE POȘTALĂ: 1916—1918

CONTRIBUȚII CU PRIVIRE LA ȘTAMPILELE DIN TIMPUL OCUPAȚIEI GERMANE 1916—1918

Perioada ocupațiilor militare vremelnice pe teritoriul românesc, în timpul primului război mondial prezintă un interes filatelic vădit, din punctul de vedere al istoriei poștale. Ca și în alte domenii și aci este posibilă adăugirea de date și elemente noi în completarea celor cunoscute pînă în prezent.

În numerele 3 și 4/1972, revista noastră a publicat — sub semnătura ing. Norbert Blistyar din Bocșa Vasloviei — o prezentare generală a capitolului poștei de ocupație germană. Publicăm acum noi contribuții în aceeași materie.

În numerele 3 și 4/1972 ale revistei „Filatelia" a apărut o prezentare generală privind emisiunile de mărci poștale și ștampilele poștale și de cenzură folosite de la 1 iunie 1917 și pînă în noiembrie 1918 pe teritoriul vremelnic ocupat de armata germană. Însuși autorul articolului [1]) sublinia că „...mai ales la capitolele privind ștampilele poștale și de cenzură — mai pot fi aduse multe alte detalii și completări..."

Fig. 1

În cele de mai jos se vor aduce o serie de completări, bazate în mare parte pe piesele circulate prin poștă aflate în colecția subsemnatului (dintre care unele sînt citate în cadrul articolului) iar într-o mai mică parte pe unele scrieri — studii și articole — apărute în deceniile trecute și enumerate în bibliografia de la sfîrșitul articolului.

Fig. 2

Avînd în vedere că toate actele privitoare la instituirea și funcționarea serviciului poștal german din România s-au pierdut cu ocazia retragerii trupelor germane de ocupație în prima jumătate a lunii noiembrie 1918, la întocmirea cît mai completă a acestui capitol, colectivul de lucru care lucrează la redactarea unei „Monografii a mărcilor poștale românești" (vezi „Filatelia" nr. 3/1972) va putea folosi toate acele studii și articole care au apărut în trecut, precum și de completările stabilite pe baza unor piese circulate prin poștă, descoperite ulterior. Am cita aici — în primul rînd — studiile lui Gustav Freyse (apărut în 1918), al lui Paul Kleeberg (apărut în 1926), al lui Wilhelm Rummel (apărut în 1938), al lui Kurt Zirkenbach (apărut în 1942), precum și lucrarea lui Paul Kohl (apărută în 1954).

Dintre autorii înșirați mai sus, Gustav Freyse și Paul Kleeberg au făcut serviciul militar în armata germană de ocupație, fiind totodată și colecționari de mărci poștale. Wilhelm Rummel — devenit mai tîrziu inspector general la poșta din Bremen — a activat în timpul anilor 1916—1918 chiar la poșta militară germană din București. Datele și documentele lor poștale fiind deci culese chiar la fața locului, scrierile lor pot fi considerate fundamentale în prelucrarea temei, (Gustav Freyse obținuse — de altfel — majoritatea informațiilor sale chiar de la Wilhelm Rummel).

Incertitudinile și inexactitățile cuprinse în diferitele cataloage și scrieri pot fi eliminate — deci — pe baza lucrărilor lor cît și a pieselor efectiv circulate.

Să trecem — acum — la prezentarea cîtorva completări privind ștampilele poștale și de cenzură cît și acele efecte poștale care au fost întrebuințate în timpul ocupației, dar pînă acum n-au fost tratate de nici unul dintre izvoarele indicate în bibliografie.

I. Ștampilele poștale.

De multe ori ștampilele poștale sînt mult mai concludente din punctul de vedere al istoriei poștale și au o valoare documentară mai mare decît chiar mărcile. Iată pentru ce colecționarul acestor mărci și al trimiterilor poștale efectiv circulate trebuie să fie la curent și cu ștampilele folosite în perioada în care a funcționat poștal sub ocupație.

Se știe că începînd de la 15 ianuarie 1918, în teritoriul ocupat au fost reînființate oficiile poștale într-o serie de localități. La Craiova și Turnu Severin au început să funcționeze birouri de cenzură militară germană. Oficiile poștale foloseau vechile ștampile poștale românești. Dintre autorii citați mai sus, Gustav Freyse identificase (pe bază de trimiteri poștale efectiv circulate) abia 12 ștampile, Paul Kohl 55, Kurt Zirkenbach 57 iar Wilhelm Rummel în total 63 de ștampile poștale din provincie. Trimiterile poștale insuficient francate și penalizate prin aplicarea timbrului „Taxa de plată" au fost ștampilate în provincie tot cu ștampilele poștale obișnuite românești. (fig. 1—2).

Fig. 3—6

În afară de ștampilele prezentate de inginerul Blistyar, la București au mai fost folosite următoarele ștampile poștale: **Bukarest-Nord,** (întrebuințată de poșta din Gara de Nord), **București-Recomandate** și **București-Sosirea Recomandatelor.** Tot în Gara de Nord a fost folosită și ștampila cu textul: **„Biroul Ambulant — Bukarest — Turnu Severin,** iar în gara Turnu-Severin ștampila **Biroul Ambulant Turnu Severin — Bukarest** (fig. 3—6).

Contrar ordinelor în vigoare au procedat comandamentele militare germane din Calafat și din Slobozia, aplicînd ștampilele lor pe trimiterile poștale colectate de ele pentru expediere la București. Astfel, comandamentul militar din Slobozia a aplicat pe scrisori și cărți poștale — alături de francatură — o ștampilă liniară cu textul **Slobozia-Ialomița** în timp ce comandamentul din Calafat ștampila corespondența, cu o ștampilă rotundă cu un singur cerc, cu textul: **„Militärverwaltung in Rumänien — Verwaltungstab — Brief-Stempel, Deutsche Feldpost 308** (Administrația militară în România — Statul major administrativ — Ștampilă pentru scrisori — Poșta de campanie germană 308) (fig. 8).

Fig. 7

Pe lîngă statul major al administrației militare germane a funcționat la București — în clădirea Casei de Depuneri — un oficiu care se ocupa cu problemele de despăgubire a cetățenilor austro-ungari care au suferit pagube materiale în timpul războiului. Oficiul a folosit plicuri obișnuite purtînd — în colțul din stînga, sus — o ștampilă cu denumirea oficiului, în limba germană: **Entschädigungsamt für Rumänien** (Oficiul de despăgubire pentru România). Pe corespondență a fost aplicată o ștampilă rotundă, „triplu cerc" cu diametru de 31 mm, fără dată. Între cercuri se afla textul **„Militärverwaltung in Rumänien,** iar, în centru: **Brief-Stempel,** pe două rînduri (fig. 9).

În sfîrșit mai trebuie amintită ștampila poștală și cea de cenzură folosite în regiunea petroliferă din România, unde a funcționat un birou de cenzură militară germană specială.

II. Ștampilele de cenzură

În lucrarea sa Gustav Freyse precizează că marea varietate a ștampilelor de cenzură face imposibilă sistematizarea lor. Această constatare el a făcut-o încă în septembrie 1918. De atunci, pe baza unor trimiteri poștale descoperite între timp, au mai fost identificate alte ștampile de cenzură, →

„BALKANFILA V" — O MANIFESTARE FILATELICĂ PENTRU PRIETENIA DINTRE POPOARELE BALCANICE

Sofia, capitala Republicii Populare Bulgaria, va găzdui — între 27 septembrie și 5 octombrie — o nouă ediție, a V-a, a expozițiilor „Balkanfila", manifestări devenite tradiționale, competiții prietenești de mare amploare și deosebit interes, așteptate cu nerăbdare de colecționari și expozanți, dar și de publicul care îndrăgește filatelia.

Sulta expozițiilor „Balkanfila" a fost începută în urmă cu un deceniu, în anul 1965. Atunci, la Varna, reprezentanții țărilor participante, între care s-a aflat și România, au hotărît ca manifestările respective să fie continuate, succesul de la Varna, unde au putut fi admirate peste 370 de colecții, constituind un real imbold pentru viitor. Au urmat expozițiile de la Istambul, București și Izmir, toate încununate de succese prestigioase pentru filateliști și pentru organizatori, toate constituind prilejuri de strîngere a relațiilor de prietenie dintre colecționari.

La Izmir s-a hotărît ca ediția a V-a a expoziției să fie organizată de filateliștii bulgari și să aibă loc în acest an.

Pregătirile au început imediat, veștile ce ne sosesc de la Sofia atestînd grija cu care se lucrează pentru asigurarea unui succes deplin ai ediției din toamna acestui an. Organizatorii au avut în vedere că la invitațiile ce au fost transmise colecționarilor din țările balcanice vor răspunde peste 250 de filateliști, cifră record în suita manifestărilor „Balkanfila". Sînt invitate

să participe — de asemenea — toate administrațiile poștale, pentru care s-a rezervat „Clasa oficială".

Ținînd seama de specificul deosebit al actualei ediții a manifestării, organizatorii au prevăzut, în regulament, gruparea exponatelor în acest mod: „În afara concursului", „Clasa specială", „Colecțiile membrilor juriului", „Colecții prezentate de persoane invitate de Comitetul de organizare", „Clasa de onoare" — în care vor putea fi înscrise numai colecțiile care au obținut medalii de aur sau mari premii la: „Balkanifila I" — Varna '65, „Balkanfila II" — Istanbul '66, „Balkanfila III", — București '71, „Balkanfila IV" — Izmir '73 și „Budapesta '71", „Belgica '72", „Ibra '73", „Polska '73", „Stockholmia '74". Delimitarea strictă a posibilităților de participare la clasa respectivă este încă o dovadă a grijii organizatorilor pentru nivelul competitiv al expoziției.

De altfel, Asociația Filateliștilor din România a răspuns invitației organizatorilor și a luat măsuri corespunzătoare pentru ca, la Sofia, filatelia românească să înregistreze succese pe măsura strădaniilor pe care le depun filateliștii români în vederea creșterii continue a nivelului exponatelor lor, strădanii care le-au adus multe satisfacții la diferite expoziții, inclusiv la precedentele ediții ale „Balkanfilei".

Dorim, de pe acum, succes deplin „Balkanfilei V".

Aurel CRIȘAN

(Urmare din pag. 6)

pe baza cărora s-a putut stabili o permanentizare a unora dintre ele.

Astfel, se pare că ștampila tip C 47×62 mm indicată de Freyse sub nr. 3 a precedat pe cea de **tipul B**

Fig. 8

37 × 60 mm, deoarece cea de tipul C ajunsese într-o asemenea stare de uzură, încît peste cîteva săptămîni a fost scoasă din uz și a dispărut, iar în locul ei — cu începere de la 22 iunie 1917 — a apărut o altă ștampilă cu dimensiune mai redusă (37 × 62 mm), care a rămas în uz pînă la sfîrșitul ocupației (fig. 10). Această concluzie s-a putut trage pe baza cercetării unui număr de 64 de trimiteri poștale (plicuri și cărți poștale) circulate în perioada dintre 12.VI.1917 și octombrie 1918. De menționat că la tipul C, după cifra care indică ziua din ștampilă, lipsește punctul, care exista în majoritatea ștampilelor de tipul B. La **tipul B** deosebim următoarele patru subtipuri: a) cu punct după ziuă; b) punct lipsă după ziuă (mai rar); c) cu liniuță înaintea cifrei indicînd ziua din dată și d) cu liniuță după ziuă.

Dacă admitem teoria lui Freyse despre multitudinea ștampilelor de cenzură, orice descoperire ulterioară în acest domeniu făcută de colecționari este binevenită și contribuie la îmbogățirea cunoștințelor noastre despre aceste ștampile. Astfel, prezentăm cititorilor alte trei tipuri de ștampile de cenzură, inedite. Pe o carte poștală sosită din Praga găsim aplicată o ștampilă de cenzură dreptunghiulară cu dimensiunile 50—20 mm în chenar, însă fără dată (fig. 12). Această ștampilă a mai fost întîlnită și pe alte plicuri, toate sosite din străinătate.

Un plic expediat în august 1918 poartă o ștampilă de cenzură necunoscută pînă acum formată numai din cuvinte **Geprüft** (cenzurat) și **Postüberwachungsstelle** (Birou de supraveghere poștală), data însă lipsește.

În studiul său, Wilhelm Rummel scrie că trimiterile poștale erau mai întîi

Fig. 10

controlate și ștampilate de biroul de cenzură, după care erau predate pentru ștampilare și distribuire oficiului poștal. Totuși — după cum se poate stabili de pe unele piese circulate — au fost și cazuri în care data ștampilei poștale este anterioară aceleia a biroului de cenzură.

Pe baza dispozițiunilor în vigoare, pe trimiterile poștale expediate din fosta monarhie austro-ungară, Germania, Bulgaria, și Turcia în teritoriul ocupat

Fig. 9

din România, trebuia să figureze următoarea indicație: **Durch Postüberwachüngstelle nr. 24 adică** „Prin biroul de cenzură militară nr. 24", care funcționa la București. Totuși printre trimiterile poștale cercetate și sosite la București din Austro-Ungaria, nu s-a găsit decît o singură carte poștală militară purtînd această indicație. Poșta de campanie austro-ungară nr. 346, care figurează pe adresa cărții poștale, a funcționat — de asemenea — la București (fig. 11).

Fig. 11

Este interesant de amintit — referitor la această perioadă — că în afară de supratiparele mărcilor și de ștampilele poștale, au mai fost falsificate și ștampilele de cenzură, ba chiar și cifrele din chenar cu latura de 7 mm, care serveau la identificarea cenzorului respectiv. Se cunosc, astfel, o ștampilă falsă confecționată într-una cu textul „Țigăreni — jud. Mehedinți". La aceasta din urmă, anul 1917 din ștampilă dovedește că ea este categoric falsă, deoarece — după cum se știe — oficiile poștale din provincie nu au fost redeschise decît la 15 ianuarie 1918.

György KOVACS
— Budapesta —

1) *„Ștampilele poștale și de cenzură ale ocupației germane, 1916—1918", în revista „Filatelia" nr. 4/1972, pag. 7, de ing. Norbert Blistyar.*

Filatelia 1975, XXIV, nr. 7 (231)

CONTRIBUȚII

CU PRIVIRE LA ȘTAMPILELE DE CENZURĂ DIN PERIOADA 1916 — 1918

În afară de ștampilele poștale de zi, autoritățile militare germane de ocupație au întrebuințat și ștampile atestînd că trimiterea respectivă — carte poștală ori plic — a fost cenzurată. În legătură, însă, cu clasificarea acestor ștampile făcută de ing. Norberi Blistyar

Fig. 1 — Ștampilă de cenzură militară germană, fără cadru, model I, tip B.

în interesantul și documentatul său articol[1]) socotesc necesar a arăta că :
— ștampilele cărora li s-au dat indi-

Fig. 2 — Ștampilă model I, căreia îi lipsește însă data (rîndul 2).

cativele „Tip D" și „Tip F", par a constitui un singur tip de vreme ce singura deosebire menționată se referă la culoarea tușului întrebuințat ;
— nu cuprinde unele ștampile ce se găsesc pe scrisori.
De altfel, trebuie aduse și unele completări la informațiile date astfel încît cred că pot propune următoarea descriere și clasificare a ștampilelor de cenzură militară germană din perioada 1917—1918 în România ocupată ;

1) **Ștampila „model I"** se caracterizează prin lipsa cadrului, constînd în cele trei rînduri : GEPRÜFT (Cenzurat) ; data și „Postüberwachungsstelle" (Biroul de control poștal), astfel cum au fost descrise de acest autor. Dar trebuie să deosebim două tipuri și anume :
— tipul A în care rîndul ultim are o lungime de 36 mm, folosindu-se litere subțiri și înalte ;
— tipul B, în care rîndul ultim are o lungime de 48 mm, fiind scris cu litere mai scunde dar mai groase. Am găsit această ștampilă, tipul B aplicată și cu tuș verde, purtînd data 7 iunie 1918.
În legătură cu acest model I trebuie semnalată existența unor piese purtînd ștampila de cenzură fără cadru, deci model I. însă fără unul din primele două rînduri :

a) pe o carte poștală expediată din Galați, în ziua de 24 iulie 1918, la București, se găsește aplicată ștampila model I tip A, lipsindu-i însă rîndul al doilea, adică data.

b) pe o scrisoare expediată din Iași, în iulie 1918, la Ștefănești jud. Vîlcea, se află aplicată o ștampilă model I, tip B, căreia îi lipsește însă primul rînd, adică cuvîntul „GEPRÜFT".

Lispa unui rînd din acele ștampile, unită cu împrejurarea că rîndurile ce se găsesc aplicate **nu sînt exact paralele**, fac să se presupună că ștampilele model I — sau unele ștampile model I — erau confecționate din cîte trei rînduri detașabile separat.

2) **„Modelul II" al ștampilei de cenzură militară germană** are inscripția într-un **cadru dreptunghiular.**
Există mai multe tipuri, criteriul de diferențiere fiind dimensiunile dreptunghiului și anume :
a/ tipul A. Dreptunghiul are lungimea de 62 mm și înălțimea de 37 mm constituie tipul comun.
Se disting două subtipuri :
— a, în care lungimea cuvîntului „GEPRÜFT" este de 35 mm cum sînt ștampilele aplicate la 26 sept. 1917 (tuș violet, la 20 noiembrie 1917 (tuș violet),

Fig. 3 — Ștampilă de cenzură germană model II tipul B, avînd 53x28 mm, aplicată la Craiova.

la 7 decembrie 1917 (tuș verde) și la 19 ianuarie 1918 (tuș roșu).
— b, în care lungimea cuvîntului „GEPRÜFT" este de 38 mm cum sînt ștampilele aplicate la 9 aprilie 1918 (tuș vișiniu), la 2 mai 1918 (tuș roșu deschis), la 20 mai 1918 (tuș verde) și la 12 iunie 1918 (tuș violet).
b/tipul B Dreptunghiul are dimensiunile de 53/28 mm deci mai mic. A fost aplicată la Craiova, la 28 ianuarie 1918 (tuș verde deschis).
c/tipul C Dimensiunile dreptunghiului sînt de 63/45 mm, deci foarte înalt. A fost aplicată la 11 iunie 1917 (tuș albastru deschis).

Fig. 4 — Ștampilă de cenzură model II, tipul C (63x45 mm).

Fig. 5 — Ștampilă de cenzură model III, de formă ovală.

3) **Ștampila „model III"** are inscripția într-un cadru oval (55/33 mm). Am găsit-o aplicată la 16 aprilie 1918 (tuș verde) și la 24 aprilie 1918 (tuș violet). Desigur că din toate modelele și tipurile trebuie să existe multe piese, care însă, nu au fost încă studiate.

D. PAȘSALEGA
— Craiova —

[1]) *Ștampilele poștale și de cenzură ale ocupației germane, 1916—1918" în revista „FILATELIA" nr. 4/1972, pag. 7.*

Nota Red. : *V. și articolul „Contribuții cu privire la ștampilele din timpul ocupației germane, 1916—1918", de Györgyi Kovacs, în numărul revistei noastre din iunie 1975.*

O BĂTĂLIE EROICĂ

(Urmare din pag. 3)

Ei bine, în aceste momente, lucrătorii din sectorul poștei și telecomunicațiilor și-au făcut din plin datoria, răspunzînd „PREZENT" la chemarea secretarului general al partidului. Ei au fost permanent la datorie, atît pe frontul luptei directe împotriva apelor, cît și pe cel al asigurării legăturilor poștale, telegrafice și telefonice. Cu mîndrie am ascultat la radio și televiziune informațiile despre prompta restabilire a legăturilor telegrafice și telefonice. Un comunicat, confirmînd că legăturile telefonice erau asigurate cu toate localitățile din țară, dădea un simțămînt de siguranță, ne confirma că transpunerea în viață a măsurilor C.C. al P.C.R. are asigurate căile de difuzare, de pătrundere pînă în colțurile cele mai depărtate, mai amenințate de furia apelor.

În acțiunea lor neobosită, lucrătorii din poștă și telecomunicații nu și-au precupețit nici timpul, nici eforturile. De multe ori au dat dovadă de inițiativă și ingeniozitate, pentru a restabili cu un ceas mai devreme rețelele, legăturile, pentru a asigura distribuirea corespondențelor — fie chiar și cu mijloace improvizate, bărci, lotci etc. — în așa fel ca toți să simtă că nu erau rupți de cei dragi. În calitatea noastră de revistă a filateliștilor, atît de legați de activitatea de poștă, relevăm cu îndreptățită mîndrie comportamentul lucrătorilor din poștă și telecomunicații.

În fața poporului nostru stă acum sarcina de a continua fără preget în rezolvarea nenumăratelor probleme de refacere, de înlăturare a daunelor, de reintrare neîntîrziată în ritmul normal de activitate și producție, în toate sectoarele. În felul acesta, parametrii vor putea fi integral realizați, nu numai prin recuperarea pagubelor suferite, dar și pentru înfăptuirea nestrămutată a obiectivului central : Realizarea cincinalului nostru înainte de termen.

Cu acest prilej, gîndul nostru se îndreaptă cu căldură și simpatie și către toți membri asociației noastre, către familiile lor, care s-au aflat în punctele cele mai greu încercate de inundații și de urmările lor, urîndu-le cît mai mult spor și reușită deplină în munca, în eforturile lor pentru o neîntîrziată reintrare în normal.

Filatelia 1975, XXIV, nr. 8 (232)

ÎN PREAJMA „BILATERALEI" R.S.R. — R.S.C.

VINIETELE ÎN EMISIUNILE CEHOSLOVACE

Patrimoniul poștal filatelic al Cehoslovaciei cuprinde un număr apreciabil de emisiuni cu viniete (cupoane) care conferă mărcilor respective o atractivitate sporită, precum și posibilitatea de a oferi colecționarilor elemente suplimentare tematice.

Istoria mărcilor cehoslovace cu viniete (V) se împletește strîns cu istoria generală a emisiunilor filatelice din țara prietenă. Primele mărci cu V au apărut la 1 martie 1930, prin seria aniversînd „80 de ani de la nașterea lui Th. Masaryk" (filozof, sociolog și fost președinte al acestei țări). La această emisiune marginile superioare și inferioare ale colilor aveau — în dreptul fiecărei mărci — cîte o vinietă purtînd un desen ornamental și mileșimile „1830—1930" (Z. 261—264). Doi ani mai tîrziu, valoarea de 4 coroane din seria „Castele" (Z. 266) a fost însoțită de o mică vinietă ornamentală.

Aceste inovații în configurația generală a colii de tipar, precum și cuplarea originală a mărcilor cu V a fost primită cu multă simpatie, atît în rîndul creatorilor de mărci cît și printre filateliști. În perioada 1934—1938, 23 de mărci poștale diferite au fost tipărite în coli conținînd și 12 V **simple, fără texte sau elemente figurative** (Z. 281—282, 287—288, 289—290, 295—296 etc.). Deși astfel de adaosuri „mute" nu aduceau elemente noi în conținutul tematic, de idei sau de desen, cuplajele sus-amintite constituie totuși particularități și varietăți filatelice în cadrul emisiunilor respective și sînt menționate ca atare în cataloagele de specialitate.

Începînd cu anul 1937 în paralel cu vinietele „mute" au început să apară și mărci cuprinzînd inscripții sau elemente ilustrative diverse (Z. 322—323, 325, 331—332, 333—334, 337—338 etc.). Prin compoziția lor, vinietele din această categorie reprezintă o treaptă nouă, superioară, față de cele precedente, completînd sau dezvoltînd mai pe larg mesajul tematic al mărcii-mamă. Astfel, dacă marca dedicată legiunii de voluntari cehoslovace care au luptat în Italia în primul război mondial pentru eliberarea patriei lor cuprinde numai indicația sectorului de luptă de la Doss Alto (Z. 337), vinieta care o însoțește are inscripția mai completă („Ceskoslovenska legie v Italii, 1918—1938, Piave Val Bella, Cima Tre Pezzi, Doss Alto") care ne precizează diverse bătălii în care legiunea cehoslovacă s-a acoperit de glorie. În plus, desenul vinietei reproduce și casca pe care o purtau acești luptători. Un alt exemplu : mărcile dedicate lui Jan Evangelista Purkyne (Z. 322—323) nu ne arată cine este personalitatea comemorată. În schimb, desenul vinietei cuprinde o sabie străpungînd un șarpe și frunze de laur, parcă ne-ar șopti la ureche că este vorba de un medic.

Pînă în martie 1939 cînd Cehoslovacia a fost invadată de trupele Germaniei fasciste au fost emise 13 mărci cuplate cu viniete.

În timpul ocupației naziste mărcile statului liber cehoslovac au încetat să mai apară pe teritoriul național.

În perioada 1945—1949, 47 de mărci pentru poșta obișnuită și cinci pentru poșta aeriană au apărut cu viniete.

În primăvara anului 1945, odată cu înfrîngerea Germaniei hitleriste, a început o nouă etapă în istoria filatelică-poștală a țării. A fost reluată totodată și tradiția mărcilor cu viniete.

Majoritatea vinietelor conțin desene și texte. Iată, de pildă, mărcile dedicate împlinirii Planului bienal de dezvoltare a economiei naționale (Z. 447—449).

Fiecare coală de 100 de mărci conține 12 V. La mărcile de format vertical vinietele sînt conexate în stînga sau în dreapta, în funcție de poziția mărcii în coală. Figurinele de format orizontal sînt cuplate cu V. în partea inferioară sau superioară (respectiv dedesubtul sau deasupra lor). Colecționarii specializați preferă să aibă în colecții ambele perechi cu ambele poziții ale V.

De remarcat că latura vinietei care nu se mărginește cu marca-mamă, mai are (după dințătura ei) și o margine (bandă) verticală sau orizontală de 2—3 mm.

Mărcile în pereche cu V. înregistrează sporuri de cote în catalog. Astfel, în catalogul Zumstein aceste sporuri oscilează între 40%—500%, față de marca fără V. Catalogul mărcilor cehoslovace „POFIS", reflectînd cu mai multă precizie valoarea reală a V. prevede sporuri mult mai consistente: uneori, acestea se ridică și pînă la zece ori cota mărcii „fără vinietă" (ex. Z. 459, 461).

D după anul 1949 sistemul de imprimare a mărcilor cu V. a fost abandonat. Odată cu trecerea anilor se părea că poșta cehoslovacă ar fi renunțat la această formă de paginare a colilor. Cu ocazia desfășurării Expoziției filatelice mondiale „PRAGA 1962", două din valorile seriei dedicate acestui important eveniment filatelic au fost însă tipărite în coli mici de cîte opt mărci avînd la mijloc cîte două V cu emblema expoziției (Zu. 1263—1264 I). Patru ani mai tîrziu, la împlinirea a 30 de ani de la constituirea brigăzilor internaționale din Spania, poșta R. S. Cehoslovacă a pus în circulație o marcă de format mare reproducînd celebra compoziție a lui P. Picasso, „Guernica". Fiecare coală, formată din 15 mărci, cuprindea în dreapta și 5 V cu inscripția „Picasso — Guernica — 1937" (Zu. 1544 I). Cu aceasta s-a reluat firul întrerupt al tradiției mărcilor cu viniete. Începea o nouă etapă — a treia — în istoria emisiunilor cehoslovace cu V.

Un număr important de mărci cu V au fost tipărite cu prilejul pregătirii și desfășurării Expoziției filatelice mondiale „PRAGA 1968". Cele trei serii apărute cu ocazia acestui eveniment au fost imprimate în coli de 15 mărci, fiecare fiind cuplată, jos, cu cîte o vinietă.

Anul 1969 a adus o nouă bucurie amatorilor de mărci cu V: o splendidă marcă policromă redînd o pictură din ciclul „Război și viață" de Ladislav Guderna, a cărei V înfățișează o fată avînd în mînă porumbelul păcii și inscripția „Pace lumii", în cinci limbi (Z. 1760 I). În același an au mai apărut și 3 mărci de format mare, cu vederi panoramice din „Munții Tatra", cuplate în dreapta cu cîte o V înfățișînd flori de munte specifice acestei regiuni (Z. 1783—1785 I).

Au mai fost prevăzute cu V și mărcile din emisiunile „Apollo 11" (1969), „35 ani O.N.U." (1970), „100 ani Comuna din Paris" și „Anul internațional al luptei împotriva discriminării rasiale, a colonialismului și fascismului" (1971). Cele sase emisiuni au fost imprimate în coli a cîte 15 mărci cu 5 V.

În anul 1973 cu prilejul „Zilei mărcii poștale cehoslovace" apar în premieră mărci „bivinietizate" avînd, fiecare, pe cele două laturi verticale, cîte o V cu desen diferit. Recent de tot cele trei valori dedicate Spartachiadei 1975 au fost cuplate cu viniete ale căror desene evocă — într-o grafică modern stilizată — diferite discipline din programul acestei competiții.

Vinietele tuturor mărcilor cehoslovace sînt dințate. Ele nu conțin însemnele valorii nominale, și, ca atare, nu au putere de francare.

În nici un caz V nu trebuie să fie detașate de mărci. Dimpotrivă, să căutăm să introducem în colectiile noastre tematice sau după catalog mărci cu V.

Vinietele nu constituie un capitol de sine stătător al filateliei cehoslovace și nici nu se colecționează singure desprinse de mărci. Ele se integrează însă organic în ansamblul emisiunilor filatelice ale țării prietene, imprimîndu-le o specificitate și o expresivitate deosebită, fapt pentru care sînt apreciate de colecționarii de pretutindeni.

Vs. SURJICOV

Filatelia 1976, XXV, nr. 4 (240),

MĂRCILE CU DANTELURI INCOMPLETE ÎN C.M.R. ŞI CÎTEVA CONTRIBUŢII PRIVIND PERIOADA 1920—1939

Ediţia 1974 a Catalogului mărcilor poştale româneşti (C.M.R.) 1974 a constituit fără îndoială o apariţie mult aşteptată despre care se poate spune că a satisfăcut în mare măsură exigenţele colecţionarilor filatelişti.

Discuţiile pe baza acestui catalog continuă apreciindu-se bogăţia de informaţii, introducerea unor noi capitole, ca cele privind poştele locale şi poştele străine în România, modul de cotare etc., şi regretîndu-se neuniformitatea informaţională a diferitelor capitole ale lucrării.

Şi în ceea ce priveşte mărcile cu danteluri incomplete C.M.R. 1974 aduce o serie de materiale inedite cotînd această varietate cu ajutorul unor coeficienţi.

Dintre numeroasele contribuţii să semnalăm doar documentul tabel sinoptic al perechilor nedantelate la mijloc „Ferdinand bust mic" (pag. 185) exemplu de prezentare sintetică a unei varietăţi pe care ediţiile anterioare ale C.M.R. nu le semnalau.

Ar fi fost de dorit ca tabele asemănătoare să fi fost întocmite şi pentru emisiunile „Cifre în patru colţuri" şi „Spic de grâu", emisiuni bogate în mărci cu danteluri incomplete. Desigur că asemenea tabele vor putea fi completate pe

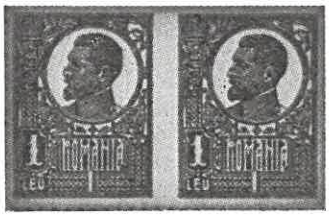

parcurs, odată cu depistarea unor noi varietăţi.

Spre exemplu, chiar tabelul sinoptic „Ferdinand — bust mic", amintit mai sus, poate fi completat cu valorile :

Nr. 368 — 30 bani lila-violet, nedantelat la mijloc vertical — dant. 13 1/2

Nr. 381 — 10 lei albastru, nedantelat, la mijloc vertical — dant. 13 1/2 (fig. 3) ;

Nr. 369 — 1 lei violet-aprins tip 5 nedantelat la mijloc vertical dant. 13 1/2 ;

Şi pentru că sîntem la capitolul „Ferdinand" semnalăm că valoarea de 1 leu verde Nr. 361 „Ferdinand — bust mare" există, în afară de cunoscuta varietate nedantelată la mijloc, pe hîrtie gri şi dantelură 11 1/2 şi pe hîrtie albă, pereche nedantelată la mijloc, în dantelură $11^1/_2$—$13^1/_2$ (fig. 2). Se pare că această varietate ar fi foarte rară.

Trecînd acum la perioada Carol al II-lea menţionăm mai jos unele varietăţi care nu sînt cuprinse în C.M.R. 1974.

Nr. 542 — Sanatoriul P.T.T. 1932 : valoarea de 6+1 brun roşcat în pereche nedantelată la mijloc vertical (fig. 4). Perechea este deosebită, atît ca frumuseţe cît şi ca existenţă, într-o emisiune cu tiraj relativ mic (200 000 serii).

Nr. 569 — Uzuale Carol al II-lea, 1934 — 50 bani fără „POŞTA" în pereche nedantelată la mijloc orizontal. Este important pentru colecţionarii avansaţi să cunoască această varietate care, cu dantelura tăiată, ar putea fi luată drept 569 F (marca nedantelată).

Nr. 586 — Uzuale „Carol al II-lea" — 1935 : 1 leu violet nedantelat jos.

Tot în legătură cu această emisiune mai este de menţionat că C.M.R. 1974 nu preia informaţia din C.M.R. 1964 asupra existenţei unor perechi nedantelate la mijloc la valorile de 50 bani (nr. 585) şi 1 leu (nr. 586). În colecţia mea există o asemenea pereche de 1 leu, dar cu toate insistenţele nu am putut da pînă în prezent de o pereche de 50 bani POŞTA (Nr. 585).

S-ar putea ca în C.M.R. '64 această valoare să fi fost confundată cu nr. 569 — 50 bani fără POŞTĂ.

Nr. 664 — 7 lei brun închis din seria „Centenarul Carol I" 1939, există în perechi nedantelate la mijloc şi bucăţi nedantelate lateral dreapta şi sus. Lăţimea marginii confirmă existenţa reală a acestei varietăţi demonstrînd că nu poate fi vorba de decuparea acestei mărci, din coliţa nedantelată : „Pentru înzestrarea armatei".

Pentru a încheia, o succintă apreciere asupra cotelor ce au fost acordate în C.M.R. 1974 varietăţilor cu danteluri incomplete.

Desigur că este dificil de a cota asemenea varietăţi. Părerile sînt în general împărţite. Ceea ce însă se poate trece mai greu cu vederea sînt marile discrepanţe de apreciere în diferitele capitole ale catalogului. Un singur exemplu :

Perechea nedantelată orizontal „Taxa de plată", 2 lei (nr. 91 c) — una dintre cele mai comune perechi de acest fel — este cotată cu 50 lei în timp ce perechile nedantelate la mijloc ale emisiunii „Gazeta matematică" din 1945, cu un tiraj de 400 000 serii, sînt cotate cu numai 2,50 lei (doi lei şi cincizeci de bani) iar perechea n. m a „Congresului al

treilea al P.M.R." 1960 (nr. 1980) cu 5 lei, respectiv 0,50 lei (cincizeci de bani) perechea obliterată.

Dr. ing. Marcel ŞAPIRA

CENTENARUL BRÂNCUŞI

(Continuare din pag. 3)

Pentru tematicieni, centenarul lui Brâncuşi a adus şi posibilitatea de a îmbogăţi colecţiile lor cu nu mai puţin de unsprezece reuşite ştampile poştale ilustrative (în parte ştampile publicitare, folosite în întîmpinarea şi pentru popularizarea largă a expoziţiei filatelice, în parte ştampile speciale), realizate după desenele prof. Veniamin Micu. Dintre acestea din urmă, este de relevat în mod special ştampila care a fost folosită la oficiul special temporar, detaşat, cu ocazia manifestărilor centenarului, în localitatea natală a lui Brâncuşi, — Hobiţa.

Şi pe linie maximafilă, au putut fi realizate reuşite ilustrate maxime, folosind fie cărţile poştale mai vechi, fie cele puse în circulaţie cu ocazia centenarului, obliterate — concordant ca temă, loc şi dată — cu ştampilele centenarului.

Catalogul expoziţiei, cuprinzînd articole ocazionale, precum şi o frumoasă prezentare a vieţii şi operei lui Brâncuşi, semnat de prof. Constantin Băleanu şi prof. I. Mocioi a fost editat în condiţii grafice foarte îngrijite şi constituie — fără îndoială — o amintire a acestui eveniment filatelic.

În încheiere, merită a fi amintită prietenească primire pe care filateliştii gorjeni au pregătit-o pentru reprezentan-

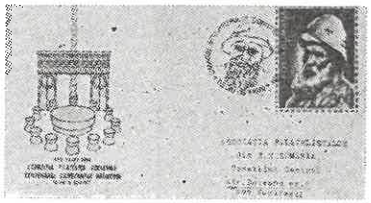

ţii conducerilor multor filiale ale Asociaţiei noastre şi pentru numeroşii filatelişti care au ţinut să fie împreună cu ei, în această mare sărbătoare culturală a Gorjului.

Nicolae TRIPCOVICI

LA MUZEUL DE ARTĂ AL R.S. ROMÂNIA

La Muzeul de artă al Republicii Socialiste România, va fi organizată — în cadrul manifestărilor „Centenarului Brâncuşi", o expoziţie de sculptură, grupînd — pe lîngă lucrările artistului aflătoare în ţară — şi opere din muzee şi colecţii de peste hotare.

Cu ocazia acestui important eveniment cultural, va fi realizată o ştampilă specială. Omologată de Direcţia Generală a Poştelor şi Telecomunicaţiilor, aceasta va fi folosită — în ziua deschiderii expoziţiei sus-arătate — pentru francarea corespondenţei prezentate la ghişeul poştal detaşat în incinta Muzeului de artă al R. S. România.

Această ştampilă ocazională se înscrie în rîndul pieselor filatelice realizate în cadrul anului Centenarului lui Constantin Brâncuşi, îmbogăţind materialul ce va putea servi la constituirea capitolului respectiv, în tematica „Arta românească".

Alte ştampile vor mai urma, printre care şi cele ce vor fi folosite cu ocazia expoziţiei filatelice omagiale care va avea loc în luna septembrie la Bucureşti, cu tema „Artă", şi la care vor lua parte un număr de exponate filatelice tematice trimise de filateliştii membri ai Federaţiei societăţilor filatelice din Franţa.

Filatelia 1976, XXV, nr. 4.

O GREȘEALĂ DE CONCEPȚIE

Recent am studiat mai atent marca de 4,50 lei din emisiunea „Pentru ardeleni" (1945), avînd numărul de catalog 886. Marca ilustrează Cetatea de Baltă, cunoscută fortificație în apropierea Blajului, iar în colțul din dreapta sus poartă o efigie care înfățișează, se poate deduce cu ușurință, un

preot cu tichie. În interiorul efigiei, destul de greu lizibil cu ochiul liber, un nume : Samuil Micu. Din capul locului acest lucru mi-a trezit anumite nedumeriri. După cîte cunosc, istoria literară nu consemnează să se fi păstrat un portret al cunoscutului corifeu al Școlii Ardelene. Tratatul de „Istorie a literaturii române" vol. II, de exemplu, apărut în Editura Academiei Republicii Socialiste România în anul 1968, nu reproduce portretul lui Samuil Micu, deși, pretutindeni unde este posibil, textul monografic e însoțit de cel puțin un portret al scriitorului analizat.

Elucidarea acestei probleme mi-a facilitat-o tot studiul atent al mărcilor poștale. Am constatat că valoarea de 16+134 lei a seriei „Figuri ardelene" + II (1943), avînd numărul de catalog 829, reproduce același portret : Legenda menționează : episcopul Micu. „Catalogul mărcilor poștale românești", pag. 217, consemnează la numărul 829, indicele n j, că desenul reprezintă pe Samuel (Samuil) Micu. O inexactitate de catalog ! Samuil Micu nu a fost niciodată episcop. Al cui este atunci portretul reprodus pe cele două mărci poștale ?

Am plecat de la premisa că nu desenul valorii cu numărul 829 conține o greșeală. De altfel, un episcop Micu a existat. Numele său întreg este Ioan Inocențiu Micu-Clain și a fost un precursor al Școlii Ardelene. Episcop al Blajului și membru al Dietei. Inocențiu Micu-Clain (1692—1768) a fost un militant de seamă pentru drepturile națiunii române, în Transilvania. Pentru curajul și intransigența sa a fost exilat de Curtea vieneză la Roma, unde a și murit. A avut însă un demn continuator al cauzei căreia și-a închinat viața : nepotul său Samuil Micu.

Portretul lui Inocențiu Micu — Clain s-a păstrat. Îl reproduce la pag. 357 și

Dicționarul enciclopedic român vol. 3, ca să indic o sursă ușor accesibilă oricui. Portretul reprodus în dicționar și pe cele două mărci poștale este unul și același. Rezultă că marca cu nr. de catalog 886 conține o greșeală de concepție : în locul numelui Samuil Micu trebuia menționat Inocențiu Micu-Clain.

prof. Dan FLORIȚA-SERACIN
Nădrag — Timiș

Pe marginea emisiunii:

„ARHEOLOGIE DACO—ROMANĂ"

În numărul precedent al revistei noastre, am prezentat una dintre cele mai interesante serii de mărci poștale realizate în acest an : **„Arheologie daco-romană"**. Dată fiind contribuția pe care o aduc piesele filatelice respective la cunoașterea trecutului nostru, ținînd seama de rolul educativ-instructiv al emisiunii, revenim — de această dată — cu unele amănunte ce ne-au fost solicitate de cititori și pe care le considerăm folositoare tuturor celor ce vor adăuga în colecții valorile la care ne referim.

De la început trebuie precizat că mărcile și colițele, reproduc vestigii daco-romane numai dintr-o zonă relativ redusă față de teritoriul pe care au trăit strămoșii noștri daci : Banat, Crișana, Maramureș. Desigur, pe cele șase mărci și două colițe nu puteau fi cuprinse mai multe obiecte, fără ca aceasta să fie în dauna reproducerii grafice și tipografice. A fost aleasă, o anumită zonă (dacă o putem numi așa) în care arheologii au scos la iveală numeroase dovezi care atestă existența noastră în timp. Nu ne propunem, aici, să ridicăm problema importanței obiectelor reproduse pe mărci, considerînd că arheologii își vor spune cuvîntul la timpul cuvenit. Prin intermediul filateliei, al mărcilor poștale — se fac acum cunoscute, vestigii aflate în muzee mai puțin vizitate. Este firesc să ne gîndim că, într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat, pe mărcile poștale vom avea prilejul să admirăm și alte vestigii arheologice, din alte teritorii în care cercetările au dat la iveală relicve de mare însemnătate istorică. Deocamdată, colecționarii au prilejul să întîlnească pe mărcile poștale amintite și pe colițe următoarele piese :

— **pe val. de 20 b.** : o inscripție descoperită la Tibiscum, așezare dacică, cunoscută ca municipiu în timpul împăratului Gallienus (253—268) (în prezent, localitatea Jupa, în apropiere de Caransebeș-Banat). Sînt redate două fragmente, pe unul putîndu-se citi **TIB**, iar pe altul **BISC**. Pe aceeași marcă apare și un fragment de cărămidă, pe care semnul cărămidăriei Legiunii a XIII-a Gemina și numele conducătorului cărămidăriei respective.

— **pe val. de 40 b.** : statuia zeiței grecești Hecate, descoperită în castrul de la Mehadia. La mijloc o placă sculptată, cu scene de luptă, dedicată cavalerilor danubieni, descoperită tot la Tibiscum. În partea dreaptă a mărcii poștale este reprodusă o frumoasă statuie a lui Dionisos, descoperită la Apullum.

— **pe val. de 55 b.** : în partea stîngă: un fragment de cărămidă cu semnul Legiunii a IV-a Flavia Felix, descoperită la Aradul Nou. În partea de sus pot fi văzute aversul și reversul unei

monede republicane romane, descoperită tot la Aradul Nou. Jos, un vas „Terra sigillata", descoperit la Corund.

— **pe val. de 1,75 l.** : stînga : o fructieră dacică din perioada statului Burebista-Decebal, descoperită la Pecica, lîngă Arad. La mijlocul mărcii este reprodusă o urnă funerară provenită de la dacii liberi. Vasul a fost descoperit în localitatea Olari. Sus, în dreapta, este o frumoasă ceașcă dacică, cu două toarte, găsită în tezaurul de la Pecica (restaurată de specialiști).

— **pe val. de 2,75 l** : — central, ocupînd cea mai mare parte a mărcii poștale, poate fi admirată o splendidă piatră funerară, pe care a fost sculptată o scenă de luptă și o inscripție bilingvă. Piatra funerară respectivă a fost așezată pe mormîntul unui ostaș ce făcea parte dintr-o unitate militară ce a staționat la Tibiscum. În stînga, un vîrf de lance, iar în dreapta o spadă de fier. Arheologii au descoperit piesele respective în zona Oașului.

— **pe val. de 3,60 l.** : sînt reproduse — în dreapta și în stînga — două vîrfuri de lance, găsite la Mediașul Aurit, într-o necropolă aparținînd dacilor liberi. Partea din mijloc a mărcii poștale respective este ocupată de imaginea unei urne funerare găsită într-un mormînt dacic, descoperit în apropiere de Carei. Se poate observa, că vasul a fost reconstituit bucată cu bucată, forma în care este prezentat pe marca poștală fiind cea rezultată ca urmare a strădaniilor restauratorilor.

— **pe colița dantelată** : partea centrală — sus este ocupată de un vas dacic, din epoca stăpînirii romane, vas ce a aparținut dacilor liberi. Piesa arheologică respectivă a fost descoperită la Oradea și este încă o dovadă a existenței strămoșilor noștri, dincolo de hotarele stăpînirii romane. În partea de jos a coliței sînt reproduse aversul și reversul unei monede dacice provenită din tezaurul descoperit la Silindia.

— **pe colița nedantelată** : centrul este ocupat de o splendidă cană romană de argint aurit, realizată în formă de amforă, cu gît alungit. Aproape în întregime este acoperită cu încrustații migălos cizelate, redînd scene de epocă. Piesa arheologică respectivă a fost descoperită la Tăuteni. În colțurile din stînga-jos și dreapta-sus sînt prezentate aversul și reversul unei monede dacice, provenind din tezaurul descoperit la Sînnicolaul Român.

Așa cum arătam la începutul acestor rînduri, piesele arheologice ce apar pe mărcile și colițele emisiunii „Arheologie daco-romană" nu epuizează imensul tezaur ce atestă milenara noastră existență pe aceste meleaguri, tezaur din care alte și alte piese importante vor putea fi popularizate atît prin emisiunile de mărci poștale, cît și prin ilustrații pe întreguri, ilustrate maxime etc. De altfel, se și află în pregătire 7 întreguri poștale, pe care le vom prezenta la apariția lor.

Aurel CRIȘAN

Filatelia 1969, XVIII, nr. 6 (158).

AEROFILATELIE

ETICHETELE „PRIN AVION"

Aerofilatelia cuprinde colecționarea pieselor filatelice „zburate". În cadrul larg al filateliei, ea și-a marcat prima sa specializare, prin colecționarea mărcilor poștale emise anume pentru poșta aeriană. Acest prim aspect și-a găsit curînd o completare spectaculoasă prin frumoasa înfățișare ca și prin bogatul cuprins al aerogramelor care (după cum arăta încă acum cîteva decenii unul din primii pasionați cercetători ai aerofilateliei, dr. L. Morel) „constituie esența însăși a aerofilateliei".

În afară de marca poștală însăși, de diferite obliterări sau ștampile speciale, aerograma cuprinde de regulă și mențiunea de recunoaștere a trimiterilor de poștă aeriană.

Această mențiune distinctivă îmbracă de regulă forma unei mici etichete, uneori emisă chiar de poștă, alteori numai tolerată de aceasta. „Mici lucruri, însă cît de interesante sînt aceste fîșiuțe multicolore care, în unele țări care n-au emis mărci poștale speciale pentru poșta aeriană, țin loc de indicativ de circulație pe cale aeriană" (M. Gauvin).

Etichetele aeropoștale prezintă un interes deosebit ; ele pot completa și înfrumuseța albumul aerofilatelistului, cu un element direct legat de elementul central al pasiunii sale : corespondența zburată.

Colecționarea acestor mici piese aeropoștale este din ce în ce mai răspîndită. I s-au rezervat secțiuni speciale în expozițiile aerofilatelice, clasificări (oficiale, oficioase, particulare). Ele sînt înregistrate aparte și cu multă minuțiozitate în cataloagele speciale de poștă aeriană : Catalogue de la Poste Aérienne Champion, 1930 ; **Catalogue des étiquettes aéropostales** de Fr. Muller, 1933 ; La Poste Aérienne en France... ed. Schneider, 1934 ; Luchtpost catalogus van Nederland, 1948 ; ș.a. ; ca și studii amănunțite în multe reviste de specialitate.

★

Congresul Uniunii Poștale Universale ținut la Londra în 1929 a aprobat — prin art. 22 — Convenția care prescrie dispoziții asupra transportului scrisorilor pe cale aeriană : Corespondențele prin avion sînt prevăzute la plecare cu o **etichetă** specială sau cu un **semn** (empreinte) de culoare albastră, cuprinzînd cuvintele PAR AVION și cu traducerea în limba țării de origine, după modelul :

BY AIR MAIL
PAR AVION

Deci — în afara mărcilor poștale și a diferitelor obliterări și ștampile speciale — aerograma trebuie să

Fig. 1

poarte și ETICHETA. Aceasta reprezintă interesante forme, desene, combinații de caractere grafice — care încîntă ochiul (fig. 1). Prin faptul că în ultima vreme s-a trecut uneori și la tipărirea de etichete în alte culori sau policrome, se adaugă tuturor acestor elemente și un aspect coloristic variat.

Precursorii acestor semne indicative aeropoștale trebuie căutați cu mulți ani în urmă, în 1870, în Parisul asediat, cînd se trimiteau scrisori prin baloane. Aceste scrisori purtau adnotația „Par ballon monté" (prin balon condus) sau „Par ballon non monté". Mai aproape de noi, la 14 octombrie 1915, cu ocazia unui zbor Franța-Antile, s-a aplicat pe corespondență o etichetă cu inscripția PAR AVION. Această etichetă constituie cu adevărat precursoarea etichetei de poștă aeriană. Mai tîrziu „eticheta" și-a găsit consacrarea la 17 august 1918, cu ocazia inaugurării liniei aeriene Paris—St. Nazaire. Cu acest prilej a fost aplicată pe corespondențe o etichetă tipărită în negru pe fond albastru-solferino, în format 43×11, nedințată, inscripția fiind încadrată rectangular, cu o linie simplă.

Și în filatelia românească, etichetele aeropoștale constituie un capitol plin de interes.

Prima etichetă aeropoștală a fost emisă la noi cu ocazia inaugurării serviciului poștal aerian pe traseul București—Iași, la 24 iunie 1926, cînd s-a aplicat pe corespondența transportată, o etichetă purtînd, pe patru rînduri, inscripția: ROMANIA/POSTA AERIANA/POSTE/AERIENNE. În 1928, la reluarea serviciului aerian regulat și deschiderea unei linii noi : București—Cluj, se folosește o etichetă cu formatul modificat (37×30, față de 39×24 în 1926). În 1929 urmează o altă etichetă, cu inscripția PRIN AVION, în alb pe albastru (fig. 2). Din 1949 apare o etichetă cu un conținut nou, alb pe fond albastru : în jumătatea stîngă un porumbel în zbor, deasupra inscripția PAR AVION iar în partea dreaptă inscripția PRIN AVION (fig. 5). În 1956 întîlnim etichete bleu pe alb PAR AVION. În 1963 reapare eticheta cu legenda albă pe fond bleu — pe două linii : PRIN AVION (par avion) (fig. 4).

Concomitent s-au întrebuințat și ștampile cu cuvintele PAR AVION înscrie într-o casetă liniară sau

„SOFIA 69" — PRIMELE IMPRESII

(Urmare din pag. 3)

culară care întrunește — poate — în prezent, cel mai bogat și mai frumos ansamblu de mărci clasice românești, începînd de la „Capetele de bour".

Participarea colecționarilor români la „Sofia 1969" a cuprins 14 exponate clasice și 21 exponate în clasa tematică. Acestea s-au înscris în palmares cu numeroase medalii, dintre care citățm în această primă informare numai pe cele mai importante: medalie de aur (mică) pentru colecția Ludovic Dengel, Sibiu (Poștele străine în principatele române), și medalii de vermeil pentru colecțiile C. Smirnov (tematica „Picturi") și D. Pașsalega — Craiova („Obliterările românești Franco").

Juriul expoziției „Sofia 1969" a beneficiat de colaborarea multor membri cu vaste cunoștințe filatelice și cu o bogată experiență a expozițiilor internaționale. Atît prin calitatea și varietatea exponatelor cît și prin cantitatea materialelor prezentate, sarcina juriului nu a fost de loc ușoară și a necesitat o muncă susținută, pentru a putea stabili concluziile sale în timpul avut la dispoziție.

În paralel cu expoziția mondială, s-au desfășurat la Sofia și numeroase alte manifestări filatelice internaționale, ca Simpozionul filateliei tematice, Simpozionul mărcilor poștale bulgare, Festivalul filmului filatelic, culminînd cu cele două congrese, al Federației Internaționale de Filatelie și al Asociației internaționale a jurnaliștilor filatelici (A.I.J.P.). Lucrările acestor manifestări și ale ambelor congrese s-au desfășurat cu o participare vie la discuții iar concluziile la care s-a ajuns, vor călăuzi noile orientări ale filateliei în perioada care va urma.

Acestor aspecte ne rezervăm a reveni mai pe larg în numărul următor. Salutăm deocamdată admiterea în F.I.P. a Asociației Filateliștilor din Republica Democrată Germană, precum și a celor din Indonezia și Tunisia.

Nu putem încheia aceste scurte impresii, fără a aminti de calda ospitalitate oferită de organizatorii expoziției, ospitalitate care putea fi întîlnită la tot pasul și în prietenia arătată de vizitatori, de marele public, de tineret.

„Sofia 1969" și-a închis porțile. Încă o dată, filatelia din lumea întreagă și-a dovedit viguroasa vitalitate încă o dată, ea a slujit eficient cauza cunoașterii reciproce mai bune, a prieteniei între popoare, a păcii.

„Sofia 1969" a fost un jalon luminos în drumul urmat de filatelie. Să ne pregătim acum cu asiduitate, cu rîvnă și cu exigență mult sporită, pentru noile etape, pentru noile competiții!

Nicolae TRIPCOVICI

întreguri aeropoștale (plicuri) imprimate în alb pe albastru, cu inscripția pe două rînduri — PRIN AVION/ FARA SUPRATAXA — care încadrează un desen stilizat: harta țării înaripată (fig. 6); sau sub formă de marcă poștală, în diferite culori, cu inscripția PAR AVION (fig. 7). În 1964 se revine la etichetă, avînd ca subiect un glob terestru înaripat pe care apare o scrisoare; sus, cuvintele PRIN AVION iar dedesubt, PAR AVION (fig. 3). La acest întreg, marginile plicului nu mai prezintă clasicele linii albastre oblice ci un model național în roșu și albastru; de asemenea, marcă poștală de 1,30 lei și avion asupra aeroportului; verso plicului: o reclamă pentru TAROM.

Fig. 2, 3, 4

Enumerarea pieselor de mai sus nu are decît un caracter de exemplificare, menit numai a atrage atenția asupra acestui interesant domeniu de colecționare parafilatelică. Dacă pînă acum mulți colecționari „generali" vor fi trecut poate cu vederea micile etichete aeropoștale, ele nu pot fi neglijate de cei care se interesează mai îndeaproape de aerofilatelie, fiind nu numai un accesoriu ci și un element component al aerogramelor.

Fig. 5, 6, 7,

Prezența lor în colecțiile aerofilatelice — pe vremuri numai tolerată — este binevenită și constituie o completare foarte atrăgătoare.

Nu e deci tîrziu să începem să colecționăm și asemenea piese filatelice care pot da multe satisfacții și plăceri aerofilatelistului.

Toma G. COMĂNESCU
Ploiești

MARI EXPOZIȚII

LONDRA 1970

● COMITETUL DE ORGANIZARE al expoziției filatelice internaționale „PHILYMPIA 1970", care va avea loc anul viitor la Londra, a dat publicității o informație care aduce — în istoria filateliei britanice — ceva cu totul nou.

Este vorba de comunicarea că poșta engleză va emite, cu ocazia expoziției, o serie de mărci dedicate acestui eveniment. Aceasta este prima oară în care va apărea în Anglia o emisiune, pentru o expoziție filatelică. Pînă în prezent nu au fost date alte amănunte. Se presupune însă că seria va cuprinde trei sau patru mărci, prezentînd diverse aspecte legate de istoria poștală și de filatelia britanică.

Hotărîrea poștei engleze constituie un sprijin pe cît de semnificativ pe atît de puternic, pentru expoziția „Philympia".

BUDAPESTA 1971

DE PE ACUM se desfășoară din plin în R. P. Ungară pregătirile pentru expoziția internațională care va avea loc în 1971 la Budapesta, cu prilejul centenarului mărcilor poștale maghiare.

Pînă în prezent, asociațiile filatelice din 15 țări europene, patru din Asia, șase din America și o țară africană au desemnat pe comisarii lor pentru expoziție.

Primul număr din broșurile de propagandă și pregătire a expoziției a și fost difuzat.

Filatelia 1969, XVIII, nr. 5 (157).

Fig. 1

MARI COLECȚII

RARITĂȚI BULGARE

În preajma marii expoziții mondiale „Sofia 1969", redacția noastră s-a adresat unuia dintre cei mai buni cunoscători ai mărcilor poștale bulgare — Vasil Karaïvanov, din Sofia — cu rugămintea de a ne da unele lămuriri cu privire la raritățile mai de seamă cuprinse în colecția familiei Karaïvanov. Această colecție quasi-centenară, care a dobîndit diverse distincții la expoziții naționale și internaționale, va fi prezentată din nou la expoziția din acest an, la Sofia.

Publicînd acest articol, punem la dispoziția cititorilor noștri, colecționari ai mărcilor bulgare, un prețios material informativ privind unele dintre principalele rarități ale filateliei bulgare.

Data de naștere a filateliei bulgare se situează la 1 mai 1879, ziua punerii în circulație a primei serii de mărci bulgare, binecunoscutele „Centime".

Activitatea filatelică a inițiatorului colecției Karaïvanov, Petco Karaïvanov, a început la numai cinci ani de la apariția primei emisiuni. Cu multă perseverență și cu o mare răbdare, decenii de-a rîndul, pînă la vîrsta de 86 ani, el a construit o colecție bogată în rarități.

Începînd chiar cu emisiunea „Centime", colecția prezintă rarități deosebite. Dintre acestea pot fi citate : 25

Fig. 2

centime, eroare de culoare (negru și verde în loc de negru și violet) ; se presupune că la imprimare, clișeele de 25 centime au nimerit, din întîmplare, printre cele de 10 centime. Eroarea a putut fi observată pe parcurs și clișeele greșite au fost înlăturate. O altă piesă interesantă din această emisiune este marca de 25 centime, negru și violet, obliterată cu o ștampilă din Rumelia. Această ștampilă, formată din șapte linii paralele alcătuind o elipsă, a fost folosită la Varna. Marca este lipită pe un fragment, dar ștampila este intactă și clară. Colecția mai cuprinde și cîteva alte exemplare obliterate, pe care apar porțiuni din această ștampilă.

De un interes cu totul deosebit este un plic purtînd două mărci de cîte 10 centime și una de aceeași valoare, înjumătățită. Scrisoarea a fost expediată de la Russé (Rusciuk) la Viena la 16.X.1881 și a sosit la Viena la 30.X.1881 (fig. 2).

La epoca respectivă, taxa poștală pentru această trimitere era de 25 centime ; din lipsă de mărci de 5 centime, a fost folosită — pentru completarea francării — o marcă înjumătățită, de 10 centime. Folosirea de mărci înjumătățite fusese practicată de administrația poștală otomană și acest obicei a continuat — precum se vede — și în unele servicii ale poștei bulgare.

Din emisiunea a doua, piesa cea mai rară este o marcă de 5 stotinki, negru și galben — din 1881 — cu fondul răsturnat („renversé") ; eroarea a fost determinată de faptul că o coală pe care fusese tipărită prima culoare, a fost introdusă în mașină (la imprimarea culorii a doua) în sens invers. Leul negru apare de aceea răsturnat.

Din cea de-a treia emisiune „Leu mare", colecția prezintă două erori spectaculoase : 3 stotinki, galben și galben deschis, cu fondul răsturnat (fig. 1) și 5 stotinki, roz și roz deschis, în loc de verde și verde deschis. Colecția prezintă varietatea principală a mărcii de 3 stotinki, cu obliterări diferite. Astfel, una dintre mărci este obliterată cu ștampila „Stea", în timp ce alta poartă ștampila din Sofia. La valoarea de 5 stotinki, roz, cel de-al doilea exemplar prezintă și o varietate de desen la litera „T" din cuvîntul STOTINKI [1]). Pe marca eronată, brațul superior orizontal al literei „T" prezintă două puncte, astfel încît el seamănă cu litera „Γ". Această varietate intervine la 1% din mărcile de 5 stotinki verde. Din valoarea de 5 stotinki roz, este cunoscută numai o singură coală de 100 exemplare. Ca atare, marca roz cu litera „T" defectuoasă este un exemplar unic. Această piesă, care este una dintre marile rarități bulgare, va fi prezentată la expoziția „Sofia 1969".

Primele supratipăruri bulgare figurează în colecție și cu cîteva piese excepționale. Printre raritățile supratipăruri tipografice se situează marca de 5/30 stotinki, cu supratipar negru în loc de carmin. Această marcă va fi expusă cu o obliterare din Sofia, în pereche, precum și într-un bloc de patru, neobliterat. Patru alte exemplare foarte rare sînt : 3/10 stotinki (neobliterat) cu supratipar răsturnat ; 15/25 stotinki (obliterat) cu supratipar răsturnat ; 3/10 stotinki cu supratipar dublu (obliterat) și rarisimul 5/30 stotinki cu dublu supratipar, dintre care unul negru și altul carmin. Aceste patru piese sînt cunoscute numai în cîteva exemplare. Adunate laolaltă într-un singur exponat, ele nu au fost întîlnite pînă în prezent nici la expozițiile mondiale. Răsfoind colecția în continuare, se remarcă un bloc de 16 exemplare neobliterate de 3/10 stotinki (singurul de acest fel cunoscut pînă în prezent).

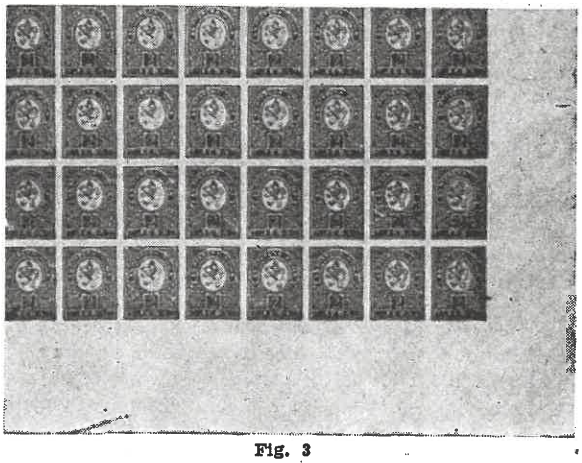

Fig. 3

Din emisiunea „Leu mic", 1889—1901, colecția prezintă, pe 78 foi de album, o mare desfășurare de varietăți. Pînă în prezent nu au apărut la expozițiile internaționale blocuri de cîte 30—40 exemplare nedințate din valorile de 1, 2, 3, 5, 10 stotinki (10 stot. imprimat pe hîrtie subțire), 15 și 25 stotinki precum și de 2 și 3 leva (noi, cu gumă originală). Acestea sînt cu adevărat perlele acestei emisiuni (fig. 3 și 4). Colecția este completată și cu varietăți de dințătură pentru valorile de 2 și 3 leva (11 1/2 în loc de 12 3/4, în careu).

Mărcile uzuale cu efigia lui Ferdinand există în mai multe tiraje. Ele vor fi expuse cu varietățile lor și cu indicarea anului fiecărui tiraj. Este cazul a se menționa aci următoarele piese : 1 stot. cu ștampila Sofia, nedințat (fig. 4) ; 2 și 15 stot. neobliterate, nedințate ; 10 și 25

Figurile 4, 5 și 6.

stot. cu efigia lipsă, obliterate (fig. 6). Supratiparul 10/15 stot. din 1903 apare cu varietățile existente. Trebuie amintit aci cel mai rar supratipar și anume 10/10 stot., neobliterat, eronat, în loc de 10/15 stot. (fig. 5). Din această eroare există și o pereche și un bloc de 4 neobliterate, neexpuse pînă în prezent.

Cele mai bogate în varietăți sînt însă supratipărurile emisiunii „Leu mic" (1909). Aici se pot întîlni și piese unice. Colecția prezintă erori atît de culoare cît și la anul supratipărit (în loc de „1909", „1990"). Pe unele exemplare de 5/50 stot. cu supratipăruri verzi și roșii în loc de negre, figurează anul „1990". Aceste erori vor fi expuse în blocuri de 4, unice. Vor putea fi de asemenea văzute și mărci cu supratipăruri duble și totodată cu erori de an 1969, 1990, 1999.

Un bloc de 10/50 stot. purtînd un al doilea supratipar pe verso (care nu apare însă ca „negativ") și cu eroare de an („1990") este unica piesă de acest fel cunoscută și este considerat printre cele mai mari rarități ale filateliei bulgare.

Dintre supratipărurile „1909" pe mărci tip „Ferdinand" unele sînt rare, ca — spre pildă — 25/30 stot. cu supratipar albastru. Acesta figurează în colecție cu un exemplar nou, unul obliterat precum și cu o pereche și un bloc de patru, neobliterate. Perechea și blocul sînt unice.

O altă raritate excepțională este marca de 50 stot. din emisiunea 1911, cu „centrul răsturnat". Această marcă figurează în colecție cu trei exemplare, dintre care unul pe un fragment de scrisoare purtînd obliterarea din Plovdiv și unul cu ștampila oficiului „Gumurdjina". Cel de-al treilea este obliterat cu ștampila „1" subliniat cu o linie, care a fost utilizată de oficiul „Karciaka", din Plovdiv. În afară de cele două exemplare descrise mai sus, nu sînt cunoscute altele care să fi fost obliterate altundeva decît la Plovdiv. Aceste piese sînt foarte apreciate de specialiști. În plus, colecția cuprinde și eseul mărcii de 50 stot. precum și un bloc de șase de 2 stotinki, eroare de culoare (avînd culoarea mărcii de 3 stot.).

Din seria din 1912 trebuie semnalată marca de 5 stot. verde deschis. Aceasta este foarte rară, nefiind cunoscute decît 500 exemplare, dintre care 450 obliterate cu ștampila „Dobrici", cîteva cu ștampila „Letnița" și numai vreo patruzeci neobliterate. Colecția dispune de două exemplare cu ștampila „Dobrici" și „Letnița" cît și un fragment cu mărcile uzuale de 5 și 10 stot. și 5 stot. verde deschis.

În colecție se mai arată și un șraif de trei și un bloc de patru mărci din această valoare (toate neobliterate). Și acestea sînt unicate, prezentate pentru prima dată la o expoziție.

Supratiparurile războiului de eliberare din 1912—1913 [2]) sînt și ele reprezentate prin piese unice. Menționăm astfel că la valoarea de 15 stot., al cărei supratipar normal este verde, există și 100 de exemplare cu supratipar roșu (respectiv culoarea supratiparurilor de la 1, 5 și 25 stotinki). De asemenea merită să fie amintit și un bloc de 4 cuprinzînd o eroare din text [3]) din care nu a existat decît un singur exemplar în coală, care se regăsește în blocul expus.

Și printre mărcile „taxa de plată" se întîlnesc piese rare, în primul rînd fiind de semnalat cîteva plicuri purtînd „Taxe" din emisiunea denumită „Serpentine" (1884). Din emisiunea 1893, valoarea de 5 stot. figurează cu diferite variante de dințătură precum și cu un bloc unic de 50 exemplare nedințate.

Supratiparurile din 1895 apar cu cîteva exemplare rare, ca o pereche în care una dintre mărci este fără supratipar și două exemplare de 30/50 stot. nedințate, toate cu supratiparul răsturnat.

De un mare interes sînt și blocurile de 18—24 exemplare nedințate din seria „Taxe" din 1896 (format mic), toate mărcile fiind de o calitate ireproșabilă. Figurează de asemenea și așa-zisele „Taxe din Rusciuc" din 1901 (astfel denumite după orașul în care au fost folosite). Din această emisiune vor fi expuse pentru prima dată un bloc de 5 stot. pe fragment și unul de 30 stot. pe scrisoare întreagă.

Colecția de „Poșta aeriană, primele emisiuni" a mai fost distinsă cu medalii la diferite expoziții internaționale. Piesele fruntașe sînt : valoarea de 28 leva din emisiunea „Strasbourg", nedințată (fig. 9), prezentă cu un exemplar izolat, o pereche și un bloc (toate neobliterate) ; valoarea de 16 leva, nedințată, din emisiunea 1946 ; un exemplar, o pereche și un bloc cu numărul de coală (toate neobliterate), precum și un bloc pe o scrisoare expediată prin poștă. Pînă în prezent nu se cunoaște nici o altă scrisoare trecută prin poștă, francată cu această marcă **nedințată.**

Figurile 7 și 8.

Colecția este bogată și în piese rare și material de studiu referitoare la emisiunile „Rumelia Orientală și Bulgaria de Miazăzi", în primul rînd fiind de semnalat o scrisoare din 1880, fără marcă, cu inscripția FRANCO cu ștampila din Plovdiv.

Diferite piese rare împodobesc și acest capitol al colecției care în afară de mărci include și o carte poștală.

V. P. KARAÏVANOV
Sofia

1) în caractere cirilice
2) „Освободителна война 1912—1913"
3) „Сойна" în loc de „Война"

(Continuare în pag. 7)

Dintre numeroasele discipline ale sportului contemporan, boxul se situează fără îndoială printre acelea care se bucură de o „priză" puternică în mase și anume nu numai la cei care asistă în mod obișnuit la întrecerile de pe ringuri, ci și în rîndul marelui public.

Tocmai din cauza acestei popularități, boxul se numără printre sporturile care au fost și sînt mai frecvent reflectate de filatelie, această oglindă fidelă și acest minunat „barometru" al vieții contemporane.

Spațiul nu ne-ar îngădui aci să trecem — fie chiar sumar — în revistă toate mărcile care au avut ca subiect boxul. Ne vom mulțumi să reamintim principalele emisiuni care au marcat edițiile succesive ale campionatelor europene de box amator.

Pentru ediția din 1953 care a avut loc la Varșovia, poșta polonă a emis o serie de trei valori (Z. 688—690) din care două reprezintă același subiect (fază de box) iar cea de-a treia, un boxer în gardă.

Ediția din 1957 care a avut loc la Praga, a prilejuit apariția unei mărci cehoslovace de 60 hal. (Z. 935) reprezentînd o fază dintr-un meci de box.

Ediția din 1963 care s-a desfășurat la Moscova, a fost marcată de poșta sovietică printr-o serie de două valori (Z. 2732—2733) care — față de modul cum a fost tratată anterior pe mărci această tematică — aduc o notă nouă. Astfel, pe marca de 6 kop. vedem arbitrul de ring ridicînd mîna sportivului învingător (valoarea de 4 kop. reprezentînd o fază dintr-un meci de box).

O emisiune apărută în 1965 în R.D.G. (Z. 906—907, 10+5 pf., 20 pf.)

amintește că ediția din anul respectiv a fost organizată la Berlin. Desenele acestei serii se limitează la o exprimare tematică destul de convențională.

Pentru ediția din acest an, Direcția generală a poștelor a stabilit să fie pusă în circulație o serie de patru valori. Conceptional, subiectele lor vor desfășura — ca într-un film — patru momente ale unui meci :

35 bani : arbitrul invitînd pe boxeri la luptă

40 și 55 bani : faze din meci

1,75 lei : VICTORIE ! — arbitrul ridicînd mîna sportivului învingător.

Ceea ce marca — din păcate — nu poate reda întocmai este atmosfera electrizantă a meciurilor „de zile mari" : vuietul mulțimii, intervențiile arbitrului, uraganele de fluierături care însoțesc adeseori o decizie nedreaptă sau... considerată ca atare.

Poate că pentru completarea „filmului" propus, valoarea de 55 de bani ar fi putut să-l înfățișeze pe arbitru numărînd pe unul din combatanți, astfel încît valoarea de 1,75 lei ar fi reprezentat o încheiere logică a filmului.

Dacă alegerea fazelor este — în ansamblu — reprezentativă, se pare însă că, în ceea ce privește emisiunile de sport, nu am reușit să obținem încă o transpunere grafică în care să se evoce din plin dinamismul întrecerilor și — de ce nu ? — și tumultul atît de pasionat din jurul arenelor de sport, fie ele săli, bazine, piste sau velodromuri.

În încheiere am dori să mai amintim că boxul a mai fost prezent în filatelia românească în emisiunile dedicate Jocurilor Olimpice de la Roma (emisiunile I și II), Tokyo, Mexico, pe o valoare din seria „Sport" din 1959, cît și în seria „Sport" de curînd apărută. Nu vom uita nici valorile care reprezintă medaliile olimpice cucerite de sportivii noștri.

Găsim boxul de asemenea prezent în numeroase emisiuni din alte țări (unele dintre ele cuprinzînd mărci foarte reușite). Ele pot alcătui, laolaltă, o colecție avînd ca temă numai această disciplină sportivă, lărgită cu interesante plicuri „prima zi", obliterări speciale și cu ilustrate maxime de efect.

H. G. ZÜRNER

RARITAȚI BULGARE

(Urmare din pag. 5)

pe care, în mijlocul inscripției „Rumelia Orientală" („Istocna Rumelia") apare și „Leul mic" de pe emisiunile de mărci adezive. Această piesă este de asemenea un unicat. În ansamblul ei, de altfel, colecția „Karaïvanov" de „Rumelia Orientală și Bulgaria de Miazăzi" este considerată azi drept cea mai completă.

Fără îndoială, aceste piese rare prezintă un interes deosebit mai ales pentru colecționarii avansați și pentru colecționarii specializați în mărcile bulgare. Prin aspectul lor spectaculos, ele sînt însă foarte atractive și pentru marele public.

Sperăm, de aceea, că un număr cît mai mare de vizitatori vor poposi la „Sofia 1969", în fața lor, atrăgînd și noi prieteni pentru mărcile poștale bulgare.

CONCURSUL NOSTRU

La cererea insistentă a numeroși cititori, reluăm concursul pentru indicarea celei mai frumoase mărci poștale apărute în țara noastră în anul care s-a încheiat.

Este vorba, de data aceasta, de alegerea celei mai reușite — din toate punctele de vedere — mărci poștale românești apărută în anul 1968.

Scopul concursului este, pe de o parte, dezvoltarea exigenței filateliștilor în ce privește mărcile poștale românești iar pe de alta, stimularea machetatorilor și a Fabricii de timbre, în vederea ridicării la un nivel tot mai înalt, a artei de creare și de executare a mărcilor.

Participanții la concurs urmează să aibă în vedere :
— subiectul cel mai bine ales pentru redarea temei propuse;
— realizarea artistică cea mai reușită ;
— execuția grafică cea mai bună.

În acest scop, concurenții vor indica pe buletinul alăturat la acest număr al revistei, în ordinea preferinței, trei mărci poștale (precizăm : trei mărci, nu emisiuni). În lipsă de buletin, răspunsul va putea fi dat și pe o carte poștală.

De asemenea vor indica și marca pe care o socotesc ca fiind cea mai puțin reușită.

Răspunsurile vor indica, sumar, și criteriile pentru care au fost alese mărcile respective.

Răspunsurile urmează să fie expediate pe adresa revistei noastre, cel mai tîrziu la 10 iulie 1969.

Premii

Rezultatul concursului va fi anunțat în revistă.

Vor fi acordate, prin tragere la sorți, trei premii pentru trei răspunsuri care au indicat marca cea mai frumoasă (clasată pe locul I, în ordinea numărului de voturi).

Un premiu special va fi acordat, tot prin tragere la sorți, unuia dintre răspunsurile care va fi indicat, în ordinea clasificării, cele trei mărci mai frumoase.

Premiile vor consta din cîte o călătorie la București (dus-întors) cu o ședere de două zile, în perioada 28 august 1969, în vederea vizitării expoziției filatelice care va fi organizată în cinstea celei de-a 25-a aniversări a eliberării patriei noastre.

Pentru concurenții din București, premiul va consta din obiecte filatelice în valoare de 400 lei. Alte premii vor fi acordate de către Direcția generală a poștelor, machetatorilor celor mai reușite mărci.

Concursul se adresează tuturor cititorilor noștri, tuturor prietenilor mărcilor poștale românești.

Filatelia 1969, XVIII, nr 5 (157).

CONTRIBUȚII

ȘTAMPILE POLIGONALE ROMÂNEȘTI

Majoritatea ștampilelor poștale din lumea întreagă sînt circulare. Acestei reguli i se conformează și ștampilele poștei române.

Totuși, există și numeroase ștampile care adoptă alte forme decît ale circumferinței. Există astfel ștampile cu contururi diferite : ovale, pătrate, triunghiulare, dreptunghiulare, poligonale. Cercetătorii ștampilelor poștale au o deosebită simpatie pentru acestea din urmă, pe de o parte datorită atracției formelor lor ieșite din comun iar pe de altă parte pentru că numărul lor este destul de redus.

Către sfîrșitul veacului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, o serie de ștampile hexagonale au fost puse în folosință în Franța și Italia, purtînd numele **„Les héxagones"**.

În noianul miilor de ștampile ale poștei române am întîlnit și trei categorii de ștampile poligonale pe care le semnalez prin această notă.

Astfel, puțin anterior anului 1900 s-au folosit, pentru trimiterile prin mandate poștale, ștampile octogonale, încadrînd un cerc cu diametrul de 29 mm ; inscripții cu caractere „anticva" : sus numele oficiului iar jos mențiunea MANDAT POSTAL ; în laturi, cruciulițe ornamentale iar în interior data, pe un singur rînd, într-un cerc concentric cu diametrul de 18 mm.

Deși aceste ștampile au fost folosite la toate oficiile importante și

uneori chiar în unele secundare, ele sînt destul de rare din cauza împrejurării că erau aplicate pe formularul de „mandat poștal" ; acesta — după trimiterea sumei destinatarului — rămînea în păstrarea poștei ca document de gestiune, pentru a fi apoi distrus după cîțiva ani. Rare sînt asemenea manifestări ștampilare care să fi scăpat cremațiunii ; ele se întîlnesc pe emisiunile „Spic de grîu".

A doua categorie de ștampile poligonale au fost cele folosite de oficiile poștale de pe lîngă cele două corpuri legiuitoare, Camera și Sena-

Ștampilele hexagonale ale oficiilor poștale „Cameră" și „Senat".

tul. Ele au fost puse în circulație o dată cu seria uzuală gravată din 1908 și nu le mai întîlnim după războiul din 1916—1919.

Ele prezintă un cerc simplu, punctat cu diametrul de 22 mm, încadrat într-un hexagon format din linii duble ; inscripția, în caractere anticva ; sus, BUCURESCI, iar jos, una dintre cele două variante : CAMERA sau SENAT. În centru, data, pe un singur rînd.

Aceste ștampile, fără a fi cu totul comune, se întîlnesc mai puțin, întrucît ele se aplicau numai pe trimiterile poștale efectuate prin aceste oficii, ceea ce — pentru marele public — nu se întîmpla decît accidental, trimițătorii preferînd să folosească oficiile poștale din oraș.

A treia categorie este ștampila octogonală a oficiului BUCUREȘTI, pusă în uz după proclamarea republicii. Pătratul din care s-a format acest octogon are laturile de circa 32 mm ; în centru, un cerc cu diametrul de 21 mm, cu data pe un singur rînd ; cruciulițe laterale ornamentale ; jos, numărul oficiului.

După observațiile noastre, aceste tipuri de diverse ștampile octogonale — ușor diferite între ele ca format — au fost folosite în anii după proclamarea republicii, exclusiv pentru anularea francaturilor mecanice. Aceste ștampile sînt întîlnite aplicate numai manual, cu tușuri de diferite culori.

Menirea ștampilelor poștale este, pe de o parte, de a servi la obliterarea mărcilor, iar, pe de alta, de a indica oficiul poștal care a aplicat-o și ziua respectivă. Rolul lor fiind deci în special utilitar, o observație (care se aplică întregului sistem poștal internațional) este că rostul lor estetic a fost cel mai adeseori trecut cu vederea. Cele mai numeroase ștampile dovedesc deci un dispreț total pentru grafismul mărcilor poștale. Totuși, în ultimii ani, un reviriment s-a produs în această direcție și numărul ștam-

pilelor poștale artistice și aplicate în mod estetic a început să se întîlnească din ce în ce mai des, constituind o adevărată împodobire a aspectului grafic al mărcilor poștale circulate, spre bucuria filateliștilor.

Gr. RACOVICEANU

DE LA ÎNTREPRINDEREA „FILATELIA"

O VESTE BUNĂ

Întreprinderea „Filatelia" a dat dispoziții magazinelor și ghișeelor filatelice — prin Buletinul informativ nr. 3 din 18 martie a.c. — să amenajeze un avizier care să cuprindă permanent:

a) lista mărfurilor filatelice (mărci poștale și accesorii) disponibile în depozitul central ;

b) seriile românești și plicurile „prima zi" pentru abonamente (denumirea exactă a seriilor, numărul de valori, prețul seriilor și data punerii în vînzare a emisiunii, care va fi înscrisă în borderoul de livrare) ;

c) seriile străine pentru abonamente (denumirea emisiunii, număr de valori, prețul seriei și data punerii în vînzare a seriei, înscrisă pe borderou) ;

d) noutățile românești și seriile străine, pentru vînzare liberă (denumirea seriilor, număr de valori, prețul) ;

e) plicurile filatelice cu premii aflate în vînzare, pe categorii (românești de 2, 3, 4 și 8 lei și străine de 2, 3, 4 lei) menționînd și seriile plicurilor ;

f) lista de achiziții, în vigoare, a întreprinderii „Filatelia" ;

g) alte comunicări făcute de întreprinderea „Filatelia", cu mențiunea : „Se afișează".

Întrucît filateliștii sînt interesați a fi în permanență informați asupra emisiunilor și accesoriilor filatelice aflate la magazinele și ghișeele filatelice cît și cele din depozitul întreprinderii filatelice (spre a le putea comanda), sugerăm filialelor A.F.R. și cercurilor filatelice să sprijine factorii locali în buna amenajare a avizierelor respective și în anunțarea imediată a noilor informații.

Cititorii ne-ar putea scrie despre felul cum se aplică dispoziția arătată mai sus.

... ȘI UNA MAI PUȚIN BUNĂ

Prin buletinul său informativ nr. 5, din 10 aprilie a.c., întreprinderea „Filatelia" a dat dispoziții magazinelor și ghișeelor filatelice din întreaga țară **să nu mai contracteze** abonamentele la mărcile poștale românești — neobliterate sau obliterate — și la plicurile „prima zi", emisiunile 1969.

Prin aceasta, se anulează dispoziția anterioară anunțată în revista noastră (nr. 2 și 3/1969), că aceste abonamente se puteau face **în tot cursul anului.**

Inițial (a se vedea comunicarea oficială publicată în revista noastră nr. 1/1969, pag. 19) întreprinderea „Filatelia" anunțase că abonamentele se fac **pînă la 31 ianuarie.**

Asemenea „precizări" nu au darul de a contribui la stabilirea climatului cel mai potrivit pentru filatelia românească ; iar pe unii din cititorii revistei îi îndeamnă ca prima reacție s-o manifeste împotriva redacției, ca unii ce-i... derutăm, prin anunțurile „noastre" contradictorii.

Socotim, oricum, necesar ca la luarea unor asemenea măsuri, să fie cerută și părerea A.F.R. care reprezintă masa filateliștilor, publicul consumator al întreprinderii „Filatelia"

Filatelia 1975, XXIV, nr. 5 (229).

ISTORIE POȘTALĂ

POȘTA MILITARĂ ROMÂNĂ ÎN CAMPANIA ÎMPOTRIVA FASCISMULUI

Se împlinesc, anul acesta, trei decenii de cînd victoria asupra fascismului german a pus capăt celei mai cumplite încleștări pe care a cunoscut-o omenirea în decursul vremurilor. Trei decenii de cînd zorii păcii și victoriei au izgonit negura cruntă a nazismului, de cînd popoarele au trecut la munca pașnică, de construire a unei lumi noi, a unui viitor de pace și progres.

Pentru țara noastră, Ziua Victoriei a încununat lupta plină de elan, dăruire și entuziasm, dusă de armata română alături de armata sovietică și de celelalte forțe ale coaliției antihitleriste. După actul istoric de la 23 August 1944, armata română a dus lupta pentru eliberarea întregului teritoriu național. Cot la cot cu armata sovietică, ea a luat parte la uriașa ofensivă, jalonată la tot

pasul de lupte crîncene (duse în condiții grele climatice și de teren), departe de fruntariile țării, pe teritoriul Ungariei și — adînc — pe cel al Cehoslovaciei, pînă la glorioasa zi a Victoriei. Drumul oștirii noastre a fost jalonat — pe întregul traseu — de zecile de mii de morminte ale celor ce au căzut la datorie, pentru idealurile de demnitate și independență națională, pentru o lume de dreptate și progres social.

Filatelic, războiul împotriva fascismului înscrie în istoria poștală și — implicit în colecțiile, în preocupările noastre — un capitol dintre cele mai interesante. Sute de mii de ostași au luat parte la lupte, au scris celor de acasă, au primit scrisori de la aceștia. Un volum uriaș de corespondență a țesut legătura între front și Patrie. Fiecare dintre aceste scrisori este o frîntură din marea epopee a anilor 1944—1945, cînd poporul nostru a înscris cu mînă fermă și hotărîtă, una din paginile cele mai luminoase ale istoriei sale. Fiecare răvaș, fiecare scrisoare reflectă climatul de înaltă tensiune patriotică care însuflețea, în zilele acelea, întregul nostru popor. Tocmai de aceea, în primul rînd, scrisorile din timpul campaniei se cer studiate sub aspectul conținutului lor, al mesajelor pe care le poartă și numai în al doilea rînd, sub cel strict filatelico-poștal.

Piesele circulate între front și țară, în timpul războiului antihitlerist, constituie documente deosebit de valoroase pentru capitolul respectiv din colecțiile tematice narative de Istorie a patriei. În afară de elementele strict filatelice (ștampile de campanie, obliterările de pe traseul parcurs, adnotări speciale poștale de serviciu, ștampile de cenzură etc.) aceste piese aduc în colecții și în expunate, prețioase contribuții istorico-documentare. Prezența lor îmbogățește expunatele respective cu un ecou de neînlocuit, al evenimentelor de acum trei decenii.

De multe ori, o astfel de scriscare poate înscrie în colecție — prin conținutul ei — un mesaj plin de patriotism, de hotărîre, de abnegație, scris în limba simplă și cinstită a ostașului care știe că luptă pentru o cauză, pentru idealuri majore.

Iată pentru ce acest capitol de istorie poștală se cere atent studiat. Pînă în prezent, sînt încă destul de puține colecțiile care au adîncit cum se cuvine studiul istorico-poștal și documentar al corespondențelor din timpul războiului antihitlerist. Încă mai se află în sipete, în sertare, de multe ori păstrate cu pioșenie, corespondențe de la cei căzuți. Încă se mai păstrează astfel de scritori ca amintire din timpuri de grea încercare. Ei bine, astfel de piese trebuie depistate, trebuie studiate, trebuie încorporate în colecții. Filatelia română are datoria de onoare de a construi un număr de expunate valoroase axate pe această temă, de a studia multiplele aspecte ale poștei de campanie, ale cenzurii de război, ale legăturilor poștale dintre front și țară.

În această ordine de idei, revista „Filatelia" a apelat la cercetători ai istoriei noastre poștale și avem satisfacția de a putea anunța că o seamă de contribuții valoroase sînt pe cale de definitivare. Ele vor pune la dispoziția cititorilor noștri numeroase date interesante, atît cu privire la istoria poștală propriu-zisă a campaniei pe frontul de vest, cît și pentru o primă sistematizare a aspectelor filatelice (în primul rînd, al ștampilelor de campanie, apoi a domeniului atît de vast al ștampilelor de cenzură etc.).

În așteptarea acestor contribuții, să încercăm să conturăm — aci — cîteva dintre punctele de reper din acest domeniu al filateliei noastre.

1) Primul punct de subliniat, este că în tot timpul campaniei din Ungaria și Cehoslovacia, unitățile militare românești nu au folosit niciodată — pentru obliterarea corespondențelor militarilor lor — ștampilele poștale găsite la organele poștale locale. Nu există — astfel — corespondențe expediate de pe front sau sosite la militari, pe front sau în teritoriile în care au ajuns unități militare românești, care să poarte ștampile poștale maghiare sau cehoslovace. În aceste condiții se poate considera că orice piesă care ar putea apare, cu astfel de ștampile, este vădit contrafăcută sau un fabricat pentru inducerea în eroare a colecționarilor.

2) Imensa majoritate a corespondențelor ostașilor de pe front a fost scrisă pe cărți poștale militare. Din acestea există variante cu marca fixă fără valoare (respectiv, „Cărți poștale militare gratuite") și altele cu mențiunea „Carte poștală militară", însă a căror marcă fixă poartă indicația valorii (în lei). Primele se distribuiau — într-un anumit număr pe lună, gratuit, ostașilor; cele cu valoare se puteau achiziționa în număr nelimitat, la unități. Pe ambele tipuri de cărți poștale era indicat — într-un cerc — „Locul sigiliului cenzurei militare".

În afară de cărți poștale, au fost trimise corespondențe și în plicuri închise, mai mult de ofițeri. Nu au existat în acest scop plicuri „Întreguri poștale" cu marcă fixă. Scrisorile închise pe care le-am întîlnit au circulat fără francatură însă poartă toate — conform prescripțiunilor — sigilul de control al cenzurii unității militare de care aparținea expeditorul.

3) Unitățile române care au luptat pe frontul de vest au folosit serviciile poștei militare române. Aceasta era organizată cu oficii poștale militare, pe unități, fiecare fiind dotat cu ștampilă poștală proprie. De formă circulară, ștampila purta indicațiile „Oficiul poștal militar", numărul de ordine al oficiului (jos) și — în centru, data (ziua, luna, anul). Firește, aceste ștampile nu purtau nici o indicație de localitate. Se deosebesc cel puțin două tipuri de ștampile (cu cifra încadrată în semicerc sau fără acest semicerc).

4) Dat fiind că ștampilele nu indicau localitatea și că instrucțiunile de campanie interziceau a se înscrie în scrisoare vreo mențiune despre locul unde se afla dislocată unitatea militară, localizarea trimiterilor poștale se poate face numai pe baza elementelor istorice, respectiv după „marșrutul" unității militare. Cunoscîndu-se (după adresa trimițătorului sau după ștampila cenzurii militare unitatea din care făcea parte expeditorul), după ștampila poștală, datată, se poate reconstitui în ce zonă se afla unitatea respectivă. În felul acesta se poate stabili dacă scrisoarea sau cartea poștală a fost expediată de pe teritoriul Ungariei, Cehoslovaciei etc.

5) Sacii cu poșta militarilor erau colectați la centrele de colectare poștală și de aci îndrumați spre țară, folosindu-se mijloacele de transport la dispoziție (cînd era posibil, și avioane militare). La sosirea în țară, sacii erau predați punctelor de cartare, spre dirijare la adresele respective. Aceste puncte aplicau ștampilele lor, ca ștampile de sosire (în cazul cînd destinatarul locuia chiar în localitatea respectivă) sau ca ștampile de tranzit (dacă erau dirijate mai departe).

6) Ștampilele de cenzură militară constituie un capitol foarte interesant de studiu, datorită marii lor varietăți. Prezența lor conferă întotdeauna trimiterilor circulate prin poștă, un aspect foarte atractiv pentru colecționarii pieselor de istorie poștală. Foarte diferențiate între ele, aceste ștampile ni se prezintă într-o gamă întreagă de tipuri. Unele dintre ele poartă indicația unității militare care le-a utilizat și aplicat, altele nu au astfel de indicații, limitîndu-se la mențiunea „Censurat", „Cenzurat", „Poșta Militară Cenzurat" etc.: unele sînt aplicate cu tuș negru, altele cu roșu etc. Toate sînt însoțite și de semnătura cenzorului care a efectuat lectura trimiterii respective și care răspundea de controlul ei.

7) În timpul campaniei, unele unități militare române — în funcție de evoluția operațiunilor militare — au efectuat trimiterea corespondențelor militarilor lor prin poșta militară sovietică de campanie cea mai apropiată. Din materialul vast pe care l-am cercetat, rezultă că aceste trimiteri au fost făcute folosindu-se cărți poștale militare române și poartă la plecare sigiliul sau viza de control a cenzurii militare a unității românești. Pe traseu, ele au fost verificate — în unele cazuri — și de cenzura militară rusă. Obliterarea scrisorilor trecute prin poșta militară rusă a fost făcută cu ștampilele oficiului poștal militar sovietic (ex.: ștampile circulare „Polevaia Pocsta", cu data în centru: zi, lună, an). În continuare, ele au intrat apoi în rețeaua poștală română, primind obișnuitele ștampile la sosirea la centrele de cartare și distribuire către adresanți.

→

ISTORIE POȘTALĂ

UN SECOL DE LA ÎNFIINȚAREA PRIMELOR BIROURI AMBULANTE FEROVIARE

Pînă în octombrie 1869, toate cursele poștale, adică transportul expedițiilor poștale în alte localități, se făceau prin diligențe, cariole ori călăreți. La 19/31 octombrie 1869 inaugurîndu-se și punîndu-se efectiv în circulație linia ferată București (gara Filaret)—Giurgiu, începe și transportul corespondenței poștale cu trenul pe distanța București-Giurgiu și viceversa. În decembrie 1869 începe a funcționa linia ferată Itzcani—Roman, la care s-au adăugat ramurile Pașcani—Iași (în iunie 1870) și Verești—Botoșani, (în noiembrie 1871). În 1872 a început exploatarea definitivă a liniilor ferate București (gara Tîrgu Vestei)—Pitești și București—Ploești—Buzău—Brăila—Galați— Tecuci—Adjud—Bacău—Roman. Pe toate aceste linii circulau trenuri care transportau și corespondența poștală astfel că, spre sfîrșitul anului 1872, funcționau următoarele curse poștale feroviare : 1) București—Giurgiu (de 2 ori pe zi) ; 2) București—Pitești (de 2 ori pe zi) ; 3) Pașcani—Iași (de 2 ori pe zi) ; 4) București—Itzcani (zilnic) ; 5) București—Galați (zilnic) ; 6) Galați—Roman (zilnic); 7) Tecuci—Bîrlad (zilnic) ; 8) Botoșani—Verești (zilnic), cum și același număr de curse feroviare pe parcursul invers al acestor linii ferate. În acest fel a luat

naștere poșta feroviară ambulantă, care a înlocuit, tot mai mult, cursele poștale făcute cu mijloace hipomobile.

Aceste curse poștale nu constituiau însă *birouri* poștale, ele neefectuînd decît transportul *pachetelor* de scrisori primite de la birourile poștale și predarea lor în stațiile de destinație, iar nu și alte operații poștale. Din această cauza, expedițiile poștale, transportate în vagoane poștale, erau însoțite de un simplu *conductor poștal*, slujbaș inferior al poștelor. Curînd, însă, s-a simțit nevoia înființării, astfel cum existau în alte țări, a unor adevărate *birouri poștale ambulante* care, parcurgînd distanțe lungi, pînă la frontierele României, să culeagă corespondența poștală a birourilor poștale stabile de pe parcurs, *să o recarteze*, și s-o predea, făcînd și schimbul poștal cu oficiile străine de frontieră (respectiv cu birourile poștale ambulante străine ajungînd la frontiera noastră).

Principala legătură poștală cu apusul și nordul Europei se realiza, pe atunci, prin gara Itzcani, însă pînă în 1875 Austria nu avea un birou poștal ambulant care să ajungă la Itzcani, ambulantul din Cracovia terminîndu-și cursa la Lemberg. De aceea, înființarea unor birouri poștale ambulante București—Itzcani și retur, a trebuit să aștepte punerea în circulație a unui birou poștal ambulant Lemberg-Itzkany (Suceava). De altfel, chiar în actul prin care s-a concesionat, în 1868, concernului reprezentat de Victor d'Offenheim, construcția și exploatarea liniei ferate Itzcani—Roman, se prevedea nu numai dreptul guvernului român de a înființa o poștă ambulantă pe acea linie (cu obligația concesionarei de a pune la dispoziție vagoanele poștale necesare), dar și precizarea că acest aranjament se va realiza după ce se va înființa o poștă ambulantă și „pe drumul de fer de la Lemberg, la Cernăuți și Suceava".

În sfîrșit, punîndu-se în circulație biroul poștal ambulant austriac Lemberg—Itzkany, și retur, nr. 54 (în legătură cu biroul poștal ambulant Lemberg—Krakau—Oswieczim—Breslau), ministerul nostru de interne, prin decizia nr. 5.335 din 28 martie 1875 a dispus înființarea primelor birouri ambulante române, și anume : biroul ambulant Nr. 1, București—Itzcani, și biroul ambulant Nr. 2, Itzcani—București, care au și început să funcționeze la 1 mai 1875. Rezultatele funcționării acestor birouri poștale au fost expuse de directorul general al poștelor, către ministrul de interne, în modul următor :

„...Aceste birouri ambulante aduc servicii reale publicului, căci prin acest mijloc schimbul corespondențelor din și pentru străinătate cîștigă aproape 24 ore în parcursul lor. Afară de aceasta, s-a adus o simțitoare ușurare birourilor noastre, care în loc de a fi în legătură cu cîte 20 de biurouri au acum a face numai cu ambulanța și aceasta din urmă face dînsa recartarea corespondentelor".

Succesul primelor două birouri poștale ambulante a determinat înființarea altor două asemenea birouri, pe linia ferată București—Vîrciorova, măsură prevăzută prin convenția încheiată cu Austria, la 19/31 mai 1874, și posibilă, după consolidarea liniei ferate Pitești—Slatina—Craiova—T. Severin—Vîrciorova, dată în folosință în 1875. Astfel, au luat naștere și au început să funcționeze, de la 1 mai 1876, birourile poștale ambulante Nr. 3, București—Vîrciorova și Nr. 4, Vîrciorova—București. Următoarele birouri poștale ambulante (Nr. 5, 6, 7 și 8) s-au înființat abia în anul 1889, și acestora le-au urmat altele, ajungîndu-se, în anul 1907 la 22 birouri ambulante feroviare, plus altele mixte (cu trenul și cu vaporul). La această dată funcționau și 32 curse poștale feroviare. Funcționarea birourilor poștale ambulante era reglementată prin „Instrucțiuni pentru transportul poștei pe căile ferate și pentru serviciul poștei ambulante", din 8/20 aprilie 1875, aprobate prin decizia nr. 5.335 din 28 martie 1875 a ministrului de interne. Textele acestui act normativ precizează deosebirile dintre cursele poștale feroviare și birourile poștale ambulante. În art. 2 se arată că serviciul poștal pe căile ferate se face :

„a/ Prin mijlocul conductorilor *de tren* ai companiilor concesionare ;

b/ Prin conductorii *poștali* în vagoane poștale *ordinare* :

c/ Prin birouri ambulante în vagoane *speciale*".

Operațiile poștale ale biroului poștal ambulant, în vagonul poștal, se efectuau de un *oficiant poștal*, care, conform art. VI din decizia nr. 5.335/1875 era un amploiat *superior* din Direcția generală, însoțit și ajutat la manipulările fizice de un conductor poștal. În art. 23 din instrucțiunile menționate se prevedeau următoarele :

„Oficiantul poștei ambulante desface în vagonul poștal pachetele și sacii de scrisori ce a primit, *sortează scrisorile și le recartează...*, închide pachetele de scrisori și înainte de a ajunge la stații le predă conductorului ambulant, care îngrijește a se preda la stația respectivă împreună cu celelalte obiecte poștale".

Spre deosebire de cursele poștale, care, în primii 25 ani de funcționare nu au posedat și folosit ștampile poștale proprii (ele fiind dotate cu astfel de ștampile abia prin anul 1896) birourile poștale ambulante au avut, chiar de la început, ștampile poștale proprii. Atît cursele poștale, cît și birourile poștale ambulante primeau (prin depunere, în stațiile de pe parcurs, în cutia de scrisori a vagonului poștal) cărți poștale și scrisori simple. Din cauza diferenței mai sus-arătată, numai corespondența depusă birourilor poștale ambulante pur-

ta — însă — ștampile de poștă ambulantă, care obliterau mărcile poștale, fixe sau adezive ale respectivelor corespondențe. Potrivit circulării direcției generale a poștelor, nr. 3.139 din 3 martie 1888, conductorii poștali ai curselor feroviare erau obligați *să scrie* pe acele scrisori originea lor (stația la care au fost depuse), iar birourile poștale de *destinație* urmau să oblitereze mărcile poștale cu ștampila lor.

Începînd din anul 1896 se găsesc multe corespondențe purtînd ștampilele curselor poștale, de forma dreptunghiulară, cu inscripția „TREN", și un număr, (cu cifre arabe) indicînd *trenul* cu care circula cursa poștală respectivă. Ștampilele folosite de birourile poștale ambulante au avut forme variate : ovale pînă prin 1880, apoi rotunde, pînă prin 1896, cînd au fost introduse ștampile de formă dreptunghiulară, pentru a se reveni, mai apoi, la forma „dublu cerc". Toate aceste ștampile purtau în inscripții cuvîntul prescurtat „AMB." și un număr (uneori în cifre arabe, de cele mai multe ori în cifre romane) indicînd numărul *biroului poștal*, iar nu numărul trenului la care era atașat vagonul poștal [1]).

Dumitru PAȘȘALEGA

[1] *Pentru alte amănunte, ca și pentru ștampilele birourilor poștale ambulante a se vedea articolele aceluiași autor, „Ștampilele ambulanțelor poștale", în „FILATELIA", nr. 2 și 3/1971.*

POȘTA MILITARĂ

Evident, aceste indicații sînt departe de a epuiza materia, studiile putînd și trebuind să fie mult adîncite, pe baza cercetării atente a unui material cît mai bogat, ce va fi depistat și semnalat de cititorii noștri.

Articolele pe care urmează să le publicăm — în continuare — vor aduce elemente prețioase pentru studiul poștei de campanie care însoțea unitățile pe linia de bătaie, cît și al poștei care servea unitățile dislocate în spatele frontului (depozite, centre de refacere, spitale etc.) O atenție deosebită va trebui dată ștampilelor poștale și de cenzură (aceasta din urmă așteptînd să fie sistematizate, după perioade și tipuri).

În fața filateliștilor noștri, a iubitorilor istoriei poștale, a tuturor celor care se apleacă cu recunoștință și respect asupra acestor pagini glorioase ale istoriei patriei, stă un cîmp vast de studiu, care așteaptă să fie cercetat. Tuturor nu rezine sarcina de a depista piesele care evocă această perioadă, de a le scoate la iveală, de a le prezenta în expoziții, de a le comenta în articole. Așteptăm ca într-un viitor apropiat, să putem saluta realizări cît mai cuprinzătoare în această direcție.

Nicolae TRIPCOVICI

Filatelia 1975, XXIV, nr. 8 (232).

ISTORIE POȘTALĂ

CONTRIBUȚII CU PRIVIRE LA POȘTA MILITARĂ ROMÂNĂ PE FRONTUL ANTIHITLERIST

Este îndeobște cunoscută importanța ce o are atît din punct de vedere militar, cît și pentru moralul trupei și a corpului ofițeresc, buna funcționare a serviciului poștal în timp de campanie.

Începîndu-și activitatea la 25 septembrie 1944, în orașul Sibiu, Oficiul nr. 734 se stabilește apoi la Mediaș și primește nr. 25. Acest oficiu militar al Armatei a IV-a avea să înscrie în cronica sa pagini pline de abnegație în întreaga perioadă ce a urmat pînă la înfrîngerea Germaniei hitleriste. Localitățile în care a funcționat în continuare Oficiul poștal militar nr. 25 ne dau, totodată, și dimensiunile lungului și gloriosului drum de luptă străbătut de Armata a IV-a și de întreaga oștire română, alături de armatele sovietice, pe frontul antihitlerist : Sibiu, Mediaș, Ocna-Mureșului, Bonțida, Jibou, Zalău, Cămin, Nagykalló, Abaujszántó, Sajó Sz. Péter, Rynaska-Sobola, Lupcea, Banska-Bistrica, Piestiany, Naprojdela, Rojec. Așadar Oficiul poștal militar nr. 25 a funcționat atît pe

teritoriul Transilvaniei cît și în nordul Ungariei și în Cehoslovacia, pînă la marea victorie de la 9 Mai 1945.

Reține atenția, printre altele, complexitatea sarcinilor, ce-i reveneau, în campanie oficiului poștal nr. 25. Astfel, într-un document al timpului se menționează, : „Rostul oficiilor poștale militare în campanie este de la sine înțeles : deservirea în timp util a ordinelor și a rapoartelor organizatoare, operative de transport și de aprovizionare (...) pe de o parte, iar pe de alta — menținerea moralului ridicat al luptătorilor, prin calda și duioasa alinare a dorului de familie (...). Nimic nu poate zdruncina mai mult structura sufletească, spirituală a luptătorului de pe front decît lipsa știrilor de acasă (...), mai ales pe meleagurile țărilor străine îndepărtate de locul natal". Din aceste motive simple, dar vibrante, cuprinse într-o dare de seamă de la sfîrșitul războiului, rezultă clar, însemnătatea deosebită pe care a avut-o buna organizare a oficiilor poștale militare pe frontul antihitlerist.

CU PRIVIRE LA ISTORICUL OFICIULUI

Așa cum s-a menționat mai sus, Oficiul poștal nr. 25 și-a început activitatea în orașul Sibiu, odată cu începerea operațiunilor de război ale Armatei a IV-a, în strînsă colaborare cu armatele sovietice, împotriva cotropitorilor fasciști. Pe atunci Oficiul a fost încadrat cu trei ofițeri, un subofițer și doi sergenți — toți asimilați cu grade poștale. De exemplu, șeful oficiului avea încadrarea poștală oficiant superior doi.

Oficiul poștal nr. 25 îndeplinea și funcții de tranzit. Pînă la data de 3 aprilie 1945, Oficiul Armatei a deservit următoarele oficii poștale aparținînd marilor unități din Armata a IV-a : Oficiile 43, 51 și 107, iar prin eșalonul I — oficiile 24, 44, 54, 56, 66, 86, 122, 185. Începînd cu data de 3 aprilie 1945, pe lîngă cele 11 oficii care au fost servite direct de Oficiul de tranzit nr. 25 s-au adăugat oficiile nr. 104, 36, 72, 38, 176, 71, 41, 34, 15, 60, 78 și 30.

Se cuvine să subliniem că deși Oficiul nr. 25 avea și caracter de tranzit, ștampila sa nu purta nici o mențiune, ea fiind similară cu ștampilele tuturor celorlalte oficii poștale militare servite. Deosebirea consta numai în numerele diferite ale ștampilelor respective.

Am văzut, deci, că raza de acțiune a Oficiului poștal nr. 25 s-a întins pe teritoriul a trei țări. Avem posibilitatea să prezentăm activitatea sa și a oficiilor aferente pe teritoriul fiecăreia dintre aceste state.

ÎN PARTEA DE NORD-VEST A ROMÂNIEI

Reproducem dintr-un raport : „Socotesc de datoria mea să arăt cum toți aceștia (se referă la cei care erau încadrați la oficiu) și-au făcut cu prisosință, cu devotament și abnegație datoria, astfel că în primele zile, Comandamentul Armatei și formațiunile în subordine cît și toate unitățile și persoanele fizice care formau Armata a IV-a erau în situație ca să trimită și să primească corespondență atît oficială (...) cît și particulară. De asemenea, relevăm că activitatea Oficiului poștal nr. 25 nu se rezumă numai la corespondența Comandamentului Armatei a IV-a ci era oficiu centralizator, colector și de tranzit al tuturor celorlalte oficii poștale de la cele două corpuri de armată și 8 divizii (cifra nu cuprinde și alte unități militare mai mici pe care le deservea oficiul poștal nr. 25).

La 27 septembrie 1944, pînă la deplasarea Comandamentului de la Sibiu la Mediaș, primirile și expedițiile se realizau prin mijlocirea Oficiului poștal Sibiu 1 ; transportul din interior spre front și de pe front spre interior se efectua cu trenul, iar de la oficiul civil la oficiul poștal militar și invers se asigura cu autovehiculele armatei. În același mod s-a procedat și la Mediaș. Dar, pe măsură ce linia frontului se muta tot mai spre nord-vest au început dificultățile. Astfel în zonele unde avuseseră loc lupte, circulația trenurilor era serios perturbată. Trebuiau găsite soluții noi. Parțial, dificultățile au fos remediate prin utilizarea unui avion destinat transporturilor poștale (această soluție n-a rezolvat însă complet problema : tipul avionului fiind de o capacitate redusă, nu putea transporta nici însoțitorii și nici un număr mare de saci de corespondență).

Odată cu înaintarea victorioasă a trupelor române și sovietice, Oficiul poștal militar nr. 25 s-a stabilit, în ziua de 12 octombrie 1944, la Ocna-Mureșului, ridicarea și trimiterea corespondențelor făcîndu-se prin oficiul civil Teiuș 2 (Teiuș-Gară). În ziua de 15 octombrie, oficiul se stabilește la Bonțida, la 20 octombrie la Jibou, la 24 octombrie la Zalău, iar la 2 noiembrie 1944, în comuna Cămin, lîngă Carei.

La Bonțida, schimbul de corespondență se făcea prin Oficiul civil Turda, iar la Jibou, Zalău și Cămin, prin Oradea, unde se înființase o permanență, atît pentru poșta Armatei a IV-a, cît și pentru cea din Armata I.

Din punct de vedere al istoriei poștale, este important de reținut că la Oradea încep primele curse regulate de avion cu caracter de curier poștal și cu o capacitate crescută. Este vorba de avionul „Junkers", cu trei motoare, care, pe lîngă numeroși saci cu corespondență, putea lua cu el un curier al centrului militar de cartare precum și un ofițer M.St.M. Avionul decola și ateriza de la Petrești de lîngă Oradea. Astfel, corespondența trimisă și primită a ajuns la destinație în cel mai scurt timp posibil.

Condițiile iernii au schimbat, firește, situația, îngreuind activitatea poștală.

Plic expediat fără francatură, din Cehoslovacia, de pe front: ștampile de poștă militară și de sosire, aplicate pe verso.

Să spicuim cîteva cifre statistice referitoare la bilanțul activității Oficiului poștal militar nr. 25 pe frontul din Transilvania.

Corespondențe expediate spre interior : 15 460 scrisori oficiale simple și 207 recomandate ; 61 254 cărți poștale particulare simple și 38 675 scrisori particulare simple, 420 mandate poștale etc.

Corespondențe primite din interior : 21 035 scrisori oficiale simple și 1 756 recomandate ; 53 671 cărți poștale particulare simple și 326 recomandate, 2 610 telegrame și 12 telegrame oficiale etc.

Corespondență tranzitată : 647 saci cu corespondență recomandată ; 689 saci cu corespondență simplă ; 404 portpachete ; 33 ștafete cu telegrame; 46 legături cu oficiale; 344 legături pachete cu ziare.

Ca un merit trebuie reținut și faptul că toate primirile și expedițiile au fost operate imediat, fie că era zi sau noapte.

ÎN UNGARIA

După alungarea fasciștilor de pe ultima brazdă de pămînt românesc, trupele Armatelor I și a IV-a române și-au urmat itinerariul eroic spre vest, forțînd Tisa și participînd la eliberarea Ungariei. La 19 noiembrie 1944, Oficiul poștal nr. 25 se stabilește la Nagykalló, la 22 decembrie la Abaujszántó, iar între 20 ianuarie și 3 februarie 1945 a funcționat în localitatea Sajószentpéter.

În perioada bătăliilor purtate de Armata a 4-a pe teritoriului Ungariei, permanența de la Oradea se desființează, iar avionul destinat serviciului poștal își are baza pe aerodromul din Miskolc. Aici, expedițiile poștale se predau și se primeau din două în două zile — conform unui program stabilit — fie direct la avion (dacă în momentul sosirii autovehiculului oficiului cursa poștală era pe aerodrom), fie prin intermediul Oficiului poștal militar nr. 15 al Corpului aerian român, care din acel moment devine un oficiu de tranzit pentru oficiile Armatelor I și a IV-a, respectiv nr. 50 și 25. De acum încolo, cursele poștale ale Armatei a IV-a funcționa după următorul program : într-o zi la avion, iar a doua zi la permanența eșalonului I, unde se făcea schimbul de expediții cu oficiile poștale ale marilor unități din zonă. (Trebuie precizat că, în general, corespondența de campanie era expediată la București, după care era înmînată destinatarului prin oficiile poștale civile. Sistemul era valabil și invers. Cartarea se făcea în așa fel încît corespondența să poată fi trimisă pe front cu avionul poștal.)

Deși sosirea iernii și terenul tot mai accidentat îngreuiau activitatea poștală, primirile și expedierile se făceau totuși cu destulă regularitate.

Datele statistice privind traficul de corespondență primită și expediată pe timpul campaniei din nordul Ungariei se pot vedea din următoarele cifre :

Corespondențe expediate : 32 271 scrisori oficiale și 420 recomandate ; 61 316 cărți poștale simple ; 39 741 scrisori simple ; 640 mandate poștale.

Corespondențe sosite : 12 561 scrisori oficiale simple și 1 890 recomandate, 71 701 cărți poștale simple particulare și 120 recomandate ; 57 976 scrisori simple particulare și 1 345 recomandate ; 120 pachete de ziare și materiale de propagandă etc.

Corespondență tranzitată pentru celelalte oficii : 112 pachete cu cărți ; 538 saci cu recomandate ; 50 saci corespondență simplă ; 135 pachete ; 735 ziare sosite pe adresa destinatarilor ; 842 pachete cu ziare ; 70 suluri de ziare cotidiene etc.

ÎN CEHOSLOVACIA

Datorită zăpezii, gerului, terenului foarte accidentat, precum și altor cauze, atît Oficiul 25 cît și celelalte oficii poștale militare au funcționat în condiții foarte grele. La 3 februarie, oficiul se deplasează la Rimatosfalva, lîngă Rimanska-Sobota, unde va staționa două luni, avînd de făcut față asprelor condiții ale iernii. Distanța pînă la aeroportul din Miskolc crescuse mult, cursele de avion nu se mai puteau face cu regularitate. În aceste împrejurări era preluată o singură dată corespondența pentru două și chiar pentru trei patru curse, personalului oficiilor poștale militare cerîndu-i-se eforturi deosebite și abnegație.

Anumite perturbări intervenite în funcționarea normală a poștei au determinat Comandamentul Armatei a 4-a, în a doua jumătate a lunii martie 1946, să ia măsuri pentru trimiterea expedițiilor poștale cu mașina la Oradea, în fiecare miercuri și simbătă. De acolo — însoțită de delegatul Oficiului nr. 25 — corespondența era trimisă la București cu trenul curier. Pe aceeași cale se aducea și corespondența spre front, mașina așteptînd sosirea cursei de la București. Situația aceasta a durat pînă la 7 aprilie 1944, cînd Comandamentul Armatei a IV-a s-a instalat la Banska-Bystrica. În aceeași zi, Oficiul cantonează la Lupșa, lîngă orașul sus-amintit pentru ca a doua zi să se stabilească în Banska-Bystrica, chiar în sediul Oficiului poștal al orașului, unde avea posibilitate să lucreze în condiții de eficiență sporită.

După cîteva zile, aerodromul se mută de la Miskolc la Lucenec, iar de acolo la Zvolen, ceea ce creează posibilitatea preluării ritmice a corespondenței prin intermediul avionului poștal (Of. nr. 15 al Corpului aerian) care și-a reluat activitatea în cele mai bune condiții. La 29 aprilie 1945, Oficiul nr. 25 se mută la renumitele băi cehoslovace Pistyani, unde se afla Corpul aerian și de unde se putea expedia și primi și mai rapid corespondența, aerodromul fiind chiar în localitate. La 8 mai, Oficiul Armatei a IV-a se găsește la Nuprajedia, la 12 mai la Rojec, iar după 24 de ore se instalează la Gurini, unde stă pînă la data de 14 iunie 1945, cînd trupele Armatei a IV-a, aureolate — ca întreaga oștire română — de cununile biruinței și ale gloriei, se reîntorc în patrie.

Datele statistice privind traficul de corespondență pe frontul din Cehoslovacia :

Corespondența expediată : 25 394 scrisori simple și 136 recomandate ; 212 622 cărți poștale simple particulare și 83 438 scrisori etc.

Corespondență sosită : 23 394 scrisori oficiale simple și 1 834 recomandate ; 143 200 cărți poștale simple particulare

și 88 530 scrisori, plus 1 560 recomandate ; 2 598 telegrame ; 45 suluri de ziare cotidiene ; 160 pachete cu ziare și material de propagandă.

Activitatea de tranzit : 1 752 colete „Apărarea Patriotică" ; 1 652 saci cu recomandate ; 1 990 saci cu corespondență simplă ; 201 suluri de ziare cotidiene etc.

Concluzia este semnificativă : au fost manipulate în total 1 140 548 bucăți de corespondență prezentată și sosită, ceea ce înseamnă 4 018 bucăți corespondențe zilnic, în decurs de 247 zile.

Acum, după ce cunoaștem bogăția de corespondență manipulată de Oficiul poștal militar nr. 25, care aparține și patrimoniului filatelic român, e necesar să efectuăm o muncă asiduă de strîngere a cît mai mult material de acest gen de pe frontul antihitlerist. Pe de altă parte, pentru cercetătorul în domeniul filateliei — pentru filateliști — prezintă interes investigația și relevarea activității oricărui oficiu militar poștal (în primul rînd a Oficiului militar nr. 50 al Armatei I și Oficiului nr. 15 al Corpului aerian) care, la rîndul lor au înscris file tot atît de memorabile în cronica itinerariului străbătut pe frontul antihitlerist.

Iosif MICU
(A.I.J.P.)

În elaborarea acestui articol, autorul a folosit documente existente la M.A.N., M.St.M., arhiva personală a col. (r) Ion Gheorghe Pană.
A colaborat lt. col. Nicolae Pop.

EXPOZIȚIA FILATELICĂ

(Urmare din pag. 3)

dorință a celor două asociații, de a-și manifesta prietenia care le leagă și pe această cale. Și fiindcă ne aflăm în anul istoricei aniversări a Victoriei, considerăm această expoziție frățească drept un omagiu adus tuturor celor ce au luptat și s-au jertfit în lupta cu cel mai cumplit dușman al omenirii, fascismul german.

Urăm de pe acum succes acestei competiții prietenești.

Fiți bineveniți, dragi prieteni cehoslovaci, în Capitala patriei noastre, unde filateliștii vă primesc cu sinceră prietenie și cu admirație pentru contribuția voastră la propășirea filateliei.

Gen. col. rez. Constantin SMIRNOV
Președintele Asociației Filateliștilor din R. S. România

L'EXPOSITION BILATÉRALE

(Continuation de la page 3)

vieille date des deux associations, de manifester aussi de cette manière l'amitié dont elles sont liées. Et puisque nous sommes dans l'année de l'historique anniversaire de la Victoire, nous considérons cette exposition fraternelle comme un hommage pour tous ceux qui ont lutté et se sont sacrifiés dans le combat contre le plus acharné ennemi de l'humanité, le fascisme allemand.

Nous souhaitons des maintenant plein succès à cette compétition amicale.

Soyes les bienvenus, chers amis tchécoslovaques, dans la Capitale de notre Patrie, où les philatélistes vous accuillent avec une sincere amitié et avec admiration pour votre contribution au progrès de la philatélie.

Gen. col. e. r. Constantin SMIRNOV
Président de l'Association des philatélistes de la République Socialiste de Roumanie

Filatelia 1976, XXV, nr. 5 (241)

ȘTAMPILE DIN ANII 1945—1947

În ștampilografia filatelică postbelică, perioada anilor 1945—1947 formează un capitol deosebit de interesant, despre care se poate afirma că este încă insuficient cunoscut.

În acei ani ai revoluției populare se foloseau cele mai variate mijloace de propagandă. Printre acestea se aflau ștampilele mecanice publicitare și ștampile de propagandă, aplicate manual pe corespondență, pentru a mobiliza masele la lupta forțelor democratice, în frunte cu Partidul Comunist Român. Aceste forțe aveau de înfruntat moștenirea unui trecut plin de vicisitudini,

aveau de luptat cu reacțiunea care, conștientă că își duce ultima sa bătălie, era tot mai înrăită. Trebuia, de asemenea, să se facă față greutăților economice provocate de urmările războiului și de calamități naturale.

Fără a avea încă posibilitatea de a inventaria tot patrimoniul nostru marcofil legat de această perioadă, se pot prezenta de pe acum o seamă de ștampile interesante, folosite nu numai în Capitală, ci și în provincie.

Dintre ștampilele care reflectă mobilizarea organizațiilor de masă pentru apărarea democrației și pentru con-

solidarea puterii populare citām:

— Ștampile publicitare mecanice aplicate la București, purtînd inscripția:

„TRĂIASCĂ CEL DE-AL II-LEA CONGRES AL SINDICATELOR LIBERE DIN ROMÂNIA", sau „CONGRESUL NAȚIONAL AL TINERETULUI DEMOCRAT DIN ROMÂNIA — 10—16 AUGUST 1946".

— Ștampila bilingvă aplicată la Oradea „21—28 MARTIE SĂPTĂMÎNA INTERNAȚIONALĂ A TINERETULUI — MARCIUS 21—28 NEMZETKOZI IFJUSAGI HET".

Cercetările în acest domeniu sînt abia la început, fiind certă existența altor ștampile cu subiecte similare.

În timpul secetei din anul 1946, forțele democratice au folosit și ștampilele poștale ca mijloc de agitație pentru a mobiliza masele populare în acțiunea pentru învingere a calamității naturale. Din această perioadă cunoaștem ștampile publicitare mecanice aplicate la București, cu inscripția: „SUSȚINEȚI CAMPANIA PENTRU AJUTORAREA REGIUNILOR BÎNTUITE DE SECETĂ".

Din anul 1947, datează următoarele ștampile:

„FACEȚI-VĂ DATORIA! CONTRIBUIȚI LA COLECTA DIN MARTIE 1947 A COMITETULUI DE AJUTORARE A REGIUNILOR SECETOASE — CARS".

— „NICI O PALMĂ DE PĂMÎNT NEÎNSĂMÎNȚATĂ".

— „FRAȚI DE SUFERINȚĂ DIN REGIUNILE ÎNSECETATE AȘTEAPTĂ AJUTORUL NOSTRU. DEPUNEȚI LA CONT CEC NR. 900".

— „AJUTAȚI REGIUNILE LOVITE DE SECETĂ".

„DEPUNEȚI LA CONT CEC NR. 900".

Aceste apeluri, adresate — în multe milioane de exemplare — răspîndite în cele mai îndepărtate colțuri ale țării, au contribuit, și ele, la alinarea suferințelor în regiunile bîntuite de secetă.

În anii de după război, o problemă majoră a fost lupta împotriva sabotajului economic practicat de elementele burghezo-moșierești, reacționare, de indivizi decăzuți, dornici să se îmbogățească pe spinarea maselor populare secătuite, sărăcite în urma războiului. O formă a acestei specule a fost creșterea continuă a prețurilor. Chemarea înscrisă pe o ștampilă „NICI UN BAN PESTE PREȚUL OFICIAL" evocă atmosfera încărcată de pe vremea aceea.

Deosebit de interesant este materialul publicitar legat de campania electorală din anul 1946, alegeri care au avut o însemnătate hotărîtoare pentru toată perioada de transformări revoluționare care le-au urmat. Miza acestor alegeri pentru destinele națiunii române se reflectă și în chemările ștampilelor publicitare larg folosite atît în București cît și în unele orașe din provincie.

Cea mai cunoscută și reprezentativă ștampilă publicitară de acest tip, mecanică și figurativă, a fost aplicată pe toată lățimea plicului. Alături de prima ștampilă de loc și dată, purta inscripția „SEMNUL BLOCULUI PARTIDELOR DEMOCRATE", iar după o a doua ștampilă de loc și dată, semnul electoral „Soarele" — chemarea „VOTAȚI SOARELE". În legătură cu această ștampilă trebuie precizat că ea a fost aplicată îndeosebi cu tuș roșu, dar că totodată a fost folosit și tuș negru.

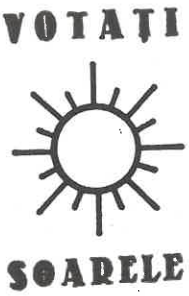

O ștampilă de mînă figurativă foarte mult folosită purta în centru un soare, în partea de sus cuvîntul „VOTAȚI", iar jos cuvîntul: „SOARELE". La București, această ștampilă avea forma unui dreptunghi vertical. În schimb, la Oradea, de pildă, ștampila (compusă din aceleași elemente) era mai lată și mai scurtă: 32x47 mm.

O altă ștampilă manuală folosită la București, avea dimensiunile 55 pe 22 mm. și poartă într-un chenar textul „TRĂIASCĂ VICTORIA BLOCULUI PARTIDELOR DEMOCRATICE ÎN ALEGERI". Această ștampilă este cunoscută pînă în prezent numai cu tuș negru.

În ultimul timp au fost identificate (tot în legătură cu campania electorală din anul 1946) și două ștampile de mînă bilingve. Cea folosită la Satu-Mare este un cerc simplu, fără chenar, avînd în interior, ca element grafic, un soare. Textul care compune cercul este

„TRĂIASCĂ VICTORIA ÎN ALEGERI A B.P.D.-ULUI!" — „ELJEN A D.P.B. GYOZELME A VALASZTASOKON!" Ștampila are un diametru de 32 mm. A doua ștampilă, aplicată la Oradea cu tuș negru, are forma unui dreptunghi alungit (de 80x22 mm) în care textul este flancat la dreapta și la stînga de cîte un soare. Ștampila poartă inscripția „TRĂIASCĂ LUPTA TINERETULUI PENTRU VICTORIA B.P.D.-ULUI ÎN ALEGERI!" — „ELJEN AZ IFJUSÁG HARCA A, D.P.B. VIALASZTASI GYÖZELMÉÉRT!".

Cele de mai sus ridică cîteva probleme legate de practica filatelică. Prima și cea mai importantă este le-

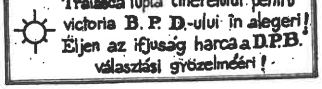

gată de ștampilele manuale din perioada respectivă. Aceste ștampile publicitare au oare un statut filatelic sau nu? După părerea autorului, da, întrucît ele au fost aplicate în rețeaua poștală, de oficii poștale, într-un timp limitat, fiind apoi scoase din uz, în baza unei decizii poștale centrale sau locale.

Acestor piese filatelice interesante (azi tot mai greu de găsit) le revine un loc în filatelia tematică românească angajată, la capitolul „Cucerirea puterii politice și economice de către forțele democratice, sub conducerea Partidului Comunist Român". Montarea în exponate a acestor piese se poate face — eventual — și cu sistemul „fereastră", ținînd seama că prezența lor pe spatele plicurilor sau a cărților poștale constituie o excepție.

Catalogarea ștampilelor de mînă nu se poate face în același capitol ca și acela al ștampilelor publicitare mecanice obișnuite (în care ștampila poștală de loc și dată constituie un element component). Propunem deci, ca ele să formeze obiectul unui capitol separat în marcofilia românească.

(Continuare în pag. 5)

Alexandr Egorovici Korniuhin „POD PARUSAMI FILATELII" (Sub pînzele corăbiei filateliei) Ed. W.O.F., „Swiazi" Moscova, 1, 1975 ; 96 pag.; tiraj 40 000 ex. Preț 19 kop.

Asociația unională a filateliștilor din U.R.S.S. publică în fiecare an cîteva lucrări de popularizare și propagandă filatelică, destinate maselor largi ale colecționarilor de diferite vîrste, dar în special începătorilor și tineretului.

Lucrarea „Sub pînzele corăbiei filateliei" este destinată în special tinerilor filateliști începători, dar se citește cu interes și de către cei mai avansați.

Autorul cărții începe descrierea pasionatei călătorii prin „țara filateliei", printr-o succintă evocare a principalelor etape ale istoriei poștelor, ne conduce prin sălile Muzeului central de poștă, telecomunicații și filatelie „A. S. Popov", din Leningrad și ne face cunoștință cu modul de lucru al pictorilor machetori de mărci poștale, cu fazele de realizare ale mărcilor poștale în imprimeriile de timbre.

După o expunere a începuturilor filateliei în U.R.S.S. în anii grei de după războiul mondial, autorul descrie fazele de dezvoltare pînă la puternica organizație din zilele noastre. Lucrarea continuă cu cîteva capitole de filatelie tematică în care se dau îndrumări asupra modului de alcătuire a unor astfel de colecții.

Un capitol ne descrie istoria celor cîteva plicuri din corespondența personală a lui V. I. Lenin, trimise din emigrație în patrie între anii 1890—1900, plicuri trecute prin poștă și care se păstrează în arhivele Comitetului Central al P.C.U.S.

Scrisă într-un ritm alert și atractiv, lucrarea constituie un îndemn, pentru tinerii cititori să întreprindă, prin intermediul filateliei, instructive călătorii în lumea largă.

Ing. Sandu BULAT

ȘTAMPILE DIN ANII 1945—1947

(Urmare din pag. 4)

Deocamdată ne aflăm în faza de depistare și de inventariere a acestui tip de ștampile, acțiune care trebuie desfășurată cît mai repede posibil, trecerea timpului acționînd net defavorabil în posibilitatea de a le găsi și a le cunoaște. Să nu uităm — pe de altă parte — că asemenea piese filatelice scapă adeseori atenției majorității posesorilor lor.

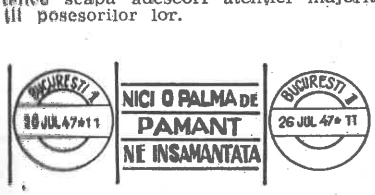

Iată o atenționare, mai bine-zis un apel către filateliștii din țară. Dacă ștampilele din Capitală, din perioada istorică despre care ne ocupăm sînt ele de cît cunoscute, cele din provincie nu sînt aproape deloc cunoscute. Să cercetăm — deci — arhivele familiale din perioada acelor ani fierbinți și vom avea putința satisfacția de a contribui la identificarea acestor piese pînă în prezent necunoscute ale patrimoniului nostru filatelic din perioada Revoluției noastre popular-democratice.

Iosif MICU
(A.I.J.P.)

LITERATURĂ FILATELICĂ

Checkmate (Șah mat) : Partea I (1923—1968) ; Partes II (1969—1975), — Preț 40 coroane suedeze.

În editura Clubului academic al jucătorilor de șah din Uppsala-Suedia (Akademiska Schackluben) a apărut — sub îngrijirea lui James Sutcliffe (Marea Britanie) și Hans Ulfstromer (Gangstiger nr. 16 ; 781 000 Borlange-Suedia) — într-o primă ediție xerografiată, în limba engleză, cu o scurtă introducere explicativă și în limba germană, lucrarea „Checkmate" („Șah-mat"), un catalog avînd ca temă filatelică mărcile, ștampilele și întregurile poștale emise cu prilejul competițiilor de șah din întreaga lume.

Lucrarea, cuprinzînd două părți, totalizează 92 pagini și este împărțită în trei capitole din care primul și cel mai important este dedicat mărcilor, ștampilelor și întregurilor poștale, de la primele începuturi (1923) și pînă la data tipăririi catalogului (noiembrie 1975). Capitolul II redă ștampile de mașini de francare particulare prevăzute cu figuri, desene sau texte legate de tema șah, iar ultimul capitol prezintă unele mărci poștale cu subiect adiacent șahului.

O bogată ilustrație a mărcilor, obliterărilor și întregurilor poștale cu această temă, redate în condiții optime, înlesnește înțelegerea textului.

Lucrarea mai cuprinde scurte date cu privire la obliterările speciale legate de congresele F.I.D.E. (Federația Internațională de Șah), de olimpiadele de șah feminine, masculine, studențești și de tineret, de turneele zonale, interzonale, precum și cu referire la candidații titlului pentru obținerea primului loc în lume, și altele.

O listă pe țări, însoțind catalogul, indică iubitorii acestei deosebite pasiuni filatelice și pe cei ce doresc să aibă relații de schimb în acest domeniu, pentru întregirea colecțiilor lor. Un capitol cuprinzînd bibliografia celor mai mari jucători de șah din lume, încheie volumul.

Stilul clar și riguros, însoțit de o expunere logică în prezentarea întregului material filatelic, este un prețios ajutor nu numai pentru completarea colecțiilor cu această temă, ci și pentru toți cercetătorii acestui plăcut domeniu de colecționare.

SCHACH-SONDERSTEMPEL (ȘAH-ȘTAMPILE SPECIALE), 1923—1975 de František Paroulek-(ul Husova nr. 144 : 290.01 Podebrady, C.S.S.R.). Preț 5 D.M.

Recent, a apărut, sub formă xerografiată, în limba germană a treia ediție a Catalogului ștampilelor speciale emise cu prilejul competițiilor de șah din toată lumea.

În cele 60 pagini, autorul redă un număr de peste 560 ștampile emise cu prilejul competițiilor de șah din toată lumea, începînd de la prima ștampilă cu această temă aplicată pe corespondența din Germania din cursul anului 1923 și pînă la 1.I.1975.

Cercetătorii și filateliștii acestui domeniu de colecționare vor găsi în această lucrare, pe lîngă ștampile necunoscute și ultimele noutăți ale acestei teme.

Lucrarea, care se adresează în special filateliștilor tematicieni, poate sta la baza colecțiilor cu motive de „Șah" și constituie un prețios ajutor în completarea colecțiilor.

Ing. M. P.

Despre ce povestesc mărcile — Editura Molodaya Gvardja — Moscova.

Necesitatea popularizării filateliei și apariția continuă de noi și noi contingente de prieteni ai mărcilor poștale pune pe primul plan problema existenței literaturii de orientare și îndrumare filatelică. Pentru a răspunde acestei nevoi, editura „Molodaja Gvardja" (Tînăra gardă) din Moscova a tipărit broșura „Despre ce povestesc mărcile poștale".

Broșura ilustrată cu numeroase reproducții de mărci în policromie, tratează într-o formă accesibilă și atrăgătoare diversele noțiuni ale A.B.C.-ului filatelic.

Broșura include și relatări scurte din domeniul istoriei și colecționării mărcilor poștale, din care cititorul de rînd și chiar cel avizat, află multe curiozități.

Tipărită într-un tiraj de masă — 100 000 de exemplare — broșura aduce o contribuție importantă la propagarea filateliei, la documentarea cititorilor cu cunoștințe de bază despre o pasiune, care an de an, cucerește un număr tot mai mare de aderenți. (A.S.).

EXPOZIȚIA REPUBLICANĂ DE MAXIMAFILIE

În preajma Congresului educației politice și culturii socialiste, Ploieștiul a găzduit cea mai importantă confruntare a colecționarilor de ilustrate maxime.

Expoziția republicană de maximafilie s-a bucurat de un succes deosebit, a constituit un veritabil moment cultural în orașul petroliștilor. Zecile de exponate prezentate de colecționari din toată țara au atras mii și mii de vizitatori, mulți dintre aceștia luînd prima oară contact cu plăcutul și instructivul domeniu de colecționare pe care îl reprezintă maximafilia. De altfel, opiniile vizitatorilor expoziției au fost unanime în a aprecia roadele strădaniilor colecționarilor, în

relevarea rolului instructiv-educativ al manifestării respective. S-a reliefat cu pregnanță caracterul angajat pe care îl poate avea o manifestare filatelică, s-a realizat încă un succes pe care filateliștii îl dedică importantului eveniment din viața poporului, a țării noastre, aniversarea Centenarului independenței de stat.

Reproducem, mai sus, ștampila cu caracter publicitar-propagandistic, folosită pentru obliterarea corespondenței și informăm cititorii că vom reveni mai pe larg asupra manifestării respective. (A. Cr.)

Filatelia 1976, XXV, nr. 7 (293).

CURIOZITĂȚI FILATELICE

DEFECTE DE IMPRIMARE LA UNELE MĂRCI POȘTALE ROMÂNEȘTI DIN PERIOADA 1953—1965

Semnalăm, în rîndurile care urmează, cîteva impresiuni defectuoase constatate la unele mărci românești din perioada 1953/1965 : exemplare cu culori lipsă, mărci pe care apar unele detalii în plus sau chiar mărci sau mai bine-zis, spații din coală corespunzînd unor mărci) total neimprimate.

Toate exemplarele de felul celor enunțate provin din defecțiuni întîmplătoare în procesul de imprimare, defecțiuni explicabile la tirajele mari ale emisiunilor noastre.

De fapt, acestea sînt rebuturi care

Figurile 2 și 3

în nici un caz nu ar fi trebuit să ajungă în circuitul filatelic. Totuși ele sînt căutate de către filateliștii care doresc să includă în colecțiile lor astfel de curiozități :

A. Mărci la care lipsește o culoare.

Marca nr. 2512 CMR-1974 din seria „Campionatele Europene de Tir" 1965, există și cu culoarea albăstruie lipsă. Cum aceasta formează fondul pe o suprafață destul de întinsă, lipsa ei de pe marcă face o impresie deosebită.

Exemplarele pe care le posed sînt toate ștampilate de complezență cu o ștampilă „BRAȘOV-CARTARE" putîndu-se reconstitui și data 15.6.1965 (seria a apărut la 24.4.1965).

Marca nr. 1702, 55 bani, din seria „Ștefan cel Mare", apare și neimprimată parțial. Fotografia permite să se vadă procesul prin care marca a putut apărea astfel. Pe fața opusă a porțiunii suplimentare din dreapta este imprimată porțiunea care lipsește din marca propriu-zisă.

Personal consider asemenea mărci drept „curiozități", încadrîndu-le în această secțiune din colecția specializată ROMÂNIA.

Noțiunea de „marcă total neimprimată" pare mai mult o glumă filatelică, totuși...

În ilustrație prezint marca nr. 1567, 3 bani albastru deschis, din seria „Uzuale" 1955, în pereche cu o marcă total neimprimată. Continuitatea filigranului constituie și ea o dovadă în plus a autenticității acestei perechi.

În altă ilustrație este prezentat un colț de coală al mărcii nr. 1966, 1,55 lei, verde închis, din „Uzuale"-1960. Fragmentul conține o marcă normală, 3 mărci neimprimate parțial și o marcă „total neimprimată".

Marca nr. 2563 CMR-1975, valoarea de 5 lei din seria „Cosmonautica II" 1965, are lipsă culoarea gri care acoperă satelitul.

B. Mărci cu detalii în plus

În revista Filatelia nr. 4/1974 a fost prezentată o asemenea varietate la marca de 30 bani „JOCURILE OLIMPICE TOKIO" unde cercurile olimpice galbene și albastre au fost trase de două ori.

La marca nr. 1570 valoarea de 20 bani roz din seria „Uzuale"-1975, fondul mărcii ar trebui să fie alb. Se cunosc — totuși — exemplare la care fondul este acoperit cu o rețea de hașuri (oblice de la stînga la dreapta) care fiind adesea întrerupte dau impresia unui burelaj.

E greu de spus cum s-a ajuns la o asemenea varietate și cîte asemenea coli au fost imprimate. Cert este că am mai întîlnit asemenea exemplare, din care două efectiv circulate.

C. Mărci neimprimate parțial

Acestea apar de regulă ca urmare a unor imperfecțiuni ale hîrtiei, în special prin îndoituri la colțurile coalei. Fiecare asemenea exemplar este oarecum un unicat în felul său. Urmare a acestui fapt asemenea mărci sînt considerate „rebuturi" și cel puțin la noi în țară sînt total desconsiderate filatelic.

Aprecierea poate fi pusă sub semnul întrebării atunci cînd o asemenea marcă a servit efectiv pentru o trimitere poștală așa cum este cazul mărcii nr. 1496 CMPR 1974 din seria „Arta Populară Românească 1953".

În ceea ce privește apariția unor asemenea varietăți fenomenul nu este specific țării noastre, el întîlnindu-se, cu aceleași probleme, în multe țări cu vechi tradiții filatelice.

Dr. ing. Marcel ȘAPIRA

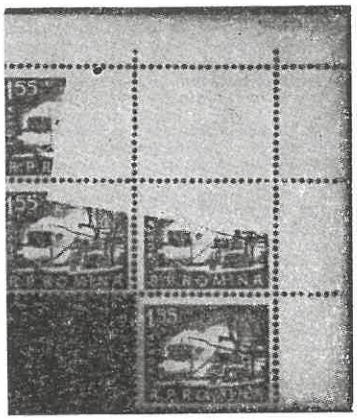

Fig. 4

NOTA RED. Comunicarea nu are scopul de a atribui o valoare filatelică unor piese care — în fond — nu sînt decît rebuturi de fabricație, ci numai de a semnala unele curiozități de tipar. De altfel, cine s-ar interesa, totuși, de astfel de piese, ar trebui să verifice atent dacă nu se află în fața unor exemplare trucate (mai ales cînd este vorba de culori lipsă), ce ar putea fi rezultatul unor manipulări chimice.

(*Urmare din pag. 4*)

nată și pe ștampilă — a fost aplicată o ștampilă ocazională poștală. Plicurile purtînd asemenea ștampile sînt rare și mult căutate în filatelia sportivă.

Tot la capitolul „Olimpiada jubiliară de la München", trebuie să amintim și cele două întreguri poștale românești, ambele cu marcă fixă, tip stema R.S.R., de 55 bani. Unul din întreguri (de culoare brun și auriu) reprezintă doi pugiliști și o medalie olimpică, iar al doilea, de culoare albastră și aurie, reprezintă un canoist în acțiune și o medalie olimpică.

1974 a fost anul jubiliar al sportului olimpic din România. Cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la fondarea Comitetului Olimpic Român, Poșta Română a emis o frumoasă marcă de 2 lei, care reprezintă o celebră sculptură antică „Discobolul" lui Miron.

Cu prilejul acelui eveniment, au fost puse în circulație patru întreguri poștale (cu marcă fixă de 55 de bani, tip stema R.S.R., de culoare albastră). Primul poartă o ilustrație de factură antică și legenda „2750 de ani de la primele jocuri olimpice antice". Al doilea reprezintă, stilizat, emblema CIO și milesimele 1948—1974; legendă: „80 de ani de la fondarea Comitetului Internațional Olimpic". Al treilea plic reprezintă în imagine două gimnaste susținînd cele cinci inele olimpice peste care apar cuvîntul „România", tricolorul românesc și milesimele „1914—1974" ; legenda : „60 de ani de la fondarea Comitetului Olimpic Român". Al patrulea plic, reprezintă un rugbist cu mingea, inelele olimpice și milesimele „1924—1974". Legendă : 50 de ani de la participarea sportivilor români la Jocurile Olimpice".

În final, cîteva cuvinte despre modul de valorificare în colecții a materialului filatelic cu subiect „Olimpiade".

Cu ani în urmă, la prima expoziție republicană de filatelie tematică românească, de la Brașov, am avut prilejul de a vedea reușite exponate de subiect, „Olimpiade", alcătuite cu mult gust în ordine strict conologică, folosind numai material românesc.

Astăzi exigențele — în mod cu totul justificat — sînt mai mari. Dispunem însă de suficient material filatelic românesc pentru a ne dispune astfel de piese pe ramuri și probe sportive (inclusiv ilustrarea filatelică cu medaliile obținute de olimpicii români). Ideea ar putea să pară îndrăzneață, însă ea corespunde exigențelor și posibilităților actuale ale filateliei noastre. Acest mod de alcătuire a colecțiilor „olimpice" poate fi și mai eficient dacă se va îmbogăți colecția cu „corespondențe olimpice", „zboruri speciale olimpice" și alte piese direct legate de temă sau de subiect.

Iosif MICU
A.I.J.P.

DIE BRIEFMARKE

VIENA

POŞTA AUSTRIACĂ în Turcia formează obiectul unui studiu publicat în revistă.

Articolul cuprinde o serie de date interesante cu privire la rutele poştale din Austria spre Turcia (unele dintre acestea trecînd pe teritoriul Ţărilor Române). Deşi nu sînt inedite, prezintă interes informaţiile despre punctele de trecere — la graniţă — cu atît mai mult cu atît acestea erau dotate şi cu staţii de purificare a corespondenţelor în vederea prevenirii şi combaterii epidemiilor.

Ambele coperte ale numărului respectiv din revistă reproduc o hartă a rutelor poştale, a punctelor de graniţă şi a staţiilor de carantină.

Филателен преглед

SOFIA

ÎN CINSTEA celui de-al unsprezecelea Congres al Partidului Comunist Bulgar, a fost pusă în circulaţie o serie formată din trei mărci (25 şi 13 st.), purtînd desene simbolice. Emisiunea a fost completată cu o coliţă purtînd o marcă pe care apare chipul marelui luptător revoluţionar, Gheorghi Dimitrov (Valoarea nominală a acestei colite a fost de 50 st.).

Revista filatelică bulgară a dedicat Congresului un articol, în care sînt trecute în revistă toate emisiunile poştale bulgare, realizate cu ocazia precedentelor congrese ale P.C.B.

STAMP MONTHLY

LONDRA

APARIŢIA, în Noua Zeelandă, a unei atractive serii prezentînd nu mai puţin de nouă specii diferite de trandafiri, a atras din nou atenţia asupra acestei subramuri a marii teme „Flora".

Trandafirii se numără, fără îndoială, printre florile care se bucură de cel mai mare număr de prieteni, de la gospodina care are în grădină cîte un trandafir cătărător pînă la cultivatorii care se străduiesc să realizeze — cu răbdare şi migală — cîte o nouă varianţă.

Numărul de mărci înfăţişînd trandafiri este destul de mare, încît depăşeşte limitele unui echilibru proporţional, într-o colecţie generală cu tema „Flora". De aceea, nu sînt puţini cei care s-au orientat spre constituirea unor colecţii limitate la trandafiri.

Revista „Stamp Monthly" publică — sub semnătura lui James Wilson — un amplu articol cu titlul „Roze pe mărci", în care sînt enumerate şi reproduse multe dintre emisiunile din acest domeniu.

Suita încheindu-se cu sugestivul desen al emisiunii Naţiunilor Unite, dedicată operaţiunilor O.N.U. pentru menţinerea păcii. Desen în care un trandafir creşte dintr-o sîrmă ghimpată: simbol duios al păcii care învinge războiul.

Filatelista

VARŞOVIA

CORESPONDENŢA internaţilor din lagărele de concentrare naziste constituie — în colecţiile de istorie poştală a celui de-al doilea război mondial — un capitol cu o puternică putere de evocare a acestor adevărate oficii ale nedreptăţii, ale suferinţei şi ale morţii.

Revista poloneză a publicat, în nr. 7/1976 un articol în care sînt prezentate două cărţi poştale expediate dintr-unul din lagărele de concentrare aflate sub paza şi administraţia unităţilor „S.S.".

Astfel, cum se poate releva din cartea poştală reprodusă, aceasta purta — imprimată — indicaţia că plata taxelor poştale urma a se face de destinatar (cu creionul era indicată şi taxa de încasat). O ştampilă menţiona, de asemenea „Nachgebühr" (plata participată), altul era semnul de control al Cenzorului (Post prufer 1); cartea poştală

purta, în fine, ştampila de loc şi dată (LUBLIN). Pe cea de-a doua carte poştală reprodusă în articol, a fost aplicată şi o ştampilă a Crucii Roşii poloneze, indicînd la cîte zile se putea preda şi primi corespondenţa pentru deţinuţii care erau folosiţi la munci grele, pentru înarmare (D.A.W. — Deutsche Ausrustungswerke).

Fiecare piesă de acest fel constituie un adevărat document de istorie poştală, fiecare îşi are povestea proprie, fiecare evocă pregnant clipe de grea cumpănă dintr-un trecut încă apropiat.

INFORMACION DE FILATELIA E HISTORIA POSTAL

MADRID

BULETINUL Federaţiei societăţilor filatelice spaniole publică un interesant articol cu privire la un aspect care — multă vreme — a intrigat pe filateliştii: şi anume, care este supratiparul cel mai vechi.

Încă din anul 1909, această problemă a format obiectul unor discuţii şi cercetări, care ajunseseră la concluzia că data cea mai veche revenea supratiparului „Y ½" din Antilele spaniole 15 noiembrie 1855.

Nu mult după aceea, locul I a fost revendicat pentru supratiparul semicircular FOUR PENCE, de pe o marcă verde „Mauritius" — din 1854 — de tipul

„Britania" (Yvert nr. 11). Acest supratipar nu modifica valoarea nominală a mărcii de bază care nu purta nici o indicaţie de valoare (o marcă de 1 ş. verde, a apărut abia mai tîrziu).

Din nou nu a trecut prea multă vreme, şi o notă în revista „L'Echo de la Timbrologie" a revendicat locul de „decan" al supratiparelor, pentru marca de 13 c. din Havai (Yv. nr. 6 b), din 1853. De astă dată s-au ridicat obiecţiuni, întrucît modificarea valorii (din 13 în 5 c) nu a fost realizată printr-un procedeu tipografic, ci de mînă. Cu alte cuvinte, mai corect ar fi fost să se vorbească, în acest caz, de o „suprascriere" şi nu de un „supratipar".

Punctul terminus al acestor investigaţii retrospective pare a fi fost constituit de un supratipar cu cifra 2, pe o figurină cu valoarea de 3 centi, din emisiunea a doua, locală, din Greig City, purtînd efigia lui Washington şi inscripţia „United States /City Post" care a circulat din 1843 pînă în 1851.

Dar şi de astă dată a fost ridicată o obiecţiune, în sensul că, spre deosebire de alte emisiuni ale „Căpitanilor de poştă" din S.U.A. (aşa-zisele „Carriers") cele din Greig City nu au fost obliterate poştal. Ca atare, ele nu ar avea decît un statut poştal discutabil. Dat fiind însă că pe figurinele pe care a fost aplicat supratiparul cu cifra 2, figura menţiunea „United States City Dispatch Post", autorul articolului (publicat cu atîţi ani în urmă în l',,Echo de la Timbrologie") era de părere că li se cuvine recunoaşterea caracterului oficial. Prin urmare, supratiparul respectiv ar avea dreptul la primatul de vechime.

Această lungă discuţie nu poate fi încheiată, fără a aminti de supratiparul „25 c, aplicat în 1850 pe marca franceză tip „Ceres" de 20 c., albastră (Yv. 8 c.) Caracterul oficial al acestui supratipar nu a fost contestat. Dar şi aci, se obiectează că — în fond — marca ar fi mai curînd un eseu, dat fiind că exemplarele cu supratipar nu au ajuns niciodată în circulaţie.

Precum se vede, la prima vedere s-ar putea spune că o simplă răsfoire a cataloagelor ar fi suficientă pentru a stabili care a fost „cel dintîi supratipar". Dar la o cercetare mai atentă, iată că răspunsul nu mai este chiar atît de simplu.

Filatelia 1975, xxiv, nr. 11 (235).

STUDII

EMISIUNEA „MARINA — 1961"

Tema „Marină" s-a bucurat întotdeauna la filateliștii români de popularitate, iar emiterea seriei din anul 1961 a fost considerată ca o continuare a unei tradiții : aceasta a fost cea de a patra serie cu subiectt marin emisă de poșta română. Emisiunea s-a bucurat de un real succes, mai ales datorită faptului că ne-a prezentat unități ale flotei noastre navale civile, intrată încă de pe atunci în plină ascensiune. Pe de altă parte emisiunea a reflectat potențialul industriei noastre constructoare de nave, care a prefigurat succesele prezentului, cînd flota noastră navală civilă a depășit un milion de tone.

Emisiunea redă, pe valoarea de 20 de bani, cargoul „Galați", construit la șan-

Fig. 1

tierele navale Galați ; pe cea de 40 de bani, nava fluvială pentru călători „Oltenița" construită pentru cursele dintre Sulina și Viena ; pe marca de 55 de bani, hidrobuzul „Tomis", vas de pasageri pentru curse pe litorolul Mării Negre, construit la șanterele navale Oltenița. Valoarea de 1 leu prezintă cabotierul „Arad", de 1 100 tone, pentru transportul de mărfuri în Orientul Apropiat, construit la șantierele navale de la Turnu Severin ; pe marca de 1,55 lei apare remorcherul „N. Cristea" de 1 000 HP, pentru remorcarea șlepurilor pe Dunăre, construit la șantierele navale din Oltenița ; în final valoarea de 1,75 lei redă cargoul „Dobrogea" de

Fig. 2

10 000 t. Aceste imagini pot constitui file într-o mini-enciclopedie filatelică despre dezvoltarea construcțiilor noastre navale.

Tirajul emisiunii a fost de trei milioane serii complete. După satisfacerea abonamentelor și a nevoilor limitate ale comerțului filatelic — întreaga cantitate a fost pusă în circulație și folosită pentru francare la toate oficiile P.T.T.R. din țară. Este deci cu totul firesc că tirajul a fost epuizat seria fiind considerată în prezent ca una dintre emisiunile „bune" ale perioadei respective. Și în acest caz s-a adeverit un fapt arhicunoscut de filateliști și anume, că utilizarea poștală masivă constituie un element important în determinarea gradului de apreciere a unei emisiuni.

Seria a fost machetată de pictorul Dumitru Știubei și a apărut la data de 25 aprilie 1961. Mărcile au dimensiunea de 42—22 mm dar unele mici abateri în plus sau minus, pînă la 1—2 mm sînt frecvente. Mărcile au fost tipărite în patru culori de bază, pe hîrtie cretată fără filigran, dantelura fiind de $14^1/_2$: $13^1/_2$.

HÎRTIE ȘI DANTELURĂ

Cîteva referiri la hîrtie și dantelură : Se cunosc exemplare tipărite pe o hîrtie subțire precum și altele pe hîrtie mai groasă pînă la semicarton. De asemenea se pot întîlni piese (rare) pe un fel de hîrtie ripsată. Și în ce privește dantelura, acel $14^1/_2$ — $13^1/_2$ indicat prin cataloage nu întotdeauna corespunde $14^1/_2$ — $13^1/_2$, Odontometrul indicînd uneori abateri între $^1/_4$ și $3^3/_4$ mm. Gruparea după dantelură după aceste oscilații de dantelură își găsește justificarea într-o colecție specializată. Trebuie reținut că ne putem întîlni și cu filigranul „X" (o linie orizontală mai mult sau mai puțin vizibilă).

ERORI

La această emisiune (ca și la altele din perioada respectivă) intervin în desen unele abateri de la **marca tip**, dintre care o parte își pot avea locul nu numai într-o colecție de studiu ci chiar și în colecțiile generale românești precum și în colecțiile după subiect.

În primul rînd trebuie amintite cele două erori majore, care la timpul lor au făcut mare senzație în rîndul colecționarilor de mărci românești contemporane intervenite la valorile de 20 de bani și de 1,75 lei. Caracteristicile lor sînt următoarele :

La marca de **20 de bani** catargele și partea de jos a vasului, în loc de a fi de culoare portocalie sînt de culoare galbenă ; culoarea ultramarin este mai mult un albastru închis, iar fundalul în loc de azur, este de un albastru deschis.

La marca de 1,75 lei : cea mai importantă abatere de la marca tip este culoarea catargelor și partea de jos a vaslui (galbene în loc de portocalii). Menționam că și culoarea corpului vasului bate mai mult în galben decît la marca tip. În schimb la fundal nu se observă nici o abatere de culoare.

Prima eroare pare a proveni din faza probelor de culori, din procesul tipografic, din care una sau mai multe coli au ajuns în circuitul filatelic. Cîte o coală de 20 de bani și 1,75 lei au fost puse în vînzare — la fostul magazin filatelic din București, Bd. N. Bălcescu ; în ceea ce privește valoarea de 1,75 lei, dispunînd de un colț de coală cu inscripție s-a putut stabili cert că aici a fost omisă tipărirea culorii portocalii.

Cele de mai sus constituind varietăți filatelice interesante, la timpul său s-a discutat mult în jurul lor, precum și despre modul în care s-au putut „naște" și intra în circuit filatelic. Am subliniat „circuit filatelic", deoarece pînă în prezent nu se cunosc asemenea exemplare pe plicuri circulate și nici în stare ștampilată, desprinse de pe plic. Nu este — deci — exclus să fi existat numai cîte o singură coală din aceste erori care s-au vîndut (precum am arătat mai sus) la magazinul filatelic amintit.

VARIANTE DE TIPAR.

Avîndu-se în vedere tirajele mari și condițiile de tipar în policromie din anii de la începutul deceniului al șaptelea, micile abateri de la marca tip, așa cum am mai menționat au fost numeroase. Cadrul nu ne permite însă să amintim aici decît pe cele mai importante, reținînd numai ceea ce pare mai interesant, mai accesibil (lăsînd — firește — loc și pentru noi „descoperiri", în continuare). Astfel :

La marca de 20 de bani semnalăm : Bucla literii „P" din cuvîntul „POȘTA" în loc de a fi normală, apare „plină" ; din cuvîntul „CARGOU" înscris în negativ în desen, se vede numai partea de jos ; „A" din cuvîntul „ROMÂNIA" prezintă o linie întreruptă la „piciorul" sting.

Marca de 40 de bani : în urma deplasării culorii negre, ancora apare dublată ; după inițialele machetatorului lipsește punctul ; al doilea catarg este

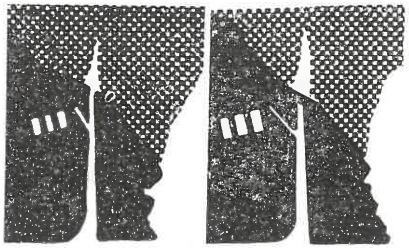

Fig. 3 și 4

întrerupt de o linie închisă ; culoarea verde-închis deplasată în sus, spre cadrul alb în care este înscrisă valoarea.

Marca de 55 de bani : Cele trei ferestre din față sînt de culoare cu totul deschisă ; cuvîntul „BANI" este lipsit de cadru ; inițialele machetatorului au trăsăturile dublate, fără punct după inițialele machetatorului : **tipar dublat.**

O interesantă varietate la valoarea de 1 leu este litera „L" din cuvîntul „LEU", rotunjită la colț. La această

Fig. 5, 6 și 7

valoare se cunosc trei tipuri de ancore : cu semicerc la stînga, cu semicerc întrerupt și fără semicerc. Pe cabina de comandă, pe lîngă linia roz (catarg), apare o linie albă lată ; puncte de culoare roz-aprins în loc de roz ; cifra „1" cu vîrf mai subțire și mai gros. De reținut și faptul că există mărci cu tipar dublant.

La marca de 1,55 lei semnalăm următoarele diferențieri : Bucla literii „R" din „RP", ruptă în partea de sus ; ci-

Fig. 8 și 9

fra „55" din „1,55" lipită sau îndepărtată de cadru. Și la această valoare se cunosc exemplare fără punct, după inițialele machetatorului. Reflectorul de lumină al cabinei este normal, rotund (apărînd ca un cerc alb) O varietate interesantă intervine cînd reflectorul apare ca o sferă, sau lipsește complet. De asemenea sînt interesante și exemplarele fără cercușetul verde de pe vîrful catargului.

→

EXPOZIȚIA FILATELICĂ BILATERALĂ R. S. ROMÂNIA — R. S. CEHOSLOVACĂ

În numărul nostru din luna septembrie am publicat darea de seamă asupra expoziției bilaterale „Republica Socialistă România — Republica Socialistă Cehoslovacă", din București. Redăm în continuare — un extras din palmares. În limita spațiului, acesta cuprinde exponatele premiate în clasele superioare, pînă la medaliile de argint dorado. Restul distincțiilor acordate sînt enumerate în Palmaresul publicat integral, sub formă de broșură, distribuit tuturor participanților la expoziție.

EXTRAS DIN PALMARES

Medalii de aur : Constantin Apostolide (R.S.R.), cu premiul special al Federației filateliștilor cehoslovaci, pentru cel mai bun exponat „România" („Studiu asupra mărcilor clasice românești") ; Ed. Buhta (R.S.C), cu premiul special al Comitetului de organizare, pentru cel mai bun exponat „Cehoslovacia" (Cehoslovacia) ; Iosef Gabler (R.S.C), cu premiul special al Comitetului de organizare („Cehoslovacia pînă la 1934") ; Petre Stanciu (R.S.R.) — („Franța-clasice").

Medalii de vermeil : Vratislav Palkoska (R.S.C.), cu premiul special al Comitetului de organizare ; Pavel Diča (R.S.C.), cu premiu special al Direcției generale P.T.T.R. ; Jan Frolik (R.S.C.) — cu premiul special al Direcției generale P.T.T.R. ; Remus Georgescu (R.S.R.) ; Gh. Negulescu — cu premiul special al Comitetului de organizare ; Alfred Nicolau (R.S.R.).

Medalii de argint : Antonin Rousal (R.S.C.) ; Mihaela Predoiescu (R.S.R.) ; Adalbert Wallo (R.S.R.) ; Sandu Abagiu (R.S.R.) ; Viorel Buzoianu (R.S.R.), toți cu diferite premii speciale ; Iosef Heinz (R.S.C.) ; Iosef Ladislav Kroner (R.S.C.) ; Iosef Obert (R.S.C.), Hinek Odrasek (R.S.C.), Vlad Tiberiu Leonard (R.S.R.), Zdenek Mikula (R.S.C.), Zdenek Strnad (R.S.C.) și Emanoil Săvoiu (R.S.R.). La tineret : Milos Frőmer (R.S.C.), Dana Smirnov (R.S.R.), Petr Bundil (R.S.C.), toți cu diferite premii speciale și Michal Hallon (R.S.C.).

La Clasa literatură s-a acordat Diplomă în rang de medalie de aur lui Emil Votocek (R.S.C.) pentru lucrarea „Monografia mărcilor poștale C.S.S.R.", vol. XIII, Praga — 1974 și diplome în rang de medalii de vermeil ing. Kiriac Dragomir și Aurel Surpățeanu, pentru „Catalogul mărcilor poșale românești — 1974". Revistele „Filatelia" (R.S.R.) și „Filatelia (R.S.C.) au primit „argint".

Juriul expoziției (de la stînga la dreapta : Titus Crișan-Cluj ; D. Pisoski (secretarul juriului), Vl. Bernasek, N. Tripcovici, Vr. Novak, M. Popovici ; în rîndul al doilea : D. L. Tripcovici (membru asistent)

Și la această valoare intervin exemplare avînd litera „R" (din „R.P." cu

Fig. 10 și 11 : semnătura prescurtată a artistului machetator (Știubei), cu și fără punct

culoarea spart în partea de sus a buclei. Mai semnalăm variantele : linia orizontală de pe vas (indicînd cota de plutire admisă) de culoare albă în loc de

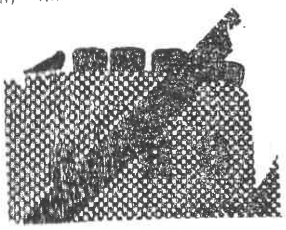

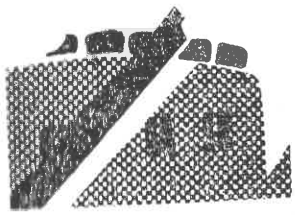

Fig. 12 și 13 : Cabina de comandă : jos, cu linia diagonală albă ; sus, fără această linie.

verde ; liniuțele machetatorului fără spart, contur alb între cele două culori verzi de bază ; contur verde între cele două culori verzi de bază.

VALOAREA DE 1,75 LEI

Cele mai multe varietăți au fost identificate la valoarea de 1,75 lei alăturată de desenul mărcii sau distanțată de ea pînă la ½ mm ; marca fără punct după inițialele machetatorului ; ferestrele din față ale cabinei de comandă, bine vizibile sau acoperite ; azurul (culoarea de bază a mărcii) în diferite

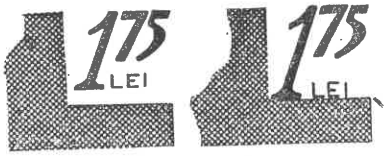

Stînga : cifrele valorii distanțate de marginea desenului propriu zis ; dreapta : cifrele apropiate de această margine.

nuanțe ; litera „O" din cuvîntul „ROMANA" spart în partea de sus ; litera „O" din cuvîntul „ROMANA" spartă în

Fig. 14, 15 și 16 : variantele literii „O".

partea de jos ; cele două elemente grafice componente ale ancorei lipite între ele; linie roșie despărțitoare, față de partea de jos, de culoare portocalie ; cifra „1" din „1,75" cu vîrf ascuțit sau rotunjit ; litera „R" din „R.P." spart

Fig. 17 și 18 : variante ale literii „A".

în partea de sus a buclei ; litera „A" din cuvîntul „DOBROGEA" cu latura stîngă mai scurtă ; punct albastru deschis după litera „M" din cuvîntul „ROMANIA" ; în urma deplasării culorii sepia, apare o linie verde în fața provei. Și am mai putea continua.

Reamintim că atunci cînd se includ erori sau varietăți în colecțiile tematice și de subiect, acestea trebuie explicitate prin detalii grafice comparative. Tot pentru tematicieni amintim că imaginile acestor nave au mai fost redate în anul 1961 și 1962 pe trei seturi de întreguri poștale, avînd o marcă prezentînd un pescăruș în zbor cu valoarea nominală de 55 bani. Pe primul set format din șase valori plicuri cu ilustrațiile în policromie, marca fixă etc. de culoare violetă iar calitatea hîrtiei a fost cretată, superioară. Aceleași plicuri au fost tipărite ulterior și pe o

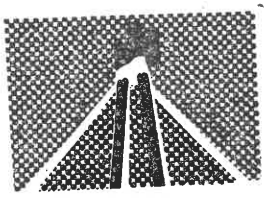

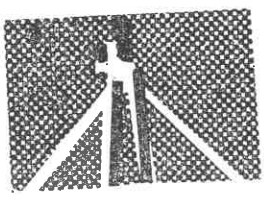

Fig. 19 și 20 : Sus : Catargul cu pata verde în vîrf; jos; normal, fără pată.

hîrtie de calitate inferioară, iar mai apoi — cel de al treilea set — a fost tipărit pe o hîrtie de calitate superioară, marca fixă fiind însă, de astă dată, de culoare albastră.

I. MICU
(A.I.J.P.)

Filatelia 1976, XXV, nr. 2 (238).

DE VORBĂ CU CITITORII

vechi, da, dar neuzate

„Se pot realiza ilustrate maxime valabile și folosind cărți poștale ilustrate (vederi) care au circulat anterior și au fost obliterate poștal ?" (ing. Dumitru Nicoară, Galați).

® O vreme, unii maximafiliști, în dorința de a realiza ilustrate maxime atractive, avînd ca suport cărți poștale cît mai vechi, au folosit astfel de cărți poștale trecute prin poștă, francate și obliterate pe verso. Aplicînd pe față o marcă poștală mai recentă, cu temă concordantă, și o ștampilă poștală (obținută de complezență), rezultau unele ilustrate îndeplinind aparent cele trei concordanțe. Astfel de piese au fost incluse și în exponate.

Toate bune, decît că o astfel de piesă păcătuiește din punct de vedere filatelico-poștal, întrucît nu constituie o piesă efectiv circulată prin poștă.

În urma admiterii maximafiliei ca ramură a filateliei, în congresul de la Madrid al Federației Internaționale de filatelie, stacheta exigenței a crescut.

În prezent, se cere piesei maximafile să întrunească din plin cele trei concordanțe, în condițiile trecerii ei efective prin poștă. Cu alte cuvinte : cărți poștale cît mai vechi, neuzate sînt bine venite pentru a primi francaturi tematice cu mărci actuale, iar piesa astfel realizată trebuie să treacă, să circule efectiv prin poștă.

Este de prevăzut că pe viitor, membrii juriilor vor verifica și „pe verso" starea pieselor realizate cu ilustrate vechi, toate cele folosite anterior fiind improprii pentru realizarea unor ilustrate maxime „bune".

obliterarea coliței

„Pe plicurile „prima zi" francate cu colițe, ștampila se aplică pe colțul coliței. Astfel, la emisiunea „Conferința pentru securitatea și cooperare în Europa", din 1975 (grupînd patru mărci) numai valoarea de 5 lei din stînga, jos, apare anulată, celelalte fiind neatinse. De aceea, cînd predai o asemenea scrisoare la poștă, se mai aplică o altă ștampilă. Cred că acest aspect ar trebui reglementat mai bine" (Vasile Bodea, Dej).

® Din punct de vedere al exploatării poștale, francatura trebuie anulată prin obliterare. Interpretînd strict această normă, fiecare din mărcile coliței ar trebui să fie anulată pentru a împiedica refolosirea. În cazul plicurilor „prima zi" (destinate cu precădere colecționarilor) criteriile de estetică au — firește — un cuvînt de spus, dar ele ar putea fi satisfăcute printr-o obliterare foarte îngrijită.

emisiune cu bucluc

„La emisiunea „Sporturi de munte" din 1961, am întîlnit valoarea de 20 bani, într-o variantă în care nu apar — în partea inferioară — schiurile și cifra valorii (20)" (Georgescu Ion, Cîmpulung Muscel).

„Valoarea de 40 bani din emisiunea „Sporturi de munte", 1961, există cu valoarea închisă deplasată accentuat spre stînga, astfel încît poziția bobului — pe pîrtie — și a cifrelor valorii diferă cu mult de cele din desenul normal. Este vorba de o curiozitate sau se consideră eseuri ?" (Ioan Mothe, Reghin).

® Nefiind lucru, seria „Sporturi de iarnă" poate fi considerată ca o emisiune buclucașe. Nu știm din ce motive, controlul tehnic de calitate, la ieșirea mărcilor din fabrică, a fost efectiv în cazul acestei emisiuni fără cuvenită severitate și exigență. Rezultatul a fost că au ajuns a fi date în circulație (atît în circuitul poștal propriu-zis, cît și în livrările pentru comerțul filatelic) un număr destul de mare de exemplare, din diferite valori, prezentînd defecte accentuate de imprimare.

Uneori acestea duc la ieșirea din cadru a valorii nominale (fapt cu totul nepermis la o hîrtie de valoare, cum este cazul mărcii poștale). Alteori, valoarea este numai deplasată, dar poziția ei în contextul desenului este cu totul diferită față de poziția din machetă.

Catalogul mărcilor poștale românești deși semnalează în alte cazuri unele deplasări accentuate în imagine, nu menționează — de astă dată — nici în general existența unor astfel de defecțiuni și nici în particular, cele două sau trei varietăți mai relevante.

În ediția în curs de pregătire ar putea fi inclusă o notă amintind despre cele cîteva particularități mai accentuate, desigur nedorite, dar totuși existente.

Eseuri fiind premergătoare realizării unei emisiuni, nu ajung a fi puse în circulație ca piese cu putere de francare. Piesele ce ne-au fost semnalate provenind din circuitul poștal, nu aveau de a face cu eseuri, ci cu piese defectuos tipărite, scăpate la controlul de fabricație și puse în circulație, acestea constituie curiozități sau — în cazurile majore — varietăți și chiar erori de tipar.

poștă locală

„Am întîlnit de mai multe ori în revistă și în alte publicații filatelice termenul „Poștă locală". Îmi închipui că este vorba de organizații particulare cu caracter poștal, care își desfășoară activitatea numai într-o anumită localitate. Aș dori însă să mi se confirme această presupunere, dîndu-mi-se și unele amănunte" (Radu Drăgan, Tulcea).

® Precum just ați presupus, însăși denumirea de „Poștă locală" ne arată că este vorba de un serviciu poștal limitat la o rază de acțiune restrînsă. De cele mai multe ori, poștele locale au fost sau sînt exploatate de întreprinderi particulare. dar există și cazuri de poște pendinte de administrații comunale sau de alte organizații. De regulă, poștele locale, în timp de pace, au fost create în situații în care Administrația centrală a Poștelor nu avea posibilitatea sau nu avea conveniența de a asigura (într-un anumit punct sau o anumită zonă limitată) serviciul de poștă și prefera să acorde unor particulari sau comune permisiunea de a efectua servicii de poștă. Ca exemple de poște particulare le putem aminti pe cele din diferite orașe din Germania, din 1861 pînă în anul 1900 (așa zisele „Courier-Post", sau „Lokal-Post" din Berlin, Leipzig etc.), sau cursele poștale ale unor hoteluri situate în localități izolate, pentru transportarea corespondențelor la și de la oficiul poștal cel mai apropiat : (ex. poștele de la Păltiniș, Măgura, Bistra pe teritoriul românesc ; poștele de la Rigi etc., în Elveția). Tot în rîndurile poștelor locale intră cea a Camerei de Comerț din Amiens, din timpul primului război mondial, poștele „Zemstvo" ale unor districte sau orașe din fostul imperiu rusesc și multe altele).

Toate poștele locale marcate în filatelie, au emis figurine poștale proprii pentru perceperea taxelor de transport în zona pe care o serveau. Bineînțeles acestea nu acopereau și transportul poștal dincolo de această rază, transmiterea mai departe comportînd francarea reglementară cu mărcile poștei de stat.

Din punct de vedere filatelic, mărcile poștelor locale sînt foarte interesante, mai ales cînd sînt păstrate pe scrisori, purtînd și francatura de origină sau de reexpediere a poștei de stat sau ale altor țări.

UMOR

PREFERINȚE

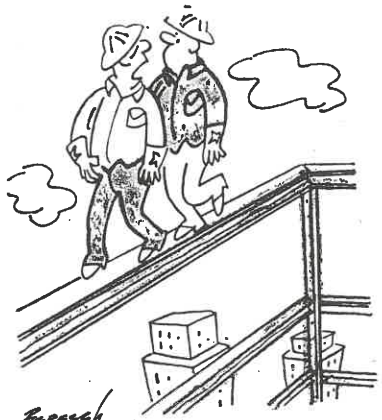

— Mie nu-mi place să merg la risc : colecționez numai teme „solide" : Pictură, Cosmos...

(Briefmar ken Spiegel)

„explicații" fără temei

„În repetate rînduri, nu am primit revista „Filatelia", la care sînt abonat. Sesizînd organul local de distribuire a presei, mi s-a răspuns că s-au primit numai revistele pentru chioșcuri, nu și cele pentru abonați, și că-n consecință, nu poate satisface cererea. Ce este de făcut ?" (Erwsin Aurel Hrabal, Reșița).

Nu putem înțelege cum se poate ca revistele sosite în localitate să fie afectate chioșcurilor, fără a se satisface mai întîi abonamentele. Am intervenit de aceea, în scris, la organele centrale ale Difuzării Presei, rugînd a se cerceta cazul, pentru a se evita repetarea unor situații de acest fel.

Repetăm însă încă odată ceea ce am mai scris în alte cazuri similare : soluția trebuie căutată mai întîi pe plan local. Dacă funcționarul de la ghișeu nu a rezolvat o cerere îndreptățită, adresați-vă fie personal, fie cu sprijinul Filialei județene A.F.R., conducerii Oficiului poștal de resort, și nu credem că nu se va rezolva favorabil o sesizare întemeiată. Calea ocolită și complicată a demersurilor prin București este mult mai greoaie decît o discutare operativă, acolo unde s-a produs greșeala.

Filatelia. 1976, XXV, m. 3(239).

REGLEMENTAREA PROBLEMEI ȘTAMPILELOR ȘI PLICURILOR OCAZIONALE

În ultimul timp a crescut în mod evident numărul ștampilelor folosite cu prilejul diferitelor manifestări. Din păcate, calitatea și conținutul lor, nu corespunde totdeauna exigențelor mereu crescînde ale filateliștilor.

Mai mult decît atît, piesele filatelice realizate cu unele din aceste ștampile, pot fi respinse de membrii juriului unor expoziții, iar exponatele pot fi descalificate.

Pentru a veni în ajutorul colecționarilor, cît și a conducerii filialelor A.F.R. și cercurilor filatelice, Comitetul executiv al A.F.R., a difuzat la sfîrșitul anului 1975, instrucțiuni care reglementează confecționarea de ștampile și plicuri ocazionale.

În materialul ce-l publicăm mai jos, vom încerca să aducem unele precizări privind ștampilele poștale: felul, confecționarea și folosirea lor.

Alături de marca poștală — element principal de colecționare într-o colecție, sau un exponat filatelic — un loc important îl ocupă ștampila poștală.

Aceasta poate fi: — poștală obișnuită (de zi);
— specială.

Ștampila poștală obișnuită este aceea care se aplică zilnic pe corespondența depusă la oficiile PTT și cutiile poștale sau (în unele localități din mediul rural) predată factorilor poștali.

Ștampilele de zi se confecționează de către organele P.T.T., după normele în vigoare.

Ele pot fi folosite de către oficiile poștale (model a), agenții (model b), vagoane poștale (modelul c), vapoare (model d), sau pe cursele auto (model e).

Ștampilele speciale pot fi :
— ștampile „prima zi a emisiunii";
— ștampile ocazionale ;
— ștampile publicitare.

Pentru a corespunde cerințelor de exploatare poștală, o ștampilă trebuie să cuprindă în mod obligatoriu : localitatea și data certă a folosirii (anul, luna, ziua) și să fie aprobată de Direcția generală P.T.T.

În cazul ștampilelor **speciale**, acestea pot avea și un text sau o imagine legată de motivul realizării lor.

Ștampilele **„prima zi"** sînt realizate în țara noastră în exclusivitate de către Întreprinderea „Rompresfilatelia", pentru obliterarea noilor emisiuni în ziua punerii lor în circulație și numai aplicate pe plicurile confecționate în acest sens sau pe ilustrate maxime.

Ștampilele **publicitare**, cu mici excepții, sînt realizate și

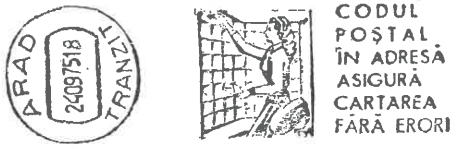

folosite de unitățile P.T.Tc. (Direcții județene și a municipiului București).

Ștampilele **ocazionale**, în majoritatea cazurilor, sînt realizate de diferite organizații, în special filatelice (filiale A.F.R. sau cercuri filatelice), cu prilejul unor manifestări : congrese, simpozioane, expoziții etc.

Făcînd o privire retrospectivă asupra ștampilelor întîlnite pe diferite piese filatelice, se remarcă existența unor realizări reușite, executate cu gust și acuratețe (București, Cluj, Arad, Focșani, Ploiești, Timișoara etc.).

În alte cazuri însă, fie dimensiunea lor, fie aspectul grafic, fie conținutul, nu răspund exigențelor actuale.

Astfel, au fost confecționate ștampile „gigant", de 5—6 cm. în diametru (în mod obișnuit, dimensiunea unei ștampile rotunde trebuie să fie apropiată de cea a unei ștampile poștale: 2,7—3 cm. în diametru).

Ce aspect prezintă un plic ocazional cu mai multe mărci, care au fost obliterate cu 2—3 ștampile de acest gen ?

Se întîlnesc ștampile ocazionale pe care sînt înscrise două date (durata unei expoziții, de exemplu), uneori numai anul sau nu au nici dată, contrar dispozițiilor poștale.

Alte ștampile nu au înscrisă localitatea sau aceasta este scrisă cu litere atît de mici încît practic este ilizibilă, așa cum a fost cazul unor ștampile (de altfel reușite din punct de vedere grafic !) realizate de Filiala A.F.R. Constanța.

În privința **ștampilelor publicitare**, menționăm ca reușite unele din ștampilele realizate la Cluj, Iași și, recent, la Arad și — într-o măsură — la Bocșa.

Sugerăm însă ca textul publicitar să fie amplasat în stînga ștampilei rotunde, pentru ca obliterarea mărcii să se realizeze prin aceasta și nu prin textul publicitar.

Iată deci atîtea situații, datorate executării acestor ștampile în grabă, fără exigența cuvenită, fără avizul forului superior (respectiv a conducerii A.F.R.) și fără aprobarea Direcției generale P.T.Tc.

Este lesne de înțeles că „ștampilele-vinietă", nu pot oblitera, respectiv anula mărcile poștale.

Nu-i mai puțin adevărat că și unele plicuri ocazionale, realizate de filiale sau cercuri filatelice, nu corespund cerințelor mereu crescînde ale colecționarilor și juriilor și nu constituie o bună propagandă pentru filatelie, prin aranjamentul grafic și execuția lor.

Între plic și ștampila ocazională, trebuie să existe o armonie, cît mai perfectă.

Ștampila aprobată, va anula marca pe o porțiune de 0,5 cm. de o manieră ca să nu acopere din sublectul mărcii și, în același timp, să fie cît mai lizibilă.

La nevoie, se va putea aplica și o a doua ștampilă pe spațiul alb al plicului.

La întregurile postale, întrucît marca fixă nu se anulează cu ștampilă, aceasta se va aplica numai pe spațiul alb.

Ștampile necorespunzătoare : a) cu două date ; b) cu două date și fără indicarea localității unde a fost folosită.

Este absolut necesar ca problema confecționării de ștampile și plicuri ocazionale să stea în atenția conducerii filialelor A.F.R. și cercurilor filatelice.

Comitetul executiv al A.F.R. analizînd acest aspect și, în dorința de a asigura realizarea unor ștampile și plicuri cît mai reușite și conforme exigențelor și dispozițiilor în vigoare, a difuzat la sfîrșitul anului 1975, o circulară către toate filialele prin care se reglementează această problemă.

Redăm mai jos principalele prevederi ale acestor dispoziții, care au intrat în vigoare cu începere din 1.I.1976.

1. Confecționarea de plicuri și ștampile ocazionale, se va putea face de către filialele A.F.R. sau de cercurile filatelice (cu aprobarea Filialei respective).

2. Macheta ștampilelor ocazionale va fi avizată de Comitetul executiv A.F.R. și aprobată de Direcția Generală P.T.T., pentru confecționarea și folosirea ștampilei.

3. Macheta plicurilor ocazionale va fi de asemenea aprobată de Comitetul executiv al A.F.R.

4. Ștampilele ocazionale și publicitare vor cuprinde obligatoriu: localitatea, anul, luna și ziua folosirii.

Dimensiunea acestora va fi cît mai apropiată de a ștampilelor poștale.

5. După confecționarea ștampilei și a plicului ocazional, 2 modele vor fi trimise Comitetului executiv al A.F.R., pentru evidență centrală.

Noile reglementări urmăresc să ofere colecționarilor, piese filatelice de calitate și de o certă valoare expozițională, oferind atît ștampilei cît și plicului ocazional, locul ce li se cuvine în cadrul unei colecții și a unui exponat.

Dr. VALERIU NEAGA

Filatelia 1976, XXV, nr. 8 (243)

ÎNTREGURI POȘTALE

TIPURI DE „STEME" PE ÎNTREGURILE POȘTALE, DUPĂ PROCLAMAREA REPUBLICII

La 8 iulie 1948, au fost puse în circulație mărci poștale adezive cu noua stemă a țării, stemă ce a fost imprimată și pe întregurile poștale ca marcă fixă.

Pe stemă sînt redate o parte din bogățiile patriei (ca turnul unei sonde de petrol, arbori din pădurile patriei, în fundal conturul munților) înconjurate cu spice de grîu. Aceste elemente s-au menținut, cu unele mici modificări, la toate tipurile de „Stemă" ce au apărut, pe parcurs, în piesele filateliei românești.

Pe panglica din partea de jos a stemei au apărut la început inițialele R.P.R., mai apoi (din anul 1965) inscripția REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA.

De reținut, ca un element caracteristic, că pe întregurile stema din marca fixă a fost imprimată permanent numai într-o singură culoare. Inscripțiile și unele spații goale ce apar în alte culori în cuprinsul mărcii fixe, provin de la culoarea cartonului sau a hîrtiei folosite pentru confecționarea întregului poștal respectiv.

I. Marca fixă „Stema" cu inscripția REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ (1948—1954)

Tipul 1	= 21 × 26 mm
Tipul 1 A	= 20,5 × 26 mm
Tipul 1 B	= 18,5 × 23 mm

Tipul 1. În anul 1948 stema (tip 1) a fost imprimată pe un fond plin. Arborii apar, pe un fond unificat format din linii verticale. Turnul sondei de petrol cu baza pătrată (din care apare numai o față plină, a doua fiind în culoarea hîrtiei sau a cartonului, se profilează pe un fundal format din linii subțiri verticale care — în ansamblu — conturează munții patriei și umbre pentru o parte din arborii aflați pe primul plan.

Dintre munți răsare un soare strălucitor. Din mijlocul arcului solar apar trei fascicule de raze, formate — fiecare — din cîte 5 linii subțiri, avînd în stînga 7 grupe de raze și în dreapta opt grupe, fiecare formată din cîte 3 linii.

Banda din partea de sus și cea din partea de jos ce formează panglica tricolor, sînt formate, fiecare, din cîte cinci linii ondulate orizontal.

În partea de jos, sub inițialele R.P.R., cotoarele spicelor de grîu formează un ansamblu încrucișat, din cîte patru linii, în ambele părți, în culoarea mărcii pe o bandă în culoarea „nătur" a cartonului sau hîrtiei suport.

Deasupra stemei apare — în semicerc — denumirea țării : REPUBLICA POPULIARĂ ROMÂNĂ, iar jos, cuvintele POȘTA, LEI și cifra taxei poștale, înscrise în linie orizontală, toate în culoarea hîrtiei sau a cartonului.

Acest tip de stemă apare pe următoarele întreguri poștale :

a) **Pe cărți poștale (simple) :** (T. 1.)
— 6 lei, albastru pe carton alb, galben sau cafeniu ;

b) **Pe cărți poștale militare :** (T. 1.)
— 2 lei, ciocolatiu sau brun-negricios, pe carton galben, gălbui sau cafeniu ;

Tipul 1 Tipul 1A Tipul 1B

c) **Pe plicuri :** (T. 1.)
— 11 lei violet închis pe hîrtie albastră ;

d) **Pe mandate poștale :**
— 5 lei, liliachiu, pe carton alb (T. 1 B)

În anii 1950—1951 au fost puse în circulație noi cărți poștale avînd marca fixă în culori schimbate și anume :

e) 6 lei, albastru, ultramarin, portocaliu sau roșu, pe carton alb, gălbui, galben sau ciocolatiu (două modele diferite cu cîte 7 linii pentru adresă) (T. 1) ;

f) 6 lei portocaliu sau roșu pe carton alb, gălbui sau cafeniu (model cu 6 linii pentru adresă) (T. 1) ;
— se găsesc exemplare și cu T. 1 A, în culoarea portocaliu ;

g) 2 lei roșu pe carton galben, pentru militarii de pe șantierele naționale. La acestea sub titlul de CARTE POȘTALĂ apare inscripția :
PE ȘANTIERELE NAȚIONALE și insigna de BRIGADIER AL MUNCII VOLUNTARE R.P.R.

2. Cu ocazia reformei monetare, întregurile poștale aflate în circulație la 15 ianuarie 1952, au fost supratipărite cu o nouă taxă poștală : a) 0,25 lei pe marca fixă de 5 lei (mandate poștale) ; b) 0,10 lei pe marca fixă de 2 lei (cărți poștale militare) ; c) 0,30 lei pe marca fixă de 6 lei (cărți poștale simple) ; d) 0,70 lei pe marca fixă de 11 lei (plicuri).

Pentru această operațiune au fost folosite trei modele diferite de supratipar, avînd următoarele inscripții :

A B C

Supratiparul A de formă aproape pătrată, cu dimensiunile de 23 × 26 mm poartă în partea de sus REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ, la mijloc noua valoare poștală și jos POȘTA LEI.

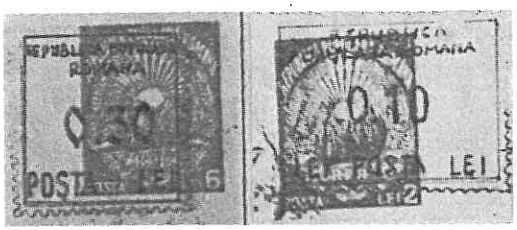

Supratiparele A și B

Supratiparul B dreptunghiular, cu dimensiunile de : 33x24 mm are sus, inscripția REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ, încadrată în ambele părți cu inițialele PTT. La mijloc o steluță urmată de noua valoare poștală și în partea de jos LEI POȘTA LEI.

Ambele supratipare sînt încadrate de o dantelură falsă (dințătură imprimată). De reținut că pe unele exemplare cu supratiparul B, mai apare — în partea stîngă a acestuia — — și ștampila rotundă a oficiului poștal, cu dată.

Supratiparele A și B au un aspect asemănător cu acela al francaturilor mecanice, folosindu-se tuș de culoare roșie și, bineînțeles, în nuanțele acestei culori).

Supratiparul C a fost de fapt o ștampilă de formă rotundă, avînd în centru noua stemă a țării ; între cele două cercuri apare denumirea oficiului poștal, fără dată și noua taxă poștală. Tușurile folosite pentru aceste ștampile de anulare a vechii valori au fost de diferite culori, (după cum a avut oficiul poștal la data respectivă).

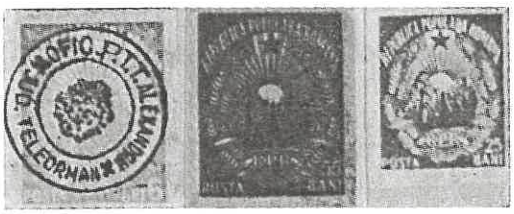

Supratiparul C Tipul 1A Tipul 1B

3. În lunile următoare „Stema tip 1", a fost imprimată cu noile taxe poștale. Cifra taxei apare, de această dată, deasupra inscripției BANI și nu în linie continuă ca la emisiunea precedentă.

a) **cărți poștale simple :** (T. 1)
— 30 bani, albastru pe carton galben sau gri-roz poros (cu două modele pentru adresă) ;
— 30 bani, verde-cenușiu sau măsliniu deschis, pe carton galben ; aceste întreguri poartă în plus în partea stîngă sus cîte un desen cu diferite vederi din țară (Ex. Borsec, Mamaia, Predeal, etc.)

Asemenea deseme se mențin și la emisiunile ulterioare, avînd formate de diferite dimensiuni.

b) **Cărți poștale militare :** (T 1)
— 30 bani, maro, pe carton alb sau gălbui ;

c) **Pe plicuri :** (T 1)
— 55 bani, carmin închis, pe albastru culoarea hîrtiei.

4. În anul 1953 apare „Tipul 2" al stemei, care de fapt este numai o completare a primului tip, avînd în plus — în partea de sus a stemei — o stea cu 5 colțuri.

Pentru a nu repeta la fiecare tip de stemă fondul pe care îl are steaua, facem următoarea precizare :
— stea cu fond plin pe stemă (la tipurile 2, 6, 7, 8 și 9)
— stea cu fond liniar (pe tipurile 3, 4 și 5)
— stea cu fond alb (pe tipul 10).

Dacă la primul tip, liniile ce formau fasciculele de raze solare erau foarte subțiri și apropiate, la tipul 2 toate cele 18 fascicule sînt formate din cîte 3 linii fiecare, cu o deschizătură mai mare între linii, în partea de sus.

→

Tipurile: 4 4 A 4 B 4 E 4 M 4 O 4 O 4 O

La acest tip, banda de sus şi jos de pe panglica tricoloră, este formată din cîte patru linii ondulate orizontal.
Cifra valorii poştale apare deasupra inscripţiei „Bani"

Tipul 2

21×26 mm.
pe cărţi poştale
şi plicuri.
T 2 T 2A

Tipul 2 A
18×22 mm.
pe mandate poştale.

— 30 bani, verde-cenuşiu, pe carton galben sau roşcat, pe cărţi poştale, avînd 2 modele pentru adresă (cu 5 şi cu 6 linii)
— 55 bani, carmin închis, pe plicuri din hîrtie albastră, cu 2 modele la inscripţionarea preţului de vînzare (0,75 lei)
Se găsesc şi exemplare cu marcă fixă avînd dimensiunile 21,5×26,5 mm (T-2 B) ;
— 25 bani, roşu, pe carton galben pentru mandate poştale (T 2 A).
În anii 1954/1955 stema tip 2 a mai fost imprimată pe cărţi poştale şi în culorile : brun-cenuşiu, brun-deschis, sau verde-cenuşiu pe carton galben.

III. Tipul 3. Marca fixă „Stemă", cu inscripţia R. P. ROMÎNĂ (1954—1965).

1. În anul 1954 stema apare pe un fond format din 56 linii orizontale, întrerupte de o linie albă ce înconjură stema.
Liniile orizontale sînt de grosimi diferite, respectiv mai groase în partea de sus şi din ce în ce mai subţiri în partea de jos. Acest sistem de imprimare se va menţine şi la tipurile următoare, unde fondul este format tot din 56 linii orizontale.
În ambele părţi verticale apare un chenar ornamental, format dn multiplicarea stilizată aliterei f.
În mijlocul stemei, turnul sondei petrolifere şi arborii au desenul format dintr-un fond tip „grătar" ; pe fundal, munţii se conturează pe fondul „natur" al hîrtiei sau cartonului suport.

Tipul 3 Tipul 3 G

Pe marca fixă de 1,55 lei mai apar, pe unele exemplare, şi linii foarte subţiri, haşurate oblic, de la dreapta spre stînga, printre vîrfurile de arbori şi în stînga turnului de sondă.
Din cauza unor imprimări defectuoase se găsesc exemplare de mărci fixe cu valoare de 1,55 şi 2,55 lei, pe care fondul arborilor şi al turnului de sondă apar complet pline sau combinate cu fond grătar.

Razele solare sînt formate — de astă dată — din fascicule de cîte 2 linii fiecare, dintre cari numai 15 sînt vizibile complet.
Banda de sus şi cea din partea de jos (pentru panglica tricoloră) este formată din linii pline (şi nu din mai multe linii subţiri ca la emisiunile precedente). Cotoarele spicelor de grîu apar sub forma a două mănunchiuri de cîte cinci linii încrucişate.
Inscripţia R. P. ROMÎNĂ apare în partea de sus a mărcii fixe pe un fond plin, ca — de asemenea — în partea de jos, POŞTA, valoarea şi BANI sau LEI. Se găsesc exemplare pe care nu apare „căciula" pe litera I din Romînă.

De reţinut că dimensiunile mărcii fixe sînt mult variate (faţă de emisiunile precedente) şi aceasta chiar la fiecare întreg poştal în parte, după cum se va vedea din exemplele date mai jos :

a) pe cărţi poştale :
T 3 : 18 ×23 mm
T 3 A : 17,5×22,5 mm
T 3 B : 18 ×22,5 mm
T 3

— 30 bani măsliniu închis, verde-cenuşiu, violet-brun, albastru-maro, brun-roşcat, verde închis, pe carton alb, cu 5 linii pentru adresă ;
— 30 bani albastru, brun-roşcat, galben-brun, verde-cenuşiu, maro, măsliniu închis, albastru închis, sepia, pe carton alb, cu 6 linii pentru adresă.
— 30 bani roşu pe carton gălbui, „CARTE POŞTALĂ COMANDĂ, PENTRU BUTELIE (T 3).

b) **cărţi poştale semiilustrate :**

T 3, T 3 A ; T 3 B şi
T 3 C : 17m 5×23 mm.

— 38 bani, ultramarin, pe carton alb simplu sau cretat ;
— 38 bani maro deschis, pe carton alb sau gălbui.

c) **Plicuri RECOMANDAT folosite de Ministerul Justiţiei :**

T. 3 D : 19 ×24 mm
T. 3 E : 18,5×24,5 mm
T. 3 F : 19,5×25 mm
T 3 G : 20 ×26 mm
T. 3 H : 20 ×25,5 mm

1,55 lei, roşu, pe hîrtie brun-gălbuie, vărgată ;
1,55 lei, roşu, pe hîrtie albastră, idem carmin ;
1,55 lei, roşu, pe hîrtie gri-roz cu scame.

d) **Alte întreguri, pentru acte de procedură ale Ministerului Justiţiei :**

T.3 :18×23 mm ; T.3J :18,5×25 mm
T.3 I:18×23,5 mm ; T.3K :19×24,5 mm.
— 2,55 lei, negru, pe hîrtie alb cenuşiu (citaţii)
— 2,25 lei, negru, pe hîrtie albastră (citaţii)
— 2,55 lei, negru, pe hîrtie alb-cenuşiu poroasă (extrase)

2. În acelaşi an 1954, a fost imprimat un nou tip al „Stemei", asemănător tipului 3, avînd în părţile laterale o linie dreaptă în loc de chenar ornamental. Linia verticală a chenarului lateral va apare în grosimi variate, de la o emisiune la alta.

La acest nou tip de stemă, arborii şi turnul sondei de petrol se profilează pe un fond „grătar", pe un fundal unde apar conturaţi munţii patriei şi în stînga turnului sondei — un copac stilizat.

Şi la această emisiune, din cauza unei imprimări defectuoase — se întîlnesc exemplare cu fondul unificat, atît la arbori cît şi la turnul sondei (a se vedea figura 11 A)

La desenele clare mai apar şi unele umbre (formate din linii foarte fin haşurate) printre arbori sau pe marginea liniilor care trasează munţii.

Razele solare, panglica tricoloră şi cotoarele spicelor de grîu, sînt asemănătoare descrierii făcute la tipul 3 al stemei.

Tipul 4 al stemei este foarte variat, poate unul dintre cele mai bogate în ceea ce priveşte fomatul mărcii fixe, faţă de celelalte care au apărut şi vor fi descrise în continuare.

T.4	: 17 × 23 mm	T.4 F	: 17 × 23,5 mm
T.4 A	: 16,5 × 23 mm	T.4 G	: 17 × 24 mm
T.4 B	: 12,5 × 17,5 mm	T.4 H	: 17,5 × 24,5 mm
T.4 C	: 15,5 × 21,5 mm	T.4 I	: 15 × 22 mm
T.4 D	: 15,5 × 22 mm	T.4 J	: 15,5 × 23 mm
T.4 E	: 16 × 22 mm	T.4 K	:16×23 mm

T.4 L	: 18 × 24 mm	T 4
T.4 M	: 18 × 25 mm	T 4A
T.4 N	: 18 × 24,5 mm	T 4B
T.4 O	: 17,5 × 24 mm	T 4E
T.4 P	: 14 × 20 mm	T 4M
T.4 Q	: 17,5 × 24,5 mm	T 40
T.4 R	: 18,5 × 25,5 mm	T 40
		T 40

a) **Formulare pentru telegrame**
— 10 bani, albastru sau negru, pe hîrtie albă T4

b) **mandate poştale**
— 25 bani albastru pe carton alb T.4 A şi T.4 B

(Continuare în numărul următor)

Dumitru C. BIALA

Filatelia 1976, XXV, m. 9 (244).

TIPURI DE „STEME" PE ÎNTREGURI POȘTALE, DUPĂ PROCLAMAREA REPUBLICII (II)

(Urmare din numărul 8)

c) **Cărți poștale simple**

— 30 bani, albastru, albastru închis, albastru-violet, ultramarin, verde închis, verde-cenușiu, violet, violet-brun, maro, brun-roșcat, brun-măsliniu, măsliniu-negricios, negru, cenușiu, ciocolatiu, negru-violet, pe carton alb, T.4 D ;

— 30 bani, măsliniu, maro, sepia, vișiniu, albastru, ultramarin, albastru cenușiu, verde-cenușiu, brun-roșcat, trandafiriu închis, T.4 E ;

— 30 bani albastru, măsliniu, albastru-verzui, măsliniu închis, T.4 F ;

— 30 bani maro, cenușiu, T. 4 G

— 30 bani albastru, T.4 H.

d) **cărți poștale militare :**

— 30 bani maro, sepia pe carton alb gălbui, T.4 C ;

e) **cărți poștale (ilustrate cu vederi, pe verso)** preț de vînzare 50 bani :

— 40 bani, măsliniu, violet, liliachiu, cu 6 sau 8 linii pentru adresă, T.4 A ;

— 40 bani albastru, T, 4 H ; 40 bani, măsliniu, violet, T.4 J

Tipul 5 A

— 40 bani violet T, 4 I ; 40 bani, violet, măsliniu închis, T.4 K

f) **cărți poștale (ilustrate cu vederi, pe verso)**, preț de vînzare 1 leu ;

— 40 bani, albastru, pe carton alb crețat T.4 L ;

g) **cărți poștale (ilustrate cu flori, pe verso)**, preț de vînzare 1,50+0,40 .

— 40 bani violet închis, T.4 C ;

h) **cărți poștale ilustrate**, preț de vînzare 1 leu, T.4 N ;

— 40 bani, ultramarin cu descrierea desenului în 3 limbi (română, rusă, și franceză). Ilustrațiile redau jocuri populare românești sau vederi.

i) **înștiințare de primire (cu vederi pe verso) :**

— 40 bani, violet, T.4 A ;

— 40 bani, albastru, T.4 H ; T.4 O și T.4 Q

j) **înștiințare de primire (fără ilustrație pe verso) :**

— 30 bani măsliniu T.4 F ;

k) **cărți poștale comemorative** (10 ani de la proclamarea republicii)

— 55 bani violet-brun pe carton alb sau gălbui, T, 4 P

l) **cărți poștale pentru** corespondență externă :

— 75 bani, brun-roșcat pe carton alb (prețul de vînzare 1 leu) cu vederi din Piața Universității (C-da 414 B.T.-V-1962) :

— 75 bani maro închis pe carton alb (prețul de vînzare 1 leu) cu clădirea Ministerului Transporturilor din București (C-da 752/63) ;

— 1 leu maro închis pe carton gri deschis (aceeași comandă 752/963)

m) **cărți poștale recomandat :**

— 1,30 lei maro pe carton alb T. 4 O

n) **plicuri din hîrtie albă :**

— 55 bani, albastru-verzui, ultramarin, verde rusesc, liliachiu, maro deschis, violet, măsliniu închis, vișiniu, roșu, albastru, T, 4 E ;

— 55 bani roșu, T.4 F ;

— 55 bani roșu, albastru, verde închis, T. 4 Q ;

— 55 bani ultramarin, măsliniu, verde-albastru, trandafiriu, roșu, cenușiu, albastru, violet, sepia, negru, vișiniu, maro T.4 O ;

o) **plicuri pe hîrtie brun vărgată :**

— 55 bani negru, T.4 Q ;

— 55 bani albastru, ultramarin, brun-roșcat, negru, vișiniu, carmin, T.4 O ;

p) **Plicuri din hîrtie albastră, fără ilustrații**, de formate foarte variate (151—159×90—114 mm)

La această emisiune se disting două tipuri care se pot identifica după caracterele literelor și cifrelor prețului de vînzare (0,75 lei).

— 55 bani, carmin ; T, 4 M ;

q) **plicuri din hîrtie albastră cu ilustrații în partea stîngă.**

— 55 bani ciocolatiu, negru carmin, albastru, vișiniu, violet, sepia, ultramarin, albastru-verzui, maro T.4 O ;

— 55 bani, carmin ; T 4 M și T 4 R ;

— 55 bani, ultramarin, violet, liliachiu, măsliniu, albastru-verzui, maro, roșu, maro-gălbui ; T 4 E ;

r) **plicuri din hîrtie lucioasă brun-gălbuie vărgată :**

— 55 bani albastru T 4 O ; T 4 Q ;

s) **plicuri din hîrtie alb-cenușiu cu tapet pe verso** (puncte rombice pe fond negru) ;

— 55 bani negru T 4 O ;

t) **plicuri din hîrtie albă poroasă** (tip hîrtie de război) :

— 55 bani negru ; T 4 O ;

De reținut că fondul liniar al mărcii apare format și din linii orizontale ondulate, pe lîngă cele drepte.

Modelele pentru adresă sînt foarte variate.

u) **plicuri recomandat :**

— 1,75 lei albastru, violet-albastru, pe hîrtie albă ; T. 4 A

3) TIPUL 5 AL "STEMEI"

Tipul 5 al „Stemei", imprimat în anul 1956, este asemănător tipului 4, avînd în plus o dantelură falsă (dințătura imprimată) ce înconjură marca respectivă. Fondul este format, la fel, din 56 linii orizontale. Prețul de vînzare 75 bani.

— Tipul 5 A — 30 bani măsliniu 16,5 × 23,5 mm. + 10 bani măsliniu 16 × 9 mm.

Tipul 5 B — 40 bani măsliniu 17 × 23 mm.

Ambele valori au fost imprimate în culoarea măsliniu pe carton alb. Desenul mărcilor fixe fiind asemănător, consider că nu este cazul a deosebi două tipuri separate în cadrul tipologiei „Steme", pentru faptul că într-o variantă — alături de marginea mărcii fixe de 30 bani a fost tipărită, în stînga, o a doua figurină cu valoarea de 10 bani, purtînd o goarnă poștală, înconjurată la rîndul ei de o dantelură falsă. Prin adăugirea figurinei adiționale (procedeu dealtfel rar întîlnit) valoarea cărții poștale a fost majorată de la 30 la 40 bani.

În ceea ce privește razele solare și panglica tricolor, se mențin și la acest tip aceleași ca și la tipurile 3 și 4.

4) TIPUL 6 AL "STEMEI"

Tipul 6 al „Stemei", care a circulat între anii 1956—1962, marca fixă are de astă dată fondul plin, cu dantelură falsă.

Arborii din cuprinsul stemei apar sub o formă conturată stilizat, iar turnul sondei are fondul plin în partea de sus ; pe fundalul mărcii apare conturul liniar al munților.

Razele solare sînt formate din 16 linii simple, din care 3 pe mijloc, 4 în partea stîngă și 9 în partea dreaptă. Panglica apare sub forma unei banderole cu inițialele R.P.R. din litere pline și nu din litere în culoarea hîrtiei sau a cartonului (așa cum a fost cazul la emisiunile anterioare). Cotoarele spicelor de grîu apar de astă dată sub o formă aproape unificată.

Formatul mărcii fixe este foarte variat, și anume :

T 6 = 15 × 21 mm. ; T 6A=14,5×20,5 mm. ; T 6B = 15 × 20,5 mm. ;

T 6C = 14,5×20 mm. ; T 6D=15,5×21,5 mm. ;

T 6E = 15,5 × 20,5 mm. ;

T 6F = 15,5×21,5 mm. ; T 6G=17,5×24 mm ;

T 6H = 18 × 25 mm.

a) **cărți poștale simple :**

— 30 bani, ciocolatiu (T 6) ;

— 30 bani, în variantele de culori : maro, măsliniu închis, verde-cenușiu (T 6A) ;

— 30 bani, negru-verzui (T 6B) ;

— 30 bani, maro închis (T 6C) ;

— 30 bani, în variantele de culori: brun-roșcat, verde-cenușiu, albastru închis sau ciocolatiu, sepia, albastru-cenușiu, violet-negru „schwartz-violet", brun sau măsliniu, (T 6D) ;

b) **cărți poștale militare** (cu indicația „Gratuit") :

Tipurile 6 A, 6 G, și 6 H.

Tip 5 B

Tipurile 7, 7 A și 8.

— 30 bani brun-roşcat, albastru închis (T 6E) ;

c) **cărţi poştale cu ilustraţii pe verso** (cu şi fără numele imprimat al fotografului care a realizat ilustraţia ;

— 40 bani, măsliniu închis ; preţ de vînzare 0,75 lei (T 6A şi T 6B) ;

— 40 bani, albastru sau albastru verzui ; preţ de vînzare, 1,75 în două variante (T 6A) ;

— 40 bani, albastru-verzui sau ultramarin ; preţ de vînzare, 2 lei ; cunoscute în două variante (T 6A) ;

Variantele constau din imprimarea preţului de vînzare pe mijlocul cărţii poştale în poziţie verticală, de jos în sus, sau invers.

d) **plicuri (pentru felicitări)**, pe hîrtie albă, format 105 × 65 mm. :

— 55 bani albastru, verde-albăstrui („turquoise") ; preţ de vînzare, 1 leu (T 6A şi T 6B) ;

— 55 bani ultramarin ; preţ de vînzare, 1,25 lei (T 6A) ;

e) **plicuri pentru corespondenţă, din hîrtie albă ;**

— 55 bani în variantele de culoare : roşu aprins, albastru sau albastru închis (T 6G) ;

De reţinut că începînd cu acest tip de stemă, au început a fi imprimate pe verso plicurilor, elemente pentru identificarea apariţiei. Exemplu : 55 bani albastru, pe hîrtie albă, cu ilustraţii în partea stîngă (vederi), avînd pe verso următoarele date de identificare : B.T. — XII —1959—125 000 ex.

Acest sistem de identificare se menţine (cu unele scăpări), pînă în anul 1964, cînd pe lîngă datele de mai sus, a mai fost introdus şi un „număr de cod".

Din anul 1967, identificarea s-a redus numai la numărul de comandă, nr. de cod şi anul emiterii, pentru toate tipurile de întreguri. De reţinut că şi aici vom întîlni unele omisiuni, constituind excepţii de la regula generală, şi anume :

— **indicarea numai a numărului de cod** şi anul emisiunii (ex. setul de plicuri din anul 1973, cu numerele de cod 1323—1346) ;

— numai cu numărul de comandă şi anul emisiunii (ex. plicul „Zilei mărcii poştale româneşti", din anul 1973 avînd număr de comandă 7223) ;

— numai cu număr de comandă, fără anul emiterii (ex. plicul de reclamă pentru CESAROM, pus în circulaţie în 1971, comanda 2027) ;

— fără nici un fel de date de identificare (ex. formularele cu inscripţia COLETE POŞTALE, patru valori din anul 1975) ;

— un nou sistem de identificare (ex. MANDATELE POŞTALE din anul 1975, cu inscripţia M.T.Tc. 00023/—835.)

f) **plicuri de hîrtie albastră :**

— 55 bani, în variantele de culori : negru, ultramarin, albastru sau vişiniu (T 6A şi T 6B) ;

g) **plicuri din hîrtie brun vărgată :**

— 55 bani, vişiniu (T 6A) ;

Şi la această emisiune, atît cărţile poştale cît şi plicurile, au o gamă foarte variată de indicaţie şi liniatură pentru adresă.

h) **plicuri RECOMANDAT :**

— 1.75 lei, brun-roşcat pe hîrtie albă (T 6H) ;

— 1,75 lei, ultramarin pe hîrtie albă (T 6H) ;

5. — Supratipare de anularea mărcilor fixe (tip „Stemă" 4) de pe înştiinţările de primire în perioada anilor 1959/1961.

a) Grătar cu dimensiunile de 29,5 × 28 mm., format din 11 × 11 puncte albe, avînd pe margini o dantelură falsă tip pieptene :

— pe 30 bani, măsliniu (T 4F.)

b) Grătar oval, compus dintr-o linie verticală înconjurată de 11 linii în formă de U crescîndă şi, în partea de sus, 9 linii orizontale în descreştere, toate înconjurate de un cerc oval :

— pe 40 bani violet (T 4A) ;

— pe 40 bani albastru (T 4Q).

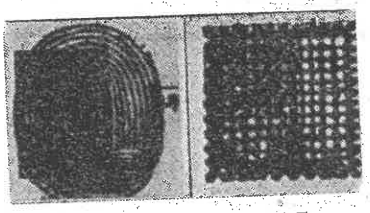

Supratiparele tip 4 A şi 4 F

6) TIPUL 7 AL "STEMEI"

„Stema" tip 7, imprimată pe întregurile poştale din perioada anilor 1956—1965, cu acelaşi fond plin ca la tipul 6, dar fără dantelură falsă imprimată.

Distingem : T7 = 14,5 × 20 mm. ; T 7.A = 15 × 20,5 mm. ; T 7B = 14 × 19 mm.

Tip 9 Tip 9 c

a) **plicuri pentru felicitări,** de format mic, din hîrtie albă avînd diferite desene (ilustraţii) în partea stîngă (jos, la mijloc sau sus) :

— 35 bani ultramarin ; preţ de vînzare 0,75 lei ; fără număr de comandă (T 7A) ;

— 55 bani, în variante de culoare : verde închis, roşu sau albastru-verzui („turquoise"), cu cifra 1 din preţul de vînzare cu picior, jos (T 7) ;

— 55 bani roşu,fără picior la cifra 1, jos (T 7) ;

— 55 bani în variantele de culoare : violet, roşu, ultramarin, pe plicuri fără desen ; preţ de vînzare 1,25 lei ; (T 7) ;

— 55 bani ultramarin sau ciocolatiu pe hîrtie albă, cu desene în partea stîngă ; preţ de vînzare 0,75 lei, avînd număr de comandă şi data emiterii (T 7A) ;

— 55 bani violet deschis, roşu sau cărămiziu pe hîrtie albă, cu ilustraţii în partea stîngă, cu număr de comandă şi data emiterii.

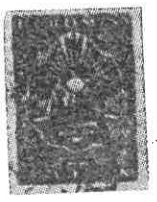

Tipul 11 A

Cifra 1 de la preţul de vînzare fără picior (T 7B) ;

— 55 bani ultramarin, pe hîrtie albă cretată sau velină, fără ilustraţii, cu număr de comandă şi dată, avînd cifra 1 fără picior (T 7B) ;

— 55 bani ultramarin, pe hîrtie albă cretată, fără ilustraţii, cu număr de comandă, cod şi dată pe verso, preţ de vînzare, 1,50 lei (T 7B) ;

— 55 bani ultramarin, aceeaşi comandă, cod 143, barată pe verso cu o bandă vişinie ; preţul 1,25 lei şi indicarea unui nou preţ de 1,50 lei, imprimat în aceeaşi culoare vişinie (T 7B) ;

b) **carte poştală ilustrată :**

— 40 bani, ultramarin (T 7A) ;

7) TIPUL 8 AL "STEMEI"

Tipul 8 al „Stemei", din anul 1959, are acelaşi desen ca al tipului 7, însă fondul din cadrul stemei este mai deschis, iar copacii sînt conturaţi din linii foarte subţiri şi cu întreruperi.

Sistemul folosit pentru tipărirea mărcii fixe ne lasă impresia că stema ar apare în relief. T 8 = 16,5 × 22,5 mm.

a) **plicuri din hîrtie albă cretată :**

— 55 bani albastru (Aniversarea a 500 ani de atestare documentară a municipiului Bucureşti) ;

— 55 bani albastru (vederi diferite din Capitală şi judeţe).

8. — În anul 1960 cărţile poştale cu ilustraţii pe verso, au fost supratipărite cu un nou preţ de vînzare.

Supratiparul a fost aplicat în roşu sau negru, avînd dimensiunile foarte variate : de la 61 la 64 mm. × 24 pînă la 28 mm.

Literele din indicaţia PREŢ NOU DE VÎNZARE pot fi întîlnite, în diferite înălţimi (de la 3,5 la 6 mm.).

Cifra 30 apare, de asemenea, cu înălţimea variind de la 8 la 10 mm. ; iar literele din cuvîntul „bani" de la 3,5 la 4 mm.

Aceste supratipăruri apar :

a) **pe cărţile poştale cu ilustraţii pe verso** (T 4A) :

— 40 bani violet sau negru măsliniu, cu 8 linii pentru adresă ;

— 40 bani, violet sau măsliniu, cu 6 linii pentru adresă ;

— 40 bani ultramarin, cu 5 linii pentru adresă.

b) **idem, pe cărţi poştale cu ilustraţii pe verso** .T 5A şi T 5B) :

— 30 + 10 bani, măsliniu ;

— 40 bani, măsliniu.

c) **idem, pe cărţi poştale cu ilustraţii pe verso** (T 5A şi T 5B) :

— 40 bani măsliniu.

d) **idem, pe cărţi poştale cu ilustraţii pe verso** (T 6A şi T 6B) ;

— 40 bani ultramarin.

(Continuare şi sfîrşit într-un număr viitor)

D.C. BIALA

Filatelia 1976, XXV, nr. 10(246)

ÎNTREGURI POȘTALE

TIPURI DE „STEME" PE ÎNTREGURI POȘTALE, DUPĂ PROCLAMAREA REPUBLICII

(Urmare din numerele 8 și 9)

III. — Marca tip „Stema", cu inscripția POȘTA ROMÂNĂ avînd pe panglica tricoloră noua denumire a patriei, REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA.

Literele pentru REPUBLICA SOCIALISTĂ sînt mici și pline, în timp ce cuvîntul ROMÂNIA este format din linii duble, literele fiind de un format mai mare decît primele și — în mijloc — albe.

Se cunosc :

1. — **Prima emisiune, pusă în circulație în anul 1965, avînd „Stema" tip 9, pe un fond format din 44 linii orizontale, mai subțiri în partea de sus și din ce în ce mai groase în partea de jos, fără a mai avea și un cadru liniar în părțile verticale.**

Jos sub POȘTA ROMÂNĂ o linie mai groasă decît cele de pe fond.

Distingem aici :

T 9=17×23 mm. ; T 9A=16,5×22,5 mm. ; T 9B=17×22,5 mm. ; T 9C=13×18 mm. ; T 9D=16×21,5 mm. ; T 9E=18,5×24,5 mm.

a) **Formulare pentru telegramă :**

— 10 bani, negru pe hîrtie albă (T 9A și T 9B) ;

Acest tip se menține și în prezent pentru formularele de telegramă.

b) **Plicuri pentru felicitări,** cu formatul de 110 × 66 mm.

— 55 bani, ultramarin sau roșu pe hîrtie albă velină sau cretată, cu preț de vînzare 1 leu sau 1,25 lei (T 9C) ;

c) **Plicuri pentru corespondență din hîrtie albă cretată sau velină :**

— 55 bani, albastru, ultramarin (T 9D) ;

— 55 bani, violet închis, violet-brun, violet deschis, roșu, vișiniu, albastru (T 9) ;

d) **Acte de procedură ale Ministerului de Justiție :**

— 2,55 lei, negru pe hîrtie albă (T 9E).

La desenul din cuprinsul stemei avem de reținut aici, că arborii sînt foarte frumos stilizați ca și turnul sondei de petrol și conturul munților de pe fundalul stemei.

Razele solare sînt formate din 19 linii simple, din care 3 pe mijloc, 6 în partea stîngă și 10 în partea dreaptă.

Panglica din partea de jos a stemei, este formată din 4 linii orizontale ; între cele două linii din mijloc spre inscripția REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA.

2. — **Tipul 10 al stemei apare odată cu a doua emisiune, pusă în circulație în anul 1965. Aceste tip care se menține și în prezent pe toate întregurile poștale, în afară de formularele pentru telegramă.**

În acest tip, stema este înconjurată de un fond format din linii verticale, mai dese la mijloc și din ce în ce mai rare spre margini, linii pe care le vom întîlni în următoarele situații :

— linii verticale foarte clare, punctate, ondulate sau complet unite la mijloc.

De asemenea, fondul liniar orizontal din cadrul unde este imprimată valoarea poștală se va găsi cu linii clare, punctate sau combinate (clare și punctate).

Razele solare sînt de astă dată formate din fascicule de cîte două linii fiecare (în total. 17 fascicule). Arborii apar pe un fond plin sau hașurați, ca și turnul sondei de petrol ; pe fundal, munții sînt foarte bine conturați.

Panglica are în partea de sus o bandă formată din linii foarte subțiri oblice, iar în partea de jos, din linii verticale. Din cauza unor imprimări defectuoase, se găsesc exemplare în care pe banda de sus liniile apar întrerupte, sau intervin puncte sau linii orizontale incomplete.

Pentru confecționarea plicurilor a fost folosită hîrtie albă velină. În unele cazuri, emisiunea a fost repetată și în tiraj pe hîrtie velină.

De reținut că la confecționarea plicurilor, cele din hîrtia albă poartă pe verso două modele de tapet : unul format din inimioare și altul din motive naționale.

Pentru cărțile poștale și ilustrate a fost folosit carton de culoare albă și — în unele cazuri — gălbuie.

Începînd cu acest nou tip de „Stemă", formatul întregurilor poștale s-a menținut constant în majoritatea cazurilor (și nu ca în emisiunile anterioare, cînd pot fi întîlnite formate foarte variate).

Aceeași situație se prezintă și în ceea ce privește dimensiunile mărcii fixe, și anume :

T 10=16×22 mm. (cel mai folosit tip) ; T 10B=14,5×20 mm. ; T 10A=13×18 mm. ; T 10C = 18 × 25 mm.

a) **Pe mandate poștale :**

— 25 bani, în toate variantele de culoare, albastru, ultramarin sau roșu (T 10A) ;

b) **Pe cărți poștale :**

— 30 bani, în variantele de culoare : albastru, ultramarin, maro măsliniu, trandafiriu, brun-roșcat, violet, verde, verde-albăstrui, roșu aprins, cenușiu, brun-violet, albastru închis, negru, vișiniu, albastru-verzui, sepia, violet-negru sau verde închis (T 10) ;

— 30 bani, în variantele de culoare trandafiriu, măsliniu, maro, verde, negru, albastru sau cenușiu, pe cărți poștale cu ilustrații redînd aspecte din viața ostășească, dar fără a se mai face mențiunea „Militară" și „Gratuit". (T 10).

c) **Cărți poștale „Felicitare", cu ilustrații pe verso** (T 10) :

— 40 bani, trandafiriu sau ultramarin (1966) ;

— 40 bani, cenușiu deschis (1967—1968) ;

d) **Cărți poștale cu ilustrații pe verso** (T 10) :

— 40 bani, cenușiu (1971—1975) ;
— 40 bani, verde (1971—1972) ;
— 40 bani, măsliniu deschis (1971) ;
— 40 bani, cenușiu-verzui (1968) ;
— 40 bani sepia (1975) ;
— 40 bani cenușiu (1969—1970).

e) **Cărți poștale comemorative** (T 10) :

— 50 bani, albastru-verzui („turquoise"), cu ilustrații în partea stîngă, redînd portrete : N. Bălcescu, Alexandru Ioan Cuza, Vasile Alecsandri și Th. Pallady.

f) **Plicuri pentru felicitări** (cu formatul de 115 × 80 mm.) fără a avea ilustrații (T 10) :

— 55 bani albastru, cu număr de comandă și cod :
— cod 461/1971 cu preț de vînzare 2 lei ;
— cod 461/1971 cu preț de vînzare 2,50 lei ;
— cod 777/1972 cu preț de vînzare 2,50 lei ;
— cod 67/1973 cu preț de vînzare 2,50 lei ;
— cod 0045/1974 cu preț de vînzare 2,50 lei ;
— idem cu preț de vînzare 3 lei ;
— 55 bani, albastru, cu inscripția în stînga sus „Mărțișor 1975" ;
— 55 bani, albastru (plic cu dimensiunile de 143—93 mm.) din anul 1975, fără date de identificare pe verso ;
— 55 bani, roșu aprins, pe plicuri cu formatul de 163 × 114 mm. preț de vînzare 2 lei ; cod 1117/1973 comanda 6213 ;
— 55 bani, ultramarin (plic cu dimensiunile de 184 × 106 mm.) cod 637/1970, preț de vînzare cu felicitarea lei 7 ; în anul 1975 pe valoarea anterioară s-a aplicat un supratipar compus din XXXX și noua valoare de lei 4.

g) **Plicuri pentru corespondență, din hîrtie albă** (T 10) :

— 55 bani, albastru (culoarea cea mai des folosită) precum și în următoarele variante de culoare : ultramarin, măsliniu, roșu, maro, trandafiriu, brun-roșcat sau sepia ;

— 55 bani, în culorile verde, măsliniu, albastru sau maro, cu ilustrații prezentînd aspecte din viața ostășească, fără inscripția „Militară" și sau „Gratuit".

h) **Plicuri „Recomandat", folosite de Ministerul de Justiție,** prețul de vînzare 1,75 lei (T 10C) :

— 1,55 lei ultramarin pe hîrtie albă ;

i) **Plicuri „Recomandat",** preț de vînzare 2 lei (T 10)

— 1,75 lei ultramarin. pe hîrtie albă ;

j) **Colet poștal,** pe hîrtie albă, gumată pe verso (T 10B) :

— 3,25 lei ; 4 lei ; 5 lei ; 5,50 lei ; 6 lei și 6,50 lei.

Toate aceste întreguri, pentru expedierea coletelor, au fost imprimate în culoarea negru-cenușiu. Valoarea de 6 lei din anul 1966 se găsește și în culoarea cenușiu-oliv.

*

În încheiere mai sînt de adăugat unele elemente pe care am considerat că nu era cazul a le repeta pentru fiecare marcă fixă tip „Stemă".

1. — Existența unor imprimări defectuoase, care fac ca în cuprinsul desenului mărcii fixe să apară unele pete, litere lipsă sau incomplete, linii orizontale sau verticale unificate etc.

2. — Numeroase varietăți la culorile folosite la imprimare, putînd merge, de la cea mai deschisă nuanță pînă la cea mai închisă. Situații asemănătoare pot interveni și pentru hîrtia și cartonul folosit pentru confecționarea întregului poștal respectiv. Ex. în anul 1967 au fost tipărite cărți poștale atît pe carton obișnuit cît și pe un carton foarte gros, purtînd totuși aceleași numere de cod, dar cu alt număr de comandă.

3. — Dacă la început hîrtia folosită pentru confecționarea de plicuri a fost foarte variată la culoare, începînd cu tipul 8 al „Stemei", s-a menținut numai din culoarea albă.

4. — În unele cazuri culoarea hîrtiei, inclusiv a mărcii fixe, a fost influențată și de materialul folosit, a „tapetului" imprimat pe verso. („Tapet" tipar care acoperă, pe verso hîrtia din care sînt confecționate unele plicuri și care apare în interiorul plicului, ținînd loc de căptușeală).

5. — Forme foarte variate, atît pentru întreguri cît și pentru marca fixă. Întrucît dacă am totaliza toate formatele „Stemelor" descrise în cuprinsul materialului, ar rezulta peste 60 de tipuri ca format, de aceea pentru o mai ușoară identificare am luat ca bază numai desenul în sine. Folosind o riglă de calcul, s-ar putea identifica exemplare cu dimensiunile de 17,2×20,7 mm. ; 20,8×25,6 mm. ș.a.m.d.

6. — De asemenea, dispozitivele folosite pentru înscrierea adresei sînt foarte variate. De asemenea și indicațiile de serviciu de pe verso pentru clasificarea acestor detalii ar putea alcătui materia unui studiu aparte, care ar necesita singur un articol separat.

Materialul de bază folosit pentru redactarea prezentei lucrări face parte din colecția autorului, pregătită în vederea realizării unui catalog cît mai complet al întregurilor poștale românești. Avînd convingerea că ar mai putea exista și alte piese ce nu au fost cuprinse la tipul de „Stemă" respectiv, rugăm cititorii să comunice autorului, pe adresa redacției, orice date pe care le consideră că au fost omise în cadrul acestui material.

Dumitru C. BIALA

Filatelia 1976, XXV, nr. 10 (246).

DISCUȚII

DIN NOU DESPRE ȘTAMPILA „ELENA"

În numărul 6/1976, a fost publicată, în rubrica „De vorbă cu cititorii" o întrebare a dr. Emanoil Munteanu, din Cercul filatelic Sibiu, referitoare la o ștampilă cu indicația „ELENA" (într-o casetă dreptunghiulară), aplicată pe o marcă de 5 și una de 10 bani din emisiunea „Vulturi", pe un fragment mic, axat pe ipoteza că această ștampilă ar putea proveni de la o navă fluvială cu numele „Elena". În aceeași problemă publicăm părerea autorului lucrării despre vechile ștampile românești, Gr. Racoviceanu :

Constantin Minescu, în „Istoria Poștelor Române", pag. 438, publică „Regulamentul pentru fixarea raporturilor de serviciu între diferitele organe dependente de Direcția Telegrafelor și Poștelor și Direcția Căilor Ferate Române, privitoare la îndeplinirea serviciului de poștă și exploatarea telegrafului din stațiunile de căi ferate" (Mon. Oficial nr. 169/1891).

BERHECI

Pe baza acestui act normativ, gările au fost împărțite în șase categorii de clasa I, II și III (câte două în fiecare categorie), prin care s-a stabilit salarizarea pentru salariații din 154 stații de

MUNTENI

cale ferată. Acest regulament statua asupra unei stări de fapt care dăinuia încă din 1872 pentru anumite stații de cale ferată.

De notat este că această organizație a îngăduit stațiilor de căi ferate să folosească ștemplurile lor de serviciu drept ștempluri poștale, ceea ce a dat naștere la următoarele categorii de ștampile :

D 22 — ștampile liniare cu litere anticva de înălțimi și grosimi variabile fără încadrare BERESTI (R) ; BERHECI (R) (fig. 1).

D 22 a — idem cu încadrare COMANA (RR) ; GIURGIU : MUNTENI (R) ELENA (fig. 2).

D 101 — dreptunghiu, sus CFR, jos numele gării, dedesubt anul cu ultimele cifre, în stînga ziua, în dreapta luna cu cifre latine PUCIOASA.

D 101 a — idem conținînd indicațiunile în interiorul dreptunghiului, data cifre arabe SILIȘTEA, CAIUTI, ELENA, VIȘINA (vezi fig. 3).

D 101 b — idem cu colțurile rotunjite IANCA : ULMENI

B 101 c — idem cu încadrarea într-un oval.

D 101 d — cc/30/ 20 CFR PREDAT, jos LEORDENI (ștampilă dublu cerc).

Cu începere din 1898 stațiunile poștale din gări au fost înzestrate cu un ștemplu B 125 cerc concentric ∅30/18 sus numele stației, jos gara, în lături cruci, cf. Andrei.

B 125 a — idem HALTA.

Dovada că ELENA este ștampila unei gări (pe lîngă că, grafic, se încadrează în categoria D 22 a) se verifică și prin faptul că figurează în tabelul publicat în anexa Regulamentului din 1891.

Este de notat că stația ELENA a existat între stațiile Bărăganu și Feteşti ; cu ocazia modernizării liniei ferate București-Constanța, în 1919, această stație a fost desființată și azi nu mai figurează în „Mersul trenurilor".

GR. RACOVICEANU

În legătură cu ștampila „Elena", semnalată în revista noastră am primit și din Tulcea, de la cunoscutul colecționar și cercetător al mărcilor și ștampilelor fluviale dunărene. **Grigore Cuculis**, o notă : „Din nou despre... enigmatica ELENA".

După ce elimină ipoteza că ștampila ar fi putut fi folosită poștal, la bordul unui șlep „ELENA" (această navă nefiind autopropulsată, nu putea efectua transporturi poștale) corespondentul nostru a enunțat — în treacăt — și ipoteza că putea fi vorba de localitatea Elena din Bulgaria, pentru a se opri însă — în cele din urmă — la concluzia că este vorba de o ștampilă folosită pe trimiteri poștale, în gara Elena.

În legătură cu ipoteza a doua, considerăm că sub nici o formă nu ar putea fi valabilă, mai întîi pentru că ștampila ar fi trebuit să fie o ștampilă de plecare (ceea ce ar fi exclus o francatură cu mărci românești pe teritoriul țării vecine), în al doilea rînd, pentru că o ștampilă bulgărească, ar fi trebuit să aibă inscripția în caractere chirilice, nu latine. De o agenție românească la Elena — de asemenea — nu putea fi vorba. Ipoteza nu rezistă, deci.

Cea de-a treia ipoteză, se orientează spre o obliterare de gară, localitatea Elena figurînd în tabelul de clasificare poștală a gărilor (publicat și de C. Minescu, în „Istoria Poștelor Române"). Prin aceasta, atît la Tulcea, cît și din București, am primit concluzia că ștampila semnalată din Sibiu, a fost utilizată la obliterarea unei francaturi poștale, în gara Elena. În acest sens amănunte au fost date de contribuția cercetătorului Gr. Racoviceanu, publicată mai sus.

EXPOZIȚIA FILATELICĂ OMAGIALĂ „CONSTANTIN BRÂNCUȘI"

Astfel cum am relatat în numărul precedent al revistei noastre, expoziția omagială organizată la București, în cadrul anului Centenarului nașterii marelui nostru sculptor Constantin Brâncuși, a întrunit o serie de colecții avînd ca temă „Arta", sub diferitele sale aspecte și în diversele sale manifestări.

Expoziția a prilejuit și o întîlnire între filatelia tematică și maximafilia din Franța și România. Întîlnire în care — mai presus de criteriile strict competitive — și-au spus cuvîntul simpatia reciprocă pe tărîmul pasiunii noastre comune și admirația pentru marele artist căruia i-a fost dedicată expoziția.

Precum am mai relatat, exponatul oficial al Administrației poștale franceze a avut ca temă conducătoare, sculptura, ilustrată printr-o serie de emisiuni franceze, prezentînd opere din acest domeniu. În schimb, exponatul oficial al Direcției generale P.T.T. a fost în întregime compus din emisiuni de mărci și întreguri poștale românești, înfățișînd chipul și operele lui Brâncuși.

Cele trei exponate franceze din clasa de competiție au tratat — fiecare în felul său — diferite sectoare ale marii tematici „Artă" și au fost mult apreciate de public, care a căutat să desprindă de aici și criteriile de întocmire și prezentare uzitate în țara prietenă.

În afara concursului, a fost prezentă frumoasa colecție „De la arta rupestră la pictura abstractă", a președintelui A.F.R., general col. rez. C. Smirnov.

Ar fi greu să trecem în revistă — în spațiul limitat de care dispunem — celelalte exponate, care, toate, s-au bucurat de apreciere, interesînd publicul de maximafilie, a dr. Dragoș Nicolescu („Arta gotică") precum și colecția tematică „Pictura, de la Watteau la Picasso" (Ioan Stănescu).

Un exponat în întregime dedicat temei, „Titanul de la Hobița : Constantin Brâncuși" a fost prezentat de Aurel Crișan, aducînd o notă perfectă aderență la tematica expoziției și la evenimentul sărbătorit. Alte subîmpărțiri ale temei generale „Arta" au fost tratate de celelalte exponate, majoritatea vădind preocuparea de continuă îmbunătățire, de transpunere în practică a noilor orientări ale filateliei tematice. Dacă unele vor mai avea de realizat, încă și alte progrese (mai ales sub aspectul completării cu obliterări speciale, întreguri și mai ales cu piese mai vechi), mai puțin grea pare calea în maximafilie, sector în care — într-o măsură — exigențele se limitează la obiective mai restrînse.

Clasificarea exponatelor este redată în palmaresul alăturat.

Clasa oficială :

Direcția generală P.T.T. — R.S. România

Direcția generală a Administrației poștale — Franța.

Clasa de onoare (în afara concursului)

General col. (rez) Constantin Smirnov.

Medalii de vermeil :

Jacques Giboury (Paris), Dragoș Nicolescu și Ioan Stănescu (București).

Medalii de argint :

Annette Blias (Paris), Gheorghe Chița (Cîmpulung-Muscel) ; Mircea Gociman (Craiova).

Medalii de bronz-argintat :

Eugenia Angelescu (Rm. Vîlcea) ; Dumitra Buzoianu (Pitești) ; Elena Cîrjeu (Craiova) ; Aurel Crișan (București) ; Constantin Iulian (Cluj-Napoca) ; Nicolae Munteanu (Timișoara) ; Françoise Reymer (Paris)

Medalii de bronz :

Alice Bauer, Dan Mihai Belcea și Mihai Chirițescu (București).

Filatelia 1968, XVII, nr. 4 (144)

DIN SECOLUL TRECUT

FALSURILE „MOROIU"

Constantin Moroiu s-a născut la 15 februarie 1837.

Examinînd o serie de articole din ziarele vremii [2]), am desprins următoarele asupra activităţii sale filatelice.

În martie 1889, un inspector financiar, filatelist, al cărui nume nu apare, a primit din străinătate, prin schimb, o cantitate de mărci româneşti false. Cerînd explicaţii trimiţătorului, acesta a răspuns că mărcile i-au fost trimise de un oarecare Moroiu din Bucureşti.

Pe baza acestei informaţii, inspectorul financiar a adresat un denunţ prefecturii poliţiei capitalei. Prefectul, colonelul Algiu, a delegat cu cercetarea pe directorul poliţiei, Carlova, care a sesizat pe primul procuror Boldur Voinescu. Acesta, întovărăşit de judecătorul de instrucţie Papp, a efectuat o perchiziţie la domiciliul lui Moroiu, în str. Morfeu nr. 2 [3]) unde s-a găsit o cantitate importantă de mărci poştale româneşti neobliterate.

Întrebat asupra provenienţei lor, a declarat că este colecţionar şi vinde aceste mărci în ţară şi în străinătate, iar dacă par noi este pentru că el le-a colorat (! ?).

Stocul găsit a fost îndreptat la Monetăria Statului (care în acea epocă se ocupa şi cu fabricarea mărcilor), unde s-a constatat că mărcile erau autentice, dar erau alterate în privinţa colorităţii.

Deducem din cele de mai sus, ceea ce nu a fost luat în consideraţie de anchetatori, că Moroiu se ocupa cu spălarea ştampilelor sau — în cel mai bun caz — cu modificarea colorităţii pe cale chimică. În seara aceleiaşi zile, o persoană (al cărei nume de asemenea nu apare) a anunţat poliţia că la domiciliul lui Moroiu se găsesc ascunse clişee tipografice ale unor mărci româneşti şi străine.

Anchetatorii au procedat la o nouă descindere. De această dată au descoperit peste 200 clişee de mărci străine şi româneşti, un stoc de mărci poştale pe care Moroiu însuşi l-a evaluat la 200 000 franci, precum şi o vastă corespondenţă.

Falsificatori de toate categoriile au existat pretutindeni din cele mai vechi timpuri. S-au falsificat monede, bilete de bancă, tablouri, manuscrise, documente, sigilii şi altele.

Materialele filatelice nu au scăpat nici ele acestei reguli şi în 1863, adică abia la 23 de ani după apariţia primei mărci poştale, J. B. Möens a publicat o broşură asupra primelor falsuri cunoscute la acea epocă. De atunci, atît obiectele falsificate cît şi manifestările de combatere s-au înmulţit în număr prodigios.

Falsificatorii au adus pagube importante atît administraţiilor poştale, cît mai cu seamă filateliştilor. Filatelia română nu a scăpat de această odioasă racilă; dimpotrivă, avem impresia că recordul în ceea ce priveşte categoriile de mărci falsificate, ne aparţine.

Ne propunem să prezentăm pe unul din aceşti falsificatori care are trista celebritate de a fi primul falsificator de mărci poştale româneşti.

Cele de mai sus au fost sigilate şi ridicate, iar Moroiu a fost depus la închisoarea Văcăreşti.

În ziua de 11/23 martie 1889, organele de cercetare judiciară au predat corpurile delicte monetăriei, spre a fi expertizate. Expertiza s-a efectuat de inspectorul financiar Miller şi de un funcţionar al monetăriei, Nayman, în prezenţa reprezentanţilor Direcţiei generale a poştelor, Angelo şi Boscovitz. Aceştia, pe lîngă falsurile de mărci româneşti şi străine, au constatat şi un număr de cărţi poştale româneşti false.

Supus unui interogatoriu, Moroiu a început prin a nega cu îndrăzneală, arătînd că aceste mărci reprezintă colecţia personală; dar faţă de descoperirea corpurilor delicte şi-a pierdut atitudinea obişnuită de sfidare.

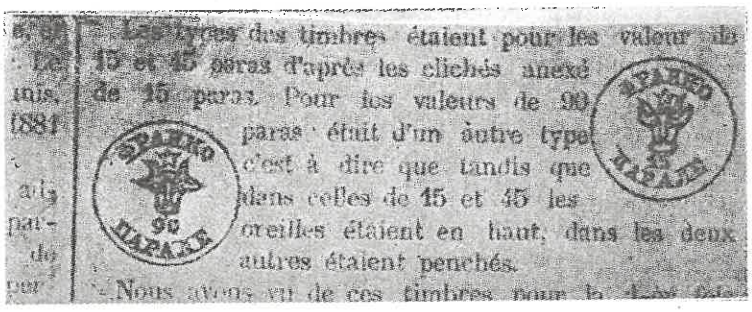
Les types des timbres étaient pour les valeur de 15 et 45 paras d'après les clichés annexé de 15 paras. Pour les valeurs de 90 paras était d'un autre type c'est à dire que tandis que dans celles de 15 et 45 les oreilles étaient en haut, dans les deux autres étaient penchés.

Text şi ilustraţii apărute în revista „Timbrophilo", din august 1892, prin care C. Moroiu căuta să „lanseze" falsurile şi trucajele sale.

În privinţa cărţilor poştale a declarat că ele erau material de schimb cu străinătatea şi că nu le-a folosit pentru corespondenţă. În privinţa clişeelor, pretindea că le-a primit din Strasburg, mărturisind numai falsificarea clişeului mărcii „taxa de plată" de 5 bani [4]).

Experţii constatînd existenţa unor mărci false româneşti din emisiunile 1858—1872, Moroiu a declarat că le deţine pentru colecţia personală.

După arestarea lui, Moroiu trece din faza consternării într-o depresiune nervoasă, dînd şi semne de alienaţie mintală. De cîte ori este vorba despre mărci, strigă în gura mare că mai bine să i se ia viaţa decît mărcile, rugînd pe judele instructor să i se păstreze cu atenţie o anumită marcă dintr-un album cu scoarţele de catifea roşie, care ar valora cîteva mii de franci, singura avere ce ar rămîne copiilor săi, după moarte.

În urma interogatoriilor, Moroiu a indicat pe unii complici prin canalul cărora scurgea mărcile false: debitanţi de tutun şi un comerciant din Moldova. Nu cunoaştem numele lor.

Presa contemporană menţionează apoi o încercare de sinucidere, ce e drept cu o cantitate minimă de arsenic şi de sulfat de cupru, al căror efect a putut fi înlăturat prin ajutoare medicale ce i s-au dat. Ne întrebăm dacă nu cumva depresiunea nervoasă şi încercarea de sinucidere nu au fost decît lovituri de teatru simulate.

După acest episod, nu mai aflăm informaţii de presă asupra cazului. Probabil că s-a dat o ordonanţă de neurmărire, neexistînd plîngeri din partea celor înşelaţi, iar mărcile poştale româneşti găsite nefăcînd parte din emisiuni aflate încă în circulaţie.

Este de notat că revista „Filatelia" [5]) a publicat o nouă cercetare în legătură cu „activitatea filatelică" a lui Moroiu care în 1899 a comandat la zincografia ziarului „Universul", clişeele după primele mărci poştale moldoveneşti.

La cercetare, Moroiu a început prin a tăgădui faptul, pe care în cele din urmă a sfîrşit însă prin a-l recunoaşte, faţă de declaraţiile directorului gazetei, Luigi Cazzavillan şi a zincografului Beer care confecţionase clişeele; apoi a declarat că le-a trimis în America, împrejurare ce s-a dovedit de asemenea neadevărată, deoarece clişeele au fost găsite la domiciliul său, împreună cu o presă tipografică.

După o serie de negări, Moroiu a trebuit să cedeze în faţa evidenţei, întrucît s-au găsit la el şi clişeele altor mărci pe care a declarat că le-a achiziţionat de la J. B. Möens din Bruxelles.

UN CAZ ŞI UN EXEMPLU

Zi de zi, sosesc la redacţia noastră zeci de scrisori din toate colţurile ţării şi de peste hotare. Ne scriu tineri şi bătrîni, oameni ai muncii şi pensionari, şcolari, studenţi, fiecare comunicîndu-ne micile sau marile lor probleme filatelice, vorbindu-ne despre bucuriile pe care li le dă filatelia, cerîndu-ne sau dîndu-ne păreri şi sfaturi. Fiecare scrisoare ne face o plăcere nespusă. Multora le răspundem, unora poate nu prididim a le scrie direct, dar toate constituie un element preţios în legătura noastră cu masele de cititori.

Iată, însă, că am primit şi următoarea scrisoare :

„Ce frumos arată un cerc filatelic în plină activitate : clasoare deschise pline de mărci care mai de care mai frumoase, mai interesante, grupuri, grupuri de filateliști adînciţi în pasionante discuţii privind mărcile, colecţiile, expoziţiile, literatura filatelică etc.

„Aşa arăta şi cercul „Tudor Uladimirescu" în seara zilei de miercuri 7 februarie 1968. Deodată privirea mi-a fost atrasă de un cetăţean care, solitar, instalat într-un colţ al sălii, răspundea mecanic la întrebările puse de filateliști : 200 lei, 180 lei şi aşa mai departe.

„M-am uitat şi — într-adevăr — reprezentantul neautorizat al lui Mercur întră filatelie, deschisese taraba în cel mai puternic cerc din ţară, cu mărci poştale orînduite în stive consistente de coli (de unde le-o fi luat ?). Mi-am dat seama că mă aflu în faţa unui speculant notoriu, care trebuie tratat ca atare.

„Am „cumpărat" 5 serii de picturi poloneze cu 200 lei, solicitînd în acelaşi timp preşedintelui filialei A.F.R. Bucureşti, preşedintelui cercului „Tudor Uladimirescu" şi cenzorului filialei A.F.R. Bucureşti, să stabilească flagrantul şi să întocmească actul de constatare, în vederea luării măsurilor legale ce se cuvin.

„Astfel s-a curmat activitatea „filatelică" a numitului Nedelcu-Purice-Grigore zis Gică, fost membru al A.F.R., la cercul „30 Decembrie", Bucureşti. Cazul a fost deferit Consiliului de judecată al A.F.R.

„Cu această ocazie s-a dovedit, însă, că indicaţiile de procedură pentru asemenea cazuri, nu sînt suficiente sau nu se cunosc de către cercurile filatelice. Adică nu se cunoaşte bine în primul rînd procedeul de a se putea stabili culpa (infracţiunea) şi în al doilea rînd ce documente trebuie întocmite precum şi forma lor. Socot că fără aceste elemente este greu, dacă nu chiar imposibil, de a demasca şi elimina din rîndul filateliştilor, rechinii de acest fel. Sînt cunoscute motivările invocate şi minciunile scornite de către speculanţi, în scopul salvării lor din situaţiile de a fi descoperiţi.

„De asemenea consider necesară confiscarea mărcilor, pe loc, de către conducătorii cercurilor sau alte organe împuternicite în acest sens, ţinînd seama că specula constituie infracţiune, prevăzută şi sancţionată de Codul Penal.

„Un alt element necesar descoperirii şi tragerii la răspundere a speculanţilor de mărci este opinia de masă a filateliştilor, care sînt datori să dea tot concursul în asemenea cazuri şi să nu creeze greutăţi în desfăşurarea activităţii organelor de control şi constatare".

O astfel de scrisoare ne-a întristat, prin fapta lipsită de corectitudine şi scrupule a unui speculant care a întinat filatelia cu setea lui de cîştig. Ea ne-a bucurat, prin atitudinea consecventă şi principială a celor care l-au demascat, atitudine care sperăm că se va manifesta oricînd o asemenea situaţie s-ar putea repeta.

Problema corectitudinii în schimburile filatelice constituie o condiţie esenţială în filatelia de tip nou, singura care este de conceput şi care poate fi admisă în societatea noastră.

Filatelia este o nobilă pasiune, o îndeletnicire care poate şi trebuie să dea ceasuri de destindere, de educare, de instruire.

A te folosi de această dorinţă a colecţionarilor (şi îndeosebi a celor începători, neavizaţi sau neinformaţi) pentru a le propune schimburi dezavantajoase, sau — şi mai grav — pentru a le vinde pe bani grei „marfa" ta, constituie o inadmisibilă incorectitudine.

Conducerea centrală a A.F.R., conducerile tuturor organelor locale vor trebui să vegheze permanent şi cu cea mai mare exigenţă la buna desfăşurare a schimburilor. Şi astfel se va ajunge ca — din mediul în general sănătos al filateliei româneşti — să dispară definitiv aceia pe care, pe drept cuvînt, corespondentul nostru îi defineşte „microbi care infectează atmosfera de optimism şi frumos a filateliei noastre".

PE URMELE SPECULANŢILOR

Întrebat asupra scopului pentru care-şi procurase aceste clişee, a răspuns că avea în vedere să publice o lucrare asupra mărcilor poştale româneşti şi în al doilea rînd că intenţiona să le trimită în străinătate, în schimb, contra altor mărci rare ; iar parte din falsuri le-a vîndut colecţionarilor. Aci, Moroiu face o declaraţie uluitoare : „Acest lucru se practică de către toţi colecţionarii din lume, fără a fi urmăriţi vreunul".

În plus, la descindere s-au găsit o serie de clişee reprezentînd ştampile din epoca 1858—1866, a căror utilizare e uşor de înţeles.

Dar activitatea de falsificator a lui Moroiu s-a manifestat şi pe cale publicistică. El a editat prima revistă filatelică românească : „Timbrofilo", a cărei apariţie sporadică se întinde între anii 1890 şi 1892. Din cercetarea colecţiei revistei reiese că mare parte din materialul redacţional şi informativ era tradus din reviste străine, iar anunţurile nu priveau decît interesele comerciale ale lui Moroiu care se prezenta drept „editor". În plus, revista publica şi procesele-verbale ale primei societăţi filatelice româneşti, încercînd astfel să se prezinte drept buletin oficios al acesteia.

În această privinţă, revista „Tribuna Filatelică" din 1932 aminteşte că prin procesul-verbal din 29 iulie 1892 al Societăţii filatelice româneşti, Moroiu a fost obligat să se retragă din sînul ei, deoarece îşi însuşise pe nedrept titlul de preşedinte al societăţii, aducîndu-i prejudicii de ordin moral. Aceasta era în fond o excludere în formulă diplomatică.

Moroiu nu s-a mulţumit să falsifice mărci poştale dar a inventat şi o emisiune moldovenească din 1852 [6]), a cărei descriere apare în revistă într-un redacţional în limba franceză. Aceste falsuri au circulat în străinătate şi recent, o ultimă apariţie a fost prezenţa lor în licitaţia celebrei colecţii Burrus, din 1965. Acest fals a apărut menţionat în catalogul licitaţiei, dar a fost retras, stabilindu-se pe parcurs caracterul său.

După 1899, orice urmă de activitate a lui Constantin Moroiu dispare. Este probabil că el a încetat din viaţă în jurul vîrstei de 62 ani, sau — ipoteză mai puţin plauzibilă — că a renunţat la îndeletnicirea sa de falsificator. Cazuri de acest fel sînt mai rare.

Nu putem încheia aceste rînduri fără a mulţumi harnicului cercetător Constantin Rădulescu, care ne-a predat materialul informativ.

Gr. RACOVICEANU
şi **Ed. KONYA**

---

[2]) *L'indépendance roumaine, nr. 3440 ; 3441 ; 3442 ; 3485/889 — Romania No. 59/889.*

[3]) *În 1890 Moroiu edita ziarul „Timbrofilo", cu acelaşi sediu, ceea ce naşte bănuiala că imobilul era proprietatea sa ori a soţiei.*

[4]) *Probabil emisiunea 1881.*

[5]) *„Filatelia", 1948, nr. 76/82.*

[6]) *Gr. Racoviceanu : Ştampilele poştale folosite în ţările române pînă în 1881 — pag. 26.*

filatelia
nr. 4 — 1968

REVISTA
ASOCIAȚIEI FILATELIȘTILOR
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
Redacția și administrația:
București, 45. Str. Biserica Enei, 16; tel. 16.67.15

Colectivul de redacție
Nicolae TRIPCOVICI (redactor șef)
Constantin SMIRNOV
Ioslf MICU
Titus ORĂDEANU
Vsevolod SURJICOV

DIN NOU PROBLEMA OBLITERĂRILOR

A GREȘI ESTE OMENESC; DAR A PERSEVERA?

Avîntul luat de filatelie în ultimele decenii, larga ei răspîndire, fac ca azi — și în păturile largi ale populației — toți cei care vin în contact cu marca poștală să fie conștienți de rolul ei cultural-educativ, să nu treacă, grăbiți, peste conținutul ei, să-i dea atenție. Și tot astfel nu se mai ignorează existența marelui număr de colecționari, care caută și găsesc în mărci prețioase clipe de instruire și de destindere, care le strîng și le păstrează cu grijă, făcîndu-le să-și îndeplinească din plin rolul de purtătoare de cuvînt ale țării care le-a emis.

Din păcate, sîntem iar și iar nevoiți să constatăm că acest climat prielnic pentru filatelie, care poate fi întîlnit aproape pretutindeni, lipsește de multe ori tocmai unde ar trebui să fie cel mai bine încetățenit. Ne referim și de această dată la unele organe poștale, al căror mod de procedare ar trăda numai o totală indiferență, dacă ar fi întîmplător, dar care parcă ar fi animat de o antipatie vădită față de mărci în sine, atunci cînd devine practică curentă.

Colecționari dintr-o seamă de localități au avut a se plînge de felul cum unele oficii poștale maltratează mărcile poștale — în ciuda instrucțiunilor categorice și repetate primite de la Direcția generală a poștelor și telecomunicațiilor.

Cu mult mai greu de admis este însă tratamentul aplicat mărcilor poștale chiar de unii dintre lucrătorii din aparatul Poștei Centrale din București, care a fost semnalat nu o dată și de revista noastră.

Astfel, în numărul 5/1967 al revistei noastre am atras atenția conducerii Poștei Centrale (Director : tov. ing. Tudor Ștefan) asupra practicii admise de unii plicurilor vădit filatelice, cu ștampilă chimică sau tragerii de linii cu creionul chimic peste mărci.

Deși am primit asigurări că vor lua măsuri pentru înlăturarea acestor procedee — care duc, practic, la completa deteriorare a mărcilor — se continuă a parvenii destul de obișnuită tocmai în locul în care filatelia ar trebui să se bucure de cu totul altă considerație.

Repetăm aci cu toată tăria și socotim că este cazul să se înțeleagă că tratarea trimiterilor poștale cu toată grija este un drept al cetățeanului și nu o favoare care se solicită. Distrugerea unei trimiteri filatelice prin maltratarea ei barbară nu este admisibilă din partea unor lucrători din aparatul poștal, de la care se așteaptă — dacă nu dragoste față de mărci — barem un discernămînt elementar pentru a se da atenția cuvenită cel puțin francaturilor vădit filatelice.

Nu trebuie uitat că repetarea sistematică a neglijenței în muncă dăunează filateliei în general dar aduce și pagube directe, materiale, colecționarilor care au apelat la serviciile poștei și pe care aceasta este ținută să-i servească în mod corespunzător.

Ținem astfel la dispoziția conducerii Poștei Centrale din București plicuri degradate, cu date mult mai recente decît asigurările din răspunsul său și am dori să putem constata concret măsuri de îndreptare și de chemare la ordine a celor în culpă.

Dar la gama de „metode de lucru" semnalate, unii lucrători din aparatul Poștei Centrale au reușit să mai adauge — în ultimul timp — o nouă variantă. De astă dată ea constă în folosirea la obliterări a unui tuș de anilină roșu-violet, nestabil și deosebit de gras. Mai mulți cititori ne-au trimis recent o seamă de mărci din emisiuni filatelice, procurate cu greu pe bază de abonament, care au fost complet degradate prin aplicarea unor ștampile de acest fel, prin care mărcile au fost făcute cu totul inutilizabile din punct de vedere filatelic.

Mărcile, aplicate pe plicurile filatelice trimise pentru schimburile peste hotare, au fost pătate de cerneala grasă, care s-a „întins" pe întreaga zonă a ștampilelor. Într-o seamă de cazuri, ele au fost restituite de destinatarii străini partenerilor români de schimb, fiind considerate ca rebuturi.

Dacă ținem seama că strălucita inovație de a folosi un astfel de tuș și-a găsit aplicarea și la ghișeul pe unde trec la expediere miile de trimiteri filatelice adresate de colecționari în lumea întreagă, ne putem da lesne seama cît de mari sînt daunele pe care le aduce filateliei românești nepriceperea și rutina indiferentă a lucrătorului de la locul de muncă respectiv, lipsa de competență a serviciului de aprovizionare care dotează serviciile cu astfel de cerneluri, categoric interzise de instrucțiunile organelor superioare din minister dar și lipsa prelungită de preocupare și control din partea aparatului de conducere al Poștei Centrale.

În această situație, ajungem a ne întreba dacă este oare cu totul exagerat felul cum ridică problema cu indignare — cititorul nostru dr. W. Gaspard :

„Tușul roșu, gras, aplicat la Poșta Centrală la care se prezintă plicurile A.F.R., este aplicat „i n t e n ț i o n a t" (N. R. sublinierea reclamantului) pentru a distruge mărcile din punct de vedere filatelic ?"

Cu mii de ani în urmă, o zicală latină spunea : „Errare humanum est, perseverare diabolicum !" [1]

Desigur, în iureșul de lucru din poștă, există și multe probleme mai grele. Dar perseverarea în greșeli care ar fi lesne de înlăturat numai prin atenție, printr-un control elementar și mai ales cu o leacă de bunăvoință și de respect pentru public, nu este de iertat, este de neiertat.

Sesizînd, de aceea din nou atît conducerea Poștei Centrale cît și, indirect, celelalte organe poștale din țară la care ar mai putea persista astfel de situații, sperăm că de astă dată nu vom avea de înregistrat numai un răspuns formal (și acela dat după multe reveniri) ci măsuri concrete, pe care să le poată constata orice cetățean care recurge cu încredere la serviciile poștei.

[1] A greși este omenesc, a persevera este diabolic.

filatelia
nr. 5 — 1968

REVISTA
ASOCIAȚIEI FILATELIȘTILOR
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
Redacția și administrația:
București, 45. Str. Biserica Enei, 16; tel. 16.87.15

Colectivul de redacție
Nicolae TRIPCOVICI (redactor șef)
Constantin SMIRNOV
Iosif MICU
Titus ORĂDEANU
Vsevolod SURJICOV

CONSTITUIREA FILIALELOR JUDEȚENE ALE A. F. R.

Ca urmare a noii organizări administrative a țării noastre, ținînd seama și de prevederile statutului A.F.R. așa cum a fost modificat recent, la cea de-a II-a Conferință pe țară, în cursul lunii martie s-a procedat la constituirea filialelor județene ale Asociației filatelistilor din Republica Socialistă România.

Membri ai Consiliului Central s-au deplasat în diferite județe, pentru a proceda la instalarea comitetelor provizorii de conducere și la inaugurarea activității.

Dintre cele 39 de județe cîte cuprinde țara, au fost constituite filiale A.F.R. în 35 județe, urmînd ca în celelalte patru să fie organizate într-un viitor apropiat.

Iată cele 35 filiale ale Asociației filateliștilor:

ALBA - sediu: Alba-Iulia, str. Teilor, nr. 4, telefon 155; președinte: dr. Nicolaie Igna.

ARAD — Arad, Căsuța poștală nr. 62, telefon 6444; președinte: Ernest Grab.

ARGEȘ — Pitești, Casa Armatei; președinte: Teodor Nichifor.

BACĂU - Bacău, Casa de cultură a sindicatelor; președinte: Ion Lazan.

BIHOR - Oradea, Căsuța poștală 138; președinte: Ing. Armand Prozich.

BISTRIȚA-NĂSĂUD — Bistrița, str. Teilor, nr. 28, telefon 32; președinte: Ludovic Micle.

BOTOȘANI — Botoșani, str. Casa Națională (Dir. jud. P.T.T.R.), președinte: prof. Vasile Arnăutu.

BRAȘOV — Brașov, str. Gh. Gheorghiu-Dej, nr. 1 (Poșta); președinte: Vasile Chiprian.

BRĂILA — Brăila, str. Republicii, nr. 2, telefon 1464; președinte: ing. I. Bendac.

BUCUREȘTI — București, str. Biserica Enei, nr. 16, telefon 16.67.15; președinte: prof. Traian Predoiescu.

BUZĂU — Buzău, str. Republicii, nr. 1 (Casa de cultură); președinte: ing. Petre Constantinescu.

CARAȘ SEVERIN — Reșița, str. Comarnic, nr. 27; președinte: Mircea Francisc.

CLUJ — Cluj, str. Piața Victoriei, nr. 8, telefon 13.47; președinte: prof. univ. Titus Crișan.

CONSTANȚA — Constanța, str. Muzelor, nr. 6; președinte: prof. Ion Zaharia.

COVASNA — Sfîntu Gheorghe, str. Libertății, nr. 28; președinte: dr. Petru Oprea.

DÎMBOVIȚA — Tîrgoviște, la Casa de cultură; președinte: Nicolae Constantinescu.

DOLJ — Craiova, str. 7 Noiembrie, nr. 74, telefon 2111; președinte: prof. Valentin Berezovschi.

GALAȚI — Galați, str. Al. Sahia, nr. 6, telefon 13555; președinte: Stelian Steganu.

HARGHITA — Miercurea-Ciuc, str. Lenin, nr. 9 bis telefon 337; președinte: Iuliu Bartha.

HUNEDOARA — Deva, str. Dr. Petru Groza, nr. 12; președinte: dr. Alex. Chirmigiu.

IAȘI — Iași, str. Șoseaua Națională, nr. 180, telefon 3092; președinte: dr. Gheorghe Speranță.

MARAMUREȘ — Baia Mare, str. Lenin, nr. 1, ap. 55 telefon 1752; președinte: Ioan G. Filip.

MEHEDINȚI — Turnu Severin, str. Traian, nr. 117; președinte: Andrei Voicu, jurist.

MUREȘ — Tîrgu Mureș, Aleea Carpați, nr. 39 (N. Tîrnoveanu); președinte: col. Gh. Uliu.

NEAMȚ — Piatra Neamț, bd. Republicii (Casa de cultură a sindicatelor); președinte: dr. Cîntei Gridor

PRAHOVA — Ploiești, str. Brașoveni, nr. 1; președinte: Dumitru Vasile.

SATU MARE — Satu Mare, Direcția județeană P.T.T.R.; președinte: Ion Pușcaș.

SĂLAJ — Zalău, str. Kosuth, nr. 56; președinte: Szöcs Iosif.

SIBIU — Sibiu, str. Petöfi, nr. 11; președinte: Ion Opriș.

SUCEAVA — Suceava, str. Ștefan cel Mare, nr. 4; președinte: ing. Alex Manoliu.

TIMIȘ — Timișoara — Căsuța poștală 168; președinte de onoare: prof. emerit ing. Bakony Coloman; președinte: ing. Gh. Cicirean.

TULCEA — Tulcea, str. Trandafirilor, nr. 14; președinte: Grigore Cuculis.

VASLUI — Vaslui, la Casa de cultură; președinte: prof. Constantin Ionescu.

VÎLCEA — Rîmnicu Vîlcea, bd. T. Vladimirescu, nr. 71, oficiul P.T.T.R. nr. 1; președinte: Florin Mihăescu.

VRANCEA — Focșani, str. M. Kogălniceanu, nr. 2; președinte: Alex. Botez.

Urmează să mai fie constituite filiale A.F.R. în județele: **GORJ, IALOMIȚA, OLT, TELEORMAN.**

Pînă la constituirea lor, cercurile filatelice din județele respective vor ține legătura astfel: Gorj cu filiala DOLJ, Ialomița și Teleorman cu ILFOV, Olt cu ARGEȘ.

Filatelia 1968, XVII, nr. 6 (146)

TOT DESPRE PLICURILE „PRIMA ZI" ŞI PRIMELE ILUSTRATE MAXIME OFICIALE ROMÂNEŞTI

Pe marginea documentatului articol al prof. univ. S. Cărăuşu asupra primelor plicuri „prima zi" româneşti, publicat în revista „Filatelia" nr. 12/1967, nu este poate lipsit de interes să revenim cu cîteva amănunte. Aceasta cu atît mai mult cu cît prin natura serviciului meu din acea vreme, am avut posibilitatea de a cunoaşte precis etapele — să zicem aşa — ale „naşterii" primelor plicuri „prima zi" din ţara noastră.[1]

Nu se pare, ci este cert că primul plic „prima zi" — sau mai precis primele două plicuri — sînt cele puse în circulaţie o dată cu emisiunea „AUIR — 1947". Aceste plicuri ca şi cele care au urmat, pînă la emisiunea A.R.L.U.S. din 29 octombrie 1948, au fost însă de fapt emisiuni particulare, al căror tiraj nu a depăşit 1 400 exemplare. Ele au fost iniţiate de filatelistul clujean Vasile Erös şi au fost tipărite la Cluj.

Ştampilele cu care au fost obliterate mărcile aplicate pe aceste plicuri au fost însă confecţionate de poştă, aşa cum rezulta de altfel însăşi din textul lor, „Poşta română".

1. Autorul îndeplinea pe vremea aceea, funcţia de director al întreprinderii filatelice de stat.

La început a fost iniţiată una şi aceeaşi ştampilă (care este păstrată, împreună cu celelalte ştampile poştale, în conservatorul P.T.T.R.) avînd data zilei mobilă — şi un desen înfăţişînd capul de bour şi tradiţionala goarnă poştală.

Începînd din februarie 1948, o dată cu emisiunile „Jocurile balcanice", pentru fiecare emisiune a fost confecţionată cîte o ştampilă specială.

Prima ştampilă a mai fost utilizată totuşi, cu ocazia punerii în circulaţie a emisiunilor „Prietenia româno-bulgară" şi „Constituţia", din 1948.

Tot în anul 1948 încep primele încercări, de data aceasta oficiale, premergătoare ilustratelor maxime româneşti.

La început au apărut cîteva cartoane „prima zi" destul de rudimentare (tiraj 2 062 ex.) la emisiunea „Munca în comunicaţii" (10.XII.1948) purtînd în partea superioară un desen înfăţişînd mijloacele de comunicaţie pe pămînt, pe apă şi în aer (desenul, D. Ştiubei). A urmat o formă mai evoluată la emisiunea „N. Bălcescu" (tiraj 2 000), desenul de pe carton (tot jumătate) realizat de A. Murnu şi marca fiind aproape identică. De reţinut că şi de astă dată a fost utilizată vechea ştampilă cu capul de bour şi goarna poştală.

Alte două cartoane încheie ciclul acestor prime încercări de ilustrate oficiale; le emisiunea „Un an Republică Populară" (tiraj 2 000) cu un desen oarecum simplist, datorat aceluiaşi D. Ştiubei (din nou ştampilă cu cap de bour) şi „Organizaţia Sportului Popular" (2 cartoane cu tiraje de cîte 2 000) cu desenul realizat de un aviator.

Cu începere din iarna 1949 se trece la emiterea regulată a plicurilor „prima zi", editate de poştă, confecţionate şi imprimate la Fabrica de Timbre. În anul 1951 apare prima ilustrată maximă oficială românească, o dată cu marca ocazionată de centenarul pictorului revoluţionar Ion Negulici (tiraj 1 972). De astă dată, atît marca cît şi ilustrata au redat autoportretul pictorului (machetator O. Adler). Urmează, în acelaşi an, marca şi ilustrata maximă Filimon Sîrbu (tiraj 2 500) cu ocazia împlinirii a 10 ani de la moartea acestuia (desen I. Dumitrana), apoi „România revoluţionară" a pictorului C. D. Rosenthal, prima ilustrată maximă (desen O. Adler) imprimată în culorile naturale ale acestui celebru tablou din Galeriile Naţionale (tiraj 2 500).

Şi anul se încheie cu ilustrata maximă „Pavel Tcacenco" (desen Cristea Müller), tiraj 2 578 exemplare.

În anul următor (1952), paralel cu plicurile „prima zi", la anumite emisiuni apar şi ilustrate maxime: centenarul I. L. Caragiale (desen O. Adler, tiraj 1 200), Leonardo Da Vinci (desen Cristea Müller, tiraj 1 500), centenarul N. Bălcescu (aranjament grafic I. Dumitrana, tiraj 1 238).

Este interesant de reţinut că atît în perioada primelor plicuri (emisiune particulară) cît şi după aceea, amatorii puteau depune corespondenţa lor la un ghişeu anume amenajat la poşta centrală.

Plicurile „prima zi" oficiale şi ilustratele maxime de care am amintit, nu au fost vîndute fără mărci, sau cu mărci aplicate şi neobliterate.

Dr. T. CUTLIC

---

artă pentru cărţi sau planşe, coloritul prezintă unele abateri faţă de originalele respective. „Portretul de femeie" de Mişu Popp este prea sclipitor. „Fetiţa cu basma roşie" de Grigorescu nu are faţa roşcată, aşa cum apare în reproducere. „Moş Niculae Cobzarul" de Luchian şi „Ecce Homo" de Tiţiano au tonalitatea generală prea deschisă, ceea ce dăunează expresiei dramatice pe care artiştii au evidenţiat-o cu ajutorul dominantei sumbre; Portretul din „Ecce Homo" lipsit de coloritul dramatic şi roşul veneţian al veşmîntului îşi pierde din caracteristicile stilistice de pictură veneţiană a Renaşterii, aducînd cu picturile manieriste italiene de mai tîrziu. „Bărbatul cu craniu" de Dierik Bouts reţine însă gama coloritului primitivilor flamanzi, iar „Medor şi Angelica" de Sebastiano Ricci are un colorit care permite să se recunoască şcoala italiană.

Reproducerea în culori a picturilor este foarte greu de realizat. Paleta pictorului este inepuizabilă în ceea ce priveşte varietatea coloritului, iar contururile formelor se pierd în treceri de la o culoare la alta. În timp ce, cu ajutorul diversităţii tonurilor şi nuanţelor, artistul îşi poate exprima sentimentele sale, care dau operei de artă puterea de a impresiona, procedeul tiparului în culori limitează coloritul la posibilităţile de combinaţii ale cernelurilor celor trei culori fundamentale: roşu, galben şi albastru. În plus, la mărci se adaugă dificultatea reproducerii la dimensiuni foarte reduse, care face să dispară detaliile şi contopeşte coloritul de pe suprafeţele mici într-o singură culoare.

Ioan TOBESCU

De la data cînd au apărut aceste mărci, două dintre operele de valoare reproduse în această emisiune au fost furate de răufăcători. Fie ca reproducerea lor pe sute de mii de mărci să aducă o contribuţie la grabnica lor identificare şi regăsire, la readucerea lor la locul care li se cuvine.

Filatelia 1968, XVII, Nr. 6.

PUNCTE DE VEDERE

PENTRU O TERMINOLOGIE FILATELICĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

În cursul dezvoltării mișcării filatelice din România s-a născut sau a fost adoptat în limba română, un anumit număr de termeni de specialitate, caracteristici preocupărilor și studiului mărcilor poștale. Unele dintre cuvintele incorporate patrimoniului limbii române sînt folosite și în multe alte limbi străine. Exemplul cel mai concludent îl constituie însuși cuvîntul filatelie, adoptat în mod unanim pentru desemnarea colecționării mărcilor poștale, spre deosebire de alți termeni sinonimi care nu s-au impus și nu au obținut o largă audiență internațională.

Ca în toate activitățile desfășurate de oameni, gama termenilor specifici filateliei este foarte cuprinzătoare. Conținutul acestora însă nu a fost încă definit în mod oficial. Adoptarea unei terminologii filatelice unitare în limba română va constitui un mare pas înainte în consolidarea tuturor activității filatelice din țara noastră.

Fără a avea îngăduința de a cita cîteva exemple ce decurg numai din noțiunea „ștampilă".

Pe toate trimiterile pe care le manipulează, poșta aplică în mod obișnuit așa numita „ștampilă de zi" care, în general, indică localitatea și data aplicării.

Poșta aplică însă și alte categorii de ștampile pe trimiterile poștale. De exemplu:

ștampilele pe plicurile „prima zi a emisiunii";

ștampilele publicitare (de exemplu „NU MURDĂRIȚI CURSURILE DE APE" (vezi „Filatelia" 1967, nr. 4, pag. 2);

— ștampile ocazionale (de exemplu: „ORĂȘELUL COPIILOR BUCUREȘTI", vezi „Filatelia", 1968, nr. 2, pag. 11).

Poșta acceptă, în anumite cazuri, și aplicarea, pe unele trimiteri poștale, a unor alte ștampile folosite în scopuri comemorative, publicitare, documentare etc., de către diverse foruri naționale sau internaționale.

Două exemple din varietatea foarte cuprinzătoare a celor existente:

— pe trimiterile poștale provenind de la zborurile inaugurale ale noilor linii aeriene, societățile de exploatare aplică diverse tipuri de ștampile proprii, pe lîngă ștampilele poștale oficiale;

— pe trimiterile poștale provenind de pe nave, se aplică frecvent ștampile figurative sau cu text ale acestora, alături de cele ale oficiilor poștale navale.

Care este termenul filatelic de specialitate cel mai indicat pentru desemnarea generică, în limba română, a acestor categorii de ștampile: suplimentare sau complimentare? Indiferent care din cei doi termeni este cel corect — el va trebui definit și oficializat.

Există, de asemenea, unele concepte pentru care se folosesc în prezent — în paralel — cel puțin doi termeni: sursarj și supratipar, ranversat și răsturnat. Înșiruirea exemplelor ar putea continua, mă limitez însă la cele expuse.

Consider că una dintre sarcinile importante care incumbă A.F.R. în stadiul actual de dezvoltare, constă în instituirea unei comisii speciale în scopul definitivării terminologiei filatelice unitare în limba română, care să fie apoi publicată prin grija Asociației.

Robert WEINHARA
Călărași

Nota redacției: *Problema ridicată este desigur importantă și este în atenția conducerii A.F.R.*

De altfel și revista noastră s-a străduit să selecționeze terminologia filatelică pe care o folosește. Astfel, folosim curent cuvîntul „marcă" și nu „timbru", „supratipar" și nu neologismul supărător „sursarj", „răsturnat" și nu „ranversat".

Alți cîțiva termeni au devenit de uz curent și general (ca exemple vom cita: „întreguri poștale", „ilustrată maximă" în loc de „carte maximă"), „cap de bour" și nu „carte zimbru" etc.

Grija folosirii unor termeni corecți s-a manifestat și cu prilejul elaborării ultimei ediții a Catalogului mărcilor poștale românești și va trebui să se reflecte — cu și mai multă exigență — la redactarea noii ediții a catalogului.

Redacția noastră va primi și va analiza cu interes toate observațiile și sugestiile care-i vor sosi de la cititorii săi și se va îngriji ca ele să fie puse în discuția colectivului pe care A.F.R. îl va constitui pentru studierea acestei probleme.

cotele catalogului ZUMSTEIN

Supliment VIII

ALBANIA 1170—1175 Trandafiri 10, 30, 95, 50, 80 q. 1.10 l (6) 4,50 2. —

BULGARIA 1502 Uzuală (valoare de completare) 4 fr. —.30 —; Mărci pentru colete poștale 364—383 Locomotive electrice și locomotive Diesel 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 30, 30, 40, 50, 60, 80, 100, 200, 500 fr. (20) — —; 1593 Ziua mărcii poștale 1 fr. —.45 —.40.

BULGARIA 1714 Colița Clement Ohridski 60 st. 10.— 10.—; 1742 150 de ani nașterea lui Karl Marx 13 st. —.90 —; 1743 Maxim Gorki 13 st. —.90 —.

CEHOSLOVACA 1661—1662 20 de ani de la Februarie 1948 30, 60 h. 1.— 1664 95 de ani bătălia de la Sokolovo 40 h. —.35 —.12; 1664 Anul internațional al drepturilor omului 1 cor. 1,25 —.

1662 313 Anul internațional al drepturilor omului 50, 90 m. 2,80 2,80; 1663 Foaie colită 250 m. 6.— 6.—.

ROMÂNIA 637 Sporturi de iarnă 0,25 —.

POLONIA 1603 Ziua mărcii poștale 0,25+0,05 —.65; 1603—1604 Crucea Roșie 0,30+0,10, 0,30+0,10, fr. 1,40 1,40.

R. D. GERMANĂ 1155—1157 Vitralii din monumentul memorial din Sachsenhausen 10, 20, 25 pf. (3) 3,50 3,25; 1158—1159 Tîrgul de primăvară din Leipzig 10, 15 pf. 1.— —.45; 1160—1163 Porturi populare (III) 10, 20, 40, 50 pf (4) 6.— 5.50; 1164—1165 100 de ani nașterea lui Maxim Gorki 20, 25 pf. 2,25 2,05.

R.F. A GERMANIEI 566—569 Konrad Adenauer 10, 20, 30, 50 pf. (valori grupate în colită) 2,20 2,20.

GIBRALTAR 209—212 60 de ani de cercetășie 4, 7, 9 p., 1 sh. (4) 2,75 2,75.

GRECIA 1101—1107 Sporturi 50 l., 1, 1,50, 2,50, 4, 4,50, 6 dr. (7) 5,50 4,75.

GROENLANDA 69 Uzuală (valoare de completare) 60 ö. —.70 —.

LIECHTENSTEIN 429 C.E.P.T. 50 rp. —.75 —.75.

LUXEMBURG 765—770 Jocurile olimpice din Mexic 50 c., 1,50, 2, 3, 6, 13 fr. (6) 4.— 4.—.

OLANDA 910—914 Emisiune de vară 12+8, 15+10, 20+10, 25+10, 45+20 c. (5) 3,80 3,50.

R. P. POLONĂ 1716—1723 Basme populare 20, 40, 60 gr., 2, 2,50, 3,40, 5,50, 7 zl. (8) 7,50 3,60.

PORTUGALIA 1048—1049 Bento de Goes 1, 8 esc. 2,70 2,60.

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA 2705—2708 Aviasan 40, 55 bani, 1, 2.40 lei (4) 6.— —; 2709—2727 Uzuale 5, 10, 20, 35, 50, 60 bani, 1, 1,20, 1,35, 1,50, 1,55, 1,75; 2, 2,40, 3, 3,20, 3,25, 4, 5 lei (19) 40.— —.

SAN MARINO 936—945 Steme (III) 2, 3, 5, 10, 25, 35, 50, 90, 180, 550 l. (10) 11.— 11.—.

SUEDIA 594—596 Uzuale 40, 50 ö, 1 cor. 2,85—.

TURCIA 1958—1961 Miniaturi 50, 60, 90, 100 k. (4) 3,25 3,25.

U.R.S.S. 3416—3425 50 de ani Armata Roșie 4, 4, 4, 4, 4, 4, 4, 4, 4, 4, k. (10) 4.— 1.80; 3426 Idem colită 1 r. 10.— 4,25; 3427 100 de ani nașterea lui Maxim Gorki 4 k. —.45 —.20.

VATICAN 533—534 Poștă aeriană 1000, 1500 l. 31,25 31,25.

cotele catalogului YVERT

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA 2353—2357 Uzuale 1, 1,20, 1,50, 1,55, 1,75 lei 9.75 —. 2358—2370 Uzuale 5, 10, 20, 35, 50, 60 bani, 1,25, 2, 2,40, 3,20, 3,25, 4, 5 lei 31,50 —; *Poșta aeriană.* 214—217 Aviasan 40, 55 bani, 1, 2,40 lei 6.— —.

Filatelia 1968, XVII, nr. 7

INFORMATION service
POST OFFICE DEPARTMENT

WASHINGTON

POȘTA S.U.A. a comemorat printr-o marcă de 10 cenți pentru poșta aeriană, primele zboruri aero-poștale regulate, organizate acum 50 ani între Washington și New York.

Zborurile au avut loc cu un avion Curtiss Jenney, un biplan fragil de numai 90 CP. Primele zboruri nu au fost nici lesnicioase, nici lipsite de incidente. Ele au constituit totuși pornirea unei rețele de poștă aeriană care brăzdează azi noul continent.

Desenul mărcii reproduce avionul . 38262 folosit la primul zbor (zbor re de altfel nu a reușit pe deplin). este același avion și același desen apărute și pe marca de 24 cenți emisă în 1918 pentru a fi folosită la ncarea corespondenței transportate calea aerului.

Este interesant de amintit o coală de 100 exemplare din emisiunea din 1918, imprimată din greșeală cu centrul răsturnat, avionul apărînd cu ile în sus. Această eroare — ajunsă în ghișeele poștale — constituie una dintre erorile majore ale filateliei U.S.A.; ori de cîte ori un exemplar cu această eroare apare într-o licitație, el trezește mare senzație, ajungînd la prețuri din ce în ce mai ridicate, care au depășit 20 000 dolari bucată.

IL COLLEZIONISTA
ITALIA FILATELICA

TORINO

PRIMUL CENTENAR filatelic al anului 1968 este acela al mărcilor poștei locale a Companiei Canalului de Suez.

Emisiunea respectivă, compusă din patru valori (1, 5, 20 și 40 centime) a fost realizată de companie, pentru a servi la francarea corespondenței transportată pe traseul Port Said—Suez, prin serviciul poștal local organizat de companie.

Este drept de-a face cu o emisiune fără caracteristici funcționale, similară cu aceea a poștei locale a Companiei engleze care exploata în secolul trecut calea ferată Constanța—Cernavodă.

Punerea în circulație a mărcilor Companiei Canalului Suez fusese prevăzută pentru data de 1 iulie 1868. Din cauza întîrzierii sosirii coletului cu mărci de la imprimerie, ea nu a putut avea loc efectiv decît la 8 iulie 1868.

Macheta — unică pentru toate cele patru valori — înfățișează un vas cu abur și pînze. Inițial, graficianul intenționase să reproducă pe marcă pachebotul „La Péluse" a Mesageriilor Imperiale Franceze, care intrase în serviciu pe linia Marsilia—Alexandria în 1853.

Pentru a nu trezi însă la autoritățile egiptene susceptibilități, redînd pe mărcile companiei un vas francez, în desen silueta vaporului a fost prezentată cu unele modificări. În jurul ovalului în care apare vasul sînt înscrise într-o bandă cuvintele CANAL MARITIME/DE SUEZ; dedesubt, indicația POSTES iar în colțuri, valoarea.

Mărcile au fost folosite numai un timp foarte scurt, fapt care explică raritatea exemplarelor ștampilate sau anulate care s-au păstrat. Majoritatea exemplarelor existente pe piața filatelică sînt neuzate, valoarea de 20 c fiind cea mai frecvent întîlnită. La timpul folosirii lor, mărcile au fost anulate fie de mînă, cu cer-

neală, fie prin aplicarea ștampilelor oficiilor poștale franceze de pe traseul Canalului (este vorba de ștampilele tip romb punctat cu cifra oficiului — 5129 Port-Said, 5105 Suez) sau cu ștampilele rotunde ale oficiilor poștei viceregale egiptene din Ismailia sau Suez. Anulările de mînă provin, de cele mai multe ori, de la oficiul din Kantara.

Dintre mărcile păstrate pe scrisori, unele apar ca obliterări mixte, alături de francatura cu mărci poștale franceze (pentru expedierea în alte țări) sau ale poștei egiptene (reprezentînd tariful de expediere în Egipt, în alte localități decît cele de pe rețeaua poștei locale a companiei Canalului). La 15 August 1868, după mai puțin de două luni de folosire, mărcile Companiei Canalului au fost retrase din circulație, în temeiul unui acord intervenit între companie și guvernul egipteam. Ele au fost înlocuite prin mărcile poștei egiptene care au preluat și organizația poștală pe întreaga rețea.

Evenimentele recente, care au readus Canalul de Suez pe primul plan al atenției mondiale, fac ca această efemeră emisiune (care amintește de un anumit moment al istoriei a acestei regiuni) să fie privită cu multă curiozitate și cu un deosebit interes de cercetătorii istoriei poștale cît și de filateliști.

SAMMLER DIENST

COBURG

FIECARE colecționar visează să poată moșteni de la o mătușă bătrînă un pachet de scrisori vechi, printre care să poată găsi cine știe ce raritate filatelică. De cele mai multe ori, scrisorile găsite în vreun ungher prăfuit de pod sau pivniță, se dovedesc — vai — a fi francate numai cu mărci uzuale, fără nici o valoare deosebită.

Cîteodată se mai întîmplă însă ca lucrurile să se petreacă și altfel.

Astfel, un domn destul de în vîrstă de la Kirckcudbright, în Anglia, a moștenit nu demult de la o mătușă — care avusese o vîrstă și mai respectabilă — o mică arhivă de familie. Printre acte de proprietate sau de stare civilă, printre feluritе hîrtoage a găsit și o scrisoare cu o francatură cu totul neobișnuită: un bloc de zece exemplare ale vestitului „Penny Black", prima marcă adezivă din lume, obliterat cu ștampila roșie „Crucea de Malta", foarte curat și frumos aplicată. Blocul constituie în sine o piesă filatelică remarcabilă. Ceea ce face însă ca această piesă să dobîndească un interes cu totul deosebit, este că scrisoarea poartă pe verso și ștampila „de zi" excepțional de clară și perfect citeață, cu data de 6 mai 1840, **ziua în care a fost pusă în circulație prima marcă adezivă din lume.**

În felul acesta, scrisoarea — și așa destul de interesantă prin francatura ei neobișnuită — devine nu numai unul dintre rarele plicuri

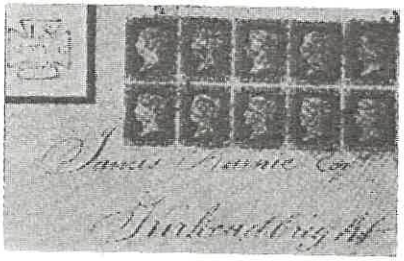

„prima zi" ale primei mărci din lume, dar și plicul „prima zi" purtînd cea mai mare francatură.

Motivul pentru care trimiterea necesitase o francare atît de mare pentru epoca respectivă, poate fi desprins din textul scrisorii. Acesta arată că la scrisoare fuseseră anexate mai multe documente, trimise de un avocat din Londra unui client al său, din Kirckcudbright.

SEMICENTENARUL UNIRII

ASPECTE DE ISTORIE POŞTALĂ DIN PERIOADA UNIRII

Transilvania, ţară prin excelenţă a strămoşilor noştri, „ţara românilor", cum o denumesc documentele medievale, pămînt tipic românesc, la 1 decembrie 1918, ca urmare a luptelor îndelungate, a sacrificiilor şi voinţei întregului popor român, s-a alipit cu ţara.

Deşi desprinsă multe secole de trupul ţării, Transilvania stîrneşte mirarea cercetătorilor străini prin felul cum şi-a păstrat fiinţa naţională şi legătura cu celelalte provincii româneşti. „Ar fi mai uşor a smulge ghioaga din mîna lui Hercule decît a abate lesne şi degrabă pe români de la vechile lor datini". George Barit explică astfel, în 1844, această vitalitate a românilor: „voinţa tare de a fi şi a rămîne un singur popor, fraţi vorbitori ai unei limbi păstrate de strămoşi buni şi veacuri, toţi fii ai unui popor păzitor de legi morale, înflăcărat de libertatea patriei" [1]).

Încă în 1915, Nicolae Titulescu declara: „Ardealul nu e numai inima României politice; priviţi harta Ardealul e inima României geografice. Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e şcoala care i-a făcut neamul, e farmecul care i-a susţinut copilăria" [2]).

În vara anului 1918, Puterile Centrale primind puternice lovituri pe cîmpul de luptă din partea Antantei, începe procesul de demoralizare şi dezagregare mai ales a monarhiei austro-maghiare.

Populaţia română din Transilvania îşi înteţeşte lupta împotriva autorităţilor austro-maghiare, acţionînd în vederea unirii cu România. În octombrie 1918 s-a înfiinţat Consiliul Naţional Român Central. În acelaşi timp, în lunile octombrie şi noiembrie s-au constituit consilii naţionale române în judeţe, oraşe şi comune. La 1 decembrie 1918, adunarea naţională a tuturor românilor din Ardeal, Crişana, Banat şi Maramureş, într-o atmosferă de puternic entuziasm, decretează unirea cu România [3]).

Unirea Transilvaniei cu România a constituit un act just, progresist şi a înfăptuit unitatea statului, creînd condiţii favorabile întregii capacităţi creatoare a statului român.

Ca urmare a unirii Transilvaniei s-a pus problema instalării administraţiei române în provincia de peste Carpaţi. În articolul de faţă ne vom limita la problemele legate de poştă. În cadrul monarhiei austro-maghiare poşta funcţiona în general după aceleaşi criterii ca în majoritatea statelor din Europa, inclusiv România. Numai în localităţile mai mici, rurale, unde drumul de acces era mai greu, poşta era concesionată unor particulari, aşa-numiţii „magisteri" poştali. Într-o altă formă, potrivit unor dispoziţii din 1899, delegaţii comunei — vătăşeii — ridicau poşta de la centru de 3 ori pe săptămînă. Comunele mici sau satele ori cătunele, ridicau corespondenţa prin curieri ocazionali, care o predau învăţătorului (dacă în localitatea respectivă era şcoală), scrisorile fiind apoi distribuite prin elevi.

În vederea operativităţii, Consiliul dirigent a lansat în primele zile ale lunii decembrie 1918 un apel către toţi funcţionarii P.T.T. de a intra în serviciul statului român. Iniţial, toate serviciile poştale au fost deservite cu ajutorul armatei şi a specialiştilor mobilizaţi în acest sens.

Deoarece personalul ardelean era restrîns, din cauza fluctuaţiilor survenite în timpul războiului, 150 de funcţionari în frunte cu inspectorul Aurel Marini au fost trimişi din provinciile de dincoace de Carpaţi, în Transilvania. De asemenea, românii care se aflau în serviciul P.T.T. pe teritoriul fostei monarhii austro-maghiare, la Budapesta, la Bratislava, la Zagreb etc. şi-au oferit statului român serviciile lor care au fost acceptate cu multă plăcere. Cunoaştem acest lucru din scrisoarea dr. torului Ioan Chişiu, care a oferit aceste servicii în numele funcţionarilor români din P.T.T. stabiliţi în alte teritorii.

Este de asemenea de amintit faptul că la 14 decembrie 1918, personalul feminin al P.T.T. din Sibiu înaintează Consiliului dirigent o petiţie, oferindu-şi serviciile în vederea normalizării cît mai grabnice a poştei, sub noua jurisdicţie a statului român. Normalizarea se face repede, întrucît la 25 ianuarie 1919, prin ordinul nr. 10 semnat de generalul Moşoiu, comandantul trupelor din Transilvania, se stabileşte: „Cu începere de azi, toate serviciile de poştă sînt puse sub autoritatea „Direcţiei generale a poştelor şi telegrafiei române" [4]).

Practic, la 15 februarie 1919 inspectorul Aurel Marini, împreună cu 63 de funcţionari de specialitate, ia în primire administraţia poştelor din Transilvania. Documentele arată că şi după această dată administraţia civilă română a mai recurs cîtva timp la cooperarea serviciului armatei, pentru anumite nevoi.

De la 18 iulie 1919 se reînfiinţează şi serviciile de noapte din cadrul P.T.T., iar din august 1919, situaţia postbelică normalizîndu-se, se reia corespondenţa poştală cu străinătatea (de la 20 august 1919 cu Cehoslovacia, de la 11 septembrie 1919 cu Polonia, de la 11 octombrie 1919 cu Iugoslavia etc.).

La 19 septembrie 1919, Direcţia centrală P.T.T. din Transilvania, care avea sediul la Sibiu, se mută la Cluj, iar în martie 1920 procesul de unificare a P.T.T. pe întreg teritoriul României era deja terminat, în urma activităţii intense a unei comisii sub preşedinţia inspectorului Lazăr Antonescu. La 8 septembrie 1920 se ridică orice fel de cenzură pentru corespondenţa externă (pentru trimiterile interne, aceasta fusese ridicată de la 15 iulie 1920).

Astfel, în urma efortului depus, în scurt timp serviciul poştei a fost normalizat în străvechea provincie românească Transilvania, unită cu patria mamă.

Conf. univ. dr. Nicolae CIACHIR

[1]) Gazeta de Transilvania, 23.III.1844.
[2]) V. Haneş, Antologia oratorilor români, Buc. p. 173.
[3]) Monitorul Oficial din 13 decembrie 1918.
[4]) Revista P.T.T., mai 1919, p. 96.

Filatelia 1969, XVIII, nr. 4. (156).

EMISIUNI ROMÂNEŞTI

„COSTUME NAŢIONALE" — 1969 —

În continuarea suitei „Costume naţionale", începută în anul 1968, apare anul acesta o nouă tranşă, similară, alcătuită din următoarele şase valori, cu un nominal total de 6 lei :
— 5 şi 40 bani (Dolj) ;
— 55 bani şi 1 leu (Argeş) ;
— 1.60 şi 2.40 lei (Timiş).

Mărcile sînt tipărite în ofset, în patru culori, cu dimensiunile 28/48 mm.

Primele trei valori au tirajul de cîte 2 500 000 exemplare ; următoarele două, de cîte 1 500 000 ; iar valoarea de 2,40 lei, de 300 000 exemplare.

Machetele grafice : Aida Tasgian-Constantinescu.

În completarea emisiunii, trei plicuri „prima zi", obliterate cu o ştampilă specială.

„50 ANI O.I.M." ŞI COMPLETĂRI LA „UZUALE"

Reproducem, mai sus, imaginile mărcii comemorînd împlinirea a 50 de ani de la înfiinţarea Organizaţiei Internaţionale a Muncii precum şi cele ale celor două valori noi care completează emisiunea uzuală în curs.

Toate aceste mărci au fost anunţate şi descrise în numărul precedent al revistei noastre.

EMISIUNI ÎN PREGĂTIRE

Ni se comunică de către Direcţia Generală a Poştelor şi Telecomunicaţiilor că se află în curs de pregătire o nouă emisiune, avînd ca temă „Fluturi".

Machetele noilor mărci au fost definitivate şi în prezent sînt în curs operaţiile de imprimare la Fabrica de Timbre, din Bucureşti.

Toate mărcile seriei prezintă diferiţi fluturi din ţara noastră. Imprimate în patru culori, mărcile au toate formatul unui dreptunghi orizontal.

Emisiunea va fi însoţită de „plicuri prima zi", obliterate cu o ştampilă specială.

ÎNTREGURI POŞTALE

Am primit un număr de cărţi poştale ilustrate policrome, din seria care înfăţişează aspecte turistice din ţară. De astă dată ele nu sînt executate la Fabrica de Timbre, ci la I.P. Arta Grafică, din care cauză şi condiţiile grafice sînt diferite faţă de cele obişnuite în ultimul timp.

Trei ilustrate au fost dedicate judeţului **Alba** : două pentru Alba Iulia (Poarta nr. 1 şi Poarta nr. 4 a Cetăţii), una pentru Abrud (vedere panoramică).

O ilustrată prezintă o vedere din Năsăud — judeţul **Bistriţa-Năsăud.**

Un număr de 7 ilustrate reprezintă aspecte din **Bucureşti :** Piaţa Palatului, Pavilionul expoziţiei naţionale, Ateneul Român, Vedere din centru, Biserica Creţulescu, Palatul Mogoşoaia, Circul de Stat.

Din judeţul **Cluj,** şase ilustrate ; patru din oraşul Cluj : Vedere (colţ de parc), Vedere din parcul oraşului, Vedere din seră, Cartierul Grigorescu ; una din Cîmpia Turzii (Complex de deservire), una din Gherla (Piaţa Libertăţii).

O ilustrată din Galaţi prezintă, laolaltă, patru aspecte, vechi şi noi.

Toate aceste ilustrate au imprimată cîte o marcă poştală de 40 bani (Stema Republicii).

UN PLIC „ULTIMA ZI"

ADA-KALEH

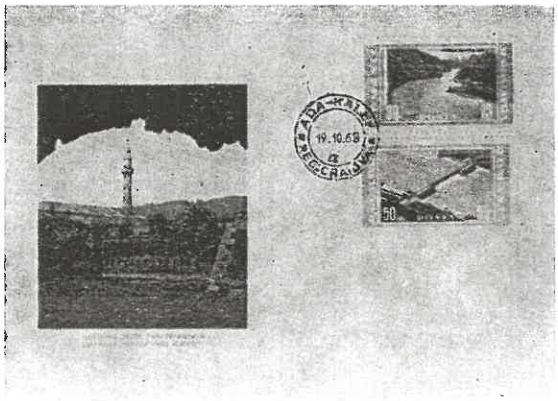

„Plicurile prima zi" sînt de mult încetăţenite în filatelie. Mult mai puţin frecvente sînt „Plicurile ultima zi", care sînt colecţionate nu atît pentru ultima zi de circulaţie a unei emisiuni, cît pentru „ultimele zboruri", pe anumite rute aeriene poştale.

Un „plic ultima zi" care iese din comun, este însă acela care a fost realizat la Ada Kaleh, cu prilejul încetării activităţii oficiului poştal de pe insula sortită a dispare sub apele bătrînului Dunăre, care capătă noi energii prin uriaşa lucrare a hidrocentralei de la Porţile de Fier.

În ultima zi de funcţionare a oficiului au fost obliterate cu ştampila „de zi", un număr de plicuri. Ilustrate cu o vedere din zona istorică a insulei, plicurile au fost francate cu cele două valori ale emisiunii „Hidrocentrala de la Porţile de Fier" (care, precum se ştie, au putere de circulaţie).

Acest plic constituie o amintire a romanticei insule.

UMOR AMAR:

BASMUL CU COCOŞUL ROŞU

(Piesă în multe, multe acte)

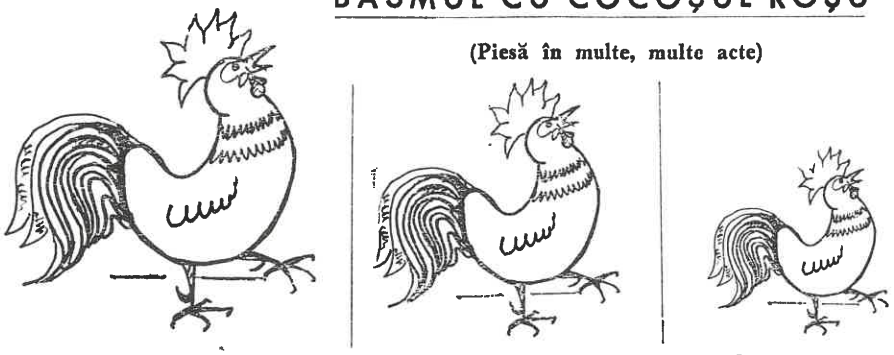

1965

Cucurigu, boieri mari!
Catalogu-i *sub* tipar!

1967

Cucurigu, boieri mari!
Catalogu-i *spre* tipar!

1969

Cu-cu-rîi-gu...
şi atît!

Filatelia 1969, XVIII, nr. 4.

DE VORBĂ CU CITITORII

două greşeli pe o singură marcă

Colaboratorul nostru, **Pompiliu Voiculeţ-Lemeny** ne scrie :

„Se presupune că atît machetatorii mărcilor poştale cît mai ales cei ce aprobă lucrările acestora, se documentează asupra desenelor şi textelor respective, mai ales atunci cînd este vorba de mărci cu subiecte istorice".

Acest lucru se pare că nu s-a făcut la lucrarea şi aprobarea emisiunii „Ziua mărcii poştale româneşti 1968" — deoarece legenda acesteia cuprinde două greşeli însemnate.

În primul rînd, imaginea reprodusă nu înfăţişează „Curtea Arsă" — cum este scris în legendă — ci **Mănăstirea Mihai Vodă,** după cum poate vedea oricine pe marcă, desenul fiind reproducerea gravurii acuatintă făcută de W. Watts, după desenul lui Luigi Mayer, din 1794 şi publicată în albumul „Views in the Ottoman Dominions in Europe — from the colection of Sir Robert Ainslie", apărut la Londra în 1803 şi reprodus în culori în volumul „Bucureştii vechi", publicat de Adrian Corbu în 1936.

De altfel, prin denumirea de „Curtea Arsă" se înţelegeau ruinele curţii domneşti ce fusese numită „Curtea Nouă" (prin opoziţie cu palatul de la „Curtea Veche"), clădită în 1776, stricată de un foc în 1797 şi refăcută apoi, pentru a fi distrusă cu totul de un al doilea foc, în 1812. Sir Robert Ainslie, ambasadorul Angliei în Turcia, în trecere prin Bucureşti, a fost primit de către voievodul Alexandru Moruzi în palatul de la „Curtea Nouă", a cărui sală a tronului este de asemenea înfăţişată în albumul citat. Acest palat era însă în altă parte, anume în locul pe care a fost clădit mai tîrziu „Arsenalul armatei", aflat în vîrful Dealului Spirii, în faţa Monumentului Pompierilor. Deci mult mai sus decît mănăstirea Mihai Vodă (azi „Arhivele Statului") pe acelaşi „Bulevard 1907". Aceasta se află în adevăr lîngă „Dîmboviţa" — citată de asemenea în legenda mărcii — însă lîngă acest rîu nu putea fi vorba de „Curtea Arsă".

A doua greşeală constă în faptul că în legenda mărcii este scris că în desen ar fi înfăţişate şi „Morile lui Mihai Vodă". Însă, din nici un document istoric şi nici din tradiţia orală nu reiese că morile aflate pe rîul Dîmboviţa, în apropierea mănăstirii Mihai Vodă, ar fi fost **proprietatea** acestui voievod, după cum pretinde posesivul „lui" din textul legendei. Trebuia scris aci : **Morile DE LA Mihai Vodă.**

Iată deci două greşeli, dezinformînd atît pe filatelişti cît şi marele public, dîndu-se astfel noţiuni cu totul greşite, contravenind adevărului istoric, care în chip firesc sînt luate drept bune.

Dacă mai există în stoc mărci din această emisiune, ar trebui să fie supratipărite cu denumirea exactă : **„Mănăstirea Mihai Vodă",** scrisă deasupra unei linii negre acoperind această legendă cu două greşeli.

Nota redacţiei :

Desigur, nepreciziunile strecurate în legenda imaginii de pe marcă nu pot bucura pe nimeni şi semnalarea de mai sus aduce o precizare utilă.

Aceasta nu este prima dată cînd se strecoară greşeli (uneori mult mai grave) în machetarea mărcilor poştale din diferite ţări. Din fericire, astfel de greşeli au fost relativ rare pe mărcile româneşti.

Nu putem însă fi de acord cu propunerea supratipăririi, leacul fiind mai rău decît boala. Aceasta nu ar face decît să urîţească marca, mărind numărul varietăţilor şi putînd da loc şi la speculaţii.

De altfel credem însă că de data aceasta greşeala — deşi regretabilă — nu ar fi de natură să justifice o asemenea măsură.

cît valorează ?

Ivana Florea din comuna Ştefan cel Mare, Oficiul Borzeşti, jud. Bacău şi alţi numeroşi cititori ni se adresează pentru a li se evalua mărci poştale.

Din principiu, redacţia revistei noastre nu efectuează evaluări de mărci poştale. Pentru mărcile româneşti, o orientare asupra valorii mărcilor se poate obţine consultînd ultima ediţie a „Catalogului mărcilor poştale româneşti", ţinîndu-se însă seama şi de indicaţiile ultimei liste a întreprinderii FILATELIA. Această listă poate fi consultată la magazinele şi ghişeele poştale filatelice.

În ce priveşte mărcile străine, evaluarea se poate face consultînd un catalog filatelic internaţional (Yvert, Zumstein etc.). Pentru consultarea acestor cataloage, ne putem adresa Filialei Asociaţiei filateliştilor din capitala de judeţ.

Rugăm deci pe cititorii noştri să nu se adreseze redacţiei noastre pentru evaluări de mărci. În cazul unor piese sau colecţii mai importante, îi sfătuim să se adreseze serviciului de achiziţii al întreprinderii „Filatelia", Bucureşti, Palatul Poştei Centrale (strada Poştei nr. 1).

„apollo 8"

Din Bucureşti scrie cititorul nostru E. G. Carol :

„Numărul pe ianuarie al revistei noastre a menţionat la pagina 11 că emisiunea „Apollo 8" va fi distribuită în măsura de cîte una marcă (cu vinieta adiacentă) de fiecare abonament. După cîte înţeleg, fiecare abonat va primi cîte o singură marcă în cadrul abonamentului pe care-l are, indiferent dacă a contractat una sau mai multe serii. Stupoare ? Sînt eu în eroare ?"

După cum veţi fi clarificat, desigur, între timp, aţi interpretat greşit nota noastră. Prin abonament se înţelege contractarea pentru cîte o serie, nu pentru o persoană. Deci, patru abonamente corespund, în cazul emisiunii „Apollo 8", cu patru mărci cu vinietele adiacente (respectiv cu o coală completă de tipar), indiferent dacă titularul abonamentelor este una şi aceeaşi persoană.

Aceeaşi interpretare e valabilă şi pentru emisiunea „Soiuz 4" şi „Soiuz 5", imprimată şi pusă în circulaţie în condiţii asemănătoare.

iar Catalogul!

Cititorul nostru Constantin Cracenco din Copşa Mică (Sibiu), se plînge că nu are posibilitatea a-şi monta sistematic colecţia, întrucît nu-şi poate procura un album şi un catalog al mărcilor poştale româneşti.

Din păcate, acestei sesizări (pe care ne-au făcut-o şi numeroşi alţi cititori) nu-i putem da răspunsul pe care l-am fi dorit. Am fi fost bucuroşi — astfel — să comunicăm că suplimentele la Albumul mărcilor poştale româneşti au ieşit de sub tipar şi că noua ediţie a catalogului mărcilor poştale româneşti se află în librării. Un astfel de răspuns ar fi fost posibil dacă repetatele asigurări care au fost date ani de-a rîndul în acest sens de întreprinderea „Filatelia" şi de celelalte foruri în drept, ar fi fost aduse la îndeplinire.

Din ultimele informaţii primite, se pare că noua ediţie a catalogului (mult amplificată şi îmbunătăţită sub aspectul studierii diverselor emisiuni, clasice şi moderne) va apărea abia către începutul lui 1970 la Editura ştiinţifică. Orientîndu-ne după datele care ne-au fost comunicate, această ediţie va constitui efectiv un serios pas înainte în filatelia românească. Cît despre suplimentul albumului... îl aşteptăm, îl aşteptăm şi iar ÎL AŞTEPTĂM. Numai să fie întemeiată !